

CH
CC

Centre d'Història
Contemporània
de Catalunya

**25 ANYS DE LA CREACIÓ
DEL CENTRE D'HISTÒRIA
CONTEMPORÀNIA
DE CATALUNYA (CHCC).**

1984 - 2009

PERSONATGES I FETS

**25 ANYS DE LA CREACIÓ
DEL CENTRE D'HISTÒRIA
CONTEMPORÀNIA
DE CATALUNYA (CHCC).
1984 - 2009**

25 ANYS DE LA CREACIÓ DEL CENTRE D'HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA DE CATALUNYA (CHCC). 1984 - 2009

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Vicepresidència**

Barcelona, 2009

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

25 anys de la creació del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC), 1984-2009. – (Personatges i fets ; 2)

Cronologia

ISBN 9788439381068

I. Centre d'Història Contemporània de Catalunya

II. Catalunya. Departament de la Vicepresidència III. Títol

IV. Títol: Vint-i-cinc anys de la creació del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC), 1984-2009

V. Col·lecció: Personatges i fets ; 2

1. Centre d'Història Contemporània de Catalunya – Història

2. Centres d'investigació – Catalunya – Història

002.6:946.71(091)

Recull i tractament de la informació:

Pilar Triadó, Lúdia Davant i Oriol Perera

© de l'edició: Generalitat de Catalunya.

Departament de la Vicepresidència

Edita: Centre d'Història Contemporània de Catalunya

Primera edició: Barcelona, setembre de 2009

ISBN: 978-84-393-8106-8

Dipòsit legal: B-37.352-2009

Coordinació de la producció editorial: Pau Tutusaus Canals
(Centre d'Història Contemporània de Catalunya)

Disseny de la coberta: Eumogràfic

Maquetació i producció: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Impressió: Gráficas Varona

Índex

Pròleg	7
Introducció	9
1. Memòries i testimonis	13
• Jordi Pujol: 25è aniversari del Centre d'Història Contemporània de Catalunya	15
• Albert Manent: Quatre anys de director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.....	17
• Giovanni C. Cattini: El meu Centre d'Història, entre la vocació per la història i la funció pública.....	23
• Mariona Companys: El Centre d'Història Contemporània de Catalunya: un compromís amb la memòria històrica.....	29
• Maria Àngels Fernández Tortadés: El Centre des de la seva biblioteca.....	35
• Jordi Oliva i Llorens: El meu record del Centre d'Història Contemporània de Catalunya, del cost humà i del mestre Josep Benet.....	39
• Eva Pasarell Viñas: Recordant el Centre.....	49
• Enric Pujol: El Centre d'Història Contemporània de Catalunya dins d'una Àrea d'Història i Pensament Contemporani (2005-2006).....	53
• Jesús Quiroga Martínez: Cinc anys de vint-i-cinc	59
• Mercè Renom Pulit: El Centre d'Història Contemporània de Catalunya, una referència	63
• Josep Maria Solé i Sabaté: El perquè i el com del Centre d'Història Contemporània de Catalunya	73
• Judit Subirachs-Burgaya: El Centre d'Història Contemporània de Catalunya que jo vaig viure	87
• Joan Villarroya: Benet.....	95

2. Relació d'investigacions realitzades amb el suport del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.....	99
3. Relació d'obres publicades amb el suport del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.....	165
4. Relació de publicacions editades i coeditades pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya.....	209
5. Citacions en la premsa i en altres suports de comunicació.....	213
6. Referències legislatives.....	221
7. Activitats i balanç	233

Pròleg

El Centre d'Història Contemporània de Catalunya va ser creat el 1984 pel Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya. Ha fet vint-i-cinc anys que es va posar en marxa un projecte somniat, pensat i proposat per l'historiador i polític Josep Benet, que fou el seu primer director, amb l'objectiu de normalitzar la recerca, els estudis i la difusió de la nostra història, en especial de la més recent, a partir de l'època republicana.

Calia recuperar la memòria històrica de Catalunya i compensar la marginació a la qual s'havia vist relegada en les històries oficials i per dècades de dictadura franquista. El Centre d'Història Contemporània de Catalunya estava cridat a omplir aquest buit en uns moments en què ni es parlava, ni s'escrivia, ni s'estudiava la nostra història, o, en tot cas, era manipulada i falsejada.

El Centre va iniciar els seus treballs amb tres objectius principals: el ja comentat de promoure la recerca i la difusió de la història immediata de Catalunya, però també la dels darrers segles, el de crear una biblioteca i un centre de documentació, i el de crear el museu d'història del catalanisme.

En aquests vint-i-cinc anys el primer objectiu ha estat desenvolupat mitjançant una política d'ajuts a la investigació i a la publicació. Podem dir que aquest objectiu ha estat àmpliament assolit. També cal reconèixer que, paral·lelament, l'esforç ha estat assumit de manera progressiva per la societat civil i les institucions, amb l'aparició de revistes especialitzades, l'oferta d'estudis universitaris, el foment de l'estudi de la història local, l'augment de la presència d'aquests temes en els espais dels mitjans de comunicació, etc.

Altrament, la biblioteca, amb seu al Museu d'Història de Catalunya, està consolidada i disposa d'un centre de documentació especialitzat, que augmenta d'any en any a partir de les compres de fons documentals i les donacions de particulars. Darrerament se li va donar el nom de "Biblioteca Josep Benet" en homenatge al seu fundador, que alhora la va nodrir amb el que encara ara és la major part del seu fons.

Finalment el que havia de ser el museu d'història del catalanisme és el magnífic Museu d'Història de Catalunya.

Els objectius que van dur la Generalitat a crear el Centre d'Història Contemporània de Catalunya, doncs, han estat àmpliament assolits, i no podem sinó felicitar-nos de l'encert de les persones que hi han estat i hi

són al capdavant, durant tots aquests anys de feina ben feta, en especial el seu primer director i ànima dels seus projectes més emblemàtics, en Josep Benet.

Obrim, doncs, a partir d'aquests vint-i-cinc anys d'existència, una nova etapa plena de reptes nous amb els quals comencem a formular-nos els objectius del segle XXI.

Josep-Lluís Carod-Rovira
*Vicepresident del Govern
de la Generalitat de Catalunya*

Introducció

El Centre ja té història; no solament ha ajudat a fer-la, sinó que ja en té de pròpia. I la seva història en bona part és a les pàgines següents, en els noms dels investigadors als qui ha ajudat i en els títols dels llibres la publicació dels quals ha fet possible. En aquest volum també hi trobareu unes pinzellades de la història més humana del Centre, els records i les vivències dels que l'han fet possible i que ara s'han prestat molt generosament a escriure'ls. Aquests col·laboradors –tots ells han passat pel Centre– donen testimoni de la “intrahistòria” a partir de la seva experiència personal, i en algun d'ells s'albiren algunes propostes i dificultats gens protocol·làries, signe evident de la vàlua de les persones que hi van treballar i de l'interès que van posar-hi.

Tanmateix, el Centre d'Història Contemporània de Catalunya sempre ha anat lligat a un nom que, per raons òbvies, no apareix en les col·laboracions que vénen a continuació: el de Josep Benet. Ell en va ser el creador i consolidador, i en volíem deixar constància des del principi, com també ho fan tots els que el van conèixer. Durant molts anys no solament el Centre va ser ell, sinó que va deixar una petjada inesborrable i encara vàlida.

Vint-i-cinc anys és un període que permet mirar enrere, fer-ne un balanç i una valoració. I probablement no som nosaltres, des de dins, els més indicats per fer-ho, però no ens podem estar d'aportar algunes idees i afirmar –potser immodestament– que creiem que el que s'ha fet era imprescindible que es fes i que continua sent-ho. El paper de la història, a vegades, és com el de l'aire: vital per sobreviure i per ser algú, però sense que se li reconegui cap importància. Quan el passat hi és es pot actuar com si no hi fos, però els amnèsics saben com de desvalguts es troben davant el present i el futur, precisament per no poder recordar el passat.

En aquests vint-i-cinc anys hem procurat estimular la recerca i la publicació d'obres històriques ajudant els investigadors i les empreses editorials; hem creat una biblioteca especialitzada en temes de catalanisme i Guerra Civil que conté, a més, uns fons documentals importants, útils i que no sempre han estat fàcils d'aconseguir. Entra també dins dels nostres objectius actuals oferir assessorament històric i donar sentit i significació

a les commemoracions de fets passats que es cregui oportú rememorar en cada moment. Treballem amb la voluntat que història, memòria i identitat arribin al màxim de gent possible i confegeixin el tramat a partir del qual poder caminar cap al futur. Aspirem, igualment, a ser útils en la tasca, sempre necessària, de reescriure la pròpia història. No volem, ni s'ha volgut mai, institucionalitzar la història o una determinada manera d'entendre-la, sinó refer-la permanentment des del respecte més estricte al pluralisme personal i ideològic. La llista de persones i obres ajudades en donen fe.

Tenim ja, doncs, un passat com a institució. Amb alts i baixos, com no podia ser altrament, amb moments en què el fet de sobreviure ja era quasi un triomf i d'altres, en canvi, per enorgullir-nos sense complexos. Avui, a més, podem dir que el Centre ha crescut assumint dos nous àmbits gens gratuïts: per una banda, la convocatòria i gestió dels ajuts a les commemoracions i a la Guerra de Successió i, per l'altra, l'inici d'una col·lecció de llibres dirigida des del Centre, una iniciativa que no vol competir amb ningú, sinó enriquir el panorama de les publicacions històriques amb una veu pròpia.

Però ara a nosaltres ens pertoca mirar més al futur partint d'aquella creença constatable que la seva tasca i existència és encara irrenunciable. Per això volem parlar de les propostes per al 2009, que no són totes les que voldríem, però sí totes les que creiem possibles. I és que un país és viu si les seves institucions tenen realitats presents i projectes de futur. I si amb la creació del Centre la història va aconseguir tenir casa i els historiadors, un àmbit de referència, ara hem de procurar projectar tot això cap a nous horitzons més amplis, proposant noves línies temàtiques de recerca (refugiats a Catalunya durant la Guerra Civil, informes dels representants diplomàtics estrangers establerts a Barcelona, redacció de memòries i recollida de documentació, etc.), implicant-nos en congressos i nous àmbits d'estudi i procurant una projecció exterior ambiciosa, bé sigui utilitzant les noves possibilitats (pàgina web), ampliant la utilització dels altres mitjans d'informació o prenent el pols d'allò que interessa aquí i fora d'aquí.

En molt bona part, la història vertebrava la consciència de país i aporta un valor afegit, diferencial, a la nostra identitat col·lectiva, i fins pot generar una acció cívica eficaç. Cal, per tant, que situem el seu estudi en un nivell propi i habitual dels països més avançats.

Globalment, doncs, creiem que hauria de ser un centre referencial tant per a la societat civil com per a l'àmbit polític, pel que fa a la potenciació de la recerca històrica, al coneixement i la divulgació de les grans línies de treball i investigació que predominen arreu de Catalunya, i a l'assessorament històric especialitzat amb vista a l'Administració i a les organitzacions ciutadanes. És a dir, no renunciem a arribar a polítics, institucions i historiadors ni a incidir

en el teixit social; ho assumim com una obligació perquè, de fet, persones i institucions són els objectes i subjectes de la història, i també perquè tenim la convicció que el coneixement històric ens permet no haver de recomençar sempre des de zero.

Passat, present i futur és la dinàmica pròpia de qualsevol institució, i volem posar tot el nostre esforç perquè això sigui així en el Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

Josep Maria Roig Rosich
*Director del Centre d'Història Contemporània
de Catalunya*

1

Memòries i testimonis

Jordi Pujol

25è aniversari del Centre d'Història Contemporània de Catalunya

La idea que finalment va desembocar en la creació del Centre d'Història Contemporània de Catalunya venia de lluny.

Per una banda, ja a finals dels seixanta, en el marc d'aquella idea d'anar llençant iniciatives, i fins i tot creant eines de treball o instruments que d'una manera sistemàtica poguessin donar suport a recerques i estudis sobre la nostra història recent, sobre la nostra societat, sobre la nostra economia, és a dir, que reforcessin el gruix de coneixement de la nostra societat en el sentit més global possible, i capaç, per tant, de donar suport a la reivindicació política, social i nacional de Catalunya, ja aleshores en Benet m'havia parlat sobre el fet que caldria crear un institut dedicat als estudis de la nostra història recent. I en aquella època, en ple franquisme, es van fer alguns estudis prou importants en aquest sentit. Un d'aquests, prou conegut, fou precisament *Catalunya sota el règim franquista*, que va fer el mateix Benet.

L'any 1980, a l'inici de l'actuació de la Generalitat ja definitivament restablerta, la idea va ressorgir. Però en un primer moment hi havia moltes altres urgències. Per altra banda, jo sempre havia pensat en Benet com a director d'aquest institut. Primer, perquè era testimoni de la intensitat de la seva vocació i de la seva mentalitat exigent en el treball de recerca. Segon, perquè em semblava just. No vull dir que altres historiadors no estiguessin també molt capacitats, però és evident –i per mi ho era en particular perquè havia seguit de prop alguns dels seus treballs– que ell ho estava especialment. I tercer, perquè m'agradava la manera com conduïa, orientava i animava els joves historiadors que li anaven a demanar consell, a banda del fet que en aquell primer moment hi havia altres urgències. Aleshores en Benet jugava un paper polític molt actiu, molt de primera línia. I, per cert, el jugava en oposició clara al meu govern. Tant és així que va encapçalar una moció de censura contra mi. Crec que no va repercutir en l'estima i consideració que mútuament ens teníem, però la seva activitat política no era compatible amb la direcció d'un centre com el que volíem crear. El cas és que en acabar la primera legislatura, l'any 1984, en Benet no es va tornar a presentar i va deixar la política activa, almenys la de primera fila.

Per altra banda, les primeres urgències institucionals de la Generalitat –des del Consell Consultiu fins al Síndic de Greuges– ja s’havien atès. Per tant, ja ens podíem encaminar cap a la creació d’altres organismes, també importants però no essencials per al funcionament de la Generalitat. En vam parlar, en Benet i jo. Ell, molt en la seva línia i la seva manera de fer, va reclamar poder actuar amb total llibertat. No vaig trigar ni mig segon a dir-li que d’acord.

Suposo que en Benet va pensar més d’un cop que el Centre havia de disposar de més diners. Però això és un mal general. Amb el que sí va poder comptar sempre mentre jo vaig ser president fou amb el meu suport. I el resultat ha estat bo. Bo pels estudis fets, i jo diria que especialment bo per l’estímul i l’orientació que des del Centre es va donar a molts joves historiadors. Mèrit sobretot d’en Benet.

Aprofito l’avinentsa de la celebració dels vint-i-cinc anys de la seva creació per expressar el meu goig pel que ha representat i ha fet pel Centre, i el meu agraïment a tots els que l’han fet anar endavant.

Cordialment,

JORDI PUJOL

Albert Manent

Quatre anys de director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya

Quan el 1984 el president Pujol va instituir el Centre, com l'anomenàvem col·loquialment, Josep Benet s'hi va dedicar a fons, compatibilitzant la tasca de director amb la preparació, sempre minuciosa i lenta, dels seus llibres dedicats, sobretot, a la repressió franquista i centrats en cinc màrtirs dels seus ideals: Lluís Companys, Joan Peiró, Domènec Latorre, Carles Rahola i Manuel Carrasco i Formiguera (text en curs d'edició). El títol genèric era sempre *Cinc sentències de mort*. Els llibres van trigar a sortir i dos són pòstums. Però paral·lelament Benet, que tenia *in mente* tot un projecte d'estudis, ben vertebrat, de la repressió franquista, va suggerir a Josep Clara una altra obra semblant, en un sol volum, que es va dir *Girona 1939: quatre sentències de mort* (2001).

Benet se centrava, doncs, en el seu projecte i procurava donar joc a altres historiadors perquè anessin completant un trencaclosques repressiu que, amb més o menys intensitat, havia durat trenta-set anys. És clar que, fidel al principi que, com deia el pare Miquel Batllori, "la història és agnòstica", un dels primers llibres que va encarregar fou el de Josep Maria Solé i Sabaté i Joan Villarroya, *La repressió a la rereguarda de Catalunya (1936-1939)* (1989), en dos volums, que havia estat precedida per l'obra de Solé *La repressió franquista a Catalunya (1939-1953)* (1985). Solé i Villarroya ja havien començat la recerca, però Benet els va fitxar i durant uns anys van treballar al Centre. Un altre llibre encarregat fou el de Joan Samsó, *La cultura catalana entre la clandestinitat i la represa pública (1939-1951)* (1994 i 1995).

Jo, com a deixeble de Benet, hi anava sovint i veia com creixia una investigació territorial que estimulava també, per exemple, la preparació i l'edició de monografies locals sobre la Guerra Civil on sovint afegien la immediata postguerra. No cal dir que Benet va atendre els joves investigadors, els quals, amb un ajut econòmic i l'escalf d'un expert com el director del Centre, se sentien estimulats per dur a terme el projecte sobre llur poble. El Centre era també un lloc de discreta tertúlia i d'intercanvi de materials o de pistes. Jo hi havia trobat antics exiliats o joves historiadors com Joan Crexell, de tan grata memòria, el qual en pocs anys va publicar monografies avui imprescindibles per estudiar el catalanisme del segle xx.

Tanmateix, el Centre, que aviat es vinculà al Departament de Cultura, no va ésser la prioritat de cap conseller, i per això el seu pressupost era reduït, tot i que a Benet, poc acostumat als laberints de l'Administració, li costava gastar-lo i de vegades els darrers mesos havia de córrer perquè el Departament d'Economia no passés el rasquet. Cal dir que per manca de prou diners el Centre no podia organitzar ni congressos ni exposicions, encara que va col·laborar, per exemple, en la commemoració del centenari de les Bases de Manresa, que va organitzar la Presidència de la Generalitat, a través de Ramon Juncosa, un alt càrrec que sentia el neguit de recuperar la història i va morir massa aviat. Tampoc no era possible fer una revista ni publicacions pròpies. Però sense soroll i sense sortir als diaris ni a la televisió, Benet, amb la seva indomable constància, anava eixamplant considerablement el camp de la recerca sobre aspectes bàsics de la Catalunya del segle xx: catalanisme, repressió franquista, Guerra Civil, franquisme (d'ací l'obra de J. M. Thomàs sobre la Falange catalana), sindicalisme, etc. Sense excloure'n alguna temàtica aleshores llunyana i molt oblidada, com el carlisme, que s'ha posat de moda fa més d'una dècada entre els investigadors més allunyats ideològicament d'aquest moviment polític i social del segle xix.

Quan el 14 d'abril de 2000 Josep Benet va fer vuitanta anys, va decidir presentar la dimissió. Calia cobrir el lloc i seguir la seva línia com a impulsor de la recerca i la divulgació de la història de Catalunya. I fou en una conversa meua amb Joaquim Triadú, conseller de la Presidència, que va sortir el meu nom com a substitut. Jo vaig considerar que la meua tasca com a assessor de la Presidència era compatible amb la direcció del Centre, on la feina del director era sobretot fixar propostes, orientar investigacions i estar prop dels col·laboradors. Hi havia sis persones. Judit Subirachs, doctora en història de l'art i filla de l'escultor, era la que tenia la visió àmplia, i de vegades complexa, del Centre. Quan jo hi vaig entrar exercia una mena de gerència, ja que molts anys abans li havien encolomat la gestió administrativa, que duia al dia i amb comentaris irònics. I alhora, per indicació de Benet, era cap de personal, càrrec que jurídicament no existia. Al primer pis el Centre disposava del despatx del director i d'una estança gran on trobàvem Judit i Conxa Torner, que era la secretària del director i a la qual vaig confirmar en el càrrec. Totes dues, amb qui passava hores comentant qüestions generals i del Centre, eren molt sinceres i de vegades em discutien amb amabilitat, en algun cas amb apassionament, propostes o idees meves que consideraven que no s'adeien amb el Centre. Sempre me les vaig escoltar i em van ajudar a centrar-me com a director i, si calia, a rectificar.

Al quart pis hi ha la biblioteca, on treballava una bibliotecària, Pilar Triadó, de Mataró, la qual anava introduint tots els llibres i les revistes a la

base de dades. També Mercè Renom, muller de Carles Riba, que fou alcalde del PSUC a Sant Joan Despí. En principi, Renom era l'encarregada de coordinar les tasques en marxa o de resoldre qüestions diverses que, de vegades, requeien en Subirachs, qui les resolvia. Falaguerament amable, Renom era la tècnica que havia d'enllestir la recerca del que Benet anomenava "el cost humà de la Guerra Civil", o sigui, els morts per la repressió a les dues bandes enfrontades, els que van caure al front i les víctimes dels bombardeigs. Però no se'n va sortir, tot i que mancaven poques comarques encarregades a col·laboradors externs. El 2009 s'acabarà no sols la recerca del "cost humà", sinó també la informatització de tots els noms dins una base de dades que serà única en tota la Pell de Brau. Ajudant Mercè Renom, i quan li calia a la bibliotecària, també hi treballava Jesús Quiroga, regidor de l'Ajuntament de Figueres per una agrupació independent, el qual baixava i pujava cada dia en tren des de la seva ciutat.

Una altra persona de bon record era Consol Terré, que feia de conserge i que compartíem amb el Museu d'Història de Catalunya.

Cal remarcar que el Centre era un rellogat dins el Museu i que el seu director, Jaume Sobrequés, sempre "xarmant", de vegades provava d'envair competències nostres, i jo l'aturava amb unes cartes raonades i administrativament ben fonamentades. Sobrequés, sense fer-ho explícit, volia absorbir el Centre, i quan jo vaig marxar i no van nomenar successor, es va apoderar del despatx del director i el va convertir en una sala de reunions. La tardor passada, el nou director va poder recuperar el despatx esmenat. Una altra preocupació de Jaume Sobrequés, amb el qual sempre vaig mantenir personalment el *fair play*, era la biblioteca, perquè inicialment la del Museu era molt minsa, i el fons del Centre tenia uns nou mil llibres. I a Sobrequés el preocupava molt que el Centre canviés d'ubicació perquè aleshores marxaria la biblioteca, que en el meu període es va anar enriquint amb donacions i compres.

Potser només amb algun canvi, a causa d'un tarannà diferent, jo vaig mantenir la continuïtat del projecte del meu mestre Josep Benet. Feia anys que en parlàvem i escoltava els seus planys pel pressupost. En el meu temps la quantitat mitjana era de vint milions de pessetes, que durant un parell d'anys vaig poder incrementar perquè el secretari del Govern, Antoni Vives, d'acord amb el conseller de la Presidència, Artur Mas, me n'hi afegia dos o tres milions més. Recordeu que ja feia més de deu anys que el Centre havia deixat de pertànyer al Departament de Cultura.

Cap a la primavera concedíem els ajuts als investigadors, que formaven un ample ventall d'origens i de generacions, per bé que predominaven els joves. Calia valorar les propostes, i em reunia amb Judit Subirachs i Mercè

Renom per comptar amb altres criteris. Quan el treball o llibre per al qual demanaven ajut tenia realment pes i en coneixíem el proponent, arribàvem fins a una quantitat de cinc-cents mil pessetes. Jo sovint convocava els peticionaris per tenir-hi una conversa i per conèixer l'investigador i els seus projectes. Alguns repetien l'any següent, si l'obra tenia certa magnitud, o algun presentava un treball nou. Concedíem una quarantena d'ajuts anuals i val a dir que mai no vaig tenir cap pressió de CDC, però sí d'alguns amics. No cal dir que mirava d'atendre els suggeriments de Josep Benet, que tenia contactes i orientava recercadors de les darreres generacions. Escadusserament hi havia alguna queixa, com la d'un investigador de Begur que va enviar una carta al president de la Generalitat en què es lamentava que no se l'ajudava prou. El president me la va passar i li vaig contestar recordant-li que des de l'època Benet havia tingut cinc o sis ajuts. En certs casos ens fèiem càrrec d'una despesa concreta, com quan férem passar a ordinador l'extensa obra de Robert Surroca, *Prensa catalana de l'exili i de l'emigració 1861-1976* (2004), que després vaig aconseguir que la publicqués l'Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions de la Generalitat.

Una segona mena d'ajuts era per a llibres que volien publicar les editorials, generalment sobre catalanisme, repressió, biografies, etc. Se n'hi acollien poques, perquè la història no és una matèria gaire abundant, però qui va rebre més ajuts a l'època Benet i durant el meu període fou Publicacions de l'Abadia de Montserrat, que continua essent la primera editorial en el camp dels estudis històrics, literaris i lingüístics. Arribava amb la seva irònica bonhomia el pare Josep Massot, que tenia molt bona relació amb les funcionàries del Centre, i ja sabíem que les propostes serien acceptades.

Una notorietat del Centre eren les deixes de vells militants del catalanisme, del sindicalisme o fins i tot del món cultural. Recordo que amb un cotxe oficial, fa potser quinze anys, Josep Benet, Josep Maria Solé i Sabaté i jo vam anar a Montpeller a recollir papers i llibres del diputat d'Esquerra Republicana Miquel Guinart. Vam tornar carregadíssims. També van fer-hi deixes el comandant Escofet o el socialista Ramon Porqueres. Aquests materials foren dipositats en un soterrani més aviat sinistre, on em diuen que ara hi ha *compactus* de la biblioteca.

El fons més important eren les cartes i alguns objectes personals del president Lluís Companys que Benet tenia en una caixa forta. La majoria dels fons han anat passant a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Una de les poques novetats del meu període foren els *Quaderns d'Història*, que el darrer dissabte de cada més publicava el diari *Avui*. Ignasi Aragay hi feia sempre una entrevista, hi ressenyaven novetats historiogràfiques i el brevíssim editorial era signat, alternativament, per cadascun dels qui treba-

llàvem al Centre. Crec que fou una bona aportació que no va durar més d'un parell d'anys.

A la cambra de la secretaria jo hi dictava les cartes a Conxa Torner. Sovint eren de suport a un investigador jove o de simpatia per a un exiliat. Hi parlàvem poc de política perquè, pel que endevinava, cap dels que hi treballaven era afí a la ideologia de CDC. Però mai no hi vaig fer cap adoc-trinament, com ha passat altres vegades, perquè l'important era la il·lusió i l'eficàcia de les funcionàries i de l'únic funcionari que vam tenir. També tractava tothom de vostè, al·lèrgic com sóc al tuteig universal d'ara. Cal no oblidar que pertanyo al món del postnoucentisme.

Un dels modestos capítols de la recerca del Centre fou l'encàrrec d'es-criure memòries que Benet va fer, recordo, a Tísner, Carles Fontserè, Josep Pedreira i altres. En canvi, no vam tenir quasi cap encàrrec de les altures institucionals. Un de destacat, que venia del Parlament de Catalunya, fou que preparéssim l'inventari dels refugis contra els bombardeigs franquistes que es van construir a les ciutats i als pobles més petits durant la Guerra Civil. Judit Pujadó hi treballava, i féu una recerca força exhaustiva que es publicà sota el títol de *Contra l'oblit. Els refugis antiaeris poble a poble* (2005).

I va arribar el nou Govern, anomenat Tripartit. Naturalment, vaig ces-sar com a assessor de la Presidència, però no em deien res com a director del Centre. Al cap de quinze dies vaig veure un secretari general que em va dir que, en cessar d'un càrrec, plegava automàticament de l'altre perquè n'acu-mulava dos (un de sol era remunerat) en una sola persona. M'ho podien haver advertit, i en no fer-ho, vaig ésser al Centre un parell de setmanes més. Després he patit la recança de veure el Centre quatre anys sense director fins que –gairebé un miracle– han decidit nomenar-hi un historiador competent, independent i arrelat al país com Josep Maria Roig i Rosich.

ALBERT MANENT

Giovanni C. Cattini

El meu Centre d'Història, entre la vocació per la història i la funció pública

Les línies que segueixen només representen unes breus notes lligades a la meva experiència al Centre d'Història Contemporània de Catalunya (2005-2008).

La primera relació que vaig tenir amb el CHCC va ser a l'abril de 2003, quan Albert Manent i Segimon, aleshores director de la institució, es va posar en contacte amb un servidor. L'avinentsa era representada per un estudi meu titulat "Una lectura franquista de Prat de la Riba", que era un article que jo acabava de publicar en la revista *Afers*, núm. 42/43. En aquell estudi, que representava un dels treballs del segon any de doctorat, havia reflexionat sobre el cinquanta aniversari de la mort del primer president de la Mancomunitat de Catalunya i de com la dictadura franquista havia intentat assumir de cara enfora el "corporativisme" i "antiparlamentarisme" pràcticament com un antecedent teòric del *Movimiento nacional*. Vaig aprofitar l'oportunitat que em brindava la inesperada carta del senyor Manent per demanar-li una entrevista per tal de comentar-li més matisadament el meu estudi. A més, coneixent la tasca de suport a la història de Catalunya que ofería el CHCC, vaig pensar que la cita podia servir també per concretar algun suport institucional a la meua tesi de doctorat, aleshores en curs, i davant de la necessitat prosaica de trobar un finançament per poder continuar els meus estudis, ja que estava acabant la meua beca per a la formació de personal investigador de la qual havia gaudit des de l'any 2000. En aquella trobada vaig ser rebut al despatx del director, a la primera planta del Palau de Mar, i de seguida em va sorprendre l'amabilitat amb què el director em va acollir. Tot i que no vaig poder treure cap "suport material", ja que el director del CHCC em va confessar que es trobava sense pressupost, vaig rebre molts ànims per les meves recerques i, això sí, una donació d'alguns llibres que havien rebut el suport del CHCC i que estaven relacionats amb el meu projecte de tesi. Aquella trobada va ser molt profitosa per a mi, ja que Albert Manent tenia un profund coneixement del moviment catalanista de finals del segle XIX, tant, que havia prologat egrègiament una important sèrie d'articles de Vicente Cacho Viu, publicats *post mortem* per la Residencia de Estudiantes de Madrid i Quaderns Crema el 1998.

Un any després d'aquesta trobada i fent investigació, el meu segon encontre amb la persona que duia la direcció del CHCC va ser molt més casual. Havia trobat informació sobre els antecedents d'alguns intel·lectuals en el Sexenni i vaig anar a veure a la Universitat Autònoma de Barcelona el professor Lluís Ferran Toledano i Gonzàlez, sense saber que havia estat nomenat director de projecte del CHCC. Aleshores Lluís Ferran Toledano em va animar a participar en la convocatòria d'ajuts del CHCC que, precisament aquell any, es feia per primer cop mitjançant una convocatòria pública, gràcies a la determinació de Judit Subirachs, l'aleshores coordinadora general del CHCC, i de Mercè Renom, tècnica de la mateixa entitat. Uns mesos després, a principis de setembre de 2004, el mateix Toledano em trucava per proposar-me entrar a treballar al CHCC. Així que durant els quatre anys següents, la institució i les persones que l'englobaven començaren a formar part de la meua vida; la primera de totes fou Conxa Torner, administrativa amb qui compartia el despatx i que fou la que m'il·lustrà les "interioritats" de la vida de la institució, fins que un dia va decidir traslladar-se a una altra unitat de la Generalitat i va ser substituïda per Lídia Devant. A la biblioteca del CHCC, situada a la quarta planta, hi havia Mercè Renom, coordinadora del CHCC; Pilar Triadó, cap de la biblioteca, i Eva Pasarell, bibliotecària. Consol Tarré aleshores era auxiliar de biblioteca, tot i que assumia moltes més feines.

Així, el meu primer impacte amb la institució va ser complex, ja que, acostumat com estava als temps de la recerca i del món universitari, la vida del CHCC responia a les pautes marcades per l'Administració, els serveis jurídics i els gabinets tècnics que, en lloc d'ajudar en la tasca diària de la institució, semblaven retèner-la, als meus ulls de profà de l'Administració. El temps em va ajudar a entendre la dificultat de la tasca dels juristes dins de la Generalitat i la profunda vocació que moltes d'aquestes persones tenien per la seva feina. Una vocació que es traduïa en la voluntat de fer transparent i apropar l'Administració a la ciutadania, tot i que, a vegades, vaig poder comprovar que es quedaven en l'intent. Sense deixar de banda el pols soterrani entre els càrrecs de naturalesa política i l'escalafó administratiu on els primers dubtaven de la fidelitat dels segons i els segons eren més aviat escèptics sobre la vocació dels primers al servei de l'Administració pública, i també pel desconeixement del procediment administratiu dels primers.

De tota manera, entre els diferents projectes en què vaig col·laborar, em plau recordar haver coordinat, als inicis de 2005, els primers investigadors que volien participar en la represa de l'històric projecte de Josep Benet del "Cost humà de la Guerra Civil". El primer director del CHCC i exsoldat republicà de la "quinta del biberó" havia impulsat des de finals dels anys vuitanta del segle xx un projecte per tal de recollir la relació nominal de tots

els soldats morts, poble per poble, i catalogats segons certs paràmetres (com la indicació de l'exèrcit i la corresponent lleva a què pertanyien, el lloc i la data de la seva defunció). Aquesta sèrie de recerques no representaven sols un deure científic per conèixer millor un passat proper que tant havia marcat la vida catalana, sinó que, i sobretot, responien a l'imperatiu moral de tots aquells catalans que havien mort complint el seu deure en una guerra que no havien provocat. Les investigacions suara esmentades tenien l'objectiu de reconstruir l'aproximació més propera al nombre total de caiguts per la Guerra Civil i, com a conseqüència d'aquesta, a tot el Principat. A més, havia estat pensada com el compendi necessari d'altres obres fonamentals que els historiadors Josep Maria Solé i Sabaté i Joan Villarroja i Font publicaren al llarg dels anys vuitanta sobre els bombardeigs ocorreguts a tot Catalunya (1986), i sobre la violència i la repressió a la rereguarda (1989-1990). Totes aquestes obres i recerques havien de donar finalment el quadre dels costos humans de la Guerra Civil, tot aportant una sèrie d'elements per poder entendre millor el complex redreçament de Catalunya durant la dictadura franquista.

L'obra de coordinació dels diferents centres d'estudi del Principat passà de la supervisió de Joan Villarroja a la de Jordi Oliva, i després de dues dècades hom disposava de resultats per a quasi totes les comarques catalanes, amb la sonada absència de la ciutat de Barcelona que, per les seves dimensions i fluxos migratoris, oferia una muralla gairebé infranquejable per als investigadors. En aquest sentit, va ser cabdal la voluntat d'acabar el projecte per tal d'engrescar en Jordi Oliva a coordinar, un cop més, els investigadors que volien col·laborar-hi. Després d'una llarga negociació amb el Registre Civil, en què intervingueren el conseller Josep-Lluís Carod-Rovira i la consellera Montserrat Tura, a finals de 2007 s'obriren les portes perquè els investigadors del CHCC poguessin consultar els registres de defuncions. Així, cal esperar que en els propers mesos el Centre disposarà d'una informació cabdal per quantificar l'abast numèric de la Guerra Civil.

Al costat d'aquest projecte, com a tècnic del CHCC vaig poder col·laborar també en l'organització de jornades i congressos científics, organitzats en el marc del Museu d'Història de Catalunya. Entre d'altres, em plau recordar una interessant taula rodona sobre el centenari dels fets del Cu-Cut! (novembre de 2005) en què participaren Jordi Casassas Ymbert, Agustí Colomines Companys, Eduardo González Calleja i Francesc Santolaria, que donà lloc a les publicacions d'unes actes amb el mateix nom, editades per *L'Avenç* (2006). El CHCC va ajudar en diferents congressos, com el de la Guerra del Francès (octubre de 2005), el de les colònies industrials (octubre de 2005) o sobre la Guerra de Successió (novembre de 2005), juntament amb un curs

sobre història de l'autogovern i de la Generalitat que va tenir lloc entre setembre i desembre de 2006.

Particularment satisfactòria fou la meua experiència en l'organització del congrés "Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana", organitzat amb la Coordinadora de Centres de Parla Catalana, el Museu d'Història de Catalunya, l'Institut Ramon Muntaner i el Memorial Democràtic, i que comptà amb l'aportació científica d'especialistes com Florence Gauthier, Maurizio Ridolfi, Manuel Suárez Cortina, Pere Gabriel, Àngel Duarte, Pere Anguera, Montserrat Duch, Arnau Company, Joan Serrallonga, Enric Pujol, Antoni Gavaldà i Luz Sanfeliu.

Aquest congrés, tal com explicà el professor Lluís Ferran Toledano en el pròleg de les actes, obeeïa al retrobat interès en el republicanisme, com "una part indestriable de la nostra cultura política", i com una de les nombroses iniciatives que, entre 2005 i 2006, engegà des de la seva direcció del CHCC. Entre els diferents actes amb aquestes finalitats de *revival* republicà, vaig tenir part en l'edició catalana de *Republicanism* de Maurizio Viroli (2006), per a la qual vaig escriure una introducció de contextualització històrica de l'obra del polític italoamericà. La presentació a Barcelona es realitzà durant la resaca dels dies següents a l'11 de setembre de 2007, precisament els dies 13 i 14 de setembre al Centre de Cultura Contemporània de Catalunya i a l'Ateneu Barcelonès. La premsa recollí d'una manera tangencial la presència de Viroli a Barcelona qui, per cert, quedà molt interessat en el context català, ja que l'autodeterminació no havia estat mai al centre de les seves reflexions.

Especialment a l'Ateneu Barcelonès, davant de les preguntes d'un públic sobiranista, remarcà que els republicans no eren cosmopolites, ja que la seva finalitat era mantenir les nacions fortes i lliures. Lluny del patriotisme constitucional habermasià, reivindicava la importància de recordar les pàgines històriques de lluita per a la llibertat dels pobles. En aquest marc, plantejava que la secessió d'una "minoría nacional" era plausible si era l'única possibilitat real per mantenir la llibertat de la ciutadania. Davant d'un Estat central avassallador de la llengua, de la cultura d'una minoria, aquesta tenia tot el dret a autodeterminar-se, segons Maurizio Viroli.

Paral·lelament, entre 2007 i 2008 vaig poder viure en primera fila un altre projecte de gran envergadura com era la Comissió de Celebracions de la Generalitat, un instrument que havia de representar la veu cantant commemorativa de les diferents conselleries del Govern. Les idiosincràsies i el repartiment específic d'àrees i competències entre les diferents forces polítiques que caracteritzen el Tripartit ha retardat la seva posada en marxa, fet que ha generat més d'un maldecap a Margarida Aritzeta, directora gene-

ral d'Acció Departamental del Departament de la Vicepresidència, i a Josep Maria Roig i Rosich, director del CHCC des del febrer de 2008.

Tot i això, es va realitzar alguna iniciativa i unes convocatòries de subvencions. Precisament el tema de la gestió de les subvencions és potser la nota més frustrant de la meua experiència com a tècnic dins del CHCC, ja que en el seu moment vaig ser un "beneficiat" dels ajuts de la institució i vaig patir els retards en els pagaments. Com a tècnic, no vaig poder solucionar els entrebancs ni tampoc agilitzar els procediments administratius que, altrament, s'han anat fent cada vegada més complexos. Aquesta situació va generar un profund sentiment de desconcert en un bon grapat d'investigadors i investigadores que, al llarg d'aquests anys, han pogut beneficiar-se d'ajuts minsos per dur a terme les seves recerques, amb les quals volen intentar donar un sentit a aquell projecte en construcció que és la història contemporània i, amb aquesta, entendre la complexitat del món que ens envolta.

GIOVANNI C. CATTINI

Mariona Companys

El Centre d'Història Contemporània de Catalunya: un compromís amb la memòria històrica

La meua relació amb el Centre d'Història de Catalunya es remunta a la dècada dels anys noranta del segle xx, en els temps en què el Centre tenia la seu a les dependències del Departament de Cultura al Palau Moja. Des del seu despatx al carrer Portaferrixa, el seu fundador i primer director, l'historiador i polític Josep Benet, es proposava complir el deure cívic d'escriure les pàgines en blanc de la història més recent de Catalunya que la llarga dictadura havia falsejat i que el pacte de silenci que va suposar la transició condemnava a l'oblit.

Tal com ens recordava, no es podia demorar per més temps la investigació i la realització d'estudis sobre el passat recent, sota el risc de perdre el testimoni de tots aquells que hi intervingueren de manera activa. Calia conèixer la història per construir el futur, i per conèixer la història més recent el primer que calia fer era investigar i promoure la publicació d'obres històriques que, en qualsevol país normalitzat, tindríem al nostre abast.

En aquest context vaig tenir l'oportunitat de col·laborar al Centre d'Història Contemporània de Catalunya dins la secció de biblioteca-centre de documentació, el treball de la qual s'orientava aleshores vers els següents eixos d'actuació:

- promoure la recollida de documentació sobre la història contemporània de Catalunya;
- formar una biblioteca i hemeroteca especialitzada en temes d'història contemporània de Catalunya i, molt especialment, en la història del catalanisme;
- oferir un servei de consulta bibliogràfica i documental adreçat especialment als investigadors, als estudiants universitaris i al públic interessat en la història recent del país;
- col·laborar i donar suport en matèria de recerca i documentació a les activitats organitzades pel Centre: exposicions, conferències, actes commemoratius, etc.

Era, sens dubte, un projecte prou engrescador i una gran oportunitat per aprofundir d'una manera molt especial en les etapes més recents de la

història contemporània de Catalunya: la Segona República, la Guerra Civil, la postguerra, l'exili, la resistència i la lluita antifranquista, i sovint a partir dels seus protagonistes més directes i de testimonis excepcionals, als quals el Centre encarregava memòries, o bé cedien al Centre els seus dietaris, la seva documentació privada, col·leccions, correspondència, arxius particulars, fotografies, etc. Alhora suposava la possibilitat de treballar en col·laboració amb un equip professional format per bibliotecaris, historiadors, documentalistes, investigadors i personal d'administració de gran qualitat tècnica i humana.

El paper del Centre en la salvaguarda, preservació i recuperació del patrimoni documental de la història contemporània de Catalunya

D'acord amb els eixos d'actuació de la biblioteca-centre de documentació ja esmentats, una de les primeres tasques que calia emprendre consistia en la recuperació dels arxius personals i la documentació relativa a la història contemporània de Catalunya, per evitar, en molts casos, el risc que desapareguessin, sovint per manca de consciència històrica, fruit de la llarga etapa de la dictadura i el seu intent d'eliminar la llengua i la cultura catalanes, i també per manca de perspectiva històrica, en tractar-se d'uns materials i uns temps relativament recents, i en altres casos, a causa de la pèrdua i dispersió provocada pels anys de la Guerra Civil, l'exili, la clandestinitat, etc. El Centre realitzava la seva tasca, en cooperació i amb la col·laboració d'altres institucions especialitzades amb les quals compartia objectius comuns.

Calia, doncs, salvaguardar i custodiar el material documental referent a la història contemporània de Catalunya, garantint-ne la conservació per procedir, en una segona fase, a la seva ordenació i classificació i a la confecció dels elements de descripció que en facilitessin la localització i la consulta als investigadors, d'acord amb la legalitat vigent. Finalment, una vegada estudiat el material i tenint en compte la seva importància, una part d'aquest es dipositaria a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Entre els fons que durant aquells anys va aplegar el Centre destaquen els que fan referència a pensament polític, especialment catalanisme i anarquisme; la col·lecció de fotografies dels bombardeigs de la Guerra Civil (1936-1939); les publicacions de l'exili, els grups i les organitzacions de l'oposició interior; la repressió franquista i la clandestinitat, amb un total de deu mil llibres; una hemeroteca de cinquanta títols especialitzats en història, i un fons antic de publicacions periòdiques de prop d'un miler de títols.

Calia recopilar un material hemerogràfic molt dispers i fragmentari que el Centre anava adquirint principalment per la via de les donacions. La migradesa de recursos econòmics impedia la compra de material i l'obtenció

de col·leccions senceres. D'aquesta manera els exemplars sovint es reunien un a un i les col·leccions s'anaven completant en la mesura que ho feien possible les donacions de particulars, que sovint havien estat militants d'organitzacions i partits polítics, o bé simplement ciutadans implicats en la lluita per la recuperació de les llibertats democràtiques. D'altra banda, col·leccionar el material hemerogràfic i documental dels períodes de la Guerra Civil, de l'exili i de l'etapa de clandestinitat implicava enfrontar-se a un material molt fragmentari i dispers: capçaleres que només consten d'un número, d'altres amb una trajectòria discontinua, etc. Sovint l'estat de conservació de molts dels exemplars no era el millor: molts exemplars arribaven arrugats, trencats o mutilats, testimonis directes d'històries de resistència i clandestinitat. Finalment la dispersió geogràfica del fenomen de l'exili a França, el Regne Unit, els països del continent americà, etc., suposava una dificultat afegida a la tasca d'aplegar i classificar aquest tipus de material. Malgrat tot, el Centre aconseguí reunir i recuperar exemplars prou valuosos i representatius d'aquests períodes històrics, i avui estan a l'abast del públic.

Si bé la primera feina que calia realitzar consistia en la recuperació i conservació del material històric i documental, el segon pas era organitzar la documentació tot procedint a classificar-la i ordenar-la, com també a crear uns instruments de descripció, com ara índexs i inventaris, amb la finalitat de permetre un control d'aquesta documentació per facilitar, en darrera instància, l'accés a la informació. Els esforços en aquest sentit s'orientaren cap a la creació de bases de dades com a eina bàsica d'accés al fons per a l'investigador, en un moment en què la implantació de les noves tecnologies en els centres de documentació es trobava encara en un estat molt incipient. Avui dia la realitat és una altra: la digitalització i l'aplicació de les TIC han esdevingut eines imprescindibles per a la recerca i difusió de la informació. La seva implantació ha ampliat poderosament les possibilitats de recerca i coneixement.

El MHC i el CHCC: una cooperació necessària

L'any 1997, amb el trasllat del Centre d'Història Contemporània de Catalunya de la seva penúltima ubicació, l'edifici situat a la Gran Via, a l'actual, l'edifici del Museu d'Història de Catalunya, s'encetava una nova etapa en la història del Centre. A més del suport a la recerca, la publicació d'estudis històrics i l'assessorament historiogràfic i bibliogràfic a professionals i institucions sobre la història de la Catalunya contemporània, ampliava les seves funcions en assumir també la gestió de la biblioteca del Museu d'Història de Catalunya.

El Museu d'Història de Catalunya havia estat creat el 1996 amb l'objectiu de "conservar, exposar i difondre la història de Catalunya com a pa-

trimoni col·lectiu i enfortir la identificació dels ciutadans amb la història nacional". Tal com recull el Decret fundacional, per tal d'assolir aquests objectius, el Museu "ha d'incentivar i organitzar activitats de difusió i promoció de la història de Catalunya i cooperar en la seva divulgació i estudi" (Decret 47/1996, de 6 de febrer).

Per complir i completar les seves funcions de promoció i difusió de la història de Catalunya, el Museu havia previst en el seu projecte inicial la creació d'una biblioteca que no va arribar a posar-se en funcionament. De fet, el Museu disposava d'un fons bibliogràfic generat a partir de les necessitats de documentació en l'elaboració i posada en marxa de l'equipament. A banda, el Museu posava al servei del públic interessat una mediateca-centre de documentació on es podien consultar imatges i documents audiovisuals referents a la història de Catalunya provinents d'institucions públiques, col·leccions privades, arxius i fons històrics d'arreu del país.

Ambdues institucions, Museu i Centre, compartien i comparteixen uns objectius comuns de suport a la recerca i difusió, amb la creació dels respectius centres de documentació, bibliogràfics, històrics i fotogràfics, si bé el Centre acotava el seu àmbit d'actuació a la història contemporània de Catalunya i el Museu ho feia de manera més generalista a la història de Catalunya des de la prehistòria a les darreres dècades del segle xx. Per tant, s'imposaven, si més no, la reflexió i la necessitat d'una cooperació més estreta, que s'iniciava amb l'encàrrec al CHCC de gestionar la biblioteca.

Aquest fet plantejava una ampliació en un triple sentit: en primer lloc, una ampliació de l'àmbit cronològic i, en conseqüència, un increment important de fons bibliogràfics, molts dels quals es trobaven duplicats; en segon lloc, un increment en el nombre i en el tipus d'usuaris, i finalment, la necessitat de donar suport i cobertura a les necessitats dels tècnics i conservadors del Museu en el desenvolupament de la seva activitat (adquisició de material bibliogràfic per a l'organització d'exposicions temporals i activitats diverses). Per fer-ho es comptava pràcticament amb els mateixos recursos econòmics i humans que tenia el Centre fins al moment i amb una infraestructura deficient i inadequada.

Els espais destinats a biblioteca-centre de documentació resultaven del tot insuficients, i poc adients des del punt de vista de la conservació. Calia condicionar els espais i les instal·lacions per acollir els fons i oferir un servei de qualitat, ja que, a causa de la manca de previsió i planificació, aviat veurien molt limitada la seva capacitat i les seves possibilitats de creixement.

És així com el Centre de Documentació del CHCC assumia una nova funció en ampliar la seva cobertura també a les necessitats del Museu, amb el qual compartia la funció de conservar i difondre el patrimoni documen-

tal, tan important per a la història contemporània de Catalunya, i d'aquesta manera completava i reforçava la tasca del Museu com a contenidor i dinamitzador de la memòria històrica. Sens dubte, el fons documental del Centre, amb la seva biblioteca i els seus fons històrics, alguns d'interès museogràfic però amb un remarcable interès històric i documental, suposava un notable valor afegit al Museu en les seves funcions d'investigació, conservació, exposició i difusió de la història de Catalunya.

Actualment el paper de les biblioteques dels museus va més enllà d'oferir suport a les necessitats internes de la institució. De fet, les biblioteques dels museus s'entenen com el complement a les funcions clàssiques museístiques (conservació, documentació, exposició i difusió) i un dels instruments per fidelitzar el públic. Avui dia, la creació d'un nou museu no s'entén sense la seva corresponent biblioteca, i és un fet que el creixement i reforç de les biblioteques dels museus s'ha incrementat molt més a causa, en part, del paper que atorguen els museus a la difusió cultural.

D'aquesta manera el Museu guanyava un servei de biblioteca útil i necessari per cobrir les funcions de documentació per a exposicions i altres activitats. Al seu torn, el CHCC augmentava i reforçava les seves possibilitats de projecció i disposava d'unes instal·lacions per difondre les seves activitats de suport a la recerca: presentacions de llibres, conferències, organització de congressos, col·loquis, etc.

Paral·lelament, la col·laboració entre ambdues institucions s'estén en altres àmbits, com va ser el cas de l'exposició "Una esperança desfeta: l'exili de 1939", coorganitzada entre el Museu d'Història de Catalunya, el Centre d'Història Contemporània de Catalunya i el CEHI. Si bé es tractava d'una col·laboració puntual, va suposar un bon precedent sobre l'oportunitat i les virtuts d'establir uns vincles més estrets de col·laboració entre el MHC i el CHCC.

La gestió de la recuperació de la memòria històrica

Vint-i-cinc anys després de la creació del Centre encara existeix un indiscutible interès polític i social pels temes relacionats amb la recuperació de la memòria històrica. De fet, la reflexió sobre el passat recent i la reivindicació de la memòria democràtica són uns dels temes que formen part i centren, en bona mesura, el debat públic. L'èxit d'audiència de programes de televisió dedicats a la història recent, o bé exposicions com les que van tenir lloc al Museu, com ara "Les presons de Franco", "República, cartells i cartellistes", "Mauthausen, crònica gràfica", "Una esperança desfeta. L'exili del 39", etc., per citar-ne algunes, posen de manifest l'existència d'una de-

manda social que justifica la intervenció de l'Administració i el desplegament de polítiques públiques adreçades a la recuperació de la memòria col·lectiva. Així, en aquests darrers anys hem assistit al naixement de museus i iniciatives diverses dedicats a la gestió de la memòria històrica, des de tipologies variades i diferents àmbits territorials: instituts de recerca, museus, centres patrimonials, memorialístics, commemoratius, etc., d'àmbit local, comarcal, nacional, etc., que s'han afegit als ja existents. Pel que fa a aquests darrers, l'endèmica manca de recursos dedicats a la cultura i les retallades pressupostàries han impedit completar programes i projectes i assolir uns nivells òptims de desenvolupament i qualitat.

Davant d'aquest escenari de confluència de competències i interessos que es pot produir entre tot aquest nou entramat d'institucions, seria exigible que tots els actants fessin un esforç més gran de planificació i que s'establissin uns mecanismes de cooperació i col·laboració que asseguressin la viabilitat dels projectes.

MARIONA COMPANYYS

Maria Àngels Fernández Tortadés

El Centre des de la seva biblioteca

Vaig entrar en contacte amb el Centre d'Història Contemporània de Catalunya el gener de 1992. Jo estava estudiant el tercer curs de la diplomatura de biblioteconomia i documentació que s'impartia a l'Escola Universitària Jordi Rubió i Balaguer de Biblioteconomia i Documentació de Barcelona. A través d'una de les meves professores vaig saber que el CHCC ofería uns ajuts per treballar-hi com a bibliotecari. En vaig sol·licitar un i vaig tenir la sort que m'acceptessin.

Del meu pas pel CHCC, en guardo molts bons records professionals i personals. Per a mi va suposar la primera oportunitat de treballar en l'àmbit de les biblioteques, i m'hi vaig posar amb molta il·lusió. En tractar-se d'una biblioteca especialitzada en història li trobava un atractiu especial, atesos els meus anteriors estudis a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona.

Recordo la meua arribada a la planta noble del Palau Moja, on el Centre tenia aleshores la seu. Em van impressionar els espais, amplis i de sostres altíssims, realment dignes d'un palau, però segurament poc pràctics per utilitzar-los com a sales de treball.

Allí vaig coincidir amb Pol Cruells, també estudiant de biblioteconomia i documentació, i també seleccionat per treballar a la biblioteca del Centre. La nostra tasca consistia a gestionar la biblioteca del CHCC, que aleshores tenia un fons aproximat d'uns quatre mil volums. Aquest fons estava integrat majoritàriament per la biblioteca personal del senyor Josep Benet, director del Centre. El formaven sobretot llibres, però també algunes publicacions periòdiques.

La biblioteca del CHCC és una biblioteca especialitzada en història contemporània de Catalunya i, com a tal, a part dels treballadors del mateix Centre, dóna servei a investigadors i historiadors interessats en aquest període de la nostra història. En Pol i jo catalogàvem els documents, en fèiem el tractament físic i ateníem les consultes dels usuaris del Centre.

Poques setmanes després de començar-hi a treballar, ens vam trobar amb el primer gran repte de la nostra tasca a la biblioteca: el trasllat del

Centre del Palau Moja a un edifici de la Gran Via. Ni ell ni jo ens hi havíem trobat mai, i val a dir que estàvem una mica espantats. Però finalment vam aconseguir encaixar ordenadament tot el fons de la biblioteca. El trasllat es va efectuar el març de 1992.

No tan sols es va traslladar el CHCC, també ho va fer la Biblioteca Bergnes de las Casas, que ocupava una altra part de la planta noble del Palau Moja i que, des d'aleshores, compartiria amb el CHCC les dependències de Gran Via.

L'edifici de la Gran Via (Gran Via, 657 bis) no era pas nou. Es tractava d'uns antics magatzems tèxtils que la Generalitat llogava durant cinc anys per albergar la Biblioteca Bergnes de las Casas, la Fonoteca de Catalunya, el CHCC i part dels magatzems de la Biblioteca de Catalunya. Avui dia l'edifici ja no existeix. A l'espai que ocupava actualment hi ha els Jardins de Jaume Perich.

El setembre de 1993 es va crear una plaça interina de bibliotecari per al Centre. Vaig tenir la sort d'ocupar-la des d'aleshores fins al desembre de 2000.

L'etapa del CHCC a les dependències de Gran Via va ser una etapa de creixement en tots els sentits.

Quan hi vaig entrar, el nombre de documents entrats en el catàleg de la biblioteca era d'uns cinc mil cinc-cents. El fons tant de llibres com de revistes va augmentar considerablement. A més, el Centre també recollia fulletons, separates, reculls de premsa, tesis doctorals i vídeos, i confeccionava bibliografies especialitzades i un arxiu fotogràfic.

No es disposava de gaire pressupost per a adquisicions, però entre les publicacions provinents del Suport Genèric de la Generalitat de Catalunya i les donacions de particulars, en especial les que va fer el mateix Josep Benet, i de diverses entitats, sobretot editorials, la biblioteca va anar creixent. Els espais de Gran Via, més grans que els del Palau Moja, ja s'havien quedat petits per a la biblioteca quan, el novembre de 1997, el CHCC va dur a terme un segon trasllat al Palau de Mar.

També van créixer les consultes dels usuaris que aleshores tenia el Centre: estudiants de BUP i COU, estudiants universitaris, llicenciats, investigadors i el personal del mateix Centre.

Rebíem consultes en sala de tota mena: des de l'estudiant d'història contemporània que preparava la tesi fins al particular interessat en la història del seu poble, passant per l'historiador que treballava en la seva darrera investigació. També ateníem consultes per telèfon i per correu. Recordo especialment la del senyor Cressent que, des de París, demanava informació bibliogràfica sobre dones i Guerra Civil per tal de fer-ne una pel·lícula. O la

que ens va arribar del programa de televisió *Quién sabe dónde*, força popular en els noranta, que buscava el rastre d'un nen perdut durant la Guerra Civil.

Els usuaris també tenien a la seva disposició el servei de consulta de microfiches i microfilms i el servei de reprografia. El servei de préstec fora del Centre no era habitual i només es donava en comptades ocasions.

Totes aquestes consultes em van permetre aprendre coses de la història de Catalunya que desconeixia i entrar en contacte amb persones i associacions realment interessants.

M'agradaria destacar la bona entesa amb l'Associació Amical de Mautshausen i amb l'Associació Dones del 36. També amb historiadors i investigadors com Josep Maria Ainaud de Lasarte, Josep Maria Solé i Sabaté, Joan Villarroya, Josep Clara, Ricard Vinyes, Judit Pujadó, Tony Strubell, Josep Maria Figueres, Josep Massot, Hilari Raguer i d'altres.

Les tasques bibliotecàries també em van portar a relacionar-me amb altres biblioteques especialitzades, com ara la del Centre d'Estudis d'Història Contemporània (Biblioteca Figueras), la biblioteca de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona i la biblioteca de l'Institut d'Història Jaume Vicens Vives de la Universitat Pompeu Fabra. Recordo també les meves visites a llibreries diverses a la recerca de novetats editorials d'interès per al Centre.

Aleshores ja es treballava amb ordinadors, però d'una manera més moderada que no pas ara. Durant anys els llibres es van registrar manualment, fins que aquesta tasca es va automatitzar. El programa informàtic de gestió de la biblioteca que utilitzàvem era el SICAB. Disposàvem dels mòduls de consulta i de catalogació i d'un parell de terminals per treballar. No folràvem els llibres, i els teixells els elaboràvem amb una màquina d'escriure elèctrica.

Dins la biblioteca del CHCC hi havia una secció especial integrada pels llibres ajudats pel Centre, és a dir, aquells que eren fruit d'una investigació que havia rebut un ajut econòmic del Centre. D'aquests llibres se'n conservaven dos exemplars: un al fons general de la biblioteca i un altre al despatx del senyor Benet.

La classificació dels documents havia estat elaborada pels historiadors del Centre i responia a criteris cronològics. Es va modificar en una ocasió, la qual cosa va suposar la reclassificació del fons. Aquesta classificació era la que s'utilitzava per col·locar els llibres als prestatges.

Vaig treballar molt a gust a la biblioteca del CHCC, tant al Palau Moja, com a Gran Via, com al Palau de Mar.

Al Palau Moja i a l'edifici de la Gran Via vam tenir uns veïns molt grats: tot el personal de la Biblioteca Bergnes de las Casas, dirigida per Maria

Artal, i el de la Fonoteca de Catalunya, dirigida primer per Mercè Rubió i posteriorment per Margarida Ullate Estanyol.

En arribar al Palau de Mar, la biblioteca del CHCC es va fusionar amb la incipient biblioteca del Museu d'Història de Catalunya, ubicat en aquest edifici.

D'aquesta manera donava servei tant al Centre d'Història com al Museu d'Història. Amb el personal del Museu hi va haver sempre molt bona relació.

Recordo amb molt d'afecte els meus companys bibliotecaris del Centre: Pol Cruells, Noemí Caballé i Nati Calvo, que en el seu moment també van gaudir d'ajuts per treballar a la biblioteca.

Així mateix, tinc molt presents els meus companys de treball del CHCC. Conservo un record entranyable del senyor Josep Benet, director del Centre i usuari número u de la biblioteca. Amb la seva característica correcció i timidesa venia sovint a la biblioteca a cercar qualsevol informació. Moltes vegades no calia la intervenció de la bibliotecària, perquè ell recordava perfectament on apareixia la dada que li interessava i sabia a quin document adreçar-se per trobar-la. La seva amabilitat i senzillesa sempre em van captivar. Celebro moltíssim que avui la biblioteca del Centre i del Museu porti el seu nom.

Vull recordar també la resta de companys amb qui vaig anar coincidint al llarg dels meus anys de treball al CHCC: Judit Subirachs, Conxa Torné, Mercè Renom, Mariona Companys, Marga Torné, Jordi Oliva i Jesús Quiroga. Amb tots vaig compartir molts bons moments professionals i personals, i amb alguns d'ells va néixer una bona amistat.

Enguany el Centre d'Història Contemporània de Catalunya compleix vint-i-cinc anys. Felicitats!

Em sento molt joiosa i agraïda per haver-ne format part durant gairebé nou anys. Desitjo que el Centre continuï reeixint a facilitar l'estudi i la divulgació de la història de Catalunya. Que per molts anys el CHCC segueixi fent història!

MARIA ÀNGELS FERNÁNDEZ TORTADÉS

Jordi Oliva i Llorens

El meu record del Centre d'Història Contemporània de Catalunya, del cost humà i del mestre Josep Benet

L'estiu de l'any 1986, Ramon Garrabou, catedràtic d'història econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona, i fill –com jo– de Sedó, a la Segarra, em contactà per fer-me saber que l'historiador Josep Benet buscava un col·laborador a la comarca per realitzar un treball de recerca sobre els soldats morts en acció de guerra durant la Guerra Civil. Afegí que, si el tema m'interessava, m'adrecés de part seva al Centre d'Història Contemporània de Catalunya, al carrer Portaferriça, núm. 1, de Barcelona, i preguntés per Joan Villarroya. Immers com estava en la carrera d'història a la UAB, la proposta, a més d'oportuna, em resultà engrescadora. Recordo que Ramon Garrabou em posà en antecedents pel que fa al Centre i, sobretot, sobre el seu director, l'historiador Josep Benet. Particularment ignorava que existís el Centre, i tampoc no sabia gaire qui era Josep Benet, mal em pesi haver-ho de reconèixer. L'Enciclopèdia Catalana m'hi ajudà. Per a sorpresa meva, Josep Benet era fill de Cervera, per tant, segarrenc com jo. Sempre he pensat que aquesta coincidència jugà una mica a favor meu, sobretot pel que fa a la meva continuïtat al Centre després de la primera col·laboració que hi vaig tenir. Josep Benet –senyor Benet a partir d'aquell moment– em convocà a començament d'octubre al Palau Moja, on el Centre d'Història tenia aleshores la seu. Em donà la benvinguda Judit Subirachs, la qual compartia espai amb Conxa Torné i Àngels Maragall, que també vaig poder saludar. Uns minuts d'espera precediren la rebuda que em féu el senyor Benet, el qual s'atansà fins on jo m'esperava, tal com sempre acostumava a fer amb les visites. En veure'l per primer cop, la veritat és que em féu patir una mica, tant pel seu caminar, lent i insegur, com per la seva fràgil constitució física. De camí cap al seu despatx vaig arribar a pensar que en algun moment l'hauria d'agafar; fou veritablement un patiment fins que, per fi, el vaig veure assegut darrere la taula que, per cert, era plena de papers i carpetes, a més d'algun llibre, tot en clar desordre. Per a sorpresa meva –encara ho recordo com si fos ara–, vaig veure com del calaix sortia el fum d'una cigarreta que s'anava consumint. Em sorprengué, certament. Amb el temps vaig descobrir-ne el perquè, com també el seu costum de consumir perles de regalèsia i caramels. Al seu darrere i a la dreta, la senyera.

Els moments inicials de l'entrevista serviren per preguntar-nos, ell molt més que jo, sobre els nostres orígens segarrencs; poc després demanà a Joan Villarroya que ens acompanyés, com a responsable que era del projecte. L'encàrrec consistia a investigar a la Segarra la relació nominal dels soldats, d'un i altre bàndol, morts en acció de guerra, i de les víctimes civils que moriren a causa d'accidents, sobretot per l'explosió de bombes abandonades per l'exèrcit. Als llistats de soldats s'hi havia d'indicar, de cada víctima, l'edat, la lleva, el lloc i la data de la mort, i l'exèrcit a què pertanyia en morir, mentre que de les víctimes civils, simplement l'edat, el lloc i la data de la mort i, breument, les circumstàncies en què es produí. Una carta de presentació i un exemplar fotocopiats del model original per llistar els noms, municipi a municipi, foren els documents que em prepararen abans d'abandonar el Centre. Com que encara estudiava, entre setmana vivia i treballava a Terrassa, per tant, només disposava dels caps de setmana per poder-m'hi posar. Els primers temptejos se centraren en el camp del testimoniatge oral, mentre que els fons municipals i de jutjats els vaig haver d'oblidar fins que arribessin les vacances de Pasqua. La primera incursió no pogué ser més decebedora, primer perquè part de la documentació que volia consultar havia desaparegut i la que quedava es trobava en un lamentable estat de conservació, i en segon lloc, en comprovar que el nombre de víctimes identificades gràcies a aquesta documentació era molt inferior al que deien les fonts orals, cosa que m'obligava a fer un esforç extra per poder arribar a establir-lo al més exactament possible.

L'empenta a la recerca la vaig fer durant l'estiu de 1987, i a la tardor lliurava al Centre el gruix principal de la meva feina. El dia del lliurament fou per a mi tan especial com el dia de l'encàrrec, no tan sols per l'interès que mostrà el senyor Benet per una recerca que, particularment, em semblà poc rellevant, sinó sobretot per la interpretació que féu dels resultats a primer cop d'ull. Aquella va ser la primera lliçó que vaig rebre del mestre sobre què volia dir ser historiador. La segona part de la feina hagué d'esperar fins a final de l'estiu de l'any següent.

A l'octubre, coincidint amb la marxa de Joan Villarroya, el senyor Benet m'oferí la possibilitat de continuar vinculat al Centre, cosa que vaig acceptar de molt bon grat. A més de la necessitat de poder atendre el projecte del cost humà, el Centre es trobava en plena construcció i immers en diversos afers, com ara la recuperació de fons de particulars, de personalitats catalanes de l'interior i de l'exili, col·leccions de publicacions periòdiques i també una muntanya de retalls de premsa del fons particular de Josep Benet, on calia posar un mínim d'ordre. L'encàrrec es formalitzà oficialment –per aquelles coses que té l'Administració– a l'octubre de 1989, un any després que comencés a treballar. La meva primera tasca al Centre fou la catalogació

d'un interessantíssim fons d'imatges aèries de bombardejos de l'*Aviazione Legionaria* italiana, sobretot de la costa catalana i del País Valencià, efectuats durant la Guerra Civil. La catalogació del fons de publicacions periòdiques seguí aquell primer treball i, paral·lelament, el cost humà començà a ocupar part del meu temps, amb la revisió d'alguna llista comarcal, i la proposta i el seguiment de noves investigacions.

En aquelles dates el Centre rebé també el primer encàrrec de política commemorativa del Govern de la Generalitat. A l'octubre de 1990, en escaure's el cinquantè aniversari de l'afusellament del president Lluís Companys, el Centre hagué de treballar en la preparació d'una exposició sobre el seu exili i la seva mort. Sota el guiatge de Josep Benet, que també en preparava un llibre, vaig tenir ocasió de col·laborar al costat de Josep Maria Solé i Sabaté, Joan Villarroya i Joan Crexell, que formaven l'equip d'historiadors, i de Mariona Companys, Roser Domingo, Mercè Renom, Judit Subirachs, Conxa Torné i Margarida Torné, que completaven l'equip, juntament amb José Luis Infiesta, que hi participà en tasques de documentació. D'aquella experiència en recordo especialment la franca amistat que vaig iniciar amb el malaguanyat Joan Crexell, el baró, com l'anomenava amistosament Joan Villarroya, amb qui vaig poder compartir molts dinars i llargues estones de conversa política, pensament i anhels nacionals. Coincidint amb la preparació de l'exposició se m'ocorregué organitzar un cicle de xerrades a Sedó, el meu poble, sobre la figura del president afusellat. En la preparació m'hi ajudà Josep Maria Solé i Sabaté, el qual contribuï a confeccionar el programa i a facilitar-me el contacte amb algun ponent, a banda de la seva participació generosa en el cicle. Ell m'adreçà, també, a l'Associació Cívica d'Homenatge al President Companys, que aplegava un grup de personalitats al voltant d'Agustí Marcè Varela, amb l'objectiu de donar a conèixer arreu del país la figura del president Companys. L'Associació em proporcionà el contacte amb Heribert Barrera, el qual acabà conformant cartell amb Felip Solé i Sabarís, Josep Maria Solé i Sabaté i Josep Benet. El senyor Benet fou qui clogué magistralment el cicle i aportà les darreres dades que tenia al seu abast, fruit de les seves investigacions sobre l'exili i la mort. El cicle el vam titular "Lluís Companys: cinquanta anys després", i se celebrà els dies 18, 19, 20 i 21 de juliol de 1990, amb una assistència molt remarcable de públic, que sorprengué els mateixos conferencians, fins al punt que Solé i Sabaté m'arribà a dir –sempre amant de les comparacions– que amb la mateixa proporció de públic assistent a Sedó, seria impossible trobar un local a Barcelona capaç d'encabir-lo.

Sortírem d'una exposició, gairebé sense temps de pair-la, que el Centre ja pensava en la possibilitat d'organitzar-ne una de nova, aquesta per a l'any

1992, sobre el centenari de les Bases de Manresa. La commemoració coincidia amb un moment òptim per donar a conèixer aquell primer catalanisme tant a nivell nacional com internacional, com era la celebració dels Jocs Olímpics de Barcelona. Tot amb tot, a començament d'estiu de 1991, després d'uns mesos d'incertesa laboral que gairebé em portaren a abandonar el Centre, finalment vaig poder consolidar el lloc de treball. En aquell moment se'm féu l'encàrrec de participar de manera més activa, com a coordinador, juntament amb Joan Crexell i Lluís Duran, en la preparació i organització de l'exposició "Les Bases de Manresa 1892-1992. Cent anys de catalanisme", i en segon lloc, portar la coordinació general del cost humà de la Guerra Civil. Aquell any, també, s'incorporà al Centre Eduard Vinyamata, amb qui també vaig tenir ocasió de travar una molt bona amistat. Juntament amb Joan Crexell, recordo haver passat molt bones estones de tertúlia sempre enriquidora, i molt sovint ben simpàtica.

Durant els mesos que va durar la preparació de l'exposició sobre les Bases de Manresa, el senyor Benet pràcticament només vivia per aquell objectiu. Els bioritmes el feien un home més aviat nocturn; potser per això al matí arribava més tard que tots nosaltres –val a dir que ho feia després de consumir un parell o tres de diaris–, però gairebé sempre tancava portes, ja que allargava la jornada molt més enllà de l'horari oficial, perquè la soledat i la tranquil·litat de la tarda li permetien una major concentració i no perdre ni un sol instant dedicat a treballar. Treballar i pensar molt eren principis que podia portar a l'extrem, tant, que era capaç d'oblidar-se del més elemental, com d'anar a menjar. En aquelles dates em vaig sentir una mica amb l'obligació de fer-lo anar a dinar –bé, això de dinar és un dir, perquè el que és menjar, més aviat poc. El menú de l'Ateneu Barcelonès, que era on anàvem, tampoc hi ajudava gaire. Allà vaig poder comprovar el que un dia li vaig sentir dir a Jordi Carbonell: quan Benet acabava de menjar, el plat semblava més ple que abans de començar. Em féu sempre la sensació que era un home que podia passar només amb tabac i cafè, d'altra banda ben contraindicats per a la seva salut. Sort en tingué sempre de la seva esposa Florència, que aplicava ordre i rutines bàsiques de supervivència a partir de la tarda, quan arribava a casa després de la seva particular, però sempre llarga, jornada laboral. A l'Ateneu, sense el capteniment del seu treball, també vaig poder gaudir d'alguna de les seves reflexions, veritables lliçons que mai no podré oblidar ni agrair prou. Encara recordo el dia que em féu veure les limitacions de la professió periòdica, quan em llistà desenes de conflictes d'aquell moment que hi havia arreu del món –dels quals tenia ben poca idea– i l'oblit en què els diaris els tenien, ja que no els dedicaven pràcticament ni una sola línia. Ho considerava un oblit terrible i escandalós. Fou també en aquelles xerrades a l'Ateneu on

vaig poder entendre el perquè de la seva dedicació a fer d'historiador. En un país normal com França –em deia– només hauria estat un lector d'història contemporània i no hauria escrit, en definitiva perquè les grans obres de la història nacional ja les hauria trobat escrites. En un país encara per fer com Catalunya, fer història es convertia en una tasca gairebé obligada, perquè hi havia pocs historiadors i poca obra escrita. Li agradava recordar sempre les paraules de Vicens Vives en el sentit que si algú volia saber d'algun tema de la història de Catalunya el millor que podia fer era escriure'l ell mateix, perquè segur que no existia. Benet, doncs, entenia la professió com un servei més al país, i el Centre, com l'eina per poder fer possible la coneixença plena i veraç del nostre passat immediat. L'estudi de la història de Catalunya era, doncs, una necessitat més que tenia el país, però no tan sols perquè s'ensenyés a les escoles i a les universitats, fet igualment important, sinó també perquè la considerava necessària i indissociable de la mateixa acció política. Un polític no pot fer bona política –deia Benet– si no té un bon coneixement de la història nacional, i no hi pot haver bona coneixença de la història si falten aquells llibres necessaris que ho permetin, cosa que explica l'important gruix d'investigacions, sobretot de base, i d'obres publicades gràcies als ajuts que ha anat atorgant el Centre al llarg d'aquests vint-i-cinc anys d'existència, i que fàcilment es pot comprovar només fent un cop d'ull a la nodrida biblioteca d'obres ajudades. Però el que més voldria destacar de les seves ensenyances és la seva generositat tant pel que fa al temps que et dedicava, i que acostumava a cloure amb aquell sospir seu tan característic, com sobretot pel respecte cap a l'altre, prescindint de prejudicis intel·lectuals o de qualsevol altra mena, la qual cosa el feia encara més gran. Tampoc negaré que en algun moment sí que l'havia vist perdre la paciència, però en comptades ocasions, i només quan hom li tocava amb insistència el voraviu.

Aquell 1991, el 14 d'abril, Josep Benet feia setanta anys. A la Segarra havíem començat a treballar en un acte d'homenatge popular amb el periodista Xavi Santesmasses, que fallà tan bon punt demanàrem la col·laboració a l'aleshores alcalde de Cervera, Joan Salat, bon amic seu i també de la lleva del biberó. Salat es féu seva la idea i li conferí un tractament merament institucional en aconseguir del Ple de la Paeria el seu nomenament com a fill predilecte de Cervera. Nomenament, és clar, que vam celebrar moltíssim, però que no evità el mal regust per no haver pogut anar més lluny en l'homenatge a la comarca. Gairebé en paral·lel, des del Centre, i constituïts en "Comissió d'homenatge a Josep Benet i Morell", Joan Crexell, Albert Manent, Casimir Martí, Josep Massot, Mercè Renom, Josep Maria Solé i Sabaté, Judit Subirachs, Joan Villarroya i jo mateix ens coordinàvem per tal de preparar el volum 100 de la col·lecció "Biblioteca Abat Oliba" de Pu-

blicacions de l'Abadia de Montserrat, un llibre miscel·lània d'homenatge, que es presentà al novembre d'aquell mateix any. En aquest volum vaig presentar la meva primera col·laboració a manera de balanç del que havia esdevingut la investigació sobre el cost humà de la Guerra Civil fins aleshores; primers resultats, doncs, en aquest terreny que complementarien els ja coneguts en altres àmbits.

En la coordinació del projecte del cost humà de la Guerra Civil i la postguerra a Catalunya

Crec que des que Josep Benet em va confiar la coordinació del projecte del cost humà de la Guerra Civil, potser fins i tot des d'abans, que li sentia dir i repetir que un país no podia esdevenir normal si no coneixia, amb nom i cognoms, totes i cadascuna de les víctimes d'una guerra viscuda, i que només si s'arribava a establir el còmput definitiu es podria saber, en tot el seu abast, les conseqüències d'aquella guerra i del difícil redreçament nacional. Al seu entendre, la memòria de les víctimes i la història anaven estretament lligades; segons ell, la millor manera de fer memòria passava per l'estímul de la recerca històrica, i per això creia necessari fomentar-la, dotar-la de recursos i facilitar als investigadors l'accés a les fonts.

El projecte del cost humà de la guerra i la postguerra, quan el Centre l'inicià, tenia la voluntat de completar els estudis que sobre aquesta temàtica havien iniciat als anys setanta i primers dels vuitanta del segle passat –també sota l'estímul del senyor Benet– Montserrat Roig, Josep Maria Solé i Sabaté i Joan Villarroya. El primer llibre que ajudà el Centre, per exemple, fou la tesi doctoral de Solé i Sabaté que començà l'efímera col·lecció "Catalunya sota el franquisme". Això sense oblidar altres treballs que havien sorgit a nivell local i dels quals destacà el que impulsà l'escriptor Albert Manent entre els anys 1980 i 1983. Amb la creació, l'any 1984, del Centre d'Història Contemporània de Catalunya, el cost humà de la Guerra Civil, en aquells àmbits que encara no havien estat tractats, va passar a figurar en un lloc preferent dins l'ordre de prioritats del nou Centre. El trienni 1986-1989, a més, coincidí amb el cinquantè aniversari de la Guerra Civil, per tant, era un moment oportú per tal d'avançar en el seu estudi.

La investigació consistí, com hem dit abans, a consultar les fonts documentals, de jutjats i municipals, bàsicament, de la premsa i la bibliografia, allà on n'hi havia, i a recollir els testimonis, poble a poble, municipi a municipi, que permetessin establir la relació nominal, com més aproximada millor, de tots els soldats catalans morts en acció de guerra. Aquesta investigació inclogué també l'estudi dels civils víctimes d'accidents derivats de la guerra. Joan

Villarroya s'encarregà d'encarrilar les primeres comarques i algunes ciutats importants entre 1985 i 1987. S'investigaren les comarques de la Conca de Barberà, el Baix Penedès, la Terra Alta, el Baix Camp, el Berguedà, les Garrigues, el Montsià, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà, el Priorat, la Ribera d'Ebre, la Val d'Aran, el Baix Ebre, la Cerdanya, el Garraf i la Segarra, així com les ciutats de Badalona, Rubí o Sabadell. A més d'altres, ja sota la meua supervisió, com l'Urgell, la Noguera o la Selva. Definitivament el projecte l'entomo en solitari a la darrera de l'any 1988, moment que s'aprofita per estendre la recerca allà on encara no havíem anat, com l'Alt Urgell, el Ripollès, el Segrià, el Vallès Oriental, l'Alt Empordà, el Gironès, el Bages, la Garrotxa, el Baix Empordà, el Baix Llobregat, l'Alt Penedès i l'Alt Camp, i ciutats com Lleida i Terrassa. I amb un objectiu afegit, el de poder completar la demarcació de Girona, ja que enteníem que les comarques gironines en el seu conjunt, per la realitat diversa que presentaven, podien servir de referència vàlida, tractades conjuntament, per a un coneixement global d'aquests àmbits del cost humà, sobretot veient els inconvenients que ens sorgiren en intentar treballar la capital catalana i altres ciutats com Tarragona. L'any 1988 la recerca també va experimentar una reorientació encaminada a aprofundir en l'estudi d'aquells nuclis de població on s'instal·laren hospitals militars i d'aquells altres convertits en immediata rereguarda d'alguns dels escenaris bèl·lics més importants, sobretot des de l'abril de 1938 fins a la fi del conflicte.

El ritme d'encàrrecs, amb alguns alts i baixos, es mantingué fins a l'any 1994. Des del primer, encomanat el 1985, fins al darrer, de 1994, durant deu anys des del Centre d'Història Contemporània es va teixir una xarxa de prop d'un centenar d'investigadors per tot Catalunya. A mitjan anys noranta hom pogué presentar el mapa de realitzacions que abastava la totalitat de les comarques de les demarcacions de Girona, Lleida i Tarragona, exceptuant la comarca del Tarragonès, i una part important de la demarcació de Barcelona. Significava, en clau d'investigació sobre el territori, haver completat l'estudi en trenta-una de les trenta-vuit comarques de 1936, és a dir, el vuitanta-u per cent de Catalunya. Van quedar pendants d'investigar les comarques de l'Anoia, una part del Baix Llobregat, el Maresme, Osona, el Solsonès, el Vallès Occidental i el Barcelonès. En aquest context de recerca cal remarcar, també, la publicació d'una cinquantena llarga de treballs a nivell local i comarcal amb intervenció directa o indirecta del Centre, que es plantejaren com a primer avanç de resultats, i dels quals destacaríem el de Jesús Maestro, centrat en la ciutat de Sabadell i publicat a la revista *Ar-raona*, i el de Jordi Oliva, centrat en el conjunt de les comarques gironines, enllestit durant els primers mesos de 1994, i que el diari *El Punt* de Girona publicà del 19 de juliol al 14 d'agost de 1996 en commemoració del seixantè

aniversari del començament de la guerra, i el 1999, en commemoració de l'acabament, editat en format monogràfic sota el títol d'“El cost humà de la Guerra Civil a les comarques gironines: combatents morts i civils víctimes d'accidents derivats de la guerra”.

A finals de juny de 1994 deixava el Centre per retornar a la Segarra. Durant el que quedà d'any i tot el 1995, però, encara vaig continuar col·laborant amb el Centre, sobretot per fer el seguiment d'algunes recerques i per treballar en un nou article centrat en les conseqüències demogràfiques de la guerra que publicà aquell mateix any la revista *Recerques*. La meua marxa del Centre d'alguna manera deixà orfe el projecte, sobretot després d'aconcellar-ne l'aturada en considerar conclosa una part molt important de la fase d'estudi, i condicionant la represa, si en algun moment es tornés a plantejar, a un replantejament que passés per la necessària informatització de les dades i per encarar nous reptes en l'àmbit de la recerca. Fou d'aquesta manera com el projecte inicià una llarga etapa d'endormiscament que durà pràcticament deu anys, tot i que qui fou el segon director del Centre, l'escriptor Albert Manent, el 2003 ja valorà la possibilitat de reiniciar-lo, coincidint amb un moment de desvetllament, en part mediàtic, pel tema de les víctimes de la guerra i la postguerra. Per aquest motiu situà de nou el cost humà a l'agenda del Centre, manà preparar l'estat de la qüestió i contrastà amb antics col·laboradors, entre els quals em vaig poder comptar, punts de vista i opinions sobre la represa. A la darrerria de 2004 fou el senyor Benet qui em demanà l'opinió en relació amb el vell projecte del cost humà. Ell, tot i que retirat, vivia encara molt de prop l'actualitat del Centre, per això hi donà tot el seu suport, com sempre il·lusionador i engrescador, i es comprometé a defensar-ne la represa, cosa que féu sempre que en tingué l'oportunitat.

En aquesta nova fase el projecte no es va assumir plenament fins a l'exercici de 2005. El primer pas fou l'assumpció de la recerca per part de l'historiador Lluís Ferran Toledano, aleshores director de projectes del Centre, el qual presentà un informe estratègic en què reivindicava la continuació i actualització del cost humà, bo i destacant la importància de l'estudi en la tradició investigadora del Centre com un capital de recerca de futur i amb un bagatge d'investigació molt important fins aquell moment. L'informe aconsellava, a més, culminar la fase d'estudi, informatitzar les dades i presentar públicament els resultats en línia. El segon pas arribà al juny, amb la presentació del projecte davant l'aleshores secretari de Coordinació Interdepartamental, Apel·les Carod, que hi donà el vistiplau, i el tercer pas, i definitiu, fou el compromís adquirit per part de Josep Bargalló, aleshores conseller primer, de posar els recursos necessaris per fer-lo possible, tal com anuncià el 14 d'octubre següent, en presència del mateix Josep Benet, coin-

cidint amb l'acte de presentació al Palau de la Generalitat del seu llibre *El president Companys, afusellat*.

Simultàniament, pel mes de juliol, havia tingut ja els primers contactes amb l'àrea de les TIC de Presidència, a fi d'exposar-los les línies generals del projecte i les necessitats funcionals pel que fa a la informatització de les dades, i a final d'octubre iniciàrem les primeres reunions preparatòries per a la creació del banc de dades del cost humà.

Situats en l'àmbit de la investigació, el propòsit en la nova i definitiva fase fou mirar de completar el mapa de recerca amb la investigació d'aquelles comarques que tenien encara pendent de realització l'estudi sobre els combatents morts i els civils víctimes d'accidents derivats de la guerra, i en segon lloc, iniciar la fase de revisió i actualització de la informació, i la d'ampliació del cost humà de la guerra i la postguerra a altres àmbits no treballats fins aleshores, com també iniciar la incorporació de les víctimes foranes caigudes a Catalunya, com a refugiats o combatents. La voluntat era convertir-nos en el primer poble de l'Estat a relacionar i fer públiques, amb noms i cognoms, totes les víctimes de la Guerra Civil i de la postguerra, tant pròpies com foranes.

Aquesta darrera fase de recerca va arrencar també durant el 2005 amb la posada en marxa de ciutats i comarques com Vic, el Solsonès i una part del Baix Llobregat. El 2006 s'encarregaren alguns nuclis pendents de l'actual comarca de l'Alta Ribagorça, l'Anoia, el Maresme, el Tarragonès, el Vallès Occidental i la ciutat de Barcelona, en la seva primera fase de llistat de víctimes. El 2007 s'inicià el procés de revisions a l'Alt i Baix Penedès, el Garraf, les Garrigues, l'Urgell i el Vallès Oriental, es continuà la recerca a la ciutat de Barcelona i es començà el buidat de l'arxiu sobre víctimes existents al Centre, així com l'abocament de la informació al banc de dades. El 2008 s'iniciaren revisions comarcals a les demarcacions de Lleida i Tarragona, amb les excepcions del Segrià, el Pallars Jussà, la Ribera d'Ebre i el Montsià, i es continuaren investigant les víctimes de la ciutat de Barcelona. L'any 2009 s'han encarregat les revisions a les comarques del Pallars Jussà i el Segrià, s'ha continuat amb Barcelona, i s'ha dut a terme l'abocament i la validació de registres. Els propers dos o tres anys haurien de servir per poder tancar els serrells finals i poder presentar el cens pràcticament definitiu de desapareguts per la Guerra Civil i la postguerra.

Pel que fa a la metodologia de treball, aquesta es planteja sobre la base d'un protocol que s'inicia amb la proposta d'encàrrec a nivell comarcal, revisió *in situ*, abocament d'informació al banc de dades, fase de comprovació aleatòria i validació final de les entrades, a partir d'un banc de dades en línia que permet l'emmagatzemament massiu de registres i l'optimització del

procés d'abocament d'informació i facilita la gestió i el control de la informació, i que en permetrà la posterior consulta i difusió. El procés d'abocament d'informació va iniciar-se poc després del procés de recerca i revisió. En clau de resultats, des dels inicis de l'abocament podem parlar ja de més de trenta mil registres introduïts, amb previsió de poder arribar als quaranta mil a finals de 2009. El treball, en fase final de realització, pensem que pot acabar aplegant al voltant d'uns cent mil registres.

En aquesta fase definitiva és l'historiador Josep Maria Roig i Rosich, com a director del Centre, qui afronta el repte de culminar el projecte, entenent que es tracta d'una obra molt important en el camp de la historiografia nacional, un exercici de responsabilitat envers el país i un deure cívic amb les víctimes i els seus familiars. Enguany, coincidint amb el setantè aniversari de la fi de la guerra, la intenció de la direcció és donar-lo a conèixer.

Les darreres línies és just que les dediqui a agrair la contribució de tots els historiadors i historiadores, estudiosos i estudioses, que al llarg de gairebé quinze anys han participat, en un moment o altre, d'aquest projecte col·lectiu, i una vegada més, el meu reconeixement i gratitud a l'artífex de tot plegat, Josep Benet, a qui hauria volgut dedicar, més que a ningú, l'acabament d'aquesta recerca. Amb obres com aquesta el Centre d'Història Contemporània de Catalunya hauria de poder reivindicar-se davant d'aquells que qüestionen la seva existència, que n'hi ha, i reclamar la plena vigència dels objectius per als quals va ser creat, com a centre de referència capaç de liderar projectes de referència de la historiografia nacional. Un d'aquests podria ser portar a terme la idea de Josep Benet, repetida diverses vegades en les seves darreres obres, i em consta que també a títol particular a diversos historiadors i polítics, sobre la conveniència de crear una comissió de juristes i historiadors de reconegut prestigi per tal d'elaborar un ampli informe sobre la repressió de la postguerra, obra exclusiva de Franco, durant la qual es cometeren milers de crims contra la humanitat. "Aquest informe –deia Benet– seria l'acta d'acusació que s'hauria hagut de presentar davant un tribunal penal internacional al seu dia i que, en no ser possible de fer-ho, ara es presenta davant l'opinió pública catalana, espanyola i internacional: Franco, criminal de guerra; Franco, autor d'innombrables crims contra la humanitat". Un autèntic repte per al Centre, sens dubte, però per això li calen uns recursos humans i materials que, massa sovint, no ha tingut.

JORDI OLIVA I LLORENS

Eva Pasarell Viñas

Recordant el Centre

Vaig entrar al Centre d'Història Contemporània de Catalunya, com a bibliotecària, el mes de setembre de 2004, després d'alguns anys de pràctiques a diverses institucions catalanes, i en vaig marxar l'abril de 2008, després d'un llarg procés selectiu.

Per la meva formació en història i documentació, els tres anys i mig treballats en el Centre van ser idonis de cara al meu desenvolupament professional. El Centre és una unitat petita dins el gran organigrama administratiu, i per la seva finalitat de difondre i ajudar les investigacions sobre història de Catalunya i el contacte amb els usuaris de la biblioteca, és al dia de les recerques històriques més importants, de les inquietuds personals en el món de la història i de la necessitat de conèixer els orígens, compartida per molts ciutadans del nostre país.

El fons de la biblioteca i del centre de documentació és un fons ric, format per llibres antics i moderns, fulletons, publicacions periòdiques, reculls de premsa i documentació diversa. Inicialment procedia, sobretot, de donacions d'entitats i particulars. Durant els darrers anys, però, s'ha fet una inversió important en compra de material, com ara llibres del país i literatura científica estrangera, i en eines per a la conservació i preservació de la documentació més antiga i malmesa. Així es cobreix la necessitat de dotar les àrees de coneixement més mancades de la biblioteca. Una altra font important d'aportació al fons han estat les donacions de gran part de la bibliografia que els conservadors del Museu d'Història de Catalunya (MHC) utilitzen per preparar les exposicions.

Per la ubicació, la col·laboració amb els conservadors i la resta de personal del MHC és constant. La biblioteca del Centre dona suport a la recerca de bibliografia, a la compra de material bibliogràfic i a la gestió de préstecs d'obres no existents al fons de la biblioteca. És per això que el paper de la biblioteca és fonamental en un museu, ja que dona suport a la seva àrea de documentació.

També conservo un bon record de donacions de fons molt importants, com la de Pere Pi-Suñer, la de Jaume Font i la de la família Macià. Al llarg

de cadascuna d'aquestes donacions, la relació que s'estableix amb la família facilita la comprensió del valor sentimental de les biblioteques privades i l'estima d'aquestes persones pels llibres i la cultura del país.

Molts ciutadans interessats en la història tenen el primer contacte amb el Centre a través de la biblioteca i, sobretot, gràcies a la ubicació a la seu del Museu d'Història de Catalunya. Tot i això, cal fer esment que la situació en un extrem de la quarta planta no sembla la idònia per facilitar l'accés als usuaris.

En el moment en què vaig arribar al Centre hi havia diversos projectes engegats pensats per difondre'l, tot obrint nous canals de difusió per tal de donar a conèixer les tasques que desenvolupa. Un d'aquests projectes era la creació d'una pàgina web del Centre, que des de la biblioteca i el centre de documentació es va acabar de desenvolupar, utilitzant les eines que la Generalitat va adoptar en aquell període. En aquests moments el Centre ja és a la xarxa, i els seus continguts es poden consultar en tres llengües: català, castellà i anglès.

Un altre públic del Centre i, sobretot, de la biblioteca són els estudiants que utilitzen el fons bibliogràfic per fer els treballs acadèmics. Per això, una altra eina per a la difusió va ser la publicació d'un tríptic, que es va enviar a tots els instituts públics i a totes les universitats del país. S'hi informava dels serveis de la biblioteca i del centre de documentació i es mostraven les facilitats que dona per a l'elaboració de treballs, com pot ser el treball de recerca del batxillerat.

Potser el producte més visible del Centre, en aquells moments, van ser els *Quaderns d'Història*, que es publicaven amb el diari *Avui*. Va ser un dels primers projectes en què vaig col·laborar. Els *Quaderns* divulgaven els treballs d'investigació als quals el Centre donava suport i donaven a conèixer la investigació històrica a un públic més extens. Petits retalls d'història que lamentablement es van deixar de fer i que molts lectors de l'*Avui* ens feien saber que recordaven amb molta estima.

Al llarg d'aquests anys, al Centre es van generar nous projectes que comptaven amb la implicació de tots els membres de l'equip. Els que recordo amb més proximitat foren els del fons de fotografies de bombardeigs de la Guerra Civil i l'inventari del fons Viñas Pagès.

El "Fons de fotografies dels bombardeigs durant la Guerra Civil espanyola, 1936-1939" conté fotografies de diverses poblacions de Catalunya, del País Valencià i de Múrcia, entre d'altres, i van ser comprades pel senyor Josep Benet durant els primers anys del Centre. El fons està constituït per un àlbum que conté vuitanta-una fotografies descrites i unes set-centes fotografies soltes, classificades pel Centre amb anterioritat. Aquestes fotogra-

usuaris. També cal fer una aposta clara per obrir-se a les noves tecnologies i a la col·laboració entre institucions. Una biblioteca oberta a tot el territori nacional.

Per molts anys, CHCC. Feliços vint-i-cinc. Espero que en facis molts més i que un dia no gaire llunyà ens tornem a trobar.

EVA PASARELL VIÑAS

Enric Pujol

El Centre d'Història Contemporània de Catalunya dins d'una Àrea d'Història i Pensament Contemporani (2005-2006)

Un intent d'institucionalitzar la història i d'optimitzar recursos

La configuració del primer govern tripartit (PSC, ERC i IC) va comportar molts canvis en el si de l'estructura organitzativa de la Generalitat i, a títol personal, suposà el meu nomenament com a director de la Casa de la Generalitat de Perpinyà, el març de 2004. Aquest organisme, que acabava d'estrenar un local nou impulsat per l'anterior Administració i que encara no havia acabat de definir les seves funcions, depenia de la Secretaria de Coordinació Interdepartamental, en aquell moment regida per Apel·les Carod-Rovira. Fou una feina certament engrescadora. Fins al primer semestre de 2005 vaig ocupar-me, doncs, de la direcció d'aquell organisme. Paral·lelament, però, atesa la meua especialitat com a historiador i a petició del mateix secretari, Apel·les Carod-Rovira, se'm va encarregar concebre una àrea d'història i pensament contemporani que havia de tenir com a principal objectiu aglutinar diferents organismes relacionats amb aquestes matèries, que aleshores depenien de la secretaria.

La intenció era reunir-les sota la direcció d'un coordinador de l'Àrea, que vaig ser jo mateix, d'ençà de l'octubre de 2005 i fins a mitjan 2006.

L'objectiu perseguit era doble. Per una banda, optimitzar els recursos propis d'aquests centres per tal que, sumats, es veiessin molt més potenciats tant a nivell de funcionament intern com de projecció pública. I, per altra banda, posar les bases per a la institucionalització d'unes matèries que fins llavors no havien tingut l'atenció que mereixien. I és que la història i el conjunt de les ciències humanes i socials no havien tingut al Principat de Catalunya, d'ençà del restabliment de l'autogovern, un suport econòmic i promocional equiparable al que dedicaven altres societats desenvolupades pròximes. Ara calia fer un decidit pas endavant en aquesta orientació. Els organismes reunits en la nova Àrea d'Història i Pensament Contemporani eren, per ordre d'antiguitat, els següents: el Centre d'Història Contemporània de Catalunya (fundat el 1984), el Centre d'Estudis de Temes Contemporanis (creat el 1989), el Gabinet de Documentació i Biblioteca (1992), el

Punt d'Atenció als Ex Presos Polítics del Franquisme (2000) i la Unitat de Desapareguts i Fosses Comunes de la Guerra Civil i del Franquisme (2003). Tots aquests organismes, però, mantingueren nom i estructura propis. Es tractava de coordinar esforços, i no de dissoldre'ls tots en un nou organisme. Val la pena assenyalar, per tal de donar una idea del que podia comportar aquest intent de sumar esforços, que només pel que fa a fons bibliogràfics, la suma dels quinze mil volums del Centre d'Història amb els setze mil que tenia aleshores el Gabinet de Documentació i Biblioteca feia que es disposés d'una biblioteca especialitzada en història i pensament polític de més de trenta mil volums. Una xifra certament considerable que hauria permès convertir-lo fàcilment en un fons de referència obligada per als estudiosos d'aquestes matèries.

La situació del CHCC en la nova estructura

En el moment en què vaig assumir la coordinació de l'Àrea, la ubicació física del CHCC era, com ara, a les dependències del Museu d'Història de Catalunya. Aleshores ja es donava l'"anomalia" que el Centre depenia de Presidència, i més concretament de la Conselleria Primera, mentre que el Museu depenia de la Conselleria de Cultura. Una situació que s'explica perfectament pel fet que són dos organismes independents, per més que sovint el CHCC sigui vist com el Centre de Documentació del Museu (cosa que no és) i no com una institució amb personalitat pròpia.

En aquells moments, no hi havia director del Centre, però sí que existia la figura del director de projectes, que era responsabilitat d'en Lluís Ferran Toledano.

No ens coneixíem personalment, tot i que ambdós havíem estudiat a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), i es donava la circumstància que tots dos havíem aconseguit el premi extraordinari de doctorat en dos anys consecutius. La nostra col·laboració va ser molt estreta i de seguida vam podem definir un projecte en comú per tal de potenciar el CHCC i el coneixement de la història de Catalunya, cosa que fou la base d'una amistat personal que perdura havent acabat el treball en comú en el si de l'Administració.

La bona entesa que existí va permetre realitzar diferents iniciatives assumides pel CHCC en col·laboració amb altres organismes de l'Àrea, d'entre les quals destaca l'organització de dos congressos molt rellevants: el de "Pensament polític als Països Catalans: Història i prospectiva 1714-2014" (Lleida, Teatre Municipal de l'Escorxador, 13-15 de setembre de 2006) i el de "Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana" (Barcelona,

Museu d'Història de Catalunya, 2-4 de novembre de 2006). El primer fou una experiència de col·laboració molt fructífera entre el CHCC i el Centre d'Estudis de Temes Contemporanis (CETC). Aprofitant una de les col·leccions que el darrer d'aquests organismes, el CETC, ja tenia obertes (concretament la de "Temes contemporanis", en coedició amb l'editorial Pòrtic), es publicaren les actes del congrés estructurades en forma de manual.¹ D'aquesta manera, per primera vegada es va poder oferir una panoràmica general de l'evolució històrica dels principals corrents i de les principals organitzacions gestats en el si del pensament polític català d'ençà del període modern.² El segon dels congressos realitzats, centrat en l'estudi del republicanisme català (un tema paradoxalment molt poc estudiat fins aleshores), constituí tot un exemple de col·laboració fructífera amb altres instàncies de la mateixa Generalitat (Museu d'Història de Catalunya i Memorial Democràtic) i amb organismes no governamentals, com la Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana o l'Institut Ramon Muntaner. Les actes, editades per l'editorial Cossetània, feren un llibre que superava les mil pàgines, amb uns utilíssims índexs onomàstics i toponímics.

A part dels actes esmentats, la col·laboració del CHCC amb la resta de l'àrea tingué diverses concrecions editorials i va permetre posar les bases d'una política commemorativa sistemàtica i coherent que, malauradament, encara avui no s'ha pogut institucionalitzar amb la creació d'un organisme propi dedicat a aquesta finalitat. Pel que fa a les iniciatives editorials, cal fer esment de la col·lecció "Història i pensament", que ha tingut continuïtat fins avui dia i que ha pogut comptar amb la inestimable participació de Lluís G. Duran. El darrer volum aparegut, l'any 2008, ha estat un aplec d'escrits de Manuel Serra i Moret, *L'ahir i el demà de Catalunya i altres reflexions sobre el patriotisme català*, a cura de Pere Anguera. Amb anterioritat aparegueren textos de Francesc Macià, Francesc Maspons i Anglèsell, Antoni Rovira i Virgili i Francesc Ferrer i Gironès. La col·laboració esmentada també es deixà sentir en la revista *Idees*, editada pel CETC, que dedicà un número doble monogràfic (el 28/29), de 192 pàgines, al tema "Història, memòria i identitat". D'una manera interdisciplinària es recolliren textos de prestigiosos

1 Fou dirigit per mi mateix i per Jaume Renyer (anterior director del CETC), i aplegà un total de vint-i-tres autors. No va aparèixer, però, fins al desembre de 2007. A part dels dos directors del volum, en el comitè científic del congrés hi havia també Antoni Furió, Gustau Muñoz, Jordi Riba, Jordi Casassas, Josep Termes, Joaquim Albareda, Lluís Ferran Toledano, Albert Balcells, Òscar Jané i Francesc Roca.

2 Vegeu la crítica que en féu Xavier Díez, "Una nació, una selecció", dins la *Revista de Girona*, núm. 251, nov.-des. 2008, p. 106-107.

autors de diferents disciplines i també s'aplegaren algunes de les intervencions realitzades en les "Jornades Catalunya-Quebec", dedicades a aquesta temàtica i celebrades els dies 7 i 8 de juny de 2006 en els locals del CETEC.³

El repte de la política commemorativa

La necessitat d'establir una política commemorativa sistemàtica i coherent fou una altra de les grans preocupacions que vaig compartir amb Lluís Ferran Toledano.⁴ Però no vam poder posar sinó unes primeres bases. Així, l'octubre de 2005, contribuïrem a la constitució de la Comissió 2014 (conjuntament amb Josep Maria Jové i Francesc Codina, adscrits a la Conselleria Primera), impulsada a partir del CHCC i del CETC, i encarregada de realitzar un seguit de commemoracions fins a l'any del tres-cents aniversari de la pèrdua de les estructures d'estat catalanes. La intenció era fer conèixer, al conjunt de la ciutadania i més enllà de l'àmbit català, com la pèrdua de les nostres llibertats el 1714 no comportà cap renúncia nacional al llarg dels segles següents, sinó que suposà l'inici d'una lluita, sovint sorda i soterrada, per la recuperació de les institucions polítiques autòctones. Entre les actuacions realitzades en el període 2005-2006, cal destacar l'edició d'una *Cronologia de la Guerra de Successió* (a càrrec de Maria Antònia Martí i Escayol), la concessió de diferents ajuts a la recerca i a la commemoració i, sobretot, la realització d'una gran exposició al Museu d'Història de Catalunya, "Catalunya i la Guerra de Successió", realitzada als mesos d'octubre de 2007 i gener de 2008, i comisariada per Agustí Alcoberro.

A part de les activitats que tingueren com a marc la Comissió 2014, també s'abordaren altres celebracions, especialment el "75è aniversari de la República catalana i la Generalitat de Catalunya".⁵ Entre d'altres activitats, es féu, a proposta de l'Àrea, un "Homenatge als funcionaris de la Generalitat republicana", celebrat al Palau de Pedralbes (ple de gom a gom) i organit-

3 Els autors i les autores que hi col·laboraren, sota la meua coordinació, foren Albert Balcells, Maria Dolors Genovès, Xavier Díez, Ferran Armengol, Jaume Aurell, Josep Montserrat, Paul Ricoeur (el seu primer article pòstum), Antoni Simon, Jordi Casassas, Marta Rovira, Joan Peytaví, Gustau Muñoz, Òscar Jané i Jacques Beauchemin.

4 Ell ha recollit les seves reflexions sobre el tema en l'article "Història i memòria. Eines per construir una nova ciutadania catalana", *Eines per a l'esquerra nacional*, núm. 1, estiu 2007, p. 139-149.

5 Una exposició més detallada dels actes realitzats la vaig fer a "75 aniversari de la República catalana i la Generalitat republicana (1931-2006)", dins *L'Avenç*, 313, maig de 2006 (al suplement "Papers del Museu d'Història de Catalunya", núm. 16).

zat per la Conselleria de Governació.⁶ Mai abans no s'havia fet un acte de desgreuge als funcionaris depurats pel franquisme. Així mateix, de manera conjunta entre el CHCC i el Museu d'Història, es realitzà un "Curs d'història de l'autogovern i de la Generalitat de Catalunya", de deu sessions, que comptà amb crèdits de lliure configuració atorgats per la UAB. Cal també fer esment de la publicació d'un desplegable explicatiu sobre la proclamació de la República catalana i la seva conversió en Generalitat de Catalunya, amb pòster de Francesc Macià, que fou distribuït conjuntament amb la revista *Sàpiens*, en una edició de trenta mil exemplars. En aquest mateix marc commemoratiu tingué lloc el ja esmentat congrés sobre republicanisme i l'edició del llibre *República catalana, Generalitat republicana i República espanyola*, estructurat a partir d'un informe de Francesc Maspons i Anglasesell de l'any 1932, i amb textos actuals de Lluís Duran, Ferran Armengol i Hèctor López Bofill.

Expectatives de futur

Algunes de les expectatives de futur sobre el CHCC que s'havien plantejat en aquells moments penso que encara tenen plena vigència. Així, amb Lluís Ferran Toledano, vam veure la necessitat que el Centre no limités el seu àmbit només a la història contemporània, sinó que s'ampliés a les etapes moderna i medieval i que prengué un paper renovat en el si de l'estructura global del Govern català. Aquesta nova orientació venia motivada per diferents raons. D'entrada, ja començava a prendre cos la iniciativa de constituir el Memorial Democràtic, impulsat per la mateixa Generalitat, que havia d'ocupar-se de la repressió franquista i dels seus antecedents immediats. La creació d'un nou organisme que s'ocupava, amb uns mitjans econòmics i humans fins aleshores mai no somiats pel CHCC, de la major part del segle xx, obligava a redefinir objectius. Per no caure en una competitivitat estèril, calia fer plantejaments de col·laboració i complementarietat amb el nou ens. Ara bé, l'experiència d'anys de treball intens i efectiu del CHCC podia ser aprofitada no tan sols pel nou organisme que ara es volia crear, sinó per la mateixa Generalitat en el seu conjunt. De fet, en el funcionament quotidià del CHCC ja s'havien començat a assolir noves funcions insospitades en el moment de la seva constitució, el 1984. Calia ser conseqüents amb això, ja que constituïa la raó fonamental que ens empenyia a fer el nou

6 Es pot trobar una ressenya extensa de l'acte a la revista *Funció Publicació*, núm. 50, estiu de 2006, p. 22-25.

plantejament. Ja s'ha fet esment del paper clau que el CHCC tingué en la constitució de la Comissió 2014 i en l'establiment de les bases d'una política commemorativa del Govern català.

Nosaltres pensàvem que calia aprofundir aquesta via i que el Centre s'havia de convertir en l'organisme d'assessorament de la política commemorativa de tota la Generalitat. Així mateix, pensàvem que aquesta funció assessora s'havia de generalitzar en altres àmbits que el de les commemoracions (com ja succeí en l'esmentat acte d'homenatge als funcionaris de la Generalitat republicana organitzat per la Conselleria de Governació). És més, creïem que, a part de la funció d'assessoria històrica de la totalitat de les conselleries i organismes del Govern, el CHCC havia d'aprofundir la seva funció de centre de recerca històrica de temàtiques d'especial interès públic. Una activitat que havia demostrat que podia satisfer amb escreix mitjançant iniciatives com la del "Cost humà de la Guerra Civil", dirigida per Jordi Oliiva. Per què crear nous centres d'investigació, documentació i assessorament històric si ja n'existia un, el CHCC, amb molta experiència i amb una demostrada efectivitat? En realitat, aquesta funció triple era la que desenvolupava en la seva relació amb el Museu d'Història de Catalunya (sovint de manera no reconeguda públicament).

Aquesta experiència constituïa, doncs, tot un model que es podria generalitzar a tots els organismes de la Generalitat que en tinguessin necessitat. Considero que es tracta d'una proposta que està en una línia d'optimització dels recursos existents, de racionalitat administrativa i d'efectivitat pràctica que s'hauria de tenir molt en compte. Sobretot avui, que ens trobem en una etapa de forta recessió econòmica. El CHCC ha d'assolir, en aquest nou segle que ja hem iniciat, un paper referencial per al conjunt de l'Administració de la Generalitat (en matèria de documentació, investigació i assessorament històric), que és el que li ha de donar sentit i el que li ha de possibilitar que, més enllà de l'estructura administrativa governamental, es converteixi en una institució d'obligada referència per a totes aquelles organitzacions de la societat civil i ciutadans i ciutadanes individuals interessats en el coneixement i la divulgació de la història de Catalunya.

ENRIC PUJOL

Jesús Quiroga Martínez

Cinc anys de vint-i-cinc

Quan fa deu anys em vaig incorporar al Centre d'Història Contemporània, no era del tot conscient que entrava en un període d'aprenentatge. Suposava que, en treballar al costat de Josep Benet, coneixeria de primera mà molts dels fets de la nostra història més recent, però era desconixedor de la resta de l'equip que formava el Centre. L'experiència d'un mestre sumada a la qualificació del seu equip han fet del meu pas pel Centre un dels períodes més interessants de la meua vida laboral al servei de la Generalitat de Catalunya. La important relació que en aquells moments tenien el CHCC i el Museu d'Història de Catalunya, amb el seu director al capdavant, Josep Maria Solé i Sabaté, va significar un valor afegit al treball que desenvolupàvem al Centre.

En arribar a la seu del Museu d'Història de Catalunya, al Palau de Mar, em va rebre Judit Subirachs, que era la tècnica encarregada de les qüestions organitzatives del Centre. Després de presentar-se em va fer un recorregut per l'edifici i va explicar-me que el Centre d'Història era un organisme independent del Museu, instal·lat als seus espais. A la primera planta estaven situats el despatx del director i dues tècniques amb la secretària de direcció. A la quarta planta hi havia la biblioteca, a càrrec de la bibliotecària Àngels Fernández, i el tercer tècnic. Aquest era el meu lloc de treball. Tota l'hemeroteca i els diferents fons estaven repartits entre aquesta biblioteca i els magatzems soterranis del Museu. Els primers dies de feina els vaig dedicar a situar-me, a conèixer l'entorn de treball i que els responsables del Centre em fessin els primers encàrrecs. També vam fer traspàs de competències amb la meua predecessora, Mariona Companys, que va orientar-me en els principis metodològics que s'havien seguit fins aquell moment.

Un dels primers dies vaig rebre a la biblioteca del Centre la visita de Josep Benet, que aleshores treballava a la seu del Centre uns dies concrets de la setmana. Era, doncs, al davant d'una de les figures més rellevants de la nostra història contemporània, historiador, advocat, polític..., quantes coses al voltant de la figura de Josep Benet. Amb un aspecte de gran fragilitat, extremament prim i amb un fil de veu suau però ferm, va anar mostrant-me els

diferents fons que el Centre havia anat rebent com a llegat, mentre m'anava encarregant la classificació de les diverses publicacions periòdiques per tal d'incorporar-les a l'hemeroteca del Centre.

Durant mesos vaig anar descobrint, en cada caixa que obríem o que pujaven del soterrani, números de revista que completaven col·leccions, fragments d'escrius que aportaven llum a la documentació de l'exili, fragments manuscrits d'il·lustres persones que formen part de la nostra història contemporània més recent. Al mateix temps, continuava la nostra tasca d'orientació als investigadors de diferents centres i universitats que venien al Centre amb vocació de trobar les peces que encaixessin en el trencaclosques de la seva recerca, als investigadors i documentalistes dels programes de recerca de Televisió de Catalunya que tant han aportat a la difusió de la nostra història més recent, i a tants ciutadans que, de visita pel Museu, entraven a la biblioteca i s'interessaven per un aspecte i per un moment concret de la nostra història.

Un pes especial tenien les col·laboracions amb el Museu d'Història i els seus documentalistes, que donaven suport a les seves recerques en el moment de preparar diferents exposicions. Permeteu-me que en destaquï una en concret que, per la seva temàtica, va ser de les més importants que es van fer mentre jo treballava al Centre. Es tracta de l'exposició "Una esperança desfeta, l'exili de 1939". Va ser molt interessant preparar la documentació de l'exposició, conjuntament amb les documentalistes del Museu, Marina Miquel i Margarita Sala. Però el treball de seleccionar les imatges i els testimonis més colpidors per al catàleg i il·lustrar els articles dels diversos col·laboradors, juntament amb la companya del Centre Mercè Renom, va ser el principi d'una col·laboració molt enriquidora entre els tècnics, que va ser la llavor de molts futurs treballs coordinats. Aquest encàrrec va tenir com a resultat final una interessant exposició que recollia de manera explícita el drama de milers de persones, i el seu catàleg constitueix una petita aportació per tal de preservar la fragilitat de la memòria.

A poc a poc, amb ajuda dels companys, vaig anar coneixent els diferents fons i la manera de resoldre les preguntes més habituals que es rebien al Centre. En aquests anys van anar passant pel Centre diferents donacions de documentacions o d'imatges que ordenàvem i trametíem a l'Arxiu Nacional de Catalunya, excepte algunes donacions que van arribar a través del Museu, com la de Teodor Garriga, de Ràdio Associació de Catalunya, que, a petició seva, es va conservar i incorporar com a fons per a futures recerques, o el fons de José Luis Infiesta i els aviadors de la República. I també vam col·laborar, des del Centre, al treball d'organització dels fons dipositats al domicili de Josep Benet i de la seva esposa Florència, amb la qual vam

preparar una base de dades per tal de facilitar determinats traspassos de documentació.

Tot això va continuar el seu ritme diari fins que va arribar el moment en què el director del Centre va prendre la decisió personal de jubilar-se de les seves responsabilitats en la institució. Aquest fet va comportar un seguit de canvis importants, com l'establiment d'una valoració de tot el fons Benet que quedaria com a llegat a la Generalitat, i com també el repte de la incorporació d'un nou director.

Com a nou director del CHCC va ser designat Albert Manent, fill de l'escriptor Marià Manent, ell també escriptor, poeta i historiador. Venia del Departament de la Presidència, on treballava com a assessor del president. L'arribada del nou director juntament amb els canvis que es van produir a la direcció del Museu, amb la incorporació de Jaume Sobrequés com a director, van aportar una nova orientació al Centre i a les seves relacions amb el Museu.

En aquest període vam endegar nous projectes, com el *Quadern d'Història del Centre d'Història Contemporània de Catalunya*, un suplement mensual del diari *Avui* dedicat a la història. Els tècnics ens reuníem com a consell de redacció, al qual es va incorporar la nova bibliotecària i historiadora, Pilar Triadó, i decidíem els temes que calia tractar, encarregàvem els articles i fèiem el seguiment dels col·laboradors fins al lliurament dels escrits al diari. Un treball interessant i divers en el qual vam fer participar un ampli ventall de professionals de tot el territori per tractar temes que vinculaven inquietuds presents amb temes d'interès històric.

En l'etapa Manent també vam recuperar un treball iniciat, i interromput, en temps de Josep Benet. Es tracta de la recerca orientada a la quantificació de les víctimes de la Guerra Civil. Aquest encàrrec va suposar un important esforç de tot l'equip per recuperar totes les publicacions disperses pel territori i tots els treballs lliurats anteriorment al Centre per tal de supervisar-los i possibilitar-ne la consulta o publicació.

Tot plegat ha comportat un contacte fluid entre les persones que treballaven al Centre i els investigadors que desenvolupaven línies de recerca sobre temes vinculats a la nostra història contemporània, i ha fet del Centre un referent per a la professió.

De totes formes, crec que no seria just si no aportés a aquesta col·laboració una reflexió crítica respecte de les funcions que va dur a terme el Centre, i, encara més important, de les que no va fer. Considero que en els primers anys de vida es va perdre la possibilitat que es convertís en un referent per a la recuperació de la memòria històrica. Potser les possibilitats van ésser massa limitades per treballar en diferents línies alhora. Malgrat

aquest retret, en forma de reflexió, penso que els professionals que durant anys han col·laborat amb el Centre d'Història Contemporània de Catalunya han fet importants aportacions, i les continuaran fent en el futur, per a la construcció i la recuperació de la història contemporània de Catalunya.

JESÚS QUIROGA MARTÍNEZ

Mercè Renom Pulit

El Centre d'Història Contemporània de Catalunya, una referència

Fa vint-i-cinc anys, a finals de la primera legislatura del primer govern de la Generalitat de Catalunya, un govern de Convergència Democràtica de Catalunya i d'Unió Democràtica de Catalunya, presidit per Jordi Pujol, es va crear el Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC), per voluntat molt personal del president Pujol, que va prendre aquesta decisió juntament amb una altra que hi anava estretament lligada: nomenar-ne director l'advocat, historiador i polític Josep Benet.

És molt important tenir present que fins aleshores Josep Benet era un polític en actiu que, després de molts anys d'activitat cultural catalana i de política clandestina antifranquista, havia estat el senador més votat de tot l'Estat en les primeres eleccions democràtiques, les legislatives del 15 de juny de 1977, celebrades mesos després de la mort del dictador. Benet va repetir en les legislatives de l'1 de març de 1979, quan ja hi havia Constitució espanyola (1978). I, un cop aprovat l'Estatut de Catalunya (1979), va presentar-se a les primeres eleccions autonòmiques catalanes celebrades el 20 de març de 1980, encapçalant una llista que ell hauria volgut d'unitat, en la línia de la política unitària de temps enrere, però que finalment va ser la del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), que va incorporar alguns altres independents com ell, en un moment en què les formacions polítiques intentaven diferenciar-se i singularitzar-se. En aquelles eleccions, un dels altres caps de llista va ser Jordi Pujol, en la coalició de Convergència Democràtica de Catalunya i d'Unió Democràtica de Catalunya (CiU), que va obtenir la majoria relativa i va fer govern.

L'any 1982, el 23 de setembre, després del debat al Parlament de Catalunya sobre la política de govern de Jordi Pujol, el PSUC va presentar una moció de censura, que va ser defensada pel diputat Josep Benet, amb una proposta de govern de concentració. La moció no va tenir el suport suficient, però sí que va tenir la funció de mostrar un programa distint i de reiterar la idea de pacte en aquells moments de construcció de les bases de l'Estat democràtic i de marcs de relació entre les diferents institucions de govern.

Pocs anys després, l'any 1984, Jordi Pujol va decidir crear el CHCC i nomenar-ne director Josep Benet. El Centre va començar a caminar l'any 1985 (creació: Decret 80/1984, de 3 de març, DOGC núm. 425; nomenament del director: gener de 1985). Aleshores Josep Benet tenia seixanta-cinc anys, i va dirigir el Centre durant els setze anys següents.

Pujol havia compartit lluites clandestines amb Benet, i li tenia una gran consideració. "Sempre n'he proclamat el mestratge", escrivia Pujol l'any 1991 (*Miscel·lània d'homenatge a Josep Benet*, 1991: 6, 669 i seg.; podeu veure també *Josep Benet. El meu jurament*, 2008: 53-61). La creació del CHCC, però, no era solament un acte personal de reconeixement a Benet, sinó que tenia una dimensió de més abast. Josep Benet, tot i no ser historiador de carrera, sinó advocat, havia escrit estudis d'història i n'havia fet cursos per contribuir a la recuperació cultural del país en uns anys en què la història de Catalunya, igual com passava amb la llengua catalana, no es podia estudiar, ni a les universitats ni a les aules escolars. És més, Benet sempre deia que un polític necessitava tenir una sòlida base de coneixements històrics. I en la situació de marginació que durant la dictadura franquista es trobava la història de Catalunya i la història dels vençuts per l'exèrcit que s'havia aixecat contra la República el juliol de 1936, Benet havia expressat públicament la necessitat que fossin creades algunes institucions de recuperació cultural, i molt especialment, històrica. Pujol ho coneixia prou bé i, en els anys de lluita clandestina, havia col·laborat en alguna de les iniciatives de Benet. Entre les propostes de Josep Benet hi havia la creació d'una biblioteca-museu de les guerres carlines a Catalunya, o la creació de l'Institut Internacional d'Història de la Guerra d'Espanya, amb seu provisional a París, que va formular l'any 1964 i que concebia com un centre destinat a recuperar la documentació de les institucions, entitats i persones que eren a l'exili, a aplegar fons bibliogràfics i a impulsar els estudis que no es podien fer a Espanya, on, amb dificultats i clandestinament, arribaven algunes obres d'hispanistes estrangers sobre la República, la guerra o la dictadura. Les anteriors propostes no es van fer realitat però, en canvi, Benet sí que va aconseguir crear les Edicions Catalanes de París, juntament amb Jordi Pujol i Albert Manent, l'any 1967, i a més de dirigir-les, va impulsar molts dels estudis que va publicar l'editorial, que, per esquivar la censura franquista, tenia seu i magatzems a París (*Miscel·lània d'homenatge...*, 1991: 674, 680-682).

Així, amb la creació del CHCC, en certa manera Jordi Pujol oferia a Josep Benet la possibilitat de desenvolupar els seus antics projectes. Les circumstàncies havien variat respecte de les que emmarcaven les propostes anteriors; no hi havia censura ni calia actuar en la clandestinitat o fora de les fronteres. Però sí que es mantenia la necessitat de recuperar documentació

de l'exili o de la lluita clandestina interior, i també era important recuperar els anys perduts en els estudis, oferint suport econòmic als investigadors i a les publicacions. Benet va adaptar les antigues propostes a la situació que ara se li brindava, lamentablement sense massa recursos. I va exercir de director durant setze anys, fins al desembre de l'any 2000.

* * *

L'efectiva posada en marxa del CHCC es va retardar alguns mesos després de la seva creació, fins entrat l'any 1985. Sense local ni pressupost, Benet va tenir els primers suports de persones com Josep Maria Solé i Sabaté, que sempre es va sentir vinculat al projecte, tot i que ben aviat se n'anà a la Universitat. Ja amb la seu al Palau Moja, quan vaig entrar jo, a principis de l'any 1988, l'equip estava format per Joan Villarroya, Judit Subirachs, Àngels Maragall i Conxa Torné. Els altres, Jordi Oliva, Joan Crexell, Margarida Torné i jo mateixa, teníem relacions laborals imprecises, entre encàrrecs, beques i contractes temporals.

Jo vaig tenir un lloc físic als despatxos del Palau Moja a partir del gener de 1988, fet que va interrompre la col·laboració que duia a terme des de feia uns mesos en el projecte del "Cost humà de la guerra", fent el balanç d'algunes localitats del Baix Llobregat. He treballat vint anys al CHCC, fins al juny de 2008, primer amb encàrrecs i contractes temporals, després com a titulada superior del règim laboral (des de principis de 1991), i més tard com a funcionària del cos superior de la Generalitat (des de maig de 2002). Entre octubre de 2004 i juny de 2008 vaig ser-ne la coordinadora general.

Inicialment, Benet em va demanar d'atendre dues iniciatives, una revista, que no es va arribar a tirar mai endavant, i una bibliografia del nacionalisme, en la qual vam treballar molt i que, a més, va donar l'empenta a l'organització de la biblioteca i a la catalogació informàtica de llibres (amb bibliotecàries en pràctiques o amb encàrrecs temporals, fins que més tard ja va crear-se una plaça). Però eren els temps de transició de l'ús de fitxes de paper manipulades manualment a l'ús de la informàtica. I, a més, el Centre d'Estudis Històrics Internacionals (CEHI), aleshores dirigit per Emili Giralt, estava treballant des de feia temps en una iniciativa similar. El projecte era ambiciós i llarg, i la progressiva generalització dels catàlegs informàtics, que facilitaven enormement les cerques temàtiques i la localització d'obres en distintes biblioteques, va anar endarrerint la preparació de la bibliografia impresa, fins a desestimar-la *de facto*.

Entretant anaven arribant fons documentals que eren preordenats pels tècnics del CHCC mentre s'esperava que poguessin ser dipositats a l'Arxiu

Nacional de Catalunya, com es va anar fent després de la seva creació l'any 1990.

El Centre tenia línies d'actuació pròpies, plasmades especialment en els primers encàrrecs. El mateix Josep Benet va elaborar alguns dels seus estudis aquells anys. I s'impulsaren i s'ajudaren investigacions i publicacions molt variades sobre història de Catalunya. El resultat, al llarg dels anys, ha estat una àmplia nòmina de memòries d'exili o de clandestinitat i d'investigacions fetes dins i fora de la Universitat, moltes de les quals han estat publicades. Així, el Centre es va convertir en alguna cosa més que la petita unitat administrativa que era, amb un equip que va ser sempre reduït, i la seva presència s'ampliava a partir d'un entorn de persones que s'hi sentien vinculades pels encàrrecs rebuts i pels intercanvis intel·lectuals amb el director. Va ser en aquells anys que vaig decidir fer la tesi doctoral, finalitzada l'any 2004.

Entre els projectes propis, un dels més complexos va ser el d'avaluar el cost humà de la guerra, un projecte coordinat per Jordi Oliva que va patir la manca de recursos. El mateix Oliva, anys més tard de deixar el Centre, ha rebut l'encàrrec de reprendre la iniciativa, ara amb mitjans i perspectives més actuals.

L'any 1992 el CHCC va haver de deixar els espais que ocupava al Palau Moja i va ser ubicat en un antic magatzem tèxtil de la Gran Via, prop de la plaça Tetuan, compartit amb la Biblioteca Bergnes de las Casas, més tard incorporada a la Biblioteca de Catalunya, i uns dipòsits que utilitzava la Biblioteca de Catalunya, sobretot per al fons d'hemeroteca, mentre es feien obres a l'edifici del carrer de l'Hospital.

L'any 1996 va ser inaugurat el Museu d'Història de Catalunya, i el seu primer director, Josep Maria Solé i Sabaté, va impulsar el trasllat del CHCC al Palau de Mar, al mateix edifici del Museu, on des d'aleshores el Centre ocupa algunes dependències entre la primera i la quarta planta. La biblioteca del CHCC, que ara es diu Biblioteca Josep Benet, va ampliar el ventall d'usuaris, i ha esdevingut una eina per als tècnics del Museu i del Centre, un suport per als visitants i un punt d'atenció de consultes i informació sobre altres biblioteques, arxius o museus.

En l'etapa de direcció de Josep Benet, el CHCC va preparar tres exposicions: "Exili i mort del president Companys" (octubre-novembre de 1990); "Les Bases de Manresa, 1892-992. Cent anys de catalanisme" (novembre de 1992 - gener de 1993) i "Una esperança desfeta. L'exili de 1939" (abril-agost de 2000). Aquesta última va ser coordinada pel MHC i el CHCC, amb el suport del CEHI i de la Fundació Carles Pi i Sunyer. La col·laboració del CHCC amb els tècnics del MHC, on es va fer, la vam realitzar Jesús Quiroga i jo mateixa, amb una gran sintonia. Quiroga va aportar una visió àmplia

de l'exili amb la incorporació d'aspectes relatius a les vivències de les persones, moltes de les quals anònimes, que van convertir-se en un complement colpidor per a la mostra dels itineraris i de les actuacions dels intel·lectuals o dels dirigents polítics, un aspecte més estudiat.

Josep Benet va deixar el Centre a finals de l'any 2000, amb vuitanta anys. Deu anys abans, en ocasió dels seus setanta anys, es va preparar secretament una miscel·lània d'homenatge (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991). Amb l'amiga Judit Subirachs, que aleshores era la mà dreta de Benet, vam redactar unes extensíssimes notes biogràfiques, aplegant informacions diverses i disperses. Va ser un esforç molt gratificant, tot i que va comportar-me molta dedicació suplementària i molta organització, perquè va coincidir amb una campanya d'eleccions municipals que tenia ocupat el meu marit com a candidat i, a més, els nostres fills encara eren petits.

* * *

Albert Manent va conduir el CHCC des de principis de l'any 2001 fins a finals de l'any 2003. Manent, que aleshores era assessor especial de la Presidència de la Generalitat en qüestions de caràcter històric i cultural de Catalunya, havia col·laborat amb Benet en els anys de la clandestinitat i, a més, coneixia molt bé el Centre. En certa manera va ser una etapa de continuïtat, tot i que el desembre de 2001 va canviar l'adscripció del CHCC, que va passar d'estar vinculat al Departament de Cultura a dependre de la Secretaria General del Departament de la Presidència. Més endavant aquest canvi va tenir una gran transcendència, perquè en la legislatura anomenada del Tripartit, Presidència va modificar el seu organigrama i el Centre va conèixer distintes adscripcions.

Albert Manent va tenir una iniciativa molt interessant, la de crear els *Quaderns d'Història* (QH), que van publicar-se mensualment l'últim dissabte de cada mes, entre l'octubre de 2001 i el juny de 2005. Es tractava de quatre pàgines distribuïdes juntament amb l'*Avui*, dirigides i produïdes al Centre. A banda de donar visibilitat al CHCC i ajudar el periòdic català, que estava en crisi (una ajuda ben modesta, certament), l'objectiu era el de crear una eina de difusió per als estudis d'història, feta per historiadors. Manent va delegar la programació dels QH en els tècnics del CHCC i això va fer que ens el sentíssim molt nostre. Vam voler-li donar un caràcter obert; com a mostra, la nòmina de les persones entrevistades a la primera pàgina o el tractament dels temes que figuraven a la segona pàgina, per als quals, de manera expressa, es demanaven dos escrits, sovint discordants. Així mateix, vam mirar de vincular els coneixements històrics amb les circumstàncies de

l'actualitat, en tot el QH, però de manera més arriscada a l'última pàgina, en la qual s'entrevistaven persones externes als àmbits de la professió. A més, sempre vam tenir present la veu de les dones, encara relativament invisibles a la premsa. Els QH tenien les limitacions pròpies del caràcter periodístic de la publicació (escrits curts i senzills), però van interessar prou als historiadors com perquè les nostres demandes no rebessin mai cap refús, sinó tot el contrari, va ser molt fàcil de trobar les col·laboracions necessàries entre els diferents corrents historiogràfics i percepcions polítiques. Quan Manent va deixar el CHCC, els QH van seguir publicant-se fins al juny de 2005, i després van desaparèixer, per decisió unilateral dels nous propietaris de l'*Avui*, malgrat les gestions que va fer per mantenir-los Enric Pujol, aleshores director de l'Àrea d'Història i Pensament Contemporani de la Generalitat de Catalunya (AHPC).

Amb el canvi de signe del Govern de la Generalitat, a finals de 2003, va iniciar-se la primera legislatura del Govern anomenat del Tripartit, format pel Partit Socialista de Catalunya, Esquerra Republicana de Catalunya i Iniciativa de Catalunya-Verds amb Esquerra Unida Alternativa. Aleshores es va suprimir el càrrec de director del CHCC (Decret 195/2004, de 24 de febrer, DOGC núm. 4070) i es crearen tres noves figures: un consell assessor (Ordre PRE/114/2004, de 15 d'abril); un/a director/a de projectes, càrrec que va exercir Lluís Ferran Toledano entre principis de 2004 i finals de 2006, i un/a coordinador/a general, funció que va dur a terme Judit Subirachs durant uns mesos, fins a l'octubre de 2004, quan va deixar l'Administració pública i jo vaig succeir-la en aquesta funció.

Llavors el CHCC va passar a dependre del conseller en cap (Josep-Lluís Carod-Rovira, fins al gener, i Josep Bargalló, després), i més directament de la Secretaria General d'aquesta Conselleria de nova creació (que després va anomenar-se "del Conseller Primer" i ara és la "de la Vicepresidència"); aleshores el secretari general era Raimon Carrasco. L'abril de 2005 el CHCC va quedar adscrit a la Secretaria de Coordinació Interdepartamental, que va crear l'Àrea d'Història i Pensament Contemporani (AHPC), a la qual van ser vinculats el CHCC, el Centre d'Estudis de Temes Contemporanis, el Gabinet de Documentació i Biblioteca de Presidència i l'Oficina d'Atenció als Expresos Polítics, Desapareguts i Fosses Comunes. L'AHPC va situar-se en unes dependències del carrer Marquès de Barberà, que també va començar a ser la seu de l'Institut Català de les Dones. El trasllat del CHCC comportava més dificultats, perquè a més d'incloure una tercera biblioteca a l'edifici, desmantellava la biblioteca del MHC, perquè ja formaven un tot des que havien començat a compartir espai. Tanmateix, una part de l'equip del CHCC va començar a ser-hi traslladat.

La nova situació del CHCC va donar lloc a una disminució de l'autonomia funcional, amb efectes de doble signe: es va guanyar suport administratiu, però la gestió del Centre va esdevenir més complexa. El fet de no tenir director va comportar l'allunyament dels processos decisius i molts canvis de vinculacions. El distanciament entre la direcció i la unitat administrativa es va notar amb el temps, especialment després de produir-se modificacions en l'organigrama general i algunes inestabilitats relacionades amb el projecte inconclús de traslladar part de la unitat a dependències externes. En aquells anys de neguit, l'actiu més important va ser el de les persones que van creure en el projecte.

Amb Lluís Ferran Toledano com a director de projectes, el CHCC va avançar vers una certa normalitat funcional. Una mostra d'això va ser la conversió dels ajuts en convocatòries públiques per a l'atorgament de les subvencions: ajuts a la investigació (des de 2004) i ajuts a la publicació (des de 2005). I de la mà d'Eva Pasarell i de Pilar Triadó, es va donar més visibilitat pública del CHCC (especialment amb la creació de la pàgina web), disminuïda per la pèrdua dels *Quaderns d'Història*. Molt més tard, a finals de 2006, es van intentar inserir semestralment quatre pàgines del CHCC dins *L'Avenç*, però només es va fer realitat una vegada, en el número 320, de gener de 2007.

La projecció de la història de Catalunya i de la historiografia catalana dins i fora del país va ser un dels eixos d'aquesta etapa. En aquesta línia s'inscriuen moltes activitats dutes a terme, i moltes de les col·laboracions realitzades amb universitats, museus i centres relacionats amb la història. Entre aquestes destaquen el suport al congrés "Ocupació i resistència a la Guerra del Francès (1808-1814)", organitzat pel Museu d'Història de Catalunya, el Departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Asociación para el Estudio de la Guerra de la Independencia (Barcelona, 5-8 d'octubre de 2005); la col·laboració en el congrés "Colònies industrials i habitatge obrer a la Península Ibèrica", del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (Terrassa, 26-29 d'octubre de 2005); la coorganització, amb el Museu d'Història de Catalunya, del congrés "L'aposta catalana a la Guerra de Successió (1705-1707)" (Barcelona, 3-5 de novembre de 2005); la taula rodona "Els fets del Cu-Cut!, cent anys després" (Barcelona, 24 novembre de 2005); la col·laboració, juntament amb el Museu d'Història de Catalunya, al XIII Col·loqui Internacional de l'Asociación Española de Investigación de Historia de las Mujeres (AEIHM) (Barcelona, 19-21 d'octubre de 2006); l'organització del congrés internacional "Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana", conjuntament amb la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, el Museu d'Història

de Catalunya, el Programa per al Memorial Democràtic i l'Institut Ramon Muntaner (novembre de 2006); l'organització del curs "Història de l'autogovern i de la Generalitat de Catalunya (setembre-desembre de 2006)", i el suport als congressos organitzats per l'Arxiu Història de Barcelona (VIII Congrés d'Història de Barcelona, novembre de 2003: "La ciutat i les revolucions, 1808-1868"; IX Congrés d'Història de Barcelona, novembre-desembre de 2005: "El tombant de 1868-1874", i X Congrés d'Història de Barcelona, novembre de 2007: "Dilemes de la fi de segle, 1874-1901").

Es va reforçar la vinculació del CHCC amb el MHC, aleshores dirigit per Jaume Sobrequés. Es feren activitats conjuntes, com les ja citades, i diverses presentacions de llibres en col·laboració amb altres entitats, editorials i persones. En aquests anys es va potenciar la biblioteca, tant per donar suport a les activitats del MHC com per atendre consultes dels visitants del Museu i del públic en general. I les responsables de la biblioteca i centre de documentació, Eva Pasarell i Pilar Triadó, van iniciar amb una gran professionalitat un laboriós i molt important procés de restauracions i de realització d'inventaris de valuosos fons propis, com les tan apreciades i reproduïdes fotografies dels bombardeigs de la Guerra Civil o la col·lecció de fulls volants dels segles XIX i XX.

L'any 2005 es van acomplir els vint anys del CHCC, com recordàvem en un breu escrit Lluís Ferran Toledano i jo mateixa en la revista *Idees*, núm. 26.

Va obrir-se un parèntesi entre la sortida d'Esquerra Republicana de Catalunya del Govern de la Generalitat, a començaments d'estiu de 2006, i la convocatòria i celebració de les eleccions autonòmiques, el novembre de 2006, que va comportar una adaptació a la nova circumstància. La Conselleria Primera va ser assumida pel conseller Joaquim Nadal, també conseller de Política Territorial i Obres Públiques, i l'AHPC va ser dirigida per Joaquim Albareda. El personal del Centre es va agrupar altra vegada a la seu del Palau de Mar, i es van dur a terme les activitats previstes i les de nova programació. Malgrat les incerteses, la unitat comptava amb persones molt motivades. L'equip era petit, com ho havia estat sempre: Conxa Torner i jo mateixa, les més antigues; les historiadores i bibliotecàries Pilar Triadó i Eva Pasarell, que tenien l'ajut de Consol Terré, i l'historiador Giovanni Cattini. Més endavant es van produir alguns canvis i van incorporar-se Lúdia Devant, en el lloc de la Conxa; Cecília Bort, en el de la Consol, i Oriol Perera, en el de l'Eva.

En aquells mesos es va generar un important debat sobre el futur del CHCC, en el qual van participar molt directament els membres del Consell Assessor, els historiadors i historiadores Joan Culla, Josep Fontana, Conxita Mir i Àngels Solà, a més de Jaume Sobrequés, com a director del MHC, i Joan Fuster, com a director del DURSI. Reunits en tres ocasions (el setembre,

l'octubre i el novembre), van aprovar el document "El Centre d'Història Contemporània de Catalunya de cara al futur", on es posava en valor el Centre, es recomanava estrènyer la seva vinculació amb el MHC i es manifestava la necessitat de coordinar totes les unitats de la Generalitat relacionades amb la història.

En iniciar-se la segona legislatura del Tripartit, a finals de 2006, el CHCC va vincular-se molt directament a la Direcció General d'Acció Departamental, adscrita a la Vicepresidència, que ocupa el conseller Josep-Lluís Carod-Rovira. La directora general, Margarida Aritzeta, va posar en marxa un pla de commemoracions (Jaume I, la Guerra de Successió, la Guerra del Francès, el president Francesc Macià, etc.) que implicava també el CHCC. En aquest marc es van preparar algunes activitats, afectades per la reducció pressupostària dels darrers temps. A principis de 2008, es va recuperar la figura del director del CHCC, que exerceix Josep Maria Roig Rosich.

Josep Benet ens va deixar el març de 2008. El mes de maig el CHCC va retre-li un homenatge, tot donant el nom de Josep Benet a la biblioteca del Centre i editant el llibre *Josep Benet. El meu jurament*.

* * *

Entre les millors experiències que he tingut en els anys de treball al CHCC, hi ha el fet d'haver col·laborat amb Josep Benet. Quan era estudiant havia quedat admirada del seu estudi *Maragall davant la Setmana Tràgica*, publicat l'any 1963. Més endavant vaig admirar el polític. I al CHCC vaig apreciar enormement la persona. Josep Benet era un home digne, amb una autoritat moral que va mantenir després de deixar els càrrecs polítics. De fet, ell no s'havia adaptat a la política de partit. La seva àmplia i dilatada actuació li permetia opinar amb total llibertat en favor o en contra de qualsevol decisió de qualsevol formació política. I, quan ho feia, era molt conscient de l'impacte polític que tenia. Era, alhora, respectat i temut. Josep Benet era una persona lenta, aparentment indecisa. Entre nosaltres, havíem comparat els seus moviments amb els d'un jugador d'escacs, que ha de tenir en compte no solament els efectes immediats, propis i de l'altre, sinó els de tota la seqüència. Finalment, les seves passes eren molt segures. És una pena que Josep Benet ja no sigui entre nosaltres, parlant del CHCC en primera persona.

L'any 1984, quan es va crear el CHCC, algú es devia preguntar si calia la creació del Centre. Potser també algú s'ho va preguntar l'any 2000, després que Benet deixés la direcció. La pregunta també se la devia fer algú a finals de l'any 2003, quan CiU va deixar el Govern i es va iniciar la legislatura de l'anomenat Tripartit. Potser encara avui algú es fa aquesta pregunta.

El CHCC ha estat una porta oberta al món de la producció historio-
gràfica, als historiadors, als esdeveniments més relacionats amb la història,
però també amb la cultura o la política, entesa en el sentit més ampli. Josep
Benet va donar al CHCC una credibilitat que hem volgut mantenir els que
després hem anat tenint cura del projecte. Ha estat un privilegi formar-ne
part. Ara, vint-i-cinc anys després de la seva creació, el CHCC segueix essent
una referència, i desitjo que ho sigui per molts anys més.

MERCÈ RENOM

Josep Maria Solé i Sabaté

El perquè i el com del Centre d'Història Contemporània de Catalunya

Els orígens del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC), fundat per la Generalitat de Catalunya l'any 1985, sorgeix de la voluntat de fer política unitària d'en Josep Benet (Cervera, la Segarra, 1920); així de simple, coherent i senzill, d'acord amb el que en Josep Benet pensava del país i de la seva plenitud.

Ell era un home que temia per damunt de tot el partidisme sectari, que malmet massa sovint el fer de Catalunya. Persona d'àmplia i sòlida cultura, adquirida d'escolanet a Montserrat i posteriorment fent de fàmul –criat dels seus companys d'estudi i pupitre– en un dels col·legis més classistes de la burgesia elitista del país, havia quedat profundament marcat per l'impacte de la Guerra Civil de 1936-1939, on fou un noi soldat –era de la “quinta del biberó”–, i en quedà amb metralla al cos de per vida.

Vaig conèixer i tractar a fons en Josep Benet a partir de 1977. Era el temps de l'Entesa dels Catalans, proposta política unitària per al Senat espanyol, l'única instància política de l'esquerra de la democràcia d'ençà que ha volgut sumar, no pas restar ni reduir, en l'espectre polític nacional. Darrere seu encara s'hi notava l'impuls i el suport il·lusionat de l'Assemblea de Catalunya.

El resultat és sabut: sortiren escollits tots els senadors proposats amb un èxit esclatant, mai no repetit; en formaren part no solament totes les forces polítiques catalanes, PSUC, PSC-PSOE, ERC, FNC, independents i CDC, sinó fins i tot els senadors de designació reial, això és, Martí de Riquer, Josep Maria Soteras i Humbert i Maurici Serrahima, que tot sigui dit, i això sovint s'oblida, tingueren una actuació honesta i totalment catalana. Després, també és sabut, el partidisme s'imposà i al cap de dos anys se n'anà en orris.

La veu unitària de Catalunya, tots a l'una, al Senat desaparegué només al cap de dos anys, en imposar-se l'estratègia partidista i el seu particular interès.

El 1980 en Josep Benet fou cap de llista del PSUC a la presidència de la Generalitat com a independent per suggeriment d'Antoni Gutiérrez Díaz, aleshores l'home fort del partit. Amb ell com a reclam principal, els resultats obtinguts pels comunistes catalans van ser els millors de la democràcia.

Acabada aquesta primera legislatura de la Generalitat recuperada, que sorprenentment i contra tot pronòstic guanyà Jordi Pujol, Benet abandonà la vida política. Pel camí quedava en el record i la història la moció de censura contra el president Pujol, que Benet sempre ha proclamat com un dels seus mestres; en la moció presentada reclamava unitat d'acció de les forces polítiques catalanes per enfortir una clara aposta pel refermament nacional i la cohesió social.

Fundació del CHCC

Per Decret del Consell Executiu de la Generalitat 3 de març de 1984 es creà el Centre d'Història Contemporània de Catalunya. Per tal d'endegar la posada en funcionament del Centre esmentat se m'encarregaren, a principis del mes d'octubre d'aquell mateix any, les tasques preparatòries, organitzatives i d'instal·lació corresponents, per part de la Secretaria General de la Presidència. En Josep Benet havia suggerit el meu nom.

El primer moment en què vaig poder veure la força i la convicció pràctica, també tossuderia si es vol, d'en Josep Benet fou en no acceptar de cap de les maneres l'estatge inicialment atorgat com a seu del CHCC. Era un pis gran en una casa noble amb finestral amb vistes al Moll de la Fusta de Barcelona, amb una façana esgrafiada que donava a la cantonada del passeig de Colom amb la plaça de Correus. Ell es va negar en rodó a anar a aquella seu inicial, perquè creia que una tasca tan necessària i prestigiosa per a un país havia d'anar a un lloc d'aital consideració: històric, prestigiós i visible.

Enemics polítics d'aleshores i un petit món sectari universitari contrari al que ell representava, recerca i país, van difondre la brama i el remor malintencionat que la direcció del CHCC era una canongia per a en Benet en deixar la vida política, fet que potser explica que mai, fins al present, el CHCC hagi fet recerca a instàncies del govern de torn i sempre hagi actuat segons el que creia, o el que havia d'investigar per cobrir i per enfortir el coneixement del nostre passat comú.

Les insídies eren de persones que ell posava en evidència. Tot i no estar lligat al món universitari, en Josep Benet havia publicat –en període franquista!– obres excepcionals, fet concloent per entendre la frivolitat interessada d'aquestes calumnioses crítiques. Obres de tant nivell com *Maragall i la Setmana Tràgica* (1963), *Catalunya sota el règim franquista* (1973) i, juntament amb en Casimir Martí, *Barcelona a mitjan segle XIX: el moviment obrer durant el Bienni Progressista* (1854-1856), publicada l'any 1976.

Recordo quan anava al despatx al costat de Correus –un parell de mesos, com a molt–, trucava a en Benet a casa seva i el primer que em pregun-

tava era si ja ens havien trobat ubicació en una dependència de la Conselleria de Cultura. No ho podria assegurar de manera categòrica, però crec que en Benet mai no va estar físicament en aquesta primera teòrica seu atorgada.

Allà hi havia bàsicament despatxos de la Conselleria d'Economia on en Trias Fargas hi anava més o menys sovint. Aviat va interessar-se pel que fèiem, en saber que en Josep Benet hi era al darrere i en assabentar-se que el nostre objectiu era fer recerca. És així com vaig tenir l'oportunitat de poder copsar l'elegància, la cultura, la distinció i el radicalisme nacional català ferm, profund i sòlid d'un liberal que es definia d'aquesta manera per criteris ideològics republicans basats en la seva idea de llibertat, com també per venir d'una família republicana exiliada d'anys al final de la Guerra Civil per la defensa de la Generalitat i del país.

La meua feina era també fer saber a tots els historiadors que el CHCC estava al seu servei per potenciar la recerca. Finalment ens fou atorgada una part de la planta noble del Palau Moja a la Rambla de Barcelona, el que havien estat habitacions particulars. Ara sí, el CHCC estaria al bell mig del cor de la ciutat, allà on Mossèn Cinto Verdaguier fou almoïner del Marquès de Comillas i on encara hom podia figurar-se les tribulacions del poeta de Folgueroles, de l'home passió, poble i llengua. El lloc era ideal per a en Josep Benet. Allà va rebre historiadors catalans i forans, i tot creuant el Saló de Ball del Palau del Marquès de Comillas fins a accedir on era el CHCC, se'ls guanyava quan els explicava la lluita del poble català per la pervivència de la seva llengua i cultura. Allà va citar-se amb polítics catalans, espanyols i estrangers, historiadors de tot el món, periodistes d'arreu i gent de tota mena i condició.

Juntament amb ell treballàvem un grup de gent jove (Joan Villarroja, Judit Subirachs, posteriorment Joan Crexell, Eduard Vinyamata, Jordi Oliiva, etc.), que fèiem caliu i recerca al seu costat. En Benet era feliç de poder discutir, explicar i planejar de tot i més amb gent jove que també teníem la dèria de la investigació. Posteriorment la llista de becats amb ajuts diversos seria extensa i àmplia, abastant tot el país, sense excloure'n les Illes, el País Valencià i la Franja d'Aragó. L'obra publicada n'és la prova més evident.

En Josep Benet no era home de treballar en equip, ni tampoc creia gaire en obres col·lectives dins el món de la recerca. Ell confiava en qui, en conèixer-lo personalment, hi creia veure voluntat de recerca honesta i equanimitat; en qui veia que, gairebé com ell, s'obsessionava per allò que era a punt d'estudiar. Aleshores tot eren facilitats i s'escarrassava a buscar diners o recursos de manera més o menys pràctica, però s'ha de dir que malgrat que fos una persona a qui la burocràcia li molestava d'allò més –era un executor a contracor–, no es va deixar de fer cap projecte ambiciós de debò en els més de quinze anys que va ser director del CHCC.

Hi ha un incident que, vist amb la perspectiva dels anys, provoca un somriure: en crear-se el CHCC li fou adjudicat un consell assessor. En Josep Benet mai no el va convocar. Mai. Però malgrat això, va rebre a tothom, un a un, per recollir-ne idees i propostes, i amb tots tenia una excel·lent relació personal, i tots ells, de manera elegant i amb afecte, eren gentils amb ell i el deixaven fer. Entre els noms recordo els de Josep Termes, Josep Fontana, Josep Maria Ainaud de Lasarte, Albert Balcells, Albert Manent, Emili Giralt i Hilari Riquer, i d'una manera menys formalment lligada, cal citar els de Manel Lladonosa, Borja de Riquer, Josep Massot, Pere Gabriel, Enric Olivé o Enric Jardí, i la llista podria seguir i seguir.

Objectius

El CHCC va considerar que calia i urgia fer tot l'esforç a l'abast per poder recuperar el que estigués relacionat amb la documentació catalana a l'exili. Així, els anys que van de 1985 a 2000 foren ubèrrims en aquesta tasca. A partir de 1996, any de la seva inauguració, hi va col·laborar el Museu d'Història de Catalunya (MHC), una tasca que ha permès que avui es disposi de tota mena de documentació, resolucions i valoracions polítiques, votacions, correspondència, memòries, fotografies, algunes filmacions i obra artística i gràfica, i del material més variat per endinsar-nos en aquell període.

L'objectiu era diàfan. Calia evitar que la documentació que els exiliats van endur-se o generar a conseqüència de la pèrdua de la Guerra Civil es pogués perdre o quedar en mans privades fora de l'abast de la gent del país que la va engendrar.

En altres llocs he esmentat la tasca feta, però serà bo recordar-la per a un coneixement més ampli:

Feina feta a Mèxic

Es va considerar prioritària l'actuació sobre els temes següents:

1. Tota la documentació possible que fes referència a en Lluís Companys, president de la Generalitat de Catalunya, en poder dels seus néts.
2. Arxiu del Parlament de Catalunya a l'exili, a Mèxic.
3. Localització i obtenció d'arxius privats d'exiliats o d'organitzacions de l'exili desaparegudes.
4. Revisió i preparació de l'edició de l'obra *Història de l'Orfeó Català de Mèxic*.
5. Llibre que abastés la crònica de l'exili cultural català a Mèxic. Fou demanat a Vicenç Riera i Llorca.

6. Jocs Florals a l'exili, celebrats a la República de Mèxic.
7. Visita a persones que redactaven obres per al CHCC.
8. Archivo de la Palabra. Secció de l'Instituto Nacional de Historia y Antropología.
9. Relació i localització de llibres catalans publicats a Mèxic per a la Biblioteca de Catalunya.
10. Localització i obtenció de periòdics catalans a l'exili.

1. EL TESTAMENT DEL PRESIDENT COMPANYS

Aquesta va ser la gestió més immediata i fructífera per la predisposició dels seus familiars a Mèxic. Lògicament, va esdevenir una tasca prioritària i urgent retornar al país tota la documentació personal generada pel president Lluís Companys abans que fos executat al castell de Montjuïc de Barcelona el 15 d'octubre de 1940, després d'un consell de guerra sumaríssim.

Es va establir una primera relació amb Maria Lluïsa Gally Companys, néta del president afusellat, professora a Mèxic DF, membre activa de l'Orfeó Català. La resposta fou excel·lent.

Ella va ser qui va contactar amb la resta de la família i els va fer conèixer el desig del CHCC, que, en nom de la institució del Govern del país, la Generalitat, creia que els darrers escrits del president afusellat, malgrat ser de caire privat i familiar i d'íntima comunicació, també concernien a tots els catalans, puix que era un testimoni transparent de l'estima de Companys pel seu país i la seva gent.

Es tenia coneixement de l'existència de tres escrits, els quals eren:

1. Testament hològraf, a la vetlla del Consell de Guerra.
2. Carta a la seva filla Maria exiliada a Mèxic, casada amb Héctor Gally.
3. Carta adreçada a la seva esposa, Carme Ballester, que havia quedat a França, de la qual Companys, des del seu empresonament a la presó parisina de La Santé, no en tenia notícia.

Indiscutiblement era una correspondència familiar, però alhora eren els darrers escrits de l'home que simbolitzava el martiri de Catalunya i la seva persecució. Documentació que fou salvada de la destrucció gràcies a la gosadia que va tenir la seva germana Ramona en treure-la clandestinament del castell de Montjuïc amagada a la seva roba.

Es va elaborar un calendari perquè la donació de tot el que tingués de record la família sencera a Mèxic pogués coincidir amb una data de reconeixença i homenatge al president de Catalunya afusellat.

Finalment, l'any 1990, tot coincidint amb el cinquantè aniversari de la mort del president, la família Companys de Mèxic feia donació de la do-

cumentació esmentada al poble de Catalunya en la figura del president de la Generalitat Jordi Pujol.

Hi afegiren també uns objectes personals de Companys, unes ulleres per a la vista cansada, un mocador com els que ell va fer tan populars, que sempre duia penjant de la butxaca superior de l'americana, una ploma estilogràfica i un anell, que era una aliança matrimonial d'or.

L'anell estava trencat perquè l'hi van treure després de l'execució i sota l'efecte del *rigor mortis*. Fou lliurat recompost per una decidida i personal actuació d'un joier de la Rambla barcelonina que ho féu, segons paraules seves, per l'honor que suposava arreglar personalment l'anell de casat de Lluís Companys, "el president del poble".

La sorpresa, però, és que hi afegiren tres olis. Dos paisatges, un de Modest Urgell i l'altre de Marian Pidelaserra, i un tercer, un retrat a cos sencer de Lluís Companys del pintor mexicà José Chaves Morado. Aquest darrer era un oli de dimensions notables que estava envoltat d'una aurèola mítica.

La notícia de l'execució del president de la Generalitat de Catalunya va colpir la colònia catalana d'exiliats a Mèxic. Hi va arrelar la idea –nascuda de les tortures que havia sofert a mans de la policia franquista, que l'obligaren a calçar de retaló les sabatilles de platja que duia quan havia estat detingut per la policia militar alemanya a La Baule, a la Bretanya francesa–, que havia estat afusellat descalç per la seva voluntat de morir trepitjant físicament terra catalana. I així ho va representar un dels darrers grans muralistes mexicans en la seva obra, artista fortament compromès en la denúncia del feixisme internacional i les seves atrocitats.

Per cert, aquí altre cop intervé la generosa liberalitat de Mèxic. L'any 1990, el de la donació a Catalunya, el país asteca havia designat tot el conjunt de la seva obra patrimoni cultural nacional. Pel particular simbolisme que suposava l'obra en la nostra història, es va fer el que potser és una insòlita excepció en la història dels patrimonis nacionals del món: el quadre sortí de Mèxic i des d'aleshores és patrimoni del poble de Catalunya. Està exposat de manera permanent al MHC.

2. L'ARXIU DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

Francesc Carreras i Duran fou president del Parlament de Catalunya a Mèxic. Fou qui elegí Josep Tarradellas president de la Generalitat a l'exili. Farreras i Duran, en morir el 1985, conservava els arxius del Parlament a casa seva, a Cuernavaca.

Els primers contactes van coincidir amb la seva mort. Finalment les seves filles van fer donació del fons.

S'ha de fer menció d'un fet: la documentació conservada va demostrar la correcta elecció de Josep Tarradellas com a president de la Generalitat per part dels diputats catalans presents a la seu de l'ambaixada de la República espanyola a Mèxic. Es desfeien fantasies i interpretacions errònies.

3. LOCALITZACIÓ D'ARXIVS PRIVATS D'EXILIATS O D'ORGANITZACIONS DE L'EXILI DESAPAREGUDES

És el cas d'Antoni Maria Sbert, l'home que havia estat líder de moviments d'estudiants durant la dictadura de Primo de Rivera. Membre fundador d'Esquerra Republicana de Catalunya (1931), fou diputat a Corts i conseller de Cultura (desembre de 1936 - abril de 1937) i de Governació i Assistència Social (juny de 1937) de la Generalitat. El 1939 va participar a França en la creació de la Fundació Ramon Llull.

Es van establir contactes amb els seus fills. La relació directa fou amb l'Antoni, economista de prestigi internacional. Gentilment, van fer-nos saber que tot l'arxiu del seu pare havia estat víctima de la destrucció a conseqüència de paràsits que van devastar el que el seu progenitor havia anat guardant durant anys.

Més endavant, en un viatge fet expressament a Catalunya, després d'una recerca infructuosa de documentació del seu pare, Antoni Sbert ens va apuntar referències per situar-lo en una activitat política que fou notòria, tant a la República de Mèxic com en relació amb els Estats Units.

Posteriorment, la ingent tasca de recerca d'en Josep Massot l'ha rescatat de l'oblit (vegeu *Antoni M. Sbert, agitador, polític i promotor cultural*, Barcelona, 2000, o bé *Aspectes de la Guerra Civil a les Illes Balears*, Barcelona, 2002).

També cal esmentar en Joan Lluhí i Vallescà, home clau per comprendre tants i tants aspectes de la Catalunya del primer terç del segle xx i d'ERC. Havia estat advocat i conseller primer de la Generalitat de Catalunya (1932-1933). Al març-maig de 1936 ocupà la Conselleria de Justícia i de Dret. Ingressà en els governs de la República espanyola, successivament, com a ministre de Treball, Sanitat i Previsió. La seva prematura mort a Mèxic el 1944, a l'edat de quaranta-sis anys, i el temps transcorregut van dificultar les gestions de localització dels seus papers. Particularment creiem que no s'han perdut.

Igualment, cal fer referència a la tasca de l'editor Bartomeu Costa-Amic, la qual fou molt fàcil i profitosa. Per una banda, per la catalanitat d'esquerra d'aquest home exmilitant del POUM, que era infrangible –fou una de les persones que facilità, segons el seu propi testimoni, que Lleó Trotski pogués establir-se a Mèxic tot fugint d'Stalin. Per l'altra, per la tas-

ca que va fer en publicar obra històrica, social o literària en uns temps en què no era possible editar res en català, és a dir, en el període totalitari de la dictadura franquista, just quan acabà la Guerra Civil, i quan el curs de la Segona Guerra Mundial encara no havia canviat definitivament de signe a favor dels aliats i la URSS.

Hi ha una petita part del que es va editar a Guatemala que ell mateix no tenia. La resta, sigui en el fons editorial registrat oficialment a Mèxic, a la Biblioteca de l'Orfeó Català de Mèxic, a l'existent a la Biblioteca de Catalunya, al CHCC, a col·leccions privades o en altres institucions diverses, està tot conservat. Fou president de l'Orfeó Català de Mèxic fins a dates recents, el qual li dedicà en vida, l'any 2002, un homenatge més que merescut. Va ser un dels principals col·laboradors en la nostra tasca de contactes, recerca de fons, familiars, etc., juntament amb Magda Úrsul, Josep Vidal, Manel Gaya, Margarida Carbó, Josep Ribera i l'inestimable ajut d'Heleni Barjau i altres membres de l'Orfeó Català de Mèxic.

A Guadalajara (Jalisco), l'ajut de Josep Maria Murià fou inoblidable i d'una fecunditat que ha fet arrelar profundament una constant interrelació entre el món cultural mexicà i el català fins al present.

També cal fer esment de la localització de l'arxiu del periodista i novel·lista Manuel Benavides. D'origen gallec, va estar involucrat de ple en la vida catalana. A l'exili va publicar quinze volums de la sèrie titulada *Luz sobre España*, reportatges novel·lats de la Guerra Civil escrits des del punt de vista del partit comunista espanyol, entre els quals hi havia *Guerra y Revolución en Cataluña*. No es va aconseguir localitzar l'arxiu que hom suposava que existia.

Altres enllaços no van fructificar malgrat els diversos contactes que es feren en aquest i altres viatges amb familiars o amics. És el cas del que feia referència a Guifré Bosch, escriptor i secretari de Bosch-Gimpera. O el d'Eduard Ragasol, d'Acció Catalana, home destacat en l'ajuda als refugiats de l'èxode que participà en la Resistència francesa i fundà, el 1945, una editorial de llibres catalans a París. Exiliat poc després a Mèxic, és una de les persones que permeten explicar el perquè de tanta presència catalana en activitats relacionades amb el cinema.

4. REVISIÓ I PREPARACIÓ DE L'EDICIÓ DE L'OBRA *L'ORFEÓ CATALÀ DE MÈXIC*

L'autor, Miquel Martí i Soler, després de rebre tot l'ajut de l'entitat i amb el suport del CHCC, va publicar-la l'any 1989 a Editorial Curial de Barcelona.

L'obra que marcaria un camí per a altres estudis posteriors, que no per a altres vies, com la Comissió Amèrica i Catalunya 1992 del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya, era *El Casal Català de Buenos Ai-*

res, de Joan Rocamora (Barcelona: Editorial Curial, 1991). O, posteriorment, el *Diccionari dels Catalans d'Amèrica: contribució a un inventari biogràfic, toponímic i temàtic* (Barcelona, 1992-1993, 4 vol.). I també, després d'anys de recerca, l'estudi fet per la historiadora mexicana d'origen català Dolores Pla *Els exiliats catalans a Mèxic: un estudi de l'emigració republicana* (Catarroja/Barcelona: Afers, 2000. Edició en castellà: México DF: Instituto Nacional de Antropología e Historia / Orfeo Català de Mèxic / Libros del Umbral, 1999).

5. LLIBRE SOBRE LA CRÒNICA DE L'EXILI CULTURAL CATALÀ A MÈXIC

Fou l'obra que va escriure Vicenç Riera Llorca sota el títol *Els exiliats catalans a Mèxic*. Barcelona: Editorial Curial, 1994.

6. JOCS FLORALS A L'EXILI A MÈXIC. FONS DELS ORGANITZADORS

A Mèxic DF se celebraren els Jocs Florals de 1942 i 1957 i a Guadalajara (Jalisco), els de 1969 i 1973. Va ser localitzada la sèrie completa, i és accessible als investigadors via CHCC, Arxiu Nacional de Catalunya i Orfeo Català de Mèxic.

7. VISITA A PERSONES QUE REDACTAVEN OBRES PER AL CHCC

En Josep Benet havia demanat a diverses persones catalanes una mena de memòria de tot el que havien viscut, atès que la majoria de la seva vida professional s'havia desenvolupat fonamentalment a l'exili. Això serviria no solament per conèixer la seva destacada trajectòria, sinó també per poder establir llaços per al present i el futur amb entitats alienes on el fet de la catalanitat no era desconegut.

Diversos imponderables –l'edat, la feina, la manca de costum a l'hora d'escriure, el fet de no atrevir-se a fer-ho en català i de sentir-se incòmodes en fer-ho en castellà, etc.– van impossibilitar la realització de la demanda a la majoria de les persones a qui se'ls va demanar. Malgrat tot, es van recollir obres que s'acabaren d'impulsar, o bé apunts bàsics per fer posteriors biografies o estudis de la singladura que visqueren a Mèxic els exiliats catalans.

Cal destacar, així, l'obra del doctor Pelai Vilar *Mis médicos mexicanos (Crónica de medio siglo de convivencia)* (México DF: Costa-Amic Editores, SA, 1989), on l'eminent otorrinolaringòleg catalanomexicà afirmava: "Se puede ser de verdad mexicano, sin perder las raíces de la patria natural que sigue necesitándome".

Així mateix, *Notes per a una biografia del Dr. Albert Folch i Pi*, redactades per ell mateix, on fa una breu incursió a la seva vida des que nasqué el 1905

a la capital de Catalunya. Va estar a la Facultat de Medicina de Barcelona com a professor ajudant primer fins que va obtenir la plaça per oposició d'Endocrinologia i Nutrició a la Universitat Autònoma de Barcelona durant el 1933-1936. Incorporat a la Sanitat Militar durant la guerra, va arribar a ser el cap del Servei d'Investigació Biològica. El 1938, la Generalitat Republicana li atorgà el Premi de Recerca pels seus treballs sobre *Ferides de guerra, congelació de peus i transfusions de sang*. L'any 1968 fou nomenat *padrino* de la generació 1964-1968 de la Escuela Superior de Medicina Rural de Mèxic. Veritable eix d'investigació científica a Mèxic, encara ara ens manca la seva biografia.

8. ARCHIVO DE LA PALABRA. SECCIÓ DE L'INSTITUTO NACIONAL DE HISTORIA Y ANTROPOLOGÍA

Hom coneixia que, en relació amb l'exili català i espanyol, existien unes "Historias de vidas", el que en llenguatge corrent s'anomenava "Històries orals", que permetien seguir la més diversa trajectòria de molts dels que feren de Mèxic el seu país d'acollida. Aquests *Testimonis orals* estaven fets de manera molt correcta a partir d'uns qüestionaris que es feien a tota mena de dirigents polítics, sindicals o culturals coneguts a Mèxic. Dolores Pla i Brugat (*Els exiliats catalans a Mèxic: un estudi de l'emigració republicana*), els utilitzà a bastament en la recerca que se li va encarregar i ha donat una acurada informació de tot el seu ric fons.

9. RELACIÓ I LOCALITZACIÓ DE LLIBRES CATALANS PUBLICATS A MÈXIC PER A LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA

La localització i relació de llibres catalans publicats a Mèxic va endegar-se aleshores, tasca que posteriorment van continuar –s'ha de dir que d'una manera més fàcil, gràcies a la informàtica– el CHCC, la Biblioteca de Catalunya i l'Arxiu Nacional.

10. LA DELS EDITORS DEL PONT BLAU I ALTRES EDICIONS PERIÒDIQUES

En aquests casos els resultats no foren uniformes. Gairebé està tot localitzat, però no tot és de fàcil accés per als estudiosos. Calia, i encara cal, que els col·leccionistes i les persones que tinguin exemplars o publicacions senceres de tot el que es va editar a Mèxic –també a redós de l'Ambaixada de la República espanyola, on finalment, i lògicament, acabaren coincidint les

edicions en català de balears, valencians i catalans—, cedeixin o donin el que les institucions públiques de lliure i obligada consulta per a tothom no tenen de manera completa.

Una dada que cal completar: alguns d'aquests contactes, i molts d'altres, lògicament, foren els que facilitaren posteriorment la recerca a Mèxic de l'esmentat *Diccionari dels Catalans d'Amèrica*.

Feina feta a França

La relació continuada amb l'Estat francès feia creure que de tot es tenia la documentació corresponent, però no era així. Per això es va actuar per cobrir el que mancava.

El gairebé mig milió de persones que van seguir el camí de l'exili fugint de l'avanç franquista i la seva voluntat de consolidar una dictadura totalitària, inicialment, en la seva immensa majoria, van anar a parar als camps anomenats *d'accueil* de l'Estat francès. Ells els van definir com a infectes camps de refugiats.

Després anirien estenent-se per França, uns milers anirien a Mèxic, i ja en xifres menors, a altres països de l'Amèrica Llatina, i també a la URSS, Anglaterra, EUA, etc.

A França foren un element clau en la Resistència contra els nazis i els feixistes col·laboracionistes de Vichy. En la postguerra mundial ja els trobem estesos vivint per tot el territori de la República.

1. El CHCC va considerar que s'havien de recollir totes les dades que permetessin aprofundir en el cas del segrest del president de la Generalitat Lluís Companys per part de la policia espanyola amb la col·laboració dels nazis alemanys.

Amb l'ajut de l'aleshores ambaixador espanyol a París, Joan Reventós, el febrer de 1986 en Josep Benet i el sotasignat pogueren accedir al fons d'arxiu de la presó de La Santé. No solament es van obtenir les proves documentals de les dates de la seva estada i detenció, sinó que es van poder completar les que en el seu dia, l'any 1926, visqué el primer president de la Generalitat Republicana, Francesc Macià.

Aquestes dades facilitaren la recerca que es va fer posteriorment al Ministerio de Asuntos Exteriores espanyol, que va permetre situar tots els participants de la policia espanyola en aquell segrest il·legal, identificar-los sense cap mena d'error, atribuir la responsabilitat política a qui concernia i precisar que, de principi a final, era el govern franquista, sota ordres de Serrano Suñer i la voluntat explícita del general Franco, a qui calia responsabilitzar del seu assassinat, un veritable crim d'estat.

2. Una altra tasca que calia fer era aplegar la documentació dels Jocs Florals celebrats a França: 1948, 1950, 1952, 1959, 1964, 1965 i 1967. Aquí la peça clau era en Miquel Guinart.

Juntament amb l'Albert Manent i en Josep Benet, després d'una visita que es va fer a Montpeller poc abans de morir, el 1987, es van poder aplegar els reculls literaris i documentals que s'havien generat. A més, l'Albert Manent va aconseguir, a partir d'una enquesta continuada, que fes una veritable crònica de la seva vida i de la seva acció per Catalunya, *Memòries d'un militant catalanista* (Barcelona: P.A.M., 1988).

Aquest treballador del barri del Clot de Barcelona, l'any 1954, a l'exili, fundà la revista catalanooccitana *Vida Nova*, que va seguir mentre va poder, amb força i recursos propis, fins al desembre de 1979! Aquell home, que tenia com a lema "Enganxa el teu carro a una estrella" i així ho demanava a cada català, ara seria feliç en veure que la seva publicació és una referència molt útil quan es parla de l'euroregió a l'arc mediterrani.

Feina feta a Cuba

Es van fer tres viatges des de 1986 fins a 1991. L'objectiu era divers:

1. Per una banda, recollir la possible documentació existent d'en Josep Torres Picart, secretari general d'Estat Català, detingut a finals de novembre de 1936, alliberat posteriorment i fugit a l'estranger. Se l'havia involucrat en l'anomenat cas Rebertés, un fet que mai no ha quedat prou aclarit. Torres Picart, en acabar la Guerra Civil, ajudà els exiliats catalans que anaren o s'instal·laren a Cuba i participà activament en el triomf i la consolidació de la Revolució castrista.

L'afer Rebertés rep el nom del comissari general d'Ordre Públic, Andreu Rebertés Llopart, que després d'haver estat empresonat a Montjuïc va desaparèixer d'una presó oficial i poc temps després, el 3 de desembre de 1936, el seu cos assassinat aparegué al cementiri de Martorell, al Baix Llobregat.

Es parlava que Companys havia sofert un complot per destituir-lo; en aquesta operació Joan Casanovas seria el nou president, ja que ell sí sotmetria els anarquistes. Catalunya cercaria el suport de França i Anglaterra per a una sortida nacional pròpia que mai no va explicitar-se.

Joan Casanovas va exiliar-se un temps; la premsa catalana aviat no en va dir res més i fins a l'agost de 1937 el cas no es tancà. A causa de la pressió per aclarir els fets per part del PSUC, s'acceptà que tot plegat només havia estat "una conversa crítica de la situació" entre els tres implicats en el cas Rebertés. Fos el que fos, ni Torres Picart ni la seva esposa, també catalana,

no havien explicat res de res del seu passat als seus fills. La nostra demanda i informació fou una sorpresa total i impensable. Només el testimoni d'una néta molt propera ens va donar pistes de la seva profunda catalanitat i del fet que no existia cap mena de material escrit o memòries.

2. Es va fer el primer contacte personal des de la recuperació de la Generalitat amb la Sociedad de Beneficencia de Cataluña y Baleares, la més antiga existent a tota l'Amèrica Llatina, mitjançant el qual es va canalitzar un coneixement que mai més no s'ha interromput i, pel que fa a la documentació històrica, des d'aleshores s'ha tingut accés al seu ric arxiu. Un fons documental, històric i hemerogràfic que seria molt útil en la commemoració del Centenari de 1898 i per a les recerques més variades. També serví per establir contactes amb la resta de nuclis de catalans o dels seus descendents, existents a tota l'illa.

Aquests contactes serien fonamentals per a la recuperació d'un fons de fotografies i material gràfic divers que es desconeixia sobre el viatge a Cuba de Francesc Macià l'any 1928, on participà activament en l'assemblea preparada per Carner i Ribalta i per Josep Conangla en la constitució d'una futura República catalana.

La donació fou feta per Dolors de Garganta, filla de Joan de Garganta, exiliat garrotxí que havia estat militant d'Acció Catalana i cap dels Serveis Correccionals de la Generalitat de Catalunya (1938), el qual afavorí els intents de normalització del culte catòlic.

3. Altres resultats positius foren els contactes i el compromís de treball amb tot el món universitari i d'estudi de l'illa caribenya per a la seva col·laboració en la redacció del *Diccionari dels Catalans d'Amèrica*, fonamentals per poder concloure la feina de manera correcta i aportant dades de la presència i herència cultural catalana més àmplia, des de l'arquitectura a la llengua, i igualment en el món social i econòmic. Un fruit inestimable ha estat poder recuperar per al país la figura d'aquell deixeble de Bosch-Gimpera que tanta petja ha deixat a Cuba en el coneixement de l'art i de l'arquitectura, mercès a l'estudi de Maria Rosa Puiggròs *La distància no és oblit. Fragments de la biografia d'un catalano-cubà, Francesc Prat i Puig* (Associació Medieval de Bagà, 2001).

Es van localitzar els esbossos i dibuixos que donaren origen a la bandera independentista catalana, amb l'estelada i el triangle blau, a partir dels arxius perfectament conservats i catalogats de Santiago de Cuba i Guantánamo. Uns intercanvis culturals que no s'han aturat i que després s'han oficialitzat des dels governs dels respectius països.

Altres projectes ambiciosos de recerca a arxius de tot Europa, la URSS o bé relacionats amb la història de Catalunya han continuat fent-se fins al present.

En resum, una tasca que s'inicià ja fa vint-i-cinc anys i que ha deixat un solc inesborrable i imprescindible de seguir per conèixer millor la nostra història i presència al món. Darrere hi havia en Josep Benet, historiador de vocació sempre amb la intenció de crear un instrument per fer nació.

JOSEP MARIA SOLÉ I SABATÉ

Judit Subirachs-Burgaya

El Centre d'Història Contemporània de Catalunya que jo vaig viure

El 1985 vaig entrar a treballar al Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC), que havia estat creat l'any anterior per un decret del Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya. El Centre no va disposar d'un local fins que el 1985 s'acordà instal·lar-ne les dependències a la planta noble del Palau Moja de Barcelona, un edifici neoclàssic situat al carrer de la Portaferriça, cantonada amb la Rambla, seu de dues de les direccions generals del Departament de Cultura de la Generalitat.

L'advocat, polític, historiador i editor Josep Benet, nomenat director del CHCC el 31 de gener de 1985, havia format un reduït equip amb Josep Maria Solé i Sabaté i Joan Villarroya. Als tres historiadors els superava la gestió administrativa i tota la mecànica d'execució del pressupost, que els resultava feixuga i excessivament burocratitzada. Si bé comptaven amb la col·laboració d'Àngels Maragall i Mira per a les tasques de secretaria, va arribar un moment en què va ser necessari ampliar l'organigrama del CHCC, i va ser aleshores quan es va crear la plaça per a la qual vaig concursar.

Anteriorment jo havia fet diverses feines com a documentalista i, per tant, coneixia poc la gestió i el llenguatge administratiu. Als inicis vaig dedicar moltes hores a familiaritzar-me tant amb el règim jurídic de les administracions públiques com amb el procediment administratiu comú. No puc oblidar que en aquella etapa vaig tenir la sort de comptar amb les indicacions i els consells d'Antònia Bonet Xamena –a qui dec moltes experiències inolvidables de la meua vida–, economista que aleshores ocupava el càrrec de cap del Servei de Programació de la Direcció General del Patrimoni Artístic, i també amb el suport d'Isabel Casals Couturier, advocada del Gabinet Tècnic del Departament de Cultura, que també tenia el despatx al Palau Moja, amb qui vaig establir una gran amistat que encara perdura.

Naturalment, jo sabia qui era Josep Benet molt abans de començar a treballar sota les seves ordres. Des de petita n'havia sentit a parlar sovint i sempre vaig identificar el seu nom amb el d'un catalanista de pedra picada, molt compromès en la lluita antifranquista, promotor de molts actes organitzats en la clandestinitat per recuperar la democràcia i l'autonomia, advocat

de resistents i autor, entre altres obres imprescindibles, del cèlebre volum sobre la repressió franquista a Catalunya. Més tard, durant la Transició, que va coincidir amb el meu ingrés a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona, vaig seguir amb atenció la seva actuació com a membre de la candidatura per al Senat de l'àmplia coalició d'esquerra Entesa dels Catalans, formant un equip irrepetible amb Francesc Candel i Alexandre Cirici Pellicer. Jo no havia oblidat que en les primeres eleccions legislatives, el 15 de juny de 1977, Benet havia estat el senador més votat de tot l'Estat espanyol. També havia seguit amb interès la campanya de les primeres eleccions autonòmiques catalanes, celebrades el 1980, quan el PSUC va presentar Benet com a candidat a la presidència de la Generalitat. La Facultat d'Història, on jo estudiava, es va omplir del famós cartell dissenyat per Enric Satué, on apareixia el perfil de Benet emmarcat per la forma-orla de l'escut de la Generalitat de Catalunya i la frase "Benet, el president de tots", text que al·ludia al fet que es tractava d'un candidat independent que representava una tradició unitària de les forces democràtiques catalanes.

Si al Departament d'Història de l'Art de la UB jo ja em vaig enlluernar amb la figura d'Alexandre Cirici, que vaig tenir de professor a les assignatures de sociologia de l'art i art del segle xx, i que va ser el director de la meua tesi de llicenciatura, per a mi no va ser pas menys impressionant entrevistar-me amb Josep Benet per primera vegada. Recordo com si fos avui el despatx amb cortinatge de vellut on em va fer un interrogatori, tractant d'esbrinar quins eren els meus coneixements sobre la història i la cultura catalanes, i on em va explicar amb entusiasme quins eren els objectius del recentment creat CHCC. En sortir del Palau Moja, impactada per la potència intel·lectual d'aquell personatge que uns dies després es convertiria en el meu cap, vaig pensar que allà s'havia iniciat una ambiciosa tasca de recuperació de la memòria històrica i que, per tant, era un lloc amb moltíssima feina per fer.

En efecte, el centre de recerca que va projectar Josep Benet havia de ser una eina per pal·liar el gran buit que durant la dictadura s'havia produït en la historiografia catalana contemporània. Calia fomentar la investigació d'aquesta història i promoure la publicació d'obres sobre el tema; encarregar als testimonis que encara quedaven del període de la República, la Guerra Civil, l'exili i la postguerra la redacció de les seves memòries; recuperar en arxius escampats arreu del món tota la documentació dispersa o en perill de ser destruïda, i formar una biblioteca-hemeroteca especialitzada, sobretot, en allò que fes referència al catalanisme. Benet tenia una llista inacabable de temes que calia investigar amb rigor i, amb l'assessorament de Josep Maria Solé i Sabaté, de Joan Villarroja, d'Albert Manent i de Casimir Martí, pensava en la persona que podia ser més adequada per investigar cada tema. Tot

seguit la convocava al Centre, li feia la proposta i, si l'acceptava, li encomanava la recerca. Periòdicament, Benet rebia cadascun dels investigadors al seu despatx per fer un seguiment, per mantenir un intercanvi d'impressions i per aconsellar vies de recerca, arxius on anar a furgar, persones que calia entrevistar, etc. Curiosament, amb el temps es va anar capgirant el procés i, a partir d'un moment, eren els investigadors els que, assabentats de l'existència del CHCC, hi acudien per sol·licitar ajut econòmic per poder tirar endavant una recerca o per publicar algun llibre que necessitava finançament. Entre els investigadors hi havia des d'autodidactes, que empenien sobretot treballs d'història local, fins a professors universitaris, com l'actual director del CHCC, Josep Maria Roig Rosich, professor a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, que defensà i publicà la seva tesi doctoral, titulada *La dictadura de Primo de Rivera a Catalunya. Un assaig de repressió cultural*, o Maria Josepa Gallofré i Virgili, professora de literatura catalana a la Universitat Autònoma de Barcelona, intensament dedicada a un excepcional estudi sobre el pes de la censura en l'edició i la literatura catalanes, la primera part del qual va publicar el 1991 amb el títol *L'edició catalana i la censura franquista (1939-1951)*.

En aquella etapa també van tenir relació més o menys assídua amb el CHCC Joaquim Albareda, Joaquim Aloy, Pere Anguera, Ramon Arnabat, Albert Arnavat, Cristina Badosa, David Ballester, Soledad Bengoechea, Miquel Berga, Jordi Bou, Lluís Busquets, Josep Clara, Agustí Colomines, Montserrat Comas, Ramon Cors, Joan Crexell, Rosa Maria Delor, Gràcia Dorel-Ferré, Àngel Duarte, Lluís Duran, Jordi Figuerola, Pere Gabriel, Ramon Garrabou, Joan Garriga, Antoni Gavaldà, Manuel Gimeno, Isabel Graña, Jordi Guixé, Maria Dolors Ivern, Andrew Langdon-Davies, Manuel Lladonosa, Manuel Llanas, Salomó Marquès, Andreu Mayayo, Jaume Medina, Conxita Mir, Josep Maria Muñoz, Alcofar Nassaes (àlies de José Luis Infesta), Josep Maria Ollé, Isabel Peñarrubia, Jordi Piqué, Jordi Pomés, Judit Pujadó, Maties Ramisa, Manel Risques, Conxa Rodríguez, Joan Samsó, Carles Santacana, Manuel i Miquel Àngel Sayrach, Antoni Segura, Antoni Strubell, Robert Surroca, Marc Taxonera, Ignasi Terradas, Joan Maria Thomàs, Robert Vallverdú, i tants d'altres que deixo d'esmentar.

Per bé que incompleta, la relació de noms que m'ha vingut al cap mostra la diversitat de tendències o corrents historiogràfics que van trobar en el CHCC un àmbit de referència, i mostra també que, com a orientador de recerques, Josep Benet mai no va actuar de manera sectària. D'altra banda, malgrat la precarietat del pressupost que tenia la institució, sorprèn la quantitat d'ajuts a la recerca que es van atorgar i la quantitat de llibres d'interès històric i cultural, no sempre rendibles econòmicament, que es van poder publicar amb el seu suport.

A més dels investigadors esmentats, amb alguns dels quals avui encara mantinc una ferma amistat, en els gairebé vint anys que vaig treballar al CHCC vaig tenir el privilegi de conèixer i tractar moltes altres persones interessants: historiadors de reconegut prestigi, com Josep Fontana, Javier Tusell, Juan B. Culla, Josep Termes, Borja de Riquer, Rafael Aracil, Jordi Casassas, Ricard Vinyes, Núria Sales, Jill Webster, Josep Maria Ainaud de Lasarte, Josep Massot i Muntaner o Hilari Ragner; polítics i escriptors com Víctor Alba, Fèlix Cucurull, Esteve Albert, Antoni Ribera, Antonio López Raimundo, Teresa Pàmies, Avel·lí Artís Gener (Tísner), Jordi Carbonell, Jordi Sarsanedas, Gregori Mir, Octavi Pellissa o Montserrat Roig; periodistes i editors com Manuel Cruells, Joaquim Ventalló, Josep Pedreira, Miquel Arimany, Joan Gomis, Josep Maria Huertas Claveria, Josep Faulí, Miquel Sellarès, Eliseu Climent, Jordi Úbeda, Antoni Batista, Andreu Claret, Xavier Folch o Carles Fontserè; advocats com Agustí de Semir, Montserrat Avilés, Assumpció Sallés, Francesc Casares, Enric Jardí, Joaquim Maluquer o Josep Maria Mas Solench, i altres persones que formaven part d'algun capítol important de la nostra història, com el coronel Frederic Escofet, que havia estat cap del cos de mossos d'esquadra amb el president Macià i comissari general d'Ordre Públic amb el president Companys; el dirigent anarquista Ramon Rufat, que havia passat vint anys a les presons franquistes, i l'històric dirigent de la UGT catalana a la clandestinitat Ramon Porqueras, que després de complir dos anys de condemna a la presó Model de Barcelona s'havia exiliat a Sarcelles (França), des d'on s'escrivia regularment amb Josep Benet o Maria Lluïsa Gally, néta del president Companys, que el 1989 va venir de Mèxic per assistir a l'acte de lliurament a la Generalitat de Catalunya de les cartes i els objectes personals que Lluís Companys conservava abans de ser afusellat.

Durant els anys que vaig treballar al CHCC, van ocupar successivament el càrrec de conseller de Cultura Joan Rigol, Joaquim Ferrer, Joan Guitart, Joan Maria Pujals i Jordi Vilajoana. A banda de Rigol, en l'etapa del qual va ser creat el CHCC, només recordo que visités el Centre i s'interessés per la tasca que s'hi feia Joaquim Ferrer, apassionat per la història. També és de justícia recordar el suport que Josep Benet sempre va trobar en la persona de Glòria Riera, secretària general del Departament de Cultura i, posteriorment, secretària general del Departament de la Presidència, a qui gairebé sempre recorriem quan topàvem amb algun entrebanc difícil de resoldre.

El 1986 vaig ascendir a la categoria de col·laborador tècnic i el desembre d'aquell any el meu lloc anterior va ser ocupat per Conxa Torné Guinart, que esdevindria una eficient secretària del director del Centre. Durant divuit anys, Conxa Torné i jo vam formar un equip indestructible i vam compartir moments magnífics i d'altres de molt amargs.

Si bé el seu pas pel CHCC va ser efímer, també recordo especialment l'expectació que causà l'arribada de Roser Domingo, que havia estat secretària dels consellers Max Cahner, Joan Rigol i Joaquim Ferrer, i que coneixia com ningú les entranyes no tan sols del Departament de Cultura, sinó de totes les empreses i accions promogudes a l'entorn del món cultural català.

El 1990, en escaure's el setantè aniversari de Josep Benet, un grup d'amics i col·laboradors vam crear una comissió per retre-li un homenatge que va consistir en l'edició d'una miscel·lània, un volum de 721 pàgines que esdevindria el número 100 de la "Biblioteca Abat Oliba", la prestigiosa col·lecció de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Gairebé una quarantena de col·laboradors van aportar textos d'un gran interès historiogràfic. Fabià Pla, aleshores bibliotecari del CHCC, va preparar una extensa bibliografia de Josep Benet, mentre que la historiadora Mercè Renom i jo vam redactar unes notes biogràfiques que contribuïren a copsar la transcendència de la trajectòria d'una de les personalitats més polifacètiques de la Catalunya contemporània.

A més de la confecció d'una exhaustiva bibliografia del nacionalisme, sens dubte el projecte més ambiciós entre tots els que Josep Benet es va proposar tirar endavant des del CHCC va ser el còmput del cost humà de la Guerra Civil a Catalunya, ingent recerca inicialment dirigida per Joan Villarroya i, posteriorment, per Jordi Oliva i Llorens. Ells mateixos en parlen més extensament en algun altre apartat d'aquest volum. Cal recordar, però, que aleshores els ordinadors encara no eren eines habituals com ho són actualment, de manera que per aplegar totes les dades fèiem ús d'arxivadors amb calaixos plens de carpetes. Cada poble de Catalunya tenia el seu dossier, a dins del qual anàvem introduint els llistats de víctimes, tant del bàndol republicà com del bàndol franquista, que anaven arribant.

L'any 1992 l'espai que el CHCC ocupava al Palau Moja ja estava absolutament atapeït i vam haver de traslladar-nos a un local situat a la Gran Via de les Corts Catalanes, entre els carrers de Girona i de Bailèn. L'edifici, que antigament havien ocupat uns magatzems tèxtils, va ser llogat per un període de cinc anys, mentre duraven les obres d'ampliació dels dipòsits de la Biblioteca de Catalunya. A la Gran Via, doncs, de 1992 a 1997, el CHCC va compartir local amb la Biblioteca de Catalunya, la Fonoteca, dirigida primer per Mercè Rubió i després per Margarida Ullate Estanyol, i la tristament desapareguda Biblioteca Bergnes de las Casas, que dirigia Maria Artal.

Josep Benet va témer que en aquella mena d'exili el Centre es convertís en una espècie de cau clandestí, però, en realitat, la funció que complia va seguir, jo diria que fins i tot amb més empenta. La biblioteca va créixer espectacularment i va caldre crear una plaça de bibliotecari, que van ocupar

Maria Àngels Fernández Tortadés i, a partir de 2001, Pilar Triadó Aymerich. Fins aleshores, i encara posteriorment, a la biblioteca-hemeroteca del CHCC hi van fer tasques d'enregistrament, documentació, catalogació i informatització Mercè Sallas, Joana Garau, Cristina Garreta, Fabià Pla, Oriol Baró, Pepa Valldepérez, Miquel Centelles, Pol Cruells, Noemí Caballer, Mariona Companys, Nati Calvo, Jesús Quiroga i Jordi Quílez. També hi treballà, fent tasques de reforç, Consol Terré. De fet, inicialment la biblioteca era formada per un centenar de llibres que havia dut el mateix Benet de casa seva, però ràpidament el fons va anar augmentant gràcies a les donacions tant de Benet com d'altres persones; per exemple, Josep Maria Ainaud de Lasarte, que venia sovint amb un carretó ple de llibres curiosos per cedir al CHCC.

El novembre de 1997 el CHCC va abandonar el local de la Gran Via i, durant els mesos anteriors, s'especulà sobre quina seria la seva destinació. Entre altres emplaçaments que es van considerar, algú va suggerir traslladar-lo a l'edifici de l'Arxiu Nacional de Catalunya, que des de 1995 era a Sant Cugat del Vallès. Finalment, s'acordà que fos instal·lat al Palau de Mar, seu del flamant Museu d'Història de Catalunya (MHC), del qual havia estat nomenat director Josep Maria Solé i Sabaté, mà dreta de Josep Benet durant l'etapa inicial del CHCC. L'equip del Centre ocupà dos despatxos de la primera planta i l'espai de la biblioteca que, des de la inauguració del Museu, tenia les prestatgeries pràcticament buides. També li fou cedit un magatzem situat al soterrani de l'edifici, on s'estibà bona part de l'hemeroteca, l'arxiu de documentació històrica i l'arxiu de premsa i de fotografies que el Centre havia anat reunint des de la seva creació. L'arribada del CHCC al Palau de Mar obligà l'equip del MHC a estrènyer-se una mica però, alhora, el Museu s'enriquí amb una biblioteca especialitzada en història de Catalunya que, en aquells moments, ja comptava amb més de nou mil volums registrats i centenars de llibres encaixats.

El 14 d'abril de l'any 2000 Josep Benet va complir vuitanta anys i, poc després, va decidir renunciar al seu càrrec de director del CHCC, perquè li ocupava el temps que necessitava per acabar d'escriure una colla de llibres que tenia començats. Albert Manent, que des dels inicis del Centre hi havia estat molt vinculat, va ser aleshores nomenat director, càrrec que compaginava amb el d'assessor del president de la Generalitat en temes històrics i culturals.

El mateix any 2000 l'historiador Jaume Sobrequés va substituir Solé i Sabaté en el càrrec de director del Museu d'Història de Catalunya. Des del primer dia va creure que calia incorporar el CHCC al Museu per convertir-lo en la seva àrea de recerca, propòsit que em va comunicar en diverses ocasions i que, finalment, no va aconseguir fer realitat.

L'etapa del CHCC sota la direcció d'Albert Manent, comparada amb la de Josep Benet, va ser fugaç, però molt significativa, perquè s'hi va produir un important canvi administratiu que marcaria el seu futur. Manent va decidir que el CHCC deixés de dependre de la Conselleria de Cultura i passés a dependre del conseller en cap de la Presidència de la Generalitat. També va ser sota la direcció d'Albert Manent quan el CHCC es va fer càrrec de la realització dels *Quaderns d'Història*, l'objectiu dels quals era omplir un buit en el camp de la divulgació rigorosa de la història, fonamentalment contemporània, i que, des de l'octubre de 2001 fins al juny de 2005, van aparèixer el darrer dissabte de cada mes amb el diari *Avui*.

El desembre de 2003, en prendre possessió de la Generalitat de Catalunya el nou Govern Tripartit, es va fer cessar Albert Manent, i alhora, sorprenentment, es va eliminar el càrrec de director del CHCC. A partir d'aleshores, com és ben sabut, la Conselleria en Cap va ser assumida per Esquerra Republicana de Catalunya i, per tant, el CHCC va passar a ser controlat per aquest partit. A mi em va semblar –i admeto que potser estava equivocada– que sense direcció i sense una orientació definida el Centre era com un vaixell que anava a la deriva. L'1 d'octubre de 2004, vint anys després de la fundació del CHCC i de la meua incorporació al seu equip, vaig abandonar-lo voluntàriament.

Avui, el CHCC continua existint i torna a tenir director, l'historiador Josep Maria Roig Rosich, però em fa l'efecte que segueix patint les mateixes mancances de sempre, és a dir, pocs mitjans humans i materials per tirar endavant molts dels seus projectes.

D'un temps ençà es parla molt de la memòria històrica, un concepte que no és pas cap invent actual, però del qual darrerament s'ha fet ús i abús fins a la sacietat. Per això em dol que, injustament, s'hagi ignorat bona part de la feina que es va fer discretament, però tenaçment, durant els primers vint anys del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

JUDIT SUBIRACHS-BURGAYA

Joan Villarroya

Benet

Els vint-i-cinc anys de la fundació del Centre d'Història Contemporània de Catalunya també representen per a mi el moment en què vaig conèixer Josep Benet personalment. La primera vegada que vaig entrar en contacte amb ell, per telèfon, va ser l'any 1977, quan feia la tesi de llicenciatura sobre els bombardeigs de Barcelona. Li vaig comentar que tenia la possibilitat de saber el nom de les persones afusellades a partir de l'any 1939 en el Camp de la Bota. El problema, i per això vaig trucar-li, era com aconseguir el permís per consultar el registre del cementiri de Montjuïc, on figuraven els afusellats. Josep Benet em va aconsellar que fes una instància per consultar el registre d'aquest cementiri i d'altres de Barcelona, ja que estava realitzant un estudi sobre algunes de les epidèmies que, durant el 1919 i principis de 1920, havien assolat la ciutat comtal. Així ho vaig fer, i em va donar resultat; per tant, tot i que la tesi fou sobre els bombardeigs, també hi ha un llarg apèndix on figuraven "Afusellats que consten en els llibres de registre del cementiri de Montjuïc 1939-1950". El fet d'incorporar aquest apèndix a la tesi fou idea del director al seu càrrec, Josep Termes.

Evidentment, li vaig enviar la llista, i set anys després, la primera vegada que físicament ens vam veure, la portava, i vam començar una llarga xerrada sobre el tema de la guerra, xerrada i tema que durarien fins ara fa pocs mesos. Perquè Josep Benet, que havia viscut la guerra i la postguerra, considerava essencial que s'investiguessin i es treballessin aquests anys.

Parlar dels anys que vaig estar al Centre és parlar d'allò que en el Centre, sota la direcció de Josep Benet, es va començar a fer. En síntesi, es van iniciar una sèrie de tasques, la majoria de les quals tenen continuïtat avui en dia i penso que són la mostra més clara que el camí que es va iniciar fou encertat. No cal dir que, al voltant d'aquestes tasques i de les persones que van començar a trepitjar el Centre, vaig conèixer molta gent: alguns historiadors joves, com aleshores jo mateix, però també molts personatges que, com Josep Benet, havien estat protagonistes de la història dels anys trenta i posteriors. Ara, en aquests moments, d'entre aquests personatges recordo el

senyor Parpal, un dels “pronois” de la Lliga que, en presentar-me’l, Benet em va dir: “Jove, té davant seu l’home que va perdre les eleccions de 1936”. Anècdotes com aquestes n’hi va haver moltes, però de totes les persones que la meua entrada al Centre em va permetre conèixer, em quedo amb la de Casimir Martí, director de l’Arxiu Nacional de Catalunya, amic personal de Josep Benet, gran historiador i millor persona.

De les tasques emprades jo destacaria, en primer lloc, la recuperació de molts arxius privats. Molts d’aquests de persones que s’havien hagut d’exiliar o que havien lluitat contra el franquisme. En segon lloc, també recordo la tasca de recuperació de revistes i publicacions en català de l’exili. Ara bé, des del principi, Josep Benet va tenir la idea d’ajudar des del Centre els historiadors que de cap a cap del país estaven dedicats a la recerca. Aquests ajuts arribaren a historiadors ja consagrats, a joves historiadors que tot just començaven i a molts historiadors no acadèmics però que també realitzaven una important tasca d’investigació sobre diversos temes i territoris del nostre país. Aquesta tasca va permetre i sobretot animar molts d’aquests historiadors a completar les seves investigacions. Però encara més, Josep Benet no volia que aquestes investigacions romanguessin a les prestatgeries del Centre, i ràpidament buscà la manera que totes fossin publicades. Vint-i-cinc anys després, es poden trobar una gran quantitat d’obres d’història contemporània de Catalunya que, gràcies a l’ajut i el suport de Josep Benet, justifiquen per si mateixes la tasca d’aquest Centre fundat i tan estimat per Benet. De memòria, recordo ara les obres d’investigació que es publicaren ja en els primers anys sobre el carlisme i que ampliaren el coneixement i la visió que se’n tenia. El camí iniciat aleshores per Pere Anguera, Ignasi Tarrades, Josep Mundet i Robert Vallverdú ha tingut i encara avui té continuïtat amb investigacions com la de Núria Sauch sobre el carlisme a l’Ebre i al Maestrat.

Evidentment, en aquestes ratlles de record hi han de figurar les referències a una altra de les tasques a les quals Benet dedicà més temps i recursos des del Centre. Em refereixo a la seva voluntat de posar noms i cognoms a totes les víctimes de la Guerra Civil. Sobre aquesta tasca, jo personalment i el mateix Benet vam haver d’aguantar certes bromes i ironies. “Els que compten morts”, deien alguns col·legues. Josep Benet no es va plantejar mai que era un simple comptar, sinó que era recuperar per a la història cada una d’aquelles persones que van morir durant la Guerra Civil i que, amb aquesta recuperació, es recuperava també la seva dignitat. La història no és solament de les masses ni de les avantguardes. La història és la suma del que ha fet cada home i cada dona. Aquesta investigació, a la qual vaig estar molt vinculat, es va anar realitzant poble a poble, comarca a comarca, i vam comptar

amb l'ajut de molts historiadors, alguns erudits locals, d'altres acabats de llicenciar, i tots junts vam realitzar una tasca encara no finalitzada, però que ben aviat va permetre treure la conclusió que el cost humà durant la Guerra Civil fou enorme. El resultat més tangible és que de moltes comarques de Catalunya tenim un coneixement molt real de quantes i quines foren les víctimes de la Guerra Civil.

Però la preocupació de Josep Benet no fou solament l'aspecte del cost humà en la Guerra Civil, sinó que s'investigués el que fou en conjunt. Amb aquesta intenció, doncs, també ajudà a la investigació i a la publicació de moltes monografies locals sobre el període 1936-1939.

Hi ha una part d'aquestes investigacions que també m'afecta personalment, ja que, durant els anys que vaig estar al Centre, vaig llegir la meua tesi doctoral sobre la repressió a la rereguarda de Catalunya, que es va publicar amb un magnífic pròleg del mateix Benet. Uns anys abans, concretament l'any 1985, ja m'havia prologat el meu llibre *Revolució i Guerra Civil a Badalona*. Aquests pròlegs són una mostra que Josep Benet va seguir i encoratjar la tasca que, junts o per separat, fèiem Josep Maria Solé i Sabaté i jo mateix.

D'aquells anys recordo que la feina es realitzava en un ambient molt tranquil i relaxat. Al principi érem molt poca gent, però molt ben avinguts. L'Àngels, la Judit i la Conxa foren unes companyes i amigues de treball senzillament excepcionals. M'ajudaven amb el que calia i s'abocaven a la feina que Josep Benet els encomanava. Per tant, les parets i les grans sales del Palau Moja, on aleshores estava ubicat el Centre, foren l'escenari d'uns anys de treball en bona harmonia.

Finalment, per acabar aquestes ratlles sobre el Centre i els seus vint-i-cinc anys, vull recordar especialment les moltes hores que vaig tenir el privilegi de compartir amb Josep Benet. En Josep era de costums rutinaris i cada dia, durant els primers anys, quan arribava a un quart de tres, entrava al seu despatx i li deïa: "Josep, és l'hora de dinar", i ell em contestava amb el to de veu baixa que sempre tenia: "Un moment, que acabo el queestic fent i ara hi anem".

Aquesta rutina comportà per a mi molts i molts dinars, una gran part al menjador de l'Ateneu de Barcelona, on comentàvem no solament les coses del Centre, sinó també el que passava a casa nostra i al món. Són moltes hores de conversa que em van permetre valorar la personalitat de Josep Benet. No solament, repeteixo, en els temes acadèmics i polítics, sinó fins i tot en temes mundans. Crec que tots dos estàvem molt a gust, ja que el cafè, que el fèiem en el bar de l'Ateneu, es prolongava moltes vegades una estona ben llarga. Vint-i-cinc anys després enyoro aquelles converses amb què tant

vaig aprendre i de les quals guardo molt bon record. Esperem que a aquests vint-i-cinc anys en segueixin molts més, però que sempre recordem la figura de qui fou la seva ànima i fundador, Josep Benet i Morell.

JOAN VILLARROYA

2

**Relació d'investigacions realitzades
amb el suport del Centre d'Història
Contemporània de Catalunya**

Relació d'investigació i recerca realitzades amb el suport del Centre d'Història Contemporània de Catalunya

1985

- ALBERT, Esteve: *Memòries de guerra i de postguerra.*
- BLANCH, M. Josepa: *El cost humà de la Guerra Civil a la Terra Alta.*
- CRUELLES PIFARRÉ, Manuel: *Memòries (1939-1948).*
- CUCURULL, Fèlix: *Josep Narcís Roca i Farreras i la qüestió nacional catalana.*
- FONTSERÈ CARRIÓ, Carles: *Els cartellistes catalans de la Guerra Civil.*
- GABARDA, Vicent: *La repressió franquista al País Valencià.*
- GAVILÁN, Amèlia: *Història del periòdic "Treball", durant la clandestinitat.*
- GIRÓ, Jordi: *Còmput, tabulació i estadística dels bombardeigs a Catalunya durant la Guerra Civil.*
- INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Història militar de la guerra d'Espanya a Catalunya (1936-1939).*
- MARTÍ SOLÉ, Miquel: *Història de l'Orfeó Català, de Mèxic (1906-1986).*
- MEDINA CASANOVAS, Jaume: *Biografia de Carles Riba.*
- OLIVÉ, Enric: *Bibliografia històrica del nacionalisme català.*
- OLLÉ ROMEU, Josep M.: *Barcelona, 1835-1837 (1a part).*
- RIERA LLORCA, Vicenç: *Cròniques de l'exili intel·lectual català a Mèxic.*
- ROIG ROSICH, Josep M.: *La dictadura de Primo de Rivera i la qüestió catalana (1a part).*
- ROMA, Santiago: *Lleida a la postguerra.*
- ROVIRA, Bru: *Biografia de Pau Vila.*

RUFAT LLOP, Ramon: *Memòries d'un agent del Servei d'Intel·ligència Especial Perifèrica (SIEP) durant la guerra d'Espanya.*

SALMURRI, Carles: *Recerca i recopilació de totes les notícies referents als tribunals populars, Tribunal de Cassació, bombardeig i Audiència (1936-1939), aparegudes als diaris "Solidaridad Obrera", "La Vanguardia", "Trellall" i "La Publicidad".*

SAMSÓ LLENAS, Joan: *Història de les edicions de llibres en llengua catalana (1936-1975) (1a part).*

SAYRACH FATJÓ DELS XIPRERS, Manuel i Miquel Àngel: *Història de l'Acadèmia de la Llengua Catalana de les congregacions marianes (1953-1965).*

SERRA ESTRUCH, Josep: *Memòries (1939-1948).*

SURROCA TALLAFERRO, Robert: *La premsa catalana de l'exili i l'emigració.*

TERMES, Josep: *Bibliografia històrica sobre el nacionalisme català.*

VILÀ SALES, Francesc: *Memòries d'un nacionalista (1931-1948).*

1986

BADIA FONOLLOSA, Maria: *Ampliació de l'obra "Memòries d'un nacionalista (1931-1948)", de Francesc Vilà i Sales.*

BARCELÓ SERRAMALERA, Mercè: *Localització de l'obra publicada de Manuel Serra i Moret.*

CASADÓ RIBAS, Francesc Xavier: *Catalogació del fons dels marquesos de Castell-dosrius.*

CODINA VILÀ, Jaume: *Guerrilles al Baix Llobregat: els carrasquets del segle XVIII i els carlins i republicans del segle XIX.*

CUCURULL TEY, Fèlix: *Josep Narcís Roca i Farreras i la qüestió nacional catalana.*

DELOR MUNS, Rosa M.: *Redacció de l'estudi "La poesia de Salvador Espriu (1934-1984)".*

FARRÉS MALIAN, Francesc: *Fotografia històrica de Vic (1857-1930).*

FONTSERÈ CARRIÓ, Carles: *Ampliació de l'obra "Els cartellistes catalans de la Guerra Civil".*

GABARDA CEBELLAN, Vicent: *Ampliació de l'obra "La repressió franquista al País Valencià (1939-1956)"*.

GARRIGA, Joan: *Revolta i Guerra Civil a la Garriga (1936-1939)*.

GAVILÁN PASARÓN, Amèlia: *Ampliació de l'obra "Història del periòdic 'Treball' durant la clandestinitat"*.

GIMENO LARDEN, Manuel: *Guerra i revolució als dos Pallars (1936-1939)*.

HERRERO REQUEJO, Francisco José: *Recerca i establiment del catàleg del fons dels marquesos de Castelludosrius*.

INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Ampliació de l'obra "Història militar de la guerra d'Espanya a Catalunya (1936-1939)"*.

LEÓN IGNACIO, Jacinto: *La FAI i la República*.

MAESTRO, Jesús: *El cost humà de la Guerra Civil a Sabadell i el genocidi cultural a la mateixa població*.

MARCET GISBERT, Xavier: *Terrassa (1939-1947)*.

MASSOT MUNTANER, Josep: *La persecució religiosa del 1936 a Catalunya. Testimoniatges*.

MASSOT MUNTANER, Josep: *Materials documentals sobre els bombardeigs de la guerra d'Espanya*.

MEDINA CASANOVAS, Jaume: *Ampliació de l'obra "Biografia de Carles Riba"*.

MINGUET BATLLORI, Joan M.: *Epistolari d'Eugeni d'Ors a Ramon Rucabado*.

MUNDET GIFRÉ, Josep M.: *La primera guerra Carlina a Catalunya*.

OLIVA LLORENS, Jordi: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de la Segarra*.

OLLÉ ROMEU, Josep M.: *Barcelona, 1835-1837*.

PALAU FABRE, Josep: *Memòries (1917-1961) (1a part)*.

PÀMIES BERTRAN, Teresa: *Les emissions catalanes de la Ràdio Pirenaica*.

PÉREZ MORAGÓN, Francesc: *Pensament nacionalista al País Valencià (1930-1939)*.

PRATS, Josep M.: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de l'Alt Camp*.

QUERAL, M. Carme: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Montsià*.

RAGUER SUÑER, Ernest: *Informe i redacció d'un catàleg comentat sobre els documents que existeixen al Ministeri d'Afers Estrangers d'Itàlia, a Roma, sobre història de Catalunya, del 1936 al 1950.*

RENOM PULIT, Mercè: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Baix Llobregat.*

RIERA LLORCA, Vicenç: *Ampliació de l'obra "Cròniques de l'exili intel·lectual català a Mèxic".*

RION TOMAS, Joan: *Ordenació i catalogació del material documental històric conservat a l'arxiu de l'Abadia de Montserrat sobre els períodes de la Guerra Civil i del franquisme, i elaboració d'un catàleg del material ordenat.*

ROIG ROSICH, Josep M.: *La dictadura de Primo de Rivera i la qüestió catalana (2a part).*

RUFAT LLOP, Ramon: *Completar l'obra "Memòries d'un agent del Servei d'Intelligència Especial Perifèrica (SIEP) durant la guerra d'Espanya".*

SABATER GARCIA, Jordi: *Establir una relació de 300 llibres fonamentals sobre el tema de la guerra d'Espanya i el període franquista.*

SALVADOR VENTURA, Joan: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de la Ribera d'Ebre i el genocidi cultural a la mateixa comarca.*

SAMSÓ LLENAS, Joan: *Història de les edicions de llibres en llengua catalana (1936-1975) (2a part).*

SANTACANA TORRES, Carles: *El cost humà de la Guerra Civil a l'Hospitalet de Llobregat.*

SAYRACH FATJÓ DELS XIPRERS, Manuel: *Història de l'Acadèmia de la llengua catalana de les CCMM (1891-1953).*

SAYRACH FATJÓ DELS XIPRERS, Miquel Àngel: *Ampliació de l'obra "Història de l'Acadèmia de la Llengua Catalana de les CCMM (1953-1965)".*

SEMPERE LUQUE, Concepció: *Catàleg comentat dels bans i edictes existents a l'Arxiu Nacional de Catalunya.*

SOLÉ I SABATÉ, Josep M.: *Bombardeigs a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939).*

SURROCA TALLAFERRO, Robert: *Ampliació de l'obra "La premsa catalana a l'exili i l'emigració".*

TERRADAS SABORIT, Ignasi: *El Cavaller de Vidrà. Contribució a l'estudi del conservadurisme rural i les guerres carlines.*

TORRAS FERRET, Joan: *Localització i microfilmació dels articles de l'escriptor català Josep Carner.*

VILADOT PRESAS, Albert: *Organitzacions obreres i premsa clandestina a Catalunya (1939-1951).*

1987

ARTÍS-GENER, Avel·lí: *Memòries (1912-1966). Primera part: La Guerra.*

BASTONS VIVANCO, Carles: *L'epistolari de l'escriptor Miguel de Unamuno: Unamuno i Catalunya (1889-1906).*

BERGA BAGUÉ, Miquel: *John Langdon-Davies i Catalunya.*

BLANCH, M. Josepa: *El cost humà de la Guerra Civil a la Terra Alta.*

BLASCO RIERA, Elsa: *Classificació de l'arxiu de documentació històrica del PSUC.*

BOSCH CASADEVALL, Josep M.: *Catàleg amb comentaris del fons dels Marquesos de Castellósrius, conservats a l'Arxiu Nacional de Catalunya.*

CAIRETA, Eugeni: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de la Selva.*

CARNÉ GRANÉ, Isidre: *Bibliografia política de Manuel Folguera i Duran.*

CARRION, Joan Josep: *El genocidi cultural contra Catalunya al Baix Camp.*

— *Revolució i Guerra Civil al Baix Camp (1936-1939).*

CASALS MESEGUER, Xavier: *Nacionalisme, antimarxisme i nacionalsocialisme a Catalunya (1978-1986).*

CASAS, Josep M.: *El cost humà de la Guerra Civil a Santa Coloma de Farners.*

COLOMER POUS, Jaume: *El doctor Martí i Julià i el catalanisme radical.*

COSTAFREDA FELIP, Mercè: *La ideologia nacionalista a la Catalunya meridional (1898-1923).*

CREXELL PLAYÀ, Joan: *La manifestació dels capellans de l'any 1966.*

- CRIACH SINGLA, Daniel: *El mercat negre de cereals a la postguerra*.
- CUCURULL, Fèlix: *Josep Narcís Roca i Farreras i la qüestió nacional catalana*.
- DELOR MUNS, Rosa M.: *La poesia de Salvador Espriu (1940-1951)*.
- DUARTE MONTSERRAT, Àngel: *El republicanisme català a la fi del segle XIX*.
- FIGUERES ARTIGUES, Josep M.: *Valentí Almirall. Forjador del catalanisme polític (1841-1904)*.
- FIGUEROLA GARRETA, Jordi: *Església i societat: el bisbe Strauch i el seu temps (1817-1823)*.
- FORTUNY BOLADERAS, Joan: *La memòria recobrada. L'actuació dels estudiants de la Universitat Autònoma durant la Guerra Civil*.
- GABARDA CEBELLAN, Vicent: *Investigació als arxius de la Causa General de Madrid, per tal de completar "La repressió franquista al País Valencià"*.
- GALLOFRÉ VIRGILI, M. Josepa: *Les edicions en llengua catalana i la censura franquista (1939-1962)*.
- GARRIGA, Joan: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Vallès Oriental*.
- GAVILAN PASARÓN, Amèlia: *Completar l'obra "Història del periòdic 'Treball' durant la clandestinitat"*.
- GONZÁLEZ-AGÀPITO, Josep: *La repressió franquista a Catalunya: l'ensenyament a les províncies de Barcelona i Lleida*.
- HEINE, Harmunt: *Informe sobre el material històric que existeix als arxius oficials de la República Federal Alemanya, que interessa a la història contemporània de Catalunya*.
- HERRERO REQUEJO, Francisco José: *Catalogació amb comentaris del fons Nova Terra, conservat a l'Arxiu Nacional de Catalunya*.
- INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Història de Catalunya durant la guerra d'Espanya a Catalunya (2a part)*.
- LANGDON-DAVIES, Andrew: *Versió castellana i anotació de l'obra "Dancing Catalans", de John Langdon-Davies*.
- LLANAS PONT, Manuel: *Gaziel, la seva vida i la seva obra*.
- MARQUÈS SUREDA, Salomó: *La repressió franquista a Catalunya: l'ensenyament, a les províncies de Girona i Tarragona*.

MÁRQUEZ RUBIO, Ricarda: *Catalogació amb comentaris de les obres benèfiques i d'ensenyament del fons de la Conselleria de Governació, conservades a l'Arxiu Nacional de Catalunya.*

MARTÍ I SOLÉ, Miquel: *Completar l'obra "Història de l'Orfeó Català de Mèxic (1906-1986)".*

MASSOT MUNTANER, Josep: *El desembarcament de Bayo a Mallorca.*

— *Preparació per a l'edició de l'obra "Memòries de Miquel Guinat" i la recerca de documents per a un apèndix documental.*

— *Vida i miracles del Conde Rossi.*

MEDINA CASANOVAS, Jaume: *Biografia de Carles Riba.*

OLIVA LLORENS, Jordi: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de la Segarra.*

OLLÉ ROMEU, Josep M.: *Barcelona, 1835-1837 (2a part).*

PEDREIRA FERNÁNDEZ, Josep: *Estudiants catalans a la Columna Roja i Negra.*

PELLISSA SAFONT, Octavi: *Preparació del material documental per tal d'elaborar les ponències a presentar al seminari sobre història del franquisme.*

PLANAS MARESMA, Jordi: *La Càmera Agrícola Oficial del Vallès (1901-1931).*

PRATS ARMENGOL, Francesc: *La República i la Guerra Civil a Tremp: Debat polític i planificació comarcal (1931-1938) (1a part).*

PRATS, Josep M.: *Redactar cent fitxes de llibres comentades, destinades a l'obra "Bibliografia del nacionalisme català".*

RAGUER SUÑER, Ernest: *Investigació en diversos arxius públics i privats de Catalunya, Madrid i Salamanca sobre la documentació existent relativa al tema de l'església catalana en la Guerra Civil i la postguerra immediata i redacció d'un informe.*

— *Salvador Rial: vicari del cardenal de la Pau.*

Riquer PERMANYER, Borja de: *Epistolari polític de Manuel Duran i Bas.*

RISQUES CORBELLÀ, Manuel: *El govern civil de la província de Barcelona (1820-1901).*

RODRÍGUEZ VIVES, Conxa: *L'exili de Ramon Cabrera a Londres.*

ROIG ROSICH, Josep M.: *La dictadura de Primo de Rivera i la qüestió catalana (3a part)*.

ROQUÉ FIGULS, Lluís: *Ordenació i fitxatge de totes les publicacions periòdiques que existeixen a l'Hemeroteca del Centre de Documentació Històricosocial de Barcelona (Ateneu Enciclopèdic Popular)*.

SABANES, Anna: *El cost humà de la Guerra Civil a Catalunya a la comarca del Garraf*.

SABATER GARCIA, Jordi: *Cronologia del període franquista, comprès entre els anys 1939 i 1951*.

SALVADOR VENTURA, Joan: *Establiment dels soldats d'ambdós exèrcits, morts a la Guerra Civil, veïns de les poblacions de Tortosa i Baix Ebre, localitat per localitat*.

SAMSÓ LLENAS, Joan: *Història de les edicions de llibres en llengua catalana (1936-1975) (3a part)*.

SAURÍ PUJOL, Maria: *La represa de l'activitat excursionista a Catalunya (1939-1960)*.

SIGUAN SOLER, Miquel: *Memòries*.

SOLDEVILA BALART, Llorenç: *La cançó catalana sota el franquisme (1939-1975)*.

SOLÉ I SABATÉ, Josep M.: *El "Cojo de Málaga" i els fets de Bellver de Cerdanya (1936-1937)*.

— *El cantó anarquista de la Cerdanya. El "Cojo de Málaga" i els fets de Bellver de Cerdanya*.

THOMAS ANDREU, Joan M.: *L'organització de FET y de las JONS a Barcelona en el primer període franquista (1a part)*.

TORNÉ GUINART, Margarida: *Transcripció de cintes gravades amb testimonis de memòria històrica*.

VALLVERDÚ MARTÍ, Robert: *La Milícia Nacional de Reus*.

VILA-ABADAL VILAPLANA, Jordi: *Localitzar i fotocopiar tots els articles publicats pel Dr. Lluís Vila Abadal i iniciar la monografia "El Dr. Lluís Vila-Abadal i el seu temps"*.

VILAJULIU MARTÍNEZ, Montserrat: *Memòries d'un nacionalista (1931-1948), basada en la documentació deixada pel Sr. Francesc Vilà i Sales*.

VILAR, Pelai: *Memòries com a oficial de l'exèrcit de la República durant la guerra de 1936-1939. Va participar en l'organització de la Sanitat Militar*.

1988

ANGUERA NOLLA, Pere: *Preparació de l'edició, introducció, notes i crítica textual de l'obra "Dietari d'Antoni Pous (1808-1841)"*.

ARIMANY COMA, Miquel: *Memòria de mi i de molts altres*.

BADIA TORRAS, Lluís: *La persecució religiosa al Bisbat de Solsona (1936-1939)*.

BASTONS VIVANCO, Carles: *Unamuno i Catalunya*.

BATISTA VILADRICH, Antoni: *Crònica de l'Assemblea de Catalunya (1971-1977) (2a part)*.

BLASCO RIERA, Elsa: *Classificació i catalogació definitiva de la documentació històrica de l'arxiu del PSUC*.

BONJORN, Robert: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de l'Urgell*.

BROCO GÓMEZ, Trinitat: *Preparació per a l'edició, amb anotacions del "Diari" del senyor Ignasi Ribera i Rovira, que comprèn des del 18 de juliol de 1936 fins al 30 de juliol de 1942, vigília de la seva mort*.

CAÑO, Roser: *La resistència nacionalista catalana dels anys quaranta: l'actuació de Joan Grau i dels seus companys del Front Nacional de Catalunya*.

CARRERAS DE NADAL, Josep Rafael: *Localització, selecció i preparació, amb introducció i notes, de l'edició de l'obra "Epistolari del Dr. Torras i Bages (1862-1916)"*.

CASALS COUTURIER, Montserrat: *L'exili de Mercè Rodoreda (1939-1971)*.

CASTILLO GARCÍA, Sofía: *La Guerra Civil a Ripoll (1936-1939)*.

CORTS BLAY, Ramon: *Localització, selecció i microfilmació de tot aquell material històric que interessi a la història de Catalunya i que actualment es conserva a l'Arxiu Secret del Vaticà*.

CREXELL PLAYÀ, Joan: *Bibliografia catalana dels anys més difícils (1939-1943)*.

— *La campanya català a l'escola (1969-1970) (1a part) i preparació per a l'edició de l'obra "El complot de Garraf"*.

CRIACH SINGLA, Daniel: *El mercat negre de cereals a la postguerra*.

DELOR MUNS, Rosa M.: *La poesia de Salvador Espriu (1940-1951)*.

FARRÉ, Judit: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Segrià*.

FARRÉS MALIAN, Francesc: *Fotografia històrica de Vic (1857-1930)*.

FONTSERÈ CARRIÓ, Carles: *Memòries*.

GALLOFRÉ VIRGILI, M. Josepa: *Les edicions en llengua catalana i la censura franquista (1939-1962)*.

GARCIA ROVIRA, Anna M.: *Liberalisme i forces populars en la crisi de l'antic règim (1832-1835)*.

GARCIA, Alba: *El cost humà de la Guerra Civil a les poblacions de Sant Joan Despí, Sant Just Desvern i Cornellà*.

GAVALDÀ TORRENTS, Antoni: *L'associacionisme agrari català, en general, i del Vallenc i del Camp de Tarragona en particular*.

GIMENO LARDEN, Manuel: *"El maquis i el seu entorn social al Pallars (1944-1950)" i "El cost humà de la Guerra Civil al Pallars i a la Vall d'Aran"*.

HERRERO REQUEJO, FRANCISCO JOSÉ: *Classificació i catalogació definitiva dels arxius documentals de la JOC Nacional de Catalunya i les Illes*.

INFESTA PÉREZ, JOSÉ LUIS: *Història militar de la guerra d'Espanya a Catalunya (1936-1939)*.

IVERN SALVÀ, M. Dolors: *Esquerra Republicana de Catalunya: estructura i organització (1931-1936)*.

JANUÉ MIRET, Concepció: *Les Junes Revolucionàries de 1868 a la província de Barcelona*.

LUENGO, Manuel: *El cost humà de la Guerra Civil a les poblacions de Viladecans, Gavà, Sant Climent, Begues, Castelldefels, Sant Boi, Santa Coloma i Torrelles*.

MASSOT MUNTANER, Josep: *Georges Bernanos i la Guerra Civil*.

MEDINA CASANOVAS, Jaume: *Biografia de Carles Riba*.

MIR CURCÓ, Conxita: *El Tribunal de Responsabilitats Polítiques a Lleida i província (1939-1965)*.

MOLINA, Joan: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de l'Alt Empordà*.

OLIVA LLORENS, Jordi: *Classificació sistemàtica i catalogació de tot el material fotogràfic i microfilm de documentació històrica, majoritàriament corresponent a l'època de la Guerra Civil*.

OLLÉ TORRENT, Isabel: *El cost humà de la Guerra Civil a la zona nord del Baix Llobregat*.

- PABÁN PEDARRÓS, Marisa: *Història de la Vall d'Aran (1850-1950)*.
- PIQUÉ PADRÓ, Jordi: *Revolució i Guerra Civil al Tarragonès (1936-1939)*.
- PLAYÀ MASET, Josep: *Antecedents de l'Assemblea de Catalunya (1a part)*.
- POUS PORTA, Joan: *El Cojo de Málaga i els fets de Bellver de Cerdanya*.
- PRATS ARMENGOL, Francesc: *La República i la Guerra Civil a Tremp: debat polític i planificació comarcal (2a part)*.
- PUEYO, M. Lluïsa: *Les bullangues de Barcelona (1835-1837)*.
- PUJOL BASCO, Ramon: *Torelló (1939-1950). Història de la postguerra*.
- RAGUER SUÑER, Ernest: *L'arxiu del P. Josep M. Torrent, vicari general de Barcelona durant la Guerra Civil*.
- RAGUER SUÑER, Ernest: *Manuel Carrasco i Formiguera: Cartes de presó*.
- RAMON VIDAL, Jaume de: *Les Milícies Pirinenques*.
- RIERA I LLORCA, Vicenç: *L'exili intel·lectual català a Mèxic*.
- RISQUES CORBELLA, Manuel: *El Govern Civil de Barcelona (1820-1975)*.
- ROIG ROSICH, Josep M.: *La dictadura de Primo de Rivera i la qüestió catalana*.
- ROQUÉ FIGULS, Lluís: *Classificació i catalogació de totes les publicacions periòdiques conservades a l'hemeroteca del Centre de Documentació Històricosocial de Barcelona (Ateneu Enciclopèdic Popular)*.
- ROS, Rosa: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Gironès*.
- RUFAT LLOP, Ramon: *El moviment llibertari a la clandestinitat (1939-1951)*.
- SALAZAR CARRASCO, Carles: *Aproximació històrica a les estructures de la Catalunya muntanyenca: la parròquia rural*.
- SAMSÓ LLENAS, Joan: *Història de les edicions de llibres en llengua catalana (1939-1975)*.
- SÁNCHEZ FERRÉ, Pere: *La maçoneria a Catalunya (1900-1939)*.
- SERRET BERNUS, Carles: *Localització, aplec, catalogació i anotació de documents sobre el nacionalisme català radical (1968-1988)*.

SOLÀ CORTASSA, Joan: *Informatització del material recopilat per a l'elaboració d'una "Bibliografia lingüística catalana del segle XIX"*.

SURROCA, Joan: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Baix Empordà*.

THOMAS ANDREU, Joan M.: *L'organització de FET y de las JONS a Barcelona en el període franquista*.

TORNÉ GUINART, Margarida: *Classificació i transcripció de documents originals manuscrits i de cintes gravades amb testimonis de memòria històrica que formen part dels fons de l'arxiu del Centre d'Història Contemporània de Catalunya*.

VILA-ABADAL VILAPLANA, Jordi: *El Dr. Lluís Vila-Abadal i el seu temps*.

VILAJULIU MARTÍNEZ, Montserrat: *Memòries d'un nacionalista (1931-1948)*.

VILLARÓ, Albert: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de l'Alt Urgell*.

1989

ALQUÉZAR ALIANA, Ramon: *L'Ajuntament de Barcelona en el marc del Front d'Esquerres*.

ANGUERA NOLLA, Pere: *Transcripció de les memòries manuscrites de Francesc Torné i Domingo i redacció d'una introducció per a la seva publicació*.

ARIMANY COMA, Miquel: *Memòries de mi i de molts altres*.

ARTIGAS CANDELA, Jordi: *Cost total de víctimes mortals catalanes de la Guerra Civil a diverses poblacions del Baix Empordà (1936-1939)*.

ARTÍS-GENER, Avel·lí: *Viure i veure*.

BASTONS VIVANCO, Carles: *Unamuno i Catalunya (1889-1906)*.

BLASCO RIERA, Elsa: *Classificació definitiva del material documental de l'arxiu històric del PSUC, cedit en dipòsit a l'Arxiu Nacional de Catalunya*.

BUSQUETS, Luis: *Epistolari de Xavier Benguerel*.

CARRERAS DE NADAL, Josep Rafael: *Epistolari del Dr. Torras i Bages (1862-1916)*.

CORTS BLAY, Ramon: *Localització, selecció i microfilmació de material documental procedent de l'arxiu de Torres i Bages i del seu episcopat*.

CREXELL PLAYÀ, Joan: *El llibre català durant la Guerra Civil*.

- *La Campanya del "Català a l'Escola" (1969-1970)*.
- FERRAN PERMANYER, Mariona: *L'escola Isabel de Villena. Mig segle (1a part)*.
- FERRÉ VIDAL, Josep: *L'estat de dret a Espanya*.
- FONTSERÈ CARRIÓ, Carles: *Memòries*.
- FORNER ESCOBET, Climent: *Prosa històrica escollida de Josep Armengou, Pere Truyet i Josep Maria Ballarín*.
- GALLOFRÉ VIRGILI, M. Josepa: *Les edicions catalanes i la censura franquista*.
- GONZÁLEZ-AGÀPITO, Josep: *La repressió franquista a Catalunya: l'ensenyament a les províncies de Barcelona i Lleida*.
- GUTIÉRREZ PÉREZ, Mònica: *Classificació i catalogació del fons documental de l'Arxiu Nacional de Catalunya*.
- HERRERO REQUEJO, FRANCISCO JOSÉ: *Classificació i catalogació completa dels arxius documentals de la JOC*.
- INFIESTA PÉREZ, JOSÉ LUIS: *Història militar de la guerra d'Espanya a Catalunya*.
- LLADONOSA VALL-LLEBRERA, Manuel: *El canvi liberal a les comarques de Lleida (1833-1840)*.
- MARQUÈS SUREDA, Salomó: *La repressió franquista a Catalunya: l'ensenyament a les províncies de Girona i Tarragona*.
- MARSAL, Àngela: *L'escola Isabel de Villena. Mig segle (2a part)*.
- MASSOT MUNTANER, Josep: *Bibliografia catalana cap a la represa (1944-1946)*.
- *Correcció del text original i establiment de l'índex onomàstic del primer volum de l'obra "La repressió a la rereguarda de Catalunya"*.
- *Els escriptors i la Guerra Civil a les Illes Balears*.
- MEDINA CASANOVAS, Jaume: *Biografia de Carles Riba*.
- NOGUERA, Josep: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Berguedà*.
- OLIVA LLORENS, Jordi: *Catalogació i classificació de material documental, fotogràfic i microfilmada de la Guerra Civil*.
- PAGÈS ELIAS, Pere: *Memòries de dos continents*.
- PIQUÉ PADRÓ, Jordi: *Revolució i Guerra Civil al Tarragonès*.

PONS MACIAS, Pere: *Classificació i catalogació de l'arxiu històric de premsa del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.*

POUPLANA, Teresa de: *Cost total en víctimes mortals catalanes de la Guerra Civil (1936-1939) a la comarca del Baix Empordà.*

PUEYO, M. Lluïsa: *Les bullangues de Barcelona.*

RAMISA VERDAGUER, Maties: *Investigació als arxius de París i Perpinyà per tal de completar la documentació referent a la intervenció francesa a Catalunya durant la guerra del Francès (1808-1814).*

RISQUES CORBELLÀ, Manuel: *El Govern civil de la província de Barcelona.*

RODRÍGUEZ GÓMEZ, M. Guadalupe: *Estudi dels antecedents històrics de la immigració dels anys seixanta a Catalunya.*

RODRÍGUEZ VIVES, Conxa: *L'exili de Ramon Cabrera a Londres.*

ROIG ROSICH, Josep M.: *La dictadura de Primo de Rivera i la qüestió cultural catalana.*

ROS, Rosa: *Les víctimes mortals catalanes de la Guerra Civil (1936-1939) a la comarca de l'Alt Empordà.*

RUFAT LLOP, Ramon: *El moviment llibertari a la clandestinitat (1939-1951).*

SAMSÓ LLENAS, Joan: *Història de les edicions de llibres en llengua catalana (1939-1975) (apèndixs i índex onomàstic).*

SÁNCHEZ FERRÉ, Pere: *La maçoneria a Catalunya.*

SANTACANA TORRES, Carles: *Les col·lectivitzacions al Baix Llobregat (1936-1939).*

SERRATE, Jordi: *Selecció, transcripció i anotació del primer volum del "Diari de Joaquim Renard (1918-1931)".*

SOLÉ I SABATÉ, Josep M.: *La premsa militar espanyola i la qüestió catalana.*

TORNÉ GUINART, Margarida: *Classificació i transcripció de documents originals manuscrits o gravats que formen part dels fons de l'arxiu del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.*

TORNÉ GUINART, Margarida: *Transcripció, mecanografiat i informatització de diversos textos especialitzats d'història contemporània.*

VALLVERDÚ MARTÍ, Robert: *La Milícia Nacional de Reus (apèndixs onomàstics i topònims)*.

VENTALLÓ VERGÉS, Joaquim: *Memòries*.

VILLARROYA FONT, Joan: *Biografia de J. Solé i Pla*.

1990

ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim: *Osona i Catalunya durant el segle XIX. Estudis d'història*.

ALOY BOSCH, Joaquim: *Història gràfica de Manresa: la República*.

ARNAVAT CARBALLIDO, Albert: *Els moviments socials a Reus (1808-1923)*.

ARNÓ SANTOS, Francesc: *Els catalans a l'Argentina*.

BARALLAT BARÉS, Mercè: *La repressió a la postguerra civil a les comarques de Lleida (1938-1945)*.

BASTONS VIVANCO, Carles: *Unamuno i Catalunya (1882-1906)*.

BATISTA VILADRICH, Antoni: *Crònica de l'Assemblea de Catalunya*.

BERNAD RICART, Robert: *Els organismes unitaris catalans a la postguerra: l'Assemblea de Catalunya*.

BLASCO RIERA, Elsa: *Classificació i catalogació dels nous fons documentals incorporats darrerament a l'arxiu del PSUC cedit en dipòsit a l'Arxiu Nacional de Catalunya*.

BUSQUETS, Lluís: *Epistolari de Xavier Benguerel*.

CARRERAS DE NADAL, Josep Rafael: *Epistolari del Dr. Torras i Bages*.

CASALS MESEGUER, Xavier: *Els moviments d'ultradreta a Catalunya (1978-1986)*.

CASAMADA RIBERA, Pilar: *El Pandit Nehru i Catalunya*.

CASAS MAS, Carme: *Revisió, correcció i establiment d'índexs de l'obra "Viure i veure" (2n volum) d'Avel·lí Artís-Gener*.

CASTILLO GARCÍA, Sofía: *Cost total de víctimes mortals de la Guerra Civil (1936-1939) a la comarca del Ripollès*.

CORTS BLAY, Ramon: *El pensament teologicopolític de Fèlix Amat (1750-1824), arquebisbe de Palmira*.

— *Localització, selecció i microfilmació de material documental històric dels segles XIX i XX conservat a l'Arxiu Secret del Vaticà (Estat de la Ciutat del Vaticà)*.

CREXELL PLAYÀ, Joan: *El llibre català durant la Guerra Civil*.

— *Localització i sistematització de les notícies bibliogràfiques que s'han d'incloure dins l'obra "Bibliografia del nacionalisme català"*.

FARRÉ, Judit: *El cost humà de la Guerra Civil a la ciutat de Lleida*.

GINARD FERON, David: *Resistència i repressió a Mallorca durant la postguerra (1939-1948)*.

GUTIÉRREZ PÉREZ, Mònica: *Classificació de diversos fons documentals històrics dipositats darrerament a l'Arxiu Nacional de Catalunya*.

HERRERO REQUEJO, Francisco José: *Classificació i catalogació completa dels arxius documentals de la JOC Nacional de Catalunya i les Illes, dipositats a l'Arxiu Nacional de Catalunya*.

INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Història militar de la guerra d'Espanya (1936-1939)*.

IVERN SALVÀ, M. Dolors: *Esquerra Republicana durant la Guerra Civil espanyola (1936-1939)*.

LLADONOSA VALL-LLEBRERA, Manuel: *Carlisme i liberalisme. Lleida (1833-1840)*.

MARISTANY TIÓ, Carles: *Jornades sobre la República i la guerra a les comarques meridionals*.

MASSOT MUNTANER, Josep: *El bisbe Josep Miralles durant la Guerra Civil (1936-1939)*.

MIR CURCÓ, Conxita: *El Tribunal de Responsabilitats Polítiques a Lleida i Província (1939-1965)*.

MORA LLADÓ, Antoni: *Eduard Nicol*.

OLIVA LLORENS, Jordi: *Catalogació i classificació de material documental, fotogràfic i microfilmada de la Guerra Civil*.

— *Revisió i correcció dels llistats de víctimes al front corresponent a les comarques de l'Alt Empordà, el Baix Camp, el Berguedà, el Gironès, el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà, la Segarra, el Segrià, l'Urgell i la Terra Alta.*

ORTEU BALUST, Josep M.: *Barcelona. L'Olimpíada Popular de 1936.*

PEÑARRUBIA MARQUÈS, Isabel: *Els partits polítics i la qüestió nacional a Mallorca.*

PIQUÉ PADRÓ, Jordi: *Revolució i Guerra Civil al Tarragonès.*

PLAYÀ MASET, Josep: *Antecedents de l'Assemblea de Catalunya.*

POMÉS VIVES, Jordi: *La qüestió econòmica, social i política a l'entorn del cultiu i exportació de la patata primerenca al Maresme (1876-1960).*

PONS MACIAS, Pere: *Classificació cronològica de l'arxiu històric de premsa del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.*

PRATS ARMENGOL, Francesc: *La ciutat de Tremp durant la Segona República i la Guerra Civil.*

PUEYO, M. Lluïsa: *Barcelona, 1835-1837.*

PUIG VALLS, Angelina: *Història oral de la immigració andalusa a Catalunya: de Pedro Martínez a Sabadell (1920-1965).*

PUJULÀ, Jordi: *Cost total en víctimes mortals de la Guerra Civil a la comarca de la Garrotxa.*

RAGUER SUÑER, Ernest: *Revisió i correcció de 10.000 fitxes que constitueixen els índexs onomàstics de comarques, partits polítics, etc., del segon volum de l'obra "La repressió a la rereguarda de Catalunya".*

RAMISA VERDAGUER, Maties: *Localització i microfilmació de documentació sobre la guerra del Francès a la Catalunya interior.*

— *Recerca als arxius de París de documentació històrica que faci referència a la guerra del Francès a la Catalunya interior (1808-1814).*

RION TOMÁS, Joan: *Confeció dels índexs onomàstics de conceptes, autors i destinataris dels volums IV-1 i IV-2 de l'arxiu Vidal i Barraquer.*

RIQUER PERMANYER, Borja de: *Epistolari de Manuel Duran i Bas.*

RODRÍGUEZ GARCIA, M. Àngels: *La Guàrdia Civil a Catalunya (1844-1909).*

SAMSÓ LLENAS, Joan: *Història de les edicions de llibres en llengua catalana.*

SÁNCHEZ FERRÉ, Pere: *La maçoneria a Catalunya.*

SARDANS FARRÀS, Jordi: *El cost humà de la Guerra Civil a la ciutat de Manresa*.

TORNÉ, Rafael: *Classificació i catalogació de les notícies bibliogràfiques que s'han d'incloure dins l'obra "Bibliografia del nacionalisme català"*.

VERNET BORRÀS, Joan: *La Primera República al Camp de Tarragona*.

VILA MEDINYÀ, Josep M.: *Localització, relació i, si escau, microfilmació o fotocòpia de documents històrics existents a la Catalunya Nord: Montpeller, Tolosa de Llenguadoc, Perpinyà, etc.*

1991

ALOY BOSCH, Joaquim: *Història gràfica de Manresa (3r volum)*.

ANGLÈS VILLASECA, Carme: *Índexs de la "Revista de Cultura" (1924-1967)*.

BASTONS VIVANCO, Carles: *Unamuno i Catalunya*.

BATISTA VILADRICH, Antoni: *La repressió policíaca a Catalunya durant el període 1939-1956*.

BERNAD RICART, Robert: *Els organismes unitaris catalans a la postguerra: l'Assemblea de Catalunya (1971-1977)*.

BLASCO RIERA, Elsa: *Classificació del material documental procedent de l'arxiu històric del PSUC cedit a l'Arxiu Nacional de Catalunya*.

BONJORN, Robert: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de la Noguera*.

BOSCH PARDO, Jaume: *Revisió i correcció del text original de l'obra "Memòries de Guifré Bosch"*.

BUSQUETS GRABULOSA, Lluís: *Estudi crític de l'epistolari de Xavier Benguerel amb Joan Oliver i Joan Sales*.

— *Llistat de referència de l'epistolari de Xavier Benguerel i biografia de l'escriptor*.

CARRERAS DE NADAL, Josep Rafael: *Epistolari del Dr. Josep Torras i Bages amb Jaume Colell i Josep Dachs*.

CASASSAS YMBERT, Jordi: *Coordinació i revisió dels treballs de recerca presentats al Simposi internacional sobre organització de l'Estat modern i contemporani*.

CID RAFAEL, Felip: *La contribució catalana a la medicina i cirurgia de guerra (1936-1939)*.

CORTS BLAY, Ramon: *Localització, selecció i microfilmació de material documental històric dels segles XIX i XX conservat a l'Arxiu Secret del Vaticà (Estat de la Ciutat del Vaticà)*.

ECEIZA, Àngel: *La política catalana a les Corts Espanyoles: economia i descentralització (1901-1917)*.

FERRAN PERMANYER, Mariona: *Història de l'escola Isabel de Villena, mig segle (1939-1989)*.

FONTDEVILA, Núria: *El cost humà de la Guerra Civil de 1936-1939 a diverses poblacions de l'Alt Empordà i del Gironès*.

FONTSERÈ CARRIÓ, Carles: *Memòries*.

FRADERA BARCELÓ, Josep M.: *Jaume Balmes i la seva època*.

GINARD FERON, David: *L'oposició antifranquista mallorquina del 1948 al 1977*.

GUTIÉRREZ PÉREZ, Mònica: *Classificació de diversos fons documentals històrics darre-rament dipositats a l'Arxiu Nacional de Catalunya*.

HERRERO REQUEJO, FRANCISCO JOSÉ: *Classificació i catalogació dels arxius documentals de la JOC dipositats a l'Arxiu Nacional de Catalunya*.

INFIESTA PÉREZ, JOSÉ LUIS: *Història militar de la guerra d'Espanya (1936-1939)*.

JULIÀ CAPDEVILA, M. Lluïsa: *Epistolari de J. Ruyra*.

LÓPEZ, Pere: *Recerca als arxius dels hospitals militars habituals durant la passada Guerra Civil a les comarques de l'Alt Empordà, el Baix Empordà i el Gironès per fer la relació de soldats morts al front*.

MASSOT MUNTANER, Josep: *Els intel·lectuals mallorquins davant el franquisme. Col·laboració, oposició, exili*.

MEDINA CASANOVAS, Jaume: *Epistolari del Dr. Torras i Bages*.

MENA RUBIO, Beatriz: *Classificació i catalogació dels arxius documentals del PSUC cedits en dipòsit a l'Arxiu Nacional de Catalunya*.

MUÑOZ LLORET, Josep M.: *Jaume Vicens i Vives (1910-1960). Una trajectòria intel·lectual i política*.

OLIVA LLORENS, Jordi: *Revisió i correcció dels llistats nominals de víctimes al front de batalla durant la Guerra Civil de 1936-1939 corresponents a les comarques de la Garrotxa, la Cerdanya, el Ripollès, el Baix Empordà i la Selva.*

OLIVA, Núria: *Revisió i correcció dels llistats de víctimes al front corresponent a diverses poblacions de l'Alt Empordà, el Gironès i Terrassa.*

OLLÉ TORRENT, Isabel: *Bibliografia historicosocial i geogràfica del Baix Llobregat.*

PEÑARRUBIA MARQUÈS, Isabel: *Els partits polítics i la qüestió nacional a Mallorca.*

PLAYÀ MASET, Josep: *La repressió policíaca a Catalunya durant el període 1956-1976.*

POMÉS VIVES, Jordi: *La qüestió econòmica, social i política de l'entorn del cultiu i exportació de la patata primerenca al Maresme (1876-1960).*

PUEYO, M. Lluïsa: *Barcelona, 1835-1837.*

RAMISA VERDAGUER, Maties: *Catalunya vista pels oficials de l'exèrcit de Napoleó.*

— *La guerra del Francès al corregiment de Vic (1808-1814).*

— *La visió napoleònica dels catalans.*

RION TOMÀS, Joan: *Confecció dels índexs onomàstics de conceptes, d'autors i de destinataris del volum IV-3 i unificació general dels índexs de tot el volum IV de l'arxiu Vidal i Barraquer.*

SAMSÓ LLENAS, Joan: *Història de les edicions de llibres en llengua catalana.*

SERRA, Jordi: *El cost humà de la Guerra Civil a Terrassa.*

SOLÉ I SABATÉ, Josep M.: *La Cerdanya (1939-1946): franquisme, nazis i resistència.*

— *Localització i microfilmació dels informes i correspondència del consolat britànic a Barcelona.*

TORNÉ, Rafael: *Classificació cronològica de l'arxiu històric de premsa del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.*

VALLS MOLINS, M. Núria: *Biografia de les persones de Santa Coloma de Gramenet que han contribuït a la seva història recent.*

VALLVERDÚ MARTÍ, Robert: *La tercera guerra Carlina a la Catalunya meridional.*

VERNET BORRÀS, Joan: *El republicanisme al Camp de Tarragona. La Primera República.*

VILA, Rita: *Preparació per a l'edició de l'obra "Les Colònies Industrielles en Catalogne: le cas de la Colonia Sedó", d'Engràcia Ferré.*

1992

ALOY BOSCH, Joaquim: *La Guerra Civil a Manresa (1936-1939) (2n volum).*

ALOY BOSCH, Joaquim; FORNS, Ramon; GASOL PUJOL, Pere: *Milicians i soldats manresans al front.*

ARNABAT MATA, Ramon: *Liberalisme i reialisme durant el trienni liberal al Penedès i l'Anoia (1920-1923).*

BALLESTER MUÑOZ, David: *La Unió General de Treballadors de Catalunya (1936-1939).*

BELLSOLELL VILELLA, Joan Baptista: *Memòries de J. B. Bellsollell (1939-1948).*

BOTANCH ALBÓ, Eduard: *Bibliografia catalana del període 1947-1959.*

BROCO GÓMEZ, Trinitat: *Diari d'Ignasi Ribera Rovira.*

BURGAYA RIERA, Josep: *Dietari d'Antoni Bassas i Cuní.*

CAMPS VALLEJO, Ferran: *Els articles de Dom Sturzo al diari "El Matí" de Barcelona (1929-1936).*

CARBÓ DARNACULLETA, Margarita: *Bibliografia publicada a Mèxic sobre la Guerra Civil (1936-1939) i la postguerra.*

CARRERAS DE NADAL, Josep Rafael: *Localització de les cartes que han de formar part de l'edició de l'epistolari del Dr. Josep Torras i Bages.*

CARRION, Joan J.: *Els morts del Baix Camp al front (1936-1939).*

CASALS CORTÉS, Núria: *Història gràfica de Badalona (1939-1975).*

CASALS MESEGUER, Xavier: *Neonazisme a Espanya (1966-1990).*

CASANOVAS PRAT, Josep: *La Guerra Civil a Vic.*

CASELLES MONJO, Evarist: *Coordinació i correcció dels articles que configuraran el núm. 13 de la revista "Afers", dedicat a 100 anys de catalanisme.*

CASTILLO GARCÍA, Sofía: *El cost humà de la Guerra Civil: ripollesos morts al front.*

CID RAFAEL, Felip: *La contribució científica catalana a la medicina i cirurgia de guerra (1936-1939)*.

CLARA RESPLANDIS, Josep: *Desaparició i retorn de la imatge de la Mare de Déu de Núria (1967-1972)*.

— *La postguerra a les comarques gironines (1939-1951)*.

CONVERSI, Daniele: *Llengua i immigració en el discurs catalanista de la postguerra (1939-1990)*.

CORCOY RIUS, Marta: *Lluís Hernández. Escrits*.

CORTS BLAY, Ramon: *L'arquebisbe Fèlix Amat i l'última il·lustració espanyola*.

— *Localització, estudi i microfilmació de material documental dels fons de la Nunciatura de Madrid (període de Francesco Ragonese, 1913-1921)*.

COSTA FERNÁNDEZ, Lluís: *La dictadura de Primo de Rivera a Girona. Repressió política i cultural*.

DALMAU NORAT, Francesc: *Memòries de Francesc Dalmau*.

ESQUERDA ALSINA, Francesc: *Una dècada d'història del Club Excursionista de Gràcia*.

ESTRADA PLANELL, Gemma: *La Guerra Civil a la població del Bruc*.

FARRÉS MALIAN, Francesc: *Fotografia històrica de Vic (2a part)*.

FERRER ALÒS, Llorenç: *Els industrials bagencs en els orígens de les colònies tèxtils a finals del segle XIX*.

FONTSERÈ CARRIÓ, Carles: *Memòries de Carles Fontserè*.

GALLOFRÉ VIRGILI, M. Josepa: *L'edició catalana i la censura franquista (1951-1962)*.

GARCIA PUJADES, Xavier: *Preparació per a l'edició de l'obra "Xavier Garcia. Memòria i confessió"*.

GARCIA, Alba: *El cost humà de la Guerra Civil a Sant Joan Despí*.

GOMIS SANAHUJA, Joan: *Joan Gomis i Sanahuja (1a part)*.

GRUP DE COL·LABORADORS DEL MUSEU DE RUBÍ: *Llistat de rubinencs que moriren a la guerra*.

GUTIÉRREZ PÉREZ, Mònica: *Classificació i catalogació de diversos fons documentals dipositats darrerament a l'Arxiu Nacional de Catalunya.*

INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Localització de material fotogràfic que interressi a la història de Catalunya.*

IVERN SALVA, Dolors: *Esquerra Republicana de Catalunya (1936-1939).*

LLADÓ ROTGER, Francesc: *Estudi i catalogació de l'arxiu de Miquel Ferrà i Juan.*

MAESTRO, Jesús: *El cost humà de la Guerra Civil a Sabadell. Els morts al front.*

MASSOT MUNTANER, Josep: *Els bombardeigs a Mallorca durant la Guerra Civil.*

MEDINA CASANOVAS, Jaume: *Epistolari del Dr. Josep Torras i Bages.*

MENA RUBIO, Beatriz: *Classificació del material documental de l'arxiu històric del PSUC, cedit en dipòsit a l'Arxiu Nacional de Catalunya.*

MUÑOZ LLORET, Josep M.: *Jaume Vicens i Vives. Una trajectòria intel·lectual i política (1910-1960).*

NOGUERA, Josep: *Els morts del Berguedà al front durant la Guerra Civil del 1936-1939.*

OLIVAR DAYDI, Alexandre: *Preparació de l'addenda i transcripció de sermons inèdits de les obres completes de Torras i Bages.*

PEDREIRA FERNÁNDEZ, Josep: *Cent dies més un.*

— *Memòries de Josep Pedreira.*

PELLISSA SAFONT, Octavi: *Memòries d'Octavi Pellissa.*

PINYOL TORRENTS, Ramon: *La poesia patriòtica en la història literària catalana contemporània.*

PLANAS MARESMA, Jordi: *Biografia de Jaume Maspons i Camarassa (1872-1934).*

PUJULÀ, Jordi: *El cost humà de la Guerra Civil a Olot.*

RAGUER SUÑER, Ernest: *Correcció dels textos i preparació per a l'edició de l'obra: la manifestació de capellans del 1966.*

RAMISA VERDAGUER, Maties: *Localització de documentació que interressi a la història de Catalunya conservada a l'arxiu de Nantes.*

RUBÍ CASALS, M. Gemma: *La modernització política i la desarticulació del torn dinàstic a Catalunya entre 1901 i 1923.*

— *Partits, mobilització electoral i canvi polític a Manresa (1899-1923)*.

SAMSÓ LLENAS, Joan: *Història de les edicions de llibres en llengua catalana*.

SOLER SOLEY, Andreu: *Elaboració de l'apèndix i l'índex sistemàtic de les obres completes de Torras i Bages*.

THOMAS ANDREU, Joan M.: *L'organització de Falange Española Tradicionalista y de las JONS a Barcelona (1945-1948)*.

— *L'organització de Falange Española Tradicionalista y de las JONS a Barcelona en el primer franquisme*.

VALLVERDÚ MARTÍ, Robert: *La tercera guerra Carlina a les comarques meridionals de Catalunya*.

VARGAS GOLARONS, Ricard de: *L'actuació dels voluntaris catalans a la Primera Guerra Mundial*.

VILA MEDINYÀ, Josep M.: *Diaris i memòries personals de pagesos, menestrals, cavallers i ciutadans del Rosselló*.

VILLARROYA FONT, Joan: *Militars al servei de la República i contra l'aixecament militar del juliol de 1936*.

VIRÓS PUJOLÀ, Lluís: *La Junta Local de Reformes Socials a la Manresa de primeria de segle*.

1993

ALBET VILA, Montserrat: *Transcripció de l'epistolari entre Lluís Nicolau d'Olwer i Hermínia Grau (2a part)*.

ALTÉS AGULLÓ, Xavier: *Montserrat i la guerra napoleònica*.

ARNABAT MATA, Ramon: *Liberalisme i reialisme durant el trienni liberal al Penedès i l'Anoia*.

BALLESTER MUÑOZ, David: *La Unió General de Treballadors a Catalunya (1936-1939)*.

BROCO GÓMEZ, Trinitat: *Correcció i anotació del "Diari" d'Ignasi Ribera*.

CALVO CALVO, Àngel: *El pas de la societat agrària a la industrial al Baix Llobregat*.

CAMPILLO GUAJARDO, Assumpta: *Escriptors catalans i compromís antifeixista (1936-1939)*.

- CAMPS FERNÁNDEZ, Olga: *La Guerra Civil a Sant Joan de les Abadesses (2a part)*.
- CASELLES MONJO, Evarist: *Coordinació i correcció de diversos articles sobre la burgesia als Països Catalans al segle XIX*.
- CASTILLO GARCÍA, Sofía: *La Guerra Civil a Sant Joan de les Abadesses (1a part)*.
- COLL AMARGÓS, Joaquim: *El catalanisme conservador davant la crisi francesa de fi de segle. L'Afer Dreyfus (1894-1906)*.
- COSTA FERNÁNDEZ, Lluís: *La dictadura de Primo de Rivera a les comarques gironines*.
- DURAN GRAU, Eulàlia: *Transcripció de l'epistolari entre Lluís Nicolau d'Olwer i Hermínia Grau (1a part)*.
- ESTRADA PLANELL, Gemma: *La Guerra Civil al Bruc*.
- FARELL CODINACH, Glòria: *Localització d'articles de Josep Sanabre, Maurici Serrahima i Ramon Esquerra publicats al diari "El Matí" (1929-1936)*.
- FIGUERAS ARTIGUES, Josep M.: *Recerca, transcripció i anotació de textos de Valentí Almirall sobre federalisme*.
- FONTSERÈ CARRIÓ, Carles: *Memòries*.
- GARCIA, Manuel: *La història del Partit del Treball a Catalunya (1969-1980)*.
- GINARD FERON, David: *El moviment obrer a Mallorca sota el franquisme*.
- GOMIS SANAHUJA, Joan: *Memòries*.
- IVERN SALVÀ, Dolors: *Esquerra Republicana de Catalunya durant el període 1936-1939*.
- JARDÍ CASANY, Enric: *El president Companys durant la Segona República*.
- LLANAS PONT, Manuel: *Agustí Calvet "Gaziel" (1953-1964)*.
- MARQUÈS SUREDA, Salomó: *Els mestres catalans a l'exili durant el franquisme*.
- MONTORIOL SABATÉ, Rosa: *Bibliografia sistemàtica de Ferran Soldevila*.
- MUÑOZ LLORET, Josep M.: *Jaume Vicens Vives: una trajectòria intel·lectual i política (1910-1960)*.
- NAVARRO, Natàlia: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Baix Empordà*.

PEDREIRA FERNÁNDEZ, Josep: *Epistolari de Josep Pedreira i història.*

PLANAS PARELLADA, Josefina: *Elaboració d'un repertori bibliogràfic de publicacions periòdiques conservades al Centre de Documentació Josep Tarín Iglesias.*

PONS JAUME, Margalida: *L'activitat cultural a les Illes Balears a la postguerra.*

PUIG, Roser: *Revisió de les dades referents al cost humà de la Guerra Civil a Caldes de Malavella.*

RODRIGO GARCÍA, Antonina: *L'exili de la dona catalana el 1939.*

ROIG ROSICH, Josep M.: *Francesc Macià a les Corts Espanyoles (1906-1923). De militar espanyol a nacionalista català.*

SORT JANÉ, Josep: *La delegació de Batista i Roca davant el Foreign Office l'any 1938.*

THOMAS ANDREU, Joan M.: *L'organització de FET y de las JONS durant la Segona Guerra Mundial i els primers anys de la postguerra.*

TOSCAS SANTAMANS, Eliseu: *Estat i poder local a la Catalunya del segle XIX.*

VERNET BORRÀS, Joan: *La Primera República al Camp de Tarragona.*

1994

ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim: *De les esperances de 1705 al triomf borbònic.*

ALTÉS AGULLÓ, Xavier: *Montserrat i la guerra napoleònica.*

ANGUERA NOLLA, Pere: *Déu, rei i fam. La sociologia del primer carlisme a Catalunya.*

BALLESTER MUÑOZ, David: *La Unió General de Treballadors a Catalunya (1936-1939).*

BOCANEGRA VAQUERO, Santiago: *Pobresa i realitat urbana: la Casa Provincial de Caritat i la ciutat de Barcelona (1875-1923).*

CASANOVAS PRAT, Josep: *La política agrària de la Mancomunitat i la Generalitat de Catalunya.*

CASTAN ANDOLZ, Ignasi: *La guerra dels Matiners a Catalunya.*

CID RAFAEL, Felip: *La contribució científica catalana a la medicina i cirurgia de guerra (1936-1939).*

- CUGUERÓ CONCHELLO, Maria: *El Servei de Biblioteques al Front*.
- ESTRADA PLANELL, Gemma: *La Guerra Civil al Bruc*.
- FONS, Ramon: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Bages*.
- GABARDA CEBELLAN, Vicent: *La repressió a la rereguarda al País Valencià (1936-1939)*.
- GALLOFRÉ VIRGILI, M. Josepa: *L'edició catalana i la censura franquista (1962-1966)*.
- GARCIA SEDAS, Pilar: *Joan Pérez-Jorba. Del modernisme a l'avantguarda*.
- GARCIA, Agustí: *El cost humà de la Guerra Civil a les poblacions de Begues, Castelldefels, Gavà, Sant Boi de Llobregat, Sant Climent de Llobregat, Santa Coloma de Cervelló, Torrelles de Llobregat i Viladecans*.
- GASCON RODA, Jaume: *Memòries d'un periodista català*.
- GINARD FERON, David: *El moviment obrer a Mallorca sota el franquisme*.
- GONZÁLEZ, Ernesto: *El cost humà de la Guerra Civil a la comarca de l'Alt Penedès*.
- GRAÑA ZAPATA, Isabel: *L'Associació per la Cultura de Mallorca i les relacions intel·lectuals entre Catalunya i Mallorca*.
- IVERN SALVÀ, Dolors: *Esquerra Republicana de Catalunya durant el període 1936-1939*.
- MARQUÈS SUREDA, Salomó: *Els mestres catalans a l'exili durant el franquisme*.
- MASJOAN BRACONS, Eduard: *Natura i cultura populars a Catalunya (1880-1936)*.
- MONTORIOL SABATÉ, Rosa: *Bibliografia sistemàtica de Ferran Soldevila*.
— *El pensament i l'obra de Carles Pi i Sunyer*.
- MORENO JULIÀ, Xavier: *Falangisme i División Azul a Catalunya*.
- MUÑOZ LLORET, Josep M.: *Jaume Vicens Vives: una trajectòria intel·lectual i política (1910-1960)*.
- PONS JAUME, Margalida: *L'activitat cultural a les Illes Balears a la postguerra*.
- RAMÍREZ ROFASTES, Agnès: *Història de l'editorial Nova Terra*.
- RAMISA VERDAGUER, Maties: *Establiment de fons documentals dels arxius catalans sobre la guerra del Francès (1808-1914)*.

ROIG ROSICH, Josep M.: *Francesc Macià a les Corts Espanyoles (1906-1923). De militar espanyol a nacionalista català.*

SADURNÍ HILL, Teresa: *Els aeròdroms militars durant la Guerra Civil a Catalunya.*

SOLÀ PARERA, Àngels: *Els inicis de la industrialització de la filatura cotonera catalana (1790-1840).*

SOLÉ, Enric: *El cost humà de la Guerra Civil a la ciutat de Valls.*

STRUBELL TRUETA, Antoni: *Traducció i preparació per a l'edició de l'obra de Mavis Bacca Dowden "Acusada d'espia a la Barcelona franquista (1939-1943)".*

TORNÉ GUINART, Margarida: *Bibliografia comentada arreu de l'Estat espanyol sobre els fets d'Octubre de 1934.*

VILA MEDINYÀ, Josep: *La repressió lingüística i el problema de la llengua a la Catalunya Nord.*

1995

ABELLÓ I GÜELL, Teresa: *El sindicalisme de 1907 a 1923: un projecte catalanista.*

ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim: *De les esperances de 1705 al triomf borbònic.*

ALOY BOSCH, Joaquim: *Història gràfica de Manresa. La Restauració (1875-1931) (1a part).*

ARASA FAVA, Daniel: *Catalans a la Segona Guerra Mundial.*

ARNABAT MATA, Ramon: *Catalunya a les Corts del Trienni Liberal (1820-1823).*

ARNAVAT CARBALLIDO, Albert: *Propaganda comercial a Reus: marques i anuncis (1760-1939).*

BALLESTER MUÑOZ, David: *La Unió General de Treballadors a Catalunya (1936-1939).*

BARNOSELL JORDÀ, Genís: *Els inicis del moviment obrer a Mallorca sota el franquisme.*

BATISTA VILADRICH, Antoni: *La repressió policíaca a Catalunya (1939-1956).*

BELLSOLELL VILELLA, Joan Baptista: *Adéu, la clandestinitat (1939-1948).*

BOCANEGRA VAQUERO, Santiago: *Pobresa i realitat urbana: la Casa Provincial de Caritat i la ciutat de Barcelona (1875-1923).*

CASANOVAS PRAT, Josep: *La política agrària de la Mancomunitat i la Generalitat de Catalunya.*

COLL AMARGÓS, Joaquim: *Narcís Verdaguer i Callís (1862-1918), advocat i polític catalanista.*

COLOMINES COMPANYS, Agustí: *Localització de fonts britàniques sobre la Guerra Civil a Catalunya.*

CORTÉS CARRERES, Santi: *Contribució a un epistolari de postguerra.*

CORTS BLAY, Ramon: *Regest de la documentació sobre Catalunya i la Santa Seu conservada al fons de la Secretaria d'Estat de l'arxiu del Vaticà.*

COSTA FERNÁNDEZ, Lluís: *La dictadura de Primo de Rivera (1923-1930). Comunicació i propaganda a les comarques gironines.*

GARCIA PUJADES, Xavier: *Gent de la història catalana del segle XX a comarques.*

GARRABOU, Marta: *El cost humà de la Guerra Civil de 1936-1939: els soldats morts.*

GAVALDÀ TORRENTS, Antoni: *El sindicalisme a la província de Tarragona a la dècada dels quaranta (agrícola, industrial i del comerç).*

GINARD FERON, David: *El moviment obrer a Mallorca sota el franquisme.*

GRAÑA ZAPATA, Isabel: *L'Associació per la Cultura de Mallorca i les relacions intel·lectuals entre Catalunya i Mallorca.*

JOCILES BERJANO, Juan José: *El carlisme a l'alçament del 19 de juliol de 1936 a Catalunya.*

MAGRIÑÀ LOZANO, Ester: *El franquisme al Camp de Tarragona.*

MARQUÈS SUREDA, Salomó: *Els mestres catalans a l'exili: memòria escrita.*

MASJUAN BRACONS, Eduard: *Natura i cultura popular a Catalunya (1880-1936).*

MORENO JULIÀ, Xavier: *Falangisme i División Azul a Catalunya.*

PLA TOLDRÀ, Lluïsa: *Els Girona. L'estratègia econòmica d'una família de la burgesia catalana del segle XIX.*

PLANAS MARESMÀ, Jordi: *Transcripció i estudi de la memòria inèdita de Manuel Gispert "Estudio Agrícola de la comarca del Vallès (1874)".*

POMÉS VIVES, Jordi: *Rabassers i republicans (1919-1931). Un model sindical agrari català d'esquerres: la Unió de Rabassaires i altres cultivadors del camp de Catalunya.*

RISQUES CORBELLA, Manuel: *La Capitania General de Catalunya al segle XIX*.

ROIG ROSICH, Josep M.: *Francesc Macià a les Corts Espanyoles (1906-1923). De militar espanyol a nacionalista català*.

RUBÍ CASALS, Maria Gemma: *Història gràfica de Manresa. La Restauració (1875-1931) (2a part)*.

SOLÉ, Enric: *El cost humà de la Guerra Civil a la ciutat de Valls*.

THOMAS ANDREU, Joan M.: *La Jefatura Provincial de Falange Española Tradicionalista y de las JONS de Barcelona (1939-1948)*.

TOLEDANO GONZÁLEZ, Lluís Ferran: *Antiliberalisme i Guerra Civil a Catalunya. El moviment carlí davant la revolució democràtica i la tercera guerra Carlina (1868-1875)*.

VENTAYOL BOSCH, M. Àngels: *Josep Soler i Palet: historiador i polític a la Catalunya de la Restauració*.

VILÀ BAYERRI, Montserrat: *Catalogació de l'epistolari de Luis Nicolau d'Olwer conservat a la biblioteca del monestir de Montserrat*.

VINYES RIBAS, Ricard: *Sebastià Piera i el seu temps*.

1996

ABELLÓ I GÜELL, Teresa: *El sindicalisme de 1907 a 1923: un projecte catalanista*.

ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim: *De les esperances de 1705 al triomf borbònic*.

ANGUERA NOLLA, Pere: *Els orígens del catalanisme polític*.

ARNAVAT CARBALLIDO, Albert: *Propaganda comercial a Reus: marques i anuncis (1760-1939)*.

BALLESTER MUÑOZ, David: *La Unió General de Treballadors a Catalunya (1936-1978)*.

BERNAD RICART, Robert: *L'Assemblea de Catalunya (1971-1977)*.

CASANOVAS PRAT, Josep: *Història del cooperativisme a la comarca d'Osona*.

CEBRIÁN SERRET, Carme: *Estimat PSUC. Antropologia política del partit dels comunistes*.

CORTS BLAY, Ramon: *Localització, selecció i microfilmació de material documental referent a la història de Catalunya (segles XIX-XX) que es troba a l'Arxiu Secret del Vaticà (Fons Nunciatura de Madrid).*

FIGUEROLA GARRETA, Jordi; BURGAYA RIERA, Josep: *L'Assemblea de Catalunya a Osona.*

FRUTOS SOLER, Pilar; PUJADÓ PUIGDOMÈNECH, Judit: *Els refugis antiaeris de la Guerra Civil a Barcelona.*

GALOFRE ILLAMOLA-SIMAL, Jordi: *Transcripció, anotació i elaboració de l'índex onomàstic de la correspondència entre Jordi Rubió i Balaguer i el seu fill durant la Guerra Civil.*

GAVALDÀ TORRENTS, Antoni: *El sindicalisme a la província de Tarragona a la dècada dels quaranta (agrícola, industrial i del comerç).*

GOMIS SANAHUJA, Joan: *Redacció de l'obra "Memòries cíviques" (2a part).*

INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Localització i classificació de material gràfic que interressi a la història de Catalunya.*

LLAURADÓ BROS, Carles: *Els maquis a les comarques tarragonines.*

MASJOAN BRACONS, Eduard: *Natura i cultura populars a Catalunya (1880-1936).*

PLA TOLDRÀ, Lluïsa: *Els Girona. L'estratègia econòmica d'una família de la burgesia catalana al segle XIX.*

PLA BARBERO, Xavier; FARRIOL, Núria: *Correspondència a Carles Rahola.*

POMÉS VIVES, Jordi: *Rabassers i republicans (1919-1931). Un model sindical agrari català d'esquerres: la Unió de Rabassaires i altres cultivadors del Camp de Catalunya.*

RIBERA, Antoni: *Transcripció, anotació i preparació per a l'edició de l'obra "Diari" d'Ignasi Ribera Rovira.*

RISQUES CORBELLÀ, Manuel: *La Capitania General de Catalunya al segle XIX.*

ROIG ROSICH, Josep M.: *Transcripció i anotació d'articles d'Antoni Rovira i Virgili publicats del 1936 al 1939.*

VILÀ BAYERRI, Montserrat: *Edició i estudi de l'Epistolari Jaume Bofill i Mates/Lluís Nicolau d'Olwer.*

VINYES RIBAS, Ricard: *Sebastià Piera i el seu temps.*

1997

ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim: *De les esperances de 1705 al triomf borbònic.*

BALLESTER I MUÑOZ, David: *La Unió General de Treballadors a Catalunya (1939-1977).*

BATISTA VILADRICH, Antoni: *ETA a Catalunya.*

CORTS BLAY, Ramon: *Localització, selecció i microfilmació de material documental referent a la història de Catalunya (segles XIX-XX) que es troba a l'Arxiu Secret del Vaticà (Fons Nunciatura de Madrid).*

COSTA FERNÁNDEZ, Lluís: *Biografia de Josep Pella i Forgas (1852-1918).*

FERRÉ TRILL, Xavier: *Transcripció d'un manuscrit inèdit de don Antoni de Bofarull sobre la primera guerra Carlina a Catalunya.*

FRUTOS SOLER, Pilar; PUJADÓ PUIGDOMÈNECH, Judit: *El moviment associatiu a la rereguarda: els refugis antiaeris.*

GHANIME, Albert: *José Andrew Covert-Spring i la Barcelona lliberal i romàntica.*

GOMIS SANAHUJA, Joan: *Redacció de l'obra Memòries Cíviques (2a part).*

INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Localització i classificació de material gràfic que interressi a la història de Catalunya.*

MARQUÈS SUREDA, Salomó: *L'obra educadora dels mestres catalans exiliats a Veneçuela i a altres països americans.*

RIBERA, Antoni: *Transcripció, anotació i preparació per a l'edició de l'obra "Diari" d'Ignasi Ribera Rovira.*

RISQUES CORBELLA, Manuel: *La Capitania General de Catalunya al segle XIX.*

RUBÍ CASALS, M. Gemma: *Preparació per a l'edició de l'obra "Història gràfica de Manresa (2n volum): de la Restauració a la dictadura de Primo de Rivera (1875-1931)".*

SANTACANA TORRES, Carles: *El Consejo Nacional del Movimiento i Catalunya.*

THOMÀS, Joan M.: *La Jefatura Provincial de FET y de las JONS de Barcelona (1940-1948).*

VENTURA, Jordi: *Els moviments icarians a Catalunya a la primera meitat del segle XIX.*

VILA MEDINÀ, Josep M.: *Recerca de documentació sobre la repressió lingüística al Rosselló a l'època contemporània.*

VINYES RIBAS, Ricard: *Sebastià Piera i el seu temps.*

1998

ABELLÓ I GÜELL, Teresa: *El sindicalisme a Catalunya (1907-1923). De la reorganització a la desfeta sindical.*

ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim: *De les esperances de 1705 al triomf borbònic.*

ALCOBERRO PERICAY, Agustí: *Els catalans a l'imperi austríac (segle XVIII).*

BALLESTER I MUÑOZ, David: *La Unió General de Treballadors de Catalunya a la postguerra.*

BARRACHINA LIZÓN, Carles: *El procés del PSUC contra Numen Mestres i altres.*

BROCO GÓMEZ, Trinitat: *Transcripció, anotació i preparació per a l'edició de l'obra "Diari d'Ignasi Ribera Rovira".*

CLAVIJO LEDESMA, Julio: *La política assistencial en relació amb la població refugiada durant la Guerra Civil.*

CORTS BLAY, Ramon: *Localització, selecció i microfilmació de material documental referent a la història de Catalunya (segles XIX-XX) que es troba a l'Arxiu Secret del Vaticà (Fons Nunciatura de Madrid).*

COSTA FERNÁNDEZ, Lluís: *L'emigració catalana a Amèrica (s. XVIII-XIX). El cas de Begur.*

CUCCU, Marina; PALOMAS I MONCHOLI, Joan: *Víctor Balaguer i Itàlia (1848-1872).*

DURAN I SOLÀ, Lluís: *Francesc Flors i Calcat: catalanisme i ensenyança catalana.*

GENÍS FALGUERES, Alexandra: *Transcripció de l'epistolari de l'historiador Ferran Soldevila.*

INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Localització i classificació de material gràfic que interressi a la història de Catalunya.*

MARÍN SILVESTRE, Dolors; BOFILL COROMINAS, Montserrat: *Història del CADCI.*

MAYMÍ RICH, Josep; ROS NICOLAU, Josep; TURRÓ VENTURA, Xavier: *Els refugiats a la Guerra Civil a la comarca del Gironès*.

OLIVA I LLORENS, Jordi: *Inventari i indexació dels Fons de la "CIIM núm 2" conservat a l'arxiu de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona*.

PIQUÉ I PADRÓ, Jordi; ESTIVILL I PÉREZ, Josep: *Els refugiats de la Guerra Civil a la comarca del Tarragonès*.

RISQUES CORBELLÀ, Manuel: *Barcelona, 1947: Sumaríssim 35836*.

ROIG ROSICH, Josep M.: *Francesc Macià a les Corts Espanyoles (1906-1923): de militar espanyol a nacionalista català*.

SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep: *L'activitat guerrillera a la zona de l'antiga diòcesi de Tortosa (els maquis)*.

SOLER COS, Meritxell: *Euskadi a Catalunya (1936-1939)*.

STRUBELL I TRUETA, Antoni: *L'aportació de Josep Narcís Roca i Farreras al nacionalisme català*.

VALLVERDÚ MARTÍ, Robert: *La guerra dels Matiners (1846-1849). Una crisi social i una revolta popular*.

1999

ALBERTÍ ORIOL, Jordi: *L'itinerari ideològic i biogràfic d'Eugeni d'Ors*.

ALCOBERRO PERICAY, Agustí: *Els catalans a l'imperi austríac (segle XVIII)*.

ANTON PELAYO, Javier: *Les formes culturals dels canonges catalans del segle XVIII: el capítol de la catedral de Girona*.

BALLESTER I MUÑOZ, David: *La Unió General de Treballadors de Catalunya a la postguerra*.

BROCO GÓMEZ, Trinitat: *Transcripció, anotació i preparació per a l'edició de l'obra "Diari d'Ignasi Ribera Rovira"*.

CASAS SORIANO, Just: *Les relacions socials durant la Generalitat republicana. Sindicalisme, empresa i jurats mixtos. La Conselleria de Treball (1931-1936)*.

CORTS BLAY, Ramon: *Localització, selecció i microfilmació de material documental referent a la història de Catalunya (segles XIX-XX) que es troba a l'Arxiu Secret del Vaticà (Fons Nunciatura de Madrid)*.

COSTA FERNÁNDEZ, Lluís: *L'emigració catalana a Amèrica (s. XVIII-XIX). El cas de Begur.*

CRUSELLS VALETA, Magí: *Laya Films: informació i propaganda cinematogràfica de la Generalitat republicana durant la Guerra Civil (1936-1939).*

CUCCU, Marina; PALOMAS I MONCHOLI, Joan: *Víctor Balaguer i Itàlia (1848-1872).*

CUSSÓ SEGURA, Xavier: *Alimentació, mortalitat i desenvolupament. Evolució de l'economia i societat catalanes dins el context espanyol i europeu des de 1860.*

FERRÉ TRILL, Xavier: *Transcripció de la primera part del manuscrit "Historia de la Guerra Civil de los siete años", d'Antoni Bofarull.*

GUIXÉ COROMINES, Jordi: *Operació Bolero: la deportació de refugiats republicans a Còrsega i Algèria (1948-1951).*

INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Localització i classificació de material gràfic que interessi a la història de Catalunya.*

JIMÉNEZ SUREDA, Montserrat: *Les relacions entre l'església catalana i el poder polític durant el segle de les llums exemplificades en l'anàlisi del capítol de la catedral de Girona de 1700 a 1808.*

MARQUÈS SUREDA, Salomó: *L'obra educadora dels mestres catalans exiliats a Mèxic.*

MAYMÍ RICH, Josep; ROS NICOLAU, Josep; TURRÓ VENTURA, Xavier: *Els refugiats de la Guerra Civil a la comarca del Gironès.*

PIQUÉ I PADRÓ, Jordi; ESTIVILL I PÉREZ, Josep: *Els refugiats de la Guerra Civil a la comarca del Tarragonès.*

PUIGSECH FARRÀS, Josep: *Anàlisi del socialisme-marxisme català: les relacions entre el Partit Socialista Unificat de Catalunya i la Internacional Comunista i la seva vinculació amb el Partit Comunista d'Espanya i el conjunt d'òrgans de l'estat liberal espanyol.*

RAMISA VERDAGUER, Maties: *El capteniment del Govern central espanyol amb el principat de Catalunya a l'època napoleònica.*

ROIG ROSICH, Josep M.: *Francesc Macià a les Corts Espanyoles (1906-1923): de militar espanyol a nacionalista català.*

VILLARROYA FONT, Joan: *Localització i selecció de material documental referent a bombardeigs durant la Guerra Civil que es troba a l'Archivo de l'Aeronautica (Itàlia).*

2000

BALLESTER I MUÑOZ, David: *La Unió General de Treballadors de Catalunya durant el franquisme*.

BOU ROS, Jordi: *Joan Mañé i Flaquer i el seu temps*.

— *Recerca als arxius francesos de documentació del segle XIX, especialment dels catòlics liberals que van tenir relació amb Mañé i Flaquer i Jaume Balmes*.

BROCO GÓMEZ, Trinitat: *Transcripció, anotació i preparació per a l'edició de l'obra "Diari d'Ignasi Ribera Rovira"*.

CORTS BLAY, Ramon: *Localització, selecció i microfilmació de material documental referent a la història de Catalunya (segles XIX-XX) que es troba a l'Arxiu Secret del Vaticà (Fons Nunciatura de Madrid)*.

COSTA FERNÁNDEZ, Lluís: *L'autonomista: història i memòria*.

CROSOS CASADESÚS, Jaume: *Memòria de la guerra: Pruit i Tavertet*.

CRUSELLS VALETA, Magí: *Laya Films: informació i propaganda cinematogràfica de la Generalitat republicana durant la Guerra Civil (1936-1939)*.

FUSTÉ GAMISANS, Àngels: *Transcripció i redacció de les memòries de Jacint Carrió*.

GASOL PUJOL, Pere; ALOY BOSCH, Joaquim: *La República a Manresa i l'aportació de bagencs il·lustres*.

GUIXÉ COROMINES, Jordi: *Recerca de documentació als arxius oficials francesos sobre determinats episodis de la Guerra Civil i la postguerra*.

— *L'exili republicà a França*.

INFIESTA PÉREZ, José Luis: *Localització i classificació de material gràfic que interessi a la història de Catalunya*.

MUÑOZ PUJOL, Josep M.: *Biografia d'Agustí Duran Sanpere*.

RAMISA VERDAGUER, Maties: *Les relacions entre Catalunya i Espanya a l'època de la guerra del Francès (1808-1814)*.

VILÀ BAYERRI, Montserrat: *Història, política i cultura: la col·laboració de Lluís Nicolau d'Olwer a "La Publicidad" (1922-1930)*.

VILLARROYA FONT, Joan: *L'exili de 1939*.

2001

ALBERTÍ ORIOL, Jordi: *Recerca i redacció de les anotacions del tercer volum de l' "Obra completa" d'Eugeni d'Ors.*

ALCOBERRO PERICAY, Agustí: *Coordinació i redacció d'articles per a la publicació "El Temps d'Història".*

BATLLOSERÀ BORRELL, Pere: *El separatisme a Catalunya: dels orígens a la Guerra Civil.*

BENGOECHEA ECHAONDO, Soledad: *Actitud de les dretes i de les organitzacions empresarials davant la proclamació de la Segona República.*

BOSCH CASTELLÓ, M. Àngels: *Transcripció i anotacions de l'edició del "Diari de la Guerra Mundial (1939-1940)" i del "Dietari de l'exili del 1939", de Pous i Pagès.*

CADENA CATALÁN, Josep M.: *Els Pomells de Joventut.*

CAÑELLAS JULIÀ, Cèlia; TORAN BELVER, Rosa: *Històries de militància, exili i resistència.*

DOLL PETIT, Rubèn: *El primer èxode: la fugida d'una classe dirigent l'any 1936.*

DURAN SOLÀ, Lluís: *L'Associació Palestra.*

ESCALA ROMEU, Glòria: *Recerca i conferència: Josep Lluís Pellicer, un dibuixant i reporter gràfic abans de la fotografia instantània.*

GONZALVO BOU, Gener: *Biografia d'Eduard Toda i Güell (1844-1941), diplomàtic, mecenes i historiador.*

GUIXÉ COROMINES, Jordi: *Recerca a diversos arxius de documentació d'exili i Generalitat republicana.*

LLAURADÓ BROS, Carles: *La incidència de la guerrilla antifranquista i de les forces d'ordre públic a la zona del Maestrat i a les comarques catalanes de l'Ebre, el Priorat, el Matarranya i els ports de Tortosa-Beseit.*

MARQUÈS SUREDA, Salomó: *Les mirades del retorn. Els exiliats retornats a Catalunya.*

MAYMÍ RICH, Josep; ROS NICOLAU, Josep; TURRÓ VENTURA, Xavier: *Els refugiats a les comarques de Girona.*

MIR MAYOL, Gregori: *Estudi i relació de la documentació sobre la Guerra Civil a l'arxiu d'E. Allison Peers conservat a la Universitat de Liverpool.*

MONTAÑANA MARTÍNEZ, Esther: *Els valencians als camps de concentració nazi.*

MUÑOZ LLORET, Josep M.: *Preparació per a l'edició en versió castellana de l'obra "Biografia intel·lectual", de Jaume Vicens Vives.*

PARRÓN GUASCH, Artur: *L'exili republicà espanyol a Mèxic.*

PEÑARRUBIA MARQUÈS, Isabel: *Alexandre Rosselló, entre el civisme i la modernització (1870-1902).*

PEREA SIMÓN, Eugeni: *L'advocació de les ànimes del purgatori a l'Arxidiòcesi de Tarragona.*

PLA BARBERO, Xavier: *Preparació per a l'edició de l'obra "Glosari 1908-1909", d'Eugeni d'Ors.*

PONS PUJOL, Jordi: *Localització de documentació que fa referència a la història de Catalunya conservada als arxius diplomàtics de Nantes i París.*

RAGUER SUÑER, Ernest: *Preparació per a l'edició de l'obra "L'Arxiu de l'Església Catalana i la Guerra Civil".*

RECASENS LLORT, Josep: *La repressió franquista a la ciutat de Tarragona (1939-1947).*

RIQUER I PERMANYER, Borja de: *Preparació per a l'edició en versió castellana de l'obra "Identitats contemporànies: Catalunya i Espanya".*

RISQUES CORBELLA, Manuel: *Tortura i terror com a mecanisme de desarticulació de l'antifranquisme i de desmobilització social.*

SERRA FERNÁNDEZ, Miquel: *Fons documentals del món del treball a Catalunya en els segles XIX i XX.*

SOLERVICENS BO, Josep: *Revisió i redacció d'articles per a la publicació "El Temps d'Història".*

TRES I ARNAL, Joan: *Revisió de textos del segon volum de l'obra "Literatura de la revolució i la contrarevolució (1789-1849)".*

VALLVERDÚ MARTÍ, Robert: *La guerra dels Matiners a Catalunya. Una crisi econòmica i una revolta social.*

VINYES RIBAS, Ricard: *El món penitenciari sota el franquisme: l'univers carcerari femení.*

2002

ALBERTÍ ORIOL, Jordi: *Transcripció, anotació i edició del XIII volum de l'“Obra completa d'Eugeni d'Ors” corresponent als anys 1920-1921.*

AMAT TEIXIDÓ, Jordi: *República, Guerra Civil i franquisme al Maresme (1931-1949): Montgat i Alella.*

ARNAVAT CARBALLIDO, Albert: *La visió catalana del Marroc i els magrebins al segle XIX.*

ARTIGAS CANDELA, Jordi: *Dibuixants catalans a partir dels anys trenta.*

CAÑELLAS JULIÀ, Cèlia: *Històries de militància, exili i resistència (entrevistes).*

CARRILLO MORALES, Susana: *Recerca de fons documentals que facin referència al món del treball (segles XIX i XX) conservats a diversos arxius.*

DOMÈNECH SAMPERE, Xavier: *Societat civil i canvi polític a Catalunya (1956-1976).*

DURAN SOLÀ, Lluís: *Els orígens ideològics de Palestra.*

ESCUADERO, Jean-Paul: *Les gitans catalans et leur langue.*

FERRER COSTA, Josep: *Epistolari de Joan Coromines i Joan Sales.*

GARCIA SEDAS, Pilar: *Biografia de Josep M. de Sucre.*

HIDALGO RAMÍREZ, José Manuel: *La dreta colomenca: debilitat política i conservadurisme social, Santa Coloma de Gramenet (1939-1979).*

MAS SOLENCH, Josep M.: *Biografia del P. Lluís Rodés i Campderà.*

MASSÓ CARBADILLO, Jaume: *El salvament del patrimoni historicoartístic (1936-1939). Les delegacions de la Generalitat de Catalunya a Reus i Tarragona.*

MONTANER REIG, Josep M.: *La Guerra Civil i el franquisme a la comarca del Solsonès.*

MUÑOZ PUJOL, Josep M.: *Biografia de Joan Fuster.*

MURGADES BARCELÓ, Josep: *Testimoniatge de la impremta de Cal Claret, de Vilafranca del Penedès.*

NAVAIS ICART, Joan: *El projecte polític de les forces esquerranes i republicanes en l'àmbit reusenc al llarg de la Segona República i la guerra.*

NOGUÉ PASTÓ, Lluís: *Cent reclutes catalans a Guinea i a l'Àfrica occidental.*

PLA BARBERO, Xavier: *Supervisió i coordinació de l'edició del XIII volum de l'“Obra completa d'Eugeni d'Ors” corresponent als anys 1920-1921.*

PLANAS MARESMA, Jordi (coordinador): *Diccionari biogràfic dels alcaldes del Vallès Oriental.*

PUJADAS MARQUÈS, Joan: *Cròniques americanes de Vicenç Riera i Llorca.*

PUJADÓ PUIGDOMÈNECH, Judit: *Els refugis antiaeris a Catalunya.*

RAGUER SUÑER, Ernest: *Arxiu de l'Església Catalana durant la Guerra Civil.*

RECASENS LLORT, Josep: *La repressió franquista a la ciutat de Reus.*

RIBERA FAIG, Josep M.: *Història de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat a Buenos Aires.*

ROVIRÓ ALEMANY, Ignasi: *L'estat de les parròquies del Bisbat de Vic el 1939.*

RUBIRALTA CASAS, Fermí: *Biografia política de Joan Cornudella Barberà.*

SABATÉ ALENTORN, Jaume: *La Guerra Civil a la comarca del Priorat.*

SAMARRA SANCHO, Frederic: *El moviment obrer català a les primeres dècades del segle XX des d'un vessant nacionalista.*

SANTESMASES OLLÉ, Josep: *Església, poder local i poder senyorial. Vila-rodona (1758-1830).*

SOLÀ RIVERA, Montserrat: *La Segona República a Catalunya a través del calendari festiu.*

SOLERVICENS BO, Josep: *Coordinació, revisió i redacció d'articles per a la publicació “El Temps d'Història”.*

SUBIRANA ORTÍN, Jaume: *Arxiu Émilie Noulet.*

SUBIRATS TORREBADELL, Oscar: *Expressions de sociabilitat urbana en les zones rurals de la Catalunya del primer terç del segle XX.*

TODA BONET, Agnès: *La resistència cultural a Reus i les seves rodalies.*

TOLEDANO GONZÁLEZ, Lluís Ferran: *Antiliberalisme i Guerra Civil a Catalunya. El moviment carlí davant la revolució democràtica i la tercera guerra Carlina (1868-1876).*

TORAN BELVER, Rosa: *Històries de militància, exili i resistència (transcripció).*

- TOUS VALLVÈ, Jordi: *Transcripció i anotació del dietari de Lluís Anglès.*
- VILÀ BARCELÓ, Pere: *Entrevistes a supervivents de la Lleva del Biberó.*
- VILA DELCLÒS, Enric: *Els orígens intel·lectuals de Néstor Luján.*
- VILA MEDINYÀ, Josep M.: *Dietaris i textos memorístics a la Catalunya Nord.*

2003

- AGUADÉ SORDÉ, Jaume: *El procés de desamortització de l'església de Vilabella (Alt Camp).*
- ARNAVAT CARBALLIDO, Albert: *La visió catalana del Marroc i els magrebins al segle XIX.*
- BENGOECHEA ECHAONDO, Soledad: *Actituds i polítiques de les dretes i de les organitzacions empresarials durant el primer bienni republicà (1931-1933).*
- CALVET BELLERA, Josep: *Les evasions a través del Pirineu de Lleida durant la Segona Guerra Mundial.*
- CARRILLO MORALES, Susana: *Recerca de fons documentals que facin referència al món del treball a Catalunya (segles XIX i XX) conservats a diversos arxius.*
- COLL AMARGÓS, Joaquim: *El polític monàrquic Josep Maria Milà i Camps, comte del Montseny.*
- COMAS GÜELL, Montserrat: *Diccionari d'impressors a Catalunya durant el segle XIX.*
- CORTS BLAY, Ramon: *Recerques a l'Arxiu Secret del Vaticà.*
- DOLL PETIT, Rubèn: *La Lliga Catalana durant la Guerra Civil espanyola.*
- DURAN TORT, Carola: *Biografia de Pere Aldavert (1850-1932).*
- FERRÉ TRILL, Xavier: *Configuració de la ideologia nacional d'Antoni Rovira i Virgili: de la nació cultural a la nació política o la superació del federalisme d'estat (1900-1923).*
- FERRER COSTA, Josep: *Epistolari Joan Coromines i Manuel Sanchís Guarner.*
- GONZALVO BOU, Gener: *El reusenc Eduard Toda i Güell i el monestir de Poblet (1869-1941).*

- GRAU MATEU, Josep: *La Lliga Regionalista i la llengua catalana (1901-1923)*.
- HIDALGO RAMÍREZ, José Manuel: *La dreta colomenca: debilitat política i conservadurisme social, Santa Coloma de Gramenet (1939-1979)*.
- IBARZ GELABERT, Jordi: *Treball i gènere a la societat catalana. Gestió de la informació i recursos telemàtics*.
- JANÉ CHECA, Oscar: *Ramon Trobat, identitats i contraidentitats entre Catalunya i França a l'època moderna (1640-1698)*.
- JUNQUERAS VIES, Oriol: *Els fonaments del pensament català contemporani en els primers memorials econòmics catalans (1611-1630)*.
- LLORENÇ RODRÍGUEZ, Ester: *Figueres, 15 sentències de mort (1939)*.
- MARTÍ ESCAYOL, Maria Antònia: *Les arrels de la identitat catalana contemporània en el pensament ambiental d'època moderna (segles XVI-XVIII)*.
- MAS SOLENCH, Josep M.: *Biografia-estudis sobre Mn. Frederic Clascar i Sanou (1973-1919)*.
- MIR MAYOL, Gregori: *Estudi i relació de la documentació sobre la Guerra Civil conservat a l'arxiu d'E. Alison Peers a la Universitat de Liverpool*.
- *L'intent de crear una Catalunya independent durant la Guerra Civil a través de les notícies dels arxius del Foreign Office i del Partit Conservador*.
- MONTANER REIG, Josep M.: *La Guerra Civil i el franquisme a la comarca del Solsonès*.
- PARRON GUASH, Artur: *L'exili balear a Mèxic*.
- PLA BARBERO, Xavier: *Per a l'edició de l'original del "Glosari 1910-1911", d'Eugeni d'Ors (redacció de la presentació i d'una part de l' anotació, confecció de l' apartat crític i elaboració de l'índex de noms)*.
- PLANES BALL, Josep: *Transcripció dels quaderns inèdits de memòries de la família Piniella*.
- POBLET FEIJÓO, Francesc J.: *El moviment esperantista a Catalunya (1898-1939)*.
- PUJADAS MARQUÈS, Joan: *Epistolari Sara Llorens (1901-1953)*.
- PUJADÓ PUIGDOMÈNECH, Judit: *Inventari de tots els refugis construïts durant la Guerra Civil a Catalunya*.
- RAGUER SUÑER, Ernest: *Preparació per a l'edició de l'obra "Arxiu de l'Església Catalana durant la Guerra Civil"*.

RECASENS LLORT, Josep: *La repressió franquista a la província de Tarragona (Baix Camp)*.

REIXACH VICENT, Montserrat: *Transcripció del treball sobre la premsa a l'exili i l'emigració*.

SÁNCHEZ MATA, Francesc: *Diccionari biogràfic dels alcaldes del Vallès Oriental (1901-2000)*.

SERRA FORNELL, Valentí: *Aportacions del laicat franciscà a la història de Catalunya (1883-1957)*.

SINCA ALGUÉ, Genís: *Biografia d'Artur Bladé Desumvila*.

TÈBAR HURTADO, Xavier: *Franquisme i contrarevolució agrària. Els propietaris de la terra i el sindicat vertical a Catalunya (1939-1947)*.

TOLEDANO GONZÁLEZ, Lluís Ferran: *La muntanya insurgent. L'impacte de la tercera guerra Carlina en la vida política catalana*.

TORRAS RIBÉ, Josep M.: *La generació de la postguerra (1714-1717)*.

TOUS VALLVÈ, Jordi: *Evarist Massip, dirigent comorerista*.

TRES ARNAL, JOAN: *Revisió de textos del tercer volum de l'obra "Literatura de la revolució i la contrarevolució (1789-1849)", de Max Cahner*.

VILÀ BARCELÓ, Pere: *Entrevistes a supervivents de la Lleua del Biberó*.

VILANOVA MURILLO, M. Antònia: *Retrats d'exili i migració (1939-1978). Una perspectiva parisina*.

VINAIXA MIRÓ, Joan Ramon: *La primera guerra Carlina al sud de l'Ebre (1833-1840)*.

ZAMBRANA FORERO, Isabel; MARTÍ PÉREZ, Verònica: *Catalogació de les col·leccions de fullets i material menor, relatives a la literatura i la història catalana, que es conserven a la biblioteca Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú*.

2004

AGUILAR CESTERO, Raül: *La fundació i consolidació de la Universitat Autònoma de Barcelona, entre el tardofranquisme i la Transició (1965-1977)*.

AGUSTÍ ROCA, Carme: *Menors i justícia durant el primer franquisme: l'actuació dels tribunals tutelars de menors.*

ARÉVALO CORTÈS, Just: *Lletres "republicanes" de batalla (gestes i peripècies dels periodistes de combat en els diaris barcelonins de la segona dècada del segle xx).*

ARREDONDO GENARO, Bárbara: *La música social en Catalunya en la primera mitad del siglo xx: coblas, orfeones y bandas de música. El caso de la Ciudad Condal. La Municipal de Barcelona y Juan Lamote de Grignon.*

BACARDÍ TOMÀS, Montserrat: *Transcripció d'una tria de l'epistolari d'Anna Murià.*

BEDOLLA REBOLLO, Víctor Manuel: *Repressió dels homosexuals durant el franquisme.*

BIELSA GUIU, Josep Carles; ALONSO QUIÑONES, Albert; COBOS GUIXÉ, Xavier: *La penetració de l'islam a la Catalunya contemporània.*

CALVET BELLERA, Josep: *Les muntanyes de la llibertat, els Pirineus en guerra (1938-1950).*

CATTINI, Giovanni-Conrad: *La modernització del pensament liberal al sud europeu a finals del segle XIX. L'"España Regional" i la politització del discurs regeneracionista.*

COMAS GÜELL, Montserrat: *Redacció del "Diccionari d'impressors catalans al segle XIX".*

CORTS BLAY, Ramon: *Localització, selecció i microfilmació de material per a la història de l'Església a Catalunya (època del president Lluís Companys) conservat a l'Arxiu Secret del Vaticà.*

DALLA-CORTE CABALLERO, Gabriela: *L'americanisme català des de la pèrdua de Cuba i Puerto Rico a la Guerra Civil. La "Revista Comercial Iberoamericana Mercurio" i el seu impacte cultural i econòmic.*

DOMÈNECH SAMPERE, Xavier: *El canvi polític (1956-1977). Materials per a una història des de sota, per a una perspectiva des de Catalunya.*

FONS VILARDELL, Ramon: *Documentació manresana als papers de Salamanca.*

GELONCH SOLÉ, Josep: *Política, societat i discurs legitimador del règim franquista. Lleida (1938-1951).*

GRACIA ALONSO, FRANCISCO: *Buidatge dels fons de la Secció de Ciències Humanes i Filosofia de la UNESCO a París, corresponents al període en què aquest organisme va ser dirigit per Pere Bosch Gimpera (1948-1952).*

HORTA CALLEJA, GERARD: *L'origen contemporani de la lluita per l'emancipació de les dones a Catalunya: la relació amb els moviments socioreligiosos heterodoxos.*

IBARZ GELABERT, JORDI; ENRECH MOLINA, CARLES: *Associacionisme obrer i organització del treball a Catalunya (1868-1931).*

ÍNIGUEZ GRÀCIA, DAVID: *Memòria oral i fonts documentals per a l'Associació d'Antics Aviadors de la República.*

JANÉ CHECA, ÒSCAR; BARRULL PERNA, CARLES: *La memòria de la Guerra Civil a la Ribargorça. Aproximació històrica a la Guerra Civil a la Ribargorça. Dietari de Josep Maria Montoliu Manyanet (1936-1939).*

LLORENÇ RODRÍGUEZ, ESTER: *Reproducció dels consells de guerra dels afusellats a Girona pel règim franquista per dipositar els documents a l'abast de la població en els arxius històrics comarcals respectius (2a fase).*

MÚLBERGER ROGELE, ANNETTE CHRISTINE; VILAPLANA TRAVERIA, ELISABET: *Les relacions entre espiritisme i Església a la Catalunya contemporània.*

NERÍN ABAD, GUSTAU: *Els catalans en la conquesta de la selva*

NOFRE MATEO, DAVID: *Frenologia i mesmerisme en una cultura industrial (Catalunya 1842-1945).*

PLANELLAS-WITZSCH, MARK: *Víctor Castells. El Consell Nacional Català (1953, Mèxic - 1975, Londres). Una voluntat de participació col·lectiva i presència internacional.*

POBLET FEJOO, FRANCESC: *Els inicis del moviment esperantista a Catalunya (1898-1908).*

PONS PUJOL, JORDI: *La política francesa respecte a la Catalunya espanyola (1898-1931).*

PRAT CARVAJAL, ENRÍC: *El moviment per la pau a Catalunya els anys vuitanta.*

RAMISA VERDAGUER, MATIÉS: *La documentació sobre la guerra del Francès a Catalunya continguda als arxius de Madrid, Segòvia i Simancas.*

RÚA FERNÁNDEZ, JOSÉ MANUEL: *El projecte sindical de Convergència Democràtica de Catalunya durant la Transició (1974-1980).*

RAGUER SUÑER, Ernest: *Recerca històrica per a l'edició de la segona part de l'Arxiu de l'Església Catalana durant la Guerra Civil, referent a l'any 1937.*

SANTOS SANTOS, María-Cruz: *Les relacions exteriors de l'anarquisme català des de la Primera Guerra Mundial fins al final de la Guerra Civil.*

SUÁREZ CARMONA, Lluïsa: *El cinema del canvi de segle (1896-1910) i la construcció d'un públic popular a Barcelona. El cas del Paral·lel.*

TRES I ARNAL, Joan: *Revisió de textos del quart volum de l'obra de Max Cahner: "Literatura de la revolució i la contrarevolució (1789-1849)".*

VALLS MOLINS, Roser: *La història del Col·legi d'Infermeria de Barcelona (1954-2004).*

VILLAR GARRUTA, Concepció: *Treball, família i gènere a Barcelona: estudi d'un cas: Hijos de Gerardo Bertrán [HGB] (1920-1979).*

VILANOVA MURILLO, M. Antònia: *Localització, recuperació i conservació de fonts històriques sobre l'exili català a Marsella i Perpinyà.*

2005

ALONSO QUIÑONES, Albert: *La vaga de la Roca.*

ALOY BOSCH, Joaquim: *Ricard Lladó i Font (Manresa, 1915-2004). Una vida dedicada al BOC, al POUM i a la lluita antifranquista.*

ANDREASSI CIERI, Alejandro: *Elaboració d'una pàgina web temàtica sobre la història del republicanisme a Catalunya.*

ARNABAT MATA, Ramon: *La repressió a l'Alt Penedès durant el primer franquisme (1939-1948).*

BENGOECHEA ECHAONDO, Soledad: *Els empresaris catalans davant dels projectes de llei regulant el treball de les dones (1855-1913).*

BORRELL CAIROL, Mònica: *Tribunals industrials i magistratures de treball: condicions de treball i conflictivitat laboral femenina (1931-1975).*

CABRÉ MASSOT, Montserrat: *Puig i Cadafalch periodista.*

CALVET BELLERA, Josep: *La postguerra militaritzada. La presència militar als Pirineus durant el primer franquisme (1939-1950).*

COBOS GUIXÉ, Xavier: *La cinematografia de guerra. El SIE Films (Sindicat de la Indústria de l'Espectacle), de Barcelona. La producció cinematogràfica anarquista durant la Guerra Civil espanyola (1936-1939).*

COLL PIGEM, Maria; PUIG PLA, Josep: *La vaga de tramvies del 1957.*

COLOM RUIZ, Marina: *La burgesia catalana a Paraguai i a Bolívia: la guerra del Chaco.*

COMAS GÜELL, Montserrat: *Diccionari d'impressors catalans al segle XIX.*

CORTS BLAY, Ramon: *Relacions entre el Vaticà i Catalunya (1877-1893).*

ENRECH MOLINA, Carles: *Teoria i pràctica sindical en l'organització del treball d'ofici tèxtil a Catalunya (1868-1923).*

FERNÁNDEZ SEGURA, José: *La participació dels catòlics en el moviment obrer de Barcelona (1946-1978).*

FERRÉ TRILL, Xavier: *El nacionalisme republicà d'Antoni Rovira i Virgili a "El Poble Català" (1905-1914).*

FERRER ALÒS, Llorenç: *Invertir en teixits. Industrialització i burgesia catalana a partir de la família Berenguer d'Artés (Bages).*

FERRER COSTA, Josep: *Transcripció de l'epistolari Pere Coromines & Joan Coromines I (1925-1929).*

FIGUERES ARTIGUES, Josep Maria: *Lluís Companys a la Guerra Civil.*

FORASTER BASAGAÑA, Xavier: *Biografia del Dr. Torras i Bages.*

GARNER, Jason: *Acció cooperativa. El movimiento cooperativo en Cataluña (1899-1939).*

GAVALDÀ TORRENTS, Antoni: *El batec de Josep M. Rendé, de la Mancomunitat a la renovació agrària de Catalunya.*

GELONCH SOLÉ, Josep: *Ritus, mites i símbols franquistes. Lleida (1938-1951).*

GÓMEZ MESTRES, Sílvia: *Propietat i ús de l'aigua al Rosselló al segle XIX: el cas dels molins de Prades de Conflent.*

GRÀCIA ALONSO, Francesc: *Historiografia de la recerca arqueològica a Catalunya. (Buidatge dels fons de l'Arxiu General de l'Administració-Alcalá de Henares i de l'Arxiu Militar d'Àvila).*

GRAU MATEU, Josep: *La custòdia del patrimoni artístic català durant la Guerra Civil i el seu impacte en la formació dels fons dels museus de Catalunya.*

GUIXÉ COROMINES, Jordi: *Policia franquista i la repressió dels refugiats republicans a França.*

GUTIÉRREZ DEULOFEU, Juli: *Alexandre Deulofeu. Biografia. L'home i el seu temps.*

IBARZ GELABERT, Jordi: *Associacionisme obrer i organització del treball a Catalunya. Els casos del sector portuari i del sector químic (1890-1930).*

JENSEN, Silvina Inés: *Memorias e identidades exílicas. Una historia del destierro catalán en Argentina (1939-...).*

LO CASCIO, Paola: *Aproximació a la història de l'andalucisme polític a Catalunya durant la Transició: el Partido Socialista de Andalucía (1976-1982).*

LÓPEZ ESTEVE, Manel: *L'obra de govern del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya (1931-1939).*

MARTÍN RAMOS, Josep Lluís: *La política del PSUC de Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939).*

MARTÍNEZ MUNTADA, Ricard: *Una experiència de l'esquerra revolucionària a Catalunya: la Lliga Comunista Revolucionària (1971-1991).*

MARTÍNEZ MUÑOZ, M. Paz: *La producció cinematogràfica anarquista realitzada a Barcelona durant la Guerra Civil espanyola (1936-1939).*

MAYMÍ RICH, Josep: *Salvador Seguí: mite i realitat.*

MESA SELLÉS, Ibán: *La Companyia Transatlàntica a Guinea Equatorial.*

MOLLFULLEDA VINYALLONGA, Conxita: *Història de combat.*

MUÑOZ PUJOL, Josep M.: *Biografia de Lluís Nicolau d'Olwer i el seu temps. Estudi polític, bancari i intel·lectual.*

PALOMAS MONCHOLÍ, Joan: *Víctor Balaguer: textos de catalanisme progressista.*

PALUZIE HERNÁNDEZ, Elisenda; TIRADO FABREGAT, Daniel Aureli; PONS NOVELL, Jordi: *L'impacte del nacionalisme econòmic espanyol sobre el desenvolupament econòmic de Catalunya i el País Valencià: revisant la tesi de Romà Perpinyà.*

PÉREZ NESPEREIRA, Manuel: *La recepció del pensament i la cultura europeus a la Catalunya de la Restauració.*

PIÉ VALLS, Marçal: *Inventari, classificació, descripció i inici de transcripció del fons documental de la masia Can Valls de Mosqueroles.*

PUJADAS MARQUÈS, Joan: *Transcripció de l'epistolari Manuel Serra i Moret e Eva Foix*.

RAMISA VERDAGUER, Maties: *Redactar una història de la guerra del Francès a Catalunya (1808-1814)*.

RECASENS LLORT, Josep: *La repressió franquista a la comarca de l'Alt Camp (1939-1950)*.

RISQUES CORBELLA, Manel: *Bartolomé Barba Hernández. Barcelona després de la Segona Guerra Mundial*.

ROCA ROSELL, Francesc: *Preparació i estudi dels escrits de joventut de l'economista Joan Sardà*.

ROS NICOLAU, Josep; TOMÁS GUILERA, Jordi: *Els refugiats de la Guerra Civil (1936-1939) a Barcelona*.

RÚA FERNÁNDEZ, José Manuel: *Evolució del mapa sindical català durant la dècada dels vuitanta (1980-1990): hegemonies i alternatives*.

RUBIRALTA CASAS, Fermí: *Daniel Cardona i Civit (1890-1943). Biografia política*.

SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep; VIDAL ARASA, Joan Francesc; MARTÍ SERRET, M. Jesús; FERRE PANISELLO, Pere; GALBE PASTÓ, Andrea; CASTELLANOS MADUPELL, Eva: *El republicanisme a les Terres de l'Ebre*.

SELLÉS VIDAL, Elionor: *Moviment obrer, canvi polític, social i cultural. Les Comissions Obreres a Catalunya (1964-1978)*.

SIMON TARRÉS, Antoni: *Projecte sobre la viabilitat d'un diccionari català de conceptes polítics i socials*.

TÉBAR HURTADO, Xavier: *Poders polítics i poders socials a la província de Barcelona durant la immediata postguerra. Mite i realitat del governador civil Antonio Correa Veglison (1940-1945)*.

TORAN BELVER, Rosa: *Biografia de Joan de Diego Herranz (1915-2004), supervivent de Mauthausen*.

TORRA FERNÁNDEZ, Lúdia: *Comercialització i pautes de consum de gèneres tèxtils a Barcelona (1800-1850)*.

VALLVERDÚ MARTÍ, Robert: *El carlisme català durant la Segona República espanyola (1930-1936). Anàlisi d'una política estructural*.

VEGA MASANA, Eulàlia: *Treballadores, legislació laboral i sindicalisme durant la Segona República a Catalunya.*

VENZA, Claudio: *Barcelona i la comunitat italiana (1923-1939).*

VILLAGRASA HERNÁNDEZ, Fèlix: *Ràdio Pica, 25 anys d'emissions independents.*

VILLAR GARRUTA, Concepció: *Treball, família i gènere a Barcelona. Estudi d'un cas: Hijos de Gerardo Bertrán [HGB] (1920-1979).*

ZENOBI, Laura: *Autonomia i democràcia. La transició democràtica a Catalunya.*

2006

AGUSTÍ ROCA, Carme: *Menors perillosos o menors en perill. Justícia juvenil, tribunals tutelars i establiments de menors durant el franquisme a Catalunya.*

ALOY BOSCH, Joaquim: *Epistolari Emilià Martínez - Pedro Flores. Diàleg entre anarquistes (1973-1980).*

ALTURO PERUCHO, Jesús: *La producció de textos clandestins a la presó Model de Barcelona el 1937.*

AMAT TEIXIDÓ, Jordi: *Palafolls (1931-1940). República, Guerra Civil i primer franquisme.*

ANDREASSI CIERI, Alejandro: *Elaboració d'una biblioteca virtual d'autors del moviment obrer català.*

ANGUERA NOLLA, Pere: *El republicanisme català i l'origen de la commemoració de l'11 de setembre.*

ANTENTAS COLLDERRAM, Josep Maria: *El moviment obrer a Miniwatt: de l'antifranquisme a la descolonització (1960-2005).*

ARMENGOL SEGÚ, Josep: *Caciquisme i vida politicoelectoral a Catalunya (1875-1923).*

— *El Centre Nacionalista Republicà (1906-1910) i el catalanisme d'esquerres: implantació del CNR a Lleida i a les comarques gironines.*

ARNABAT MATA, Ramon: *La repressió a l'Alt Penedès (1939-1948) (2a part).*

BACARDÍ TOMÀS, Montserrat: *Epistolari Pere Calders - Joan Triadú.*

BALLBÉ SANS, Neus: *Llorenç Tomàs i Costa (1660?-1738), canceller del Principat de Catalunya. L'evolució del seu llegat testamentari durant l'època contemporània.*

BALCELLS GONZÁLEZ, Albert: *Els llocs de memòria de Catalunya. Història i política des de finals del segle XIX a finals del segle XX.*

BARRULL PERNA, Carles: *Els presoners catalanoparlants a Zuera (Saragossa). Digitalització d'un fons documental de la postguerra.*

BIELSA GUIU, Josep: *Les dones de la vaga de la Roca (1976-1977).*

BLASCO MARTEL, Yolanda: *Epistolari de J. Badia: el pensament bancari al segle XIX.*

BONALES CORTÉS, Jacinto: *Del límit comunal a la frontera internacional: identitats, institucions i límits de la frontera hispanoandorrana.*

BORDETES JIMÉNEZ, Ivan: *Configuració i creixement de nuclis suburbials a la Sabadell de postguerra (1939-1960).*

BORRELL CAIROL, Mònica: *Tribunals industrials: Condicions de treball i conflictes laborals.*

BOU GARRIGA, Gisela; GONZÁLEZ VILALTA, Arnau: *La Catalunya republicana vista per la diplomàcia italiana (1931-1939).*

BOU ROS, Jordi: *"La fiesta de la Paz", la construcció de l'imaginari col·lectiu (1876).*

CALVET BELLERA, Josep: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca de l'Alta Ribagorça.*

CARMANIU MAINADÉ, Xavier: *Dona, societat i cultura a la Girona de 1900 a 1936.*

CASASSAS SIMÓ, Oriol: *Història d'un coratge. Diari d'una dona camí de l'exili.*

CERVELLÓ SALVADÓ, Àlex: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Tarragonès.*

CLARASÓ GARCIA, Montserrat: *Estudi del pensament republicà i la personalitat de Pau Claris.*

COMAS GÜELL, Montserrat: *L'impressor Brusi i els seus companys d'ofici (1792-1833).*

COMASÒLIVAS FONT, Joan; ALQUÉZAR ALIANA, Ramon: *Joan Bistuer i Espias (Brigada mixta El Campesino), dietari de guerra i postguerra (22 d'agost de 1937 - 25 de juliol de 1943).*

CORBALÁN GIL, Joan: *Franquistes contra republicans. República i Guerra Civil a Osona segons la documentació oficial: sumaris i causa general.*

CORTS BLAY, Ramon: *Catalunya i la Santa Seu segons l'Arxiu Secret del Vaticà (1931-1936).*

COSTA FERNÁNDEZ, Lluís: *El nacionalisme cubà i Catalunya. Comunicació política, social i cultural.*

COSTA RUIBAL, Oscar: *L'iberisme català entorn el primer nou-cents.*

CUESTA GÓMEZ, José Miguel: *Migració i moviment veïnal al barri de Llefia de Badalona.*

DÍAZ ESCULIES, Daniel: *De la Guerra Civil, l'exili i el franquisme (1936-1975).*

DUEÑAS ITURBE, Oriol: *Josep Maria Trias Peitx: biografia.*

ENRECH MOLINA, Carles: *Ocupació, família i estratègies laborals al Barcelonès sud (1920-1931).*

ESCALA ROMEU, Glòria: *Josep Lluís Pellicer i Fenyé (Barcelona, 1842-1901).*

ESCOTO FIBLA, Elisabet: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Barcelonès.*

ESCRICH VIDAL, Victòria: *Primeres expedicions de repatriats de la URSS arribades a Espanya (1956-1957).*

ESPINO LÓPEZ, Antoni: *La recepció del pensament republicà europeu a Catalunya.*

FÈLIX BALLESTA, M. Àngels; CAPSETA CASTELLÀ, Joan: *Visió de Catalunya segons l'Arxiu Secret del Vaticà.*

FERRAN OLIVA, Joan M.: *Els darrers catalans cubans.*

FERRÉ TRILL, Xavier: *Biografia intel·lectual i política de Pere Cavallé Llagostera (1880-1939).*

— *El Centre Nacionalista Republicà (1906-1910) i el catalanisme d'esquerres: implantació del CNR a la circumscripció de Tarragona, Reus i Falset i sobre la ramificació valenciana del CNR.*

— *Obres polítiques escollides d'Antoni Rovira i Virgili.*

FERRER COSTA, Josep: *Epistolari Joan Coromines - Lluís Nicolau D'Olwer.*

FONTANA LÁZARO, Josep: *Estudi crític de l'obra "Práctica y estilo de celebrar Cortes en el Reino de Aragón, Principado de Cataluña y Reino de Valencia, y una noticia de las de Castilla y Navarra", d'Antoni Capmany.*

GABRIEL SIRVENT, Pere: *El Centre Nacionalista Republicà (1906-1910) i el catalanisme d'esquerres: la política i la cultura republicana en el canvi de segle.*

— *El republicanisme federal i el catalanisme (1868-1911).*

GHANIME RODRÍGUEZ, Albert: *Els fets dels dies 4 i 5 de gener de 1836.*

GIMENO VACARISAS, Gema; CASAS BORRÀS, Remei: *Història de la Joventut Catòlica, entitat cultural fundada a Molins de Rei el 1879.*

GRÀCIA ALONSO, Francesc: *L'arqueologia a Catalunya (1939-1945). Les relacions amb els arqueòlegs nazis.*

GRAU BIOSCA, Elena: *Giulia Adinolfi (1930-1980): preservar els sabers femenins.*

IBARZ GELABERT, Jordi: *El món del treball a "La Vanguardia" durant la Primera Guerra Mundial (1914-1919).*

IORDACHE CARSTEA, Ana-Maria Luiza: *Los catalanes republicanos en los campos de concentración soviéticos.*

IVERN SALVÀ, M. Dolors: *L'actuació política i social de les afiliades a Esquerra Republicana de Catalunya.*

IZQUIERDO BALLESTER, Santiago: *El Centre Nacionalista Republicà (1906-1910) i el catalanisme d'esquerres: el naixement i el CNR en la vida política catalana de la Restauració.*

JENSEN, Silvina Inés: *Memorias e identidades exílicas. Una historia del destierro catalán en Argentina (1939-...) (2a part).*

JUNQUERAS VIES, Oriol: *Enciclopèdia interactiva republicana.*

LÓPEZ ESTEVE, Manel: *Annexos i documents del segon volum de "Generalitat de Catalunya: obra de govern (1931-1939)".*

LÓPEZ GONZÁLEZ, Jesús: *Bibliografía dels monuments que gestiona el Museu d'Història de Catalunya.*

LORENZO RUBIO, César: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Barcelonès.*

— *El moviment de presos socials durant la Transició: una perspectiva des de Catalunya.*

LORENZO TREVIÑO, Guillermo: *Història dels moviments socials a través de la seva representació gràfica.*

MARTÍN BERBOIS, Josep Lluís: *La Lliga Regionalista de Sabadell del 1930 al 1945.*

MARTÍNEZ BLANCH, Jordi; TORRES GARRIGA, Jaume: *Creació d'una base de dades sobre militància política i sindical als Països Catalans.*

MARTÍNEZ MAURI, Mònica: *La percepció dels intermediaris ("brokers"...) en la historiografia catalana.*

MARTÍNEZ MUÑOZ, M. Paz: *Films documentals anarquistes durant la Guerra Civil espanyola.*

MOLINA DE LA SALUD, Cristina: *Bibliografia dels monuments que gestiona el Museu d'Història de Catalunya.*

MOLINER PRADA, Antoni: *Estudi crític i transcripció del primer volum de l'obra "Barcelona cautiva, o sea, diario exacto de lo ocurrido en la misma ciudad mientras la oprimieron los franceses...", de Ramon Ferrer.*

MOLLFULLEDA VINYALLONGA, Conxita: *L'entorn de l'arxiduc Carles d'Àustria (1705-1740) en els seus aspectes culturals i artístics.*

MONFORT COLL, Aram: *Barcelona, 1939: ocupació i repressió militar. El camp de concentració d'Horta.*

MORALES MONTOYA, Mercè: *De la Guerra Civil a la guerra freda. La Generalitat de Catalunya (1939-1948).*

MORENO CHACÓN, Manuel: *El Centre Nacionalista Republicà (1906-1910) i el catalanisme d'esquerres: implantació del CNR a Girona i les comarques gironines.*

MORENO CULLELL, Vicente: *L'associacionisme dels immigrants en el franquisme i la Transició (1950-1982).*

MOYANO GARCIA, Margarita: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca d'Osona.*

MUÑOZ PUJOL, Josep M.: *Lluís Nicolau d'Olwer o la construcció i destrucció de la República.*

NAVARRO DOMÈNECH, Eduard: *La repressió franquista al Vallès Oriental. L'exemple de Granollers.*

OLIVA LLORENS, Jordi: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya. Estudi general de les àrees estudiades.*

PALÀ MONCUSÍ, Albert: *Sociabilitat i geografia del lliure pensament català (1868-1923)*.

PANIAGUA DE PAZ, Fernando: *Lluites autònomes a Catalunya (1970-1980)*.

PEDRET OTERO, Gerard: *Preparació de l'edició crítica de l'autobiografia de Josep Peirats Valls*.

PLANES VALL, Josep Albert: *La Guerra de Successió en una terra de frontera: la Seu d'Urgell*.

PLANS BERENGUER, Anna; LORAN GILL, Margarida; CASANOVAS PAGÈS, Montserrat: *De Joaquim de Mercaderi Belloch a Arnau de Mercader i Zufia, dues generacions que il·lustren l'evolució de l'aristocràcia catalana des de mitjans del segle XIX a mitjans del segle XX*.

PLANS CAMPDERRÓS, M. Lourdes: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Vallès Occidental*.

— *Transcripció del copiadore de correspondència d'Alfons Sala i Argemí*.

PRAT CARVAJAL, Enric: *Pacifistes. Estudi sociològic i polític dels activistes del moviment per a la pau*.

PUJADAS MARQUÈS, Joan: *Epistolari Joan Coromines - Francesc Cambó. La gènesi de la miscel·lània Fabra*.

RAJA VICH, Antonio: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca de l'Anoia*.

RECASENS LLORT, Josep: *La repressió franquista a la comarca del Baix Penedès*.

RIBA MIRALLES, Jordi: *Republicanisme i escola: història i idees de l'ensenyament moral i cívic*.

RIBERA RUSTULLET, Carles: *Transcripció dels diaris d'exili de Joaquim Aleixandri i Babot*.

ROBERT FERRER, Miquel: *Història de l'esport adaptat a la Catalunya contemporània*.

ROCA ROSELL, Francesc: *Atles de la internacionalització de Catalunya*.

ROCA VERNET, Jordi: *La cultura política del trienni constitucional (1820-1823)*.

RODRIGO ALHARILLA, Martín: *Banquers catalans establerts fora de Catalunya: Cuba, París i Madrid*.

RÚA FERNÁNDEZ, José Manuel; LO CASCIO, Paola: *El suport de la federació piemontesa del PCI a l'estrena democràtica del PSUC (1977)*.

RUBÍ CASALS, M. Gemma: *El Centre Nacionalista Republicà (1906-1910) i el catalanisme d'esquerrres: implantació del CNR a les comarques barcelonines, l'actuació parlamentària del CNR i un balanç del seu projecte polític*.

RUBIÓ SOBREPÈRE, Josep: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca de les Garrigues*.

SÁNCHEZ SORRIBES, Anna: *Configuració i creixement de nous suburbis a la Barcelona de postguerra (1939-1952). El barraquisme a l'àrea de Montjuïc en els anys quaranta*.

SANTOS SANTOS, María-Cruz: *Les oficines de la CNT a l'exterior durant la Guerra Civil*.

SERRA PUIG, Eva: *Les corts catalanes. Una aproximació històrica*.

SOLÉ CASES, Mireia: *Estudi de l'impacte migratori en el creixement urbà de Santa Coloma de Gramenet durant la dècada dels anys seixanta. Un cas concret: el barri de Singuerlín*.

TEIXIDOR COLOMER, Anna: *La producció periodística de Jaume Miravittles a l'exili*.

VADELL VALLBONA, Pau; VALLS DE PADRINES AMENGUAL, Joan: *L'espectacle del Gòlgota. El 31 de març de 1844 a Felanitx, crònica d'una catàstrofe*.

VALLVERDÚ MARTÍ, Robert: *L'extrema dreta a Catalunya (1931-1936). La força del carlisme i la seva participació en la trama civil del 19 de juliol de 1936*.

VÁZQUEZ OSUNA, Federico: *El Tribunal de Cassació de Catalunya*.

VEGA MASANA, Eulàlia: *La participació política i social de les treballadores a Catalunya (1930-1950)*.

VELASCO ARTIGUES, Albert; RAMOS RUIZ, Jordi; MONTBLANC LASAGA, Joan: *Documental i estudi històric sobre els vençuts del Prat de Llobregat*.

VELASCO MARTÍN, Miquel-Àngel: *Articles publicats en premsa per Manuel Serra i Moret*.

VENZA, Claudio: *Feixisme i antifeixisme italià durant la Guerra Civil a Catalunya*.

VILALTA CAELLAS, Isaac: *Historia del barrio de Cuenca de Gironella*.

VILLAGRASA HERNÁNDEZ, Fèlix: *Les revoltes barcelonines de 1842 i 1843. Esdeveniments i personatges*.

VILLAR GARRUTA, Concepció: *Hijos de Gerardo Bertrán, la fàbrica de les llaunes a Sant Martí de Provençals.*

XAUBET VILANOVA, Josep: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Barcelonès.*

2007

ALBÓ, Immaculada: *Estudi introductori a la segona edició del llibre "Panoràmica del nacionalisme català", de Fèlix Cucurull.*

ALTURO PERUCHO, Jesús: *Els "Coloquios Cataluña-Castilla" (1964-1971).*

AMAT FUSTÉ, Jordi: *Memòries de Mn. J. Agut. La persecució religiosa durant la Guerra Civil.*

AMAT TEIXIDÓ, Jordi; MAS GIBERT, Xavier: *De la Guerra de Cuba a la Guerra Civil. Els moviments polítics, econòmics i socials a Canet de Mar (1898-1936).*

ANGUERA NOLLA, Pere: *Origen i difusió de la commemoració de l'11 de setembre a les comarques catalanes.*

ARNABAT MATA, Ramon: *Cost humà de la Guerra Civil a Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú i el Vendrell.*

BALCELLS GONZÁLEZ, Albert: *Estudi introductori a la segona edició del llibre "Panoràmica del nacionalisme català", de Fèlix Cucurull.*

BORDERÍAS MONDÉJAR, Cristina: *Institucions i gènere en la formació del mercat de treball.*

BOTRAN PAHISSA, Albert: *La interpretació de la història en el pensament independentista català contemporani (1968-1988).*

BOU ROS, Jordi: *Del "Messager di Midi" al "Criterio". Els primers textos del catalanisme.*

CABALLER ALBAREDA, Gemma: *Josep Maria Trias Peitx: biografia d'un combat.*

CASASSAS YMBERT, Jordi: *Edició de la "Crònica Diària" de la Generalitat de Catalunya (1936-1939).*

CERVELLÓ RODES, Frederic; CIURANA PRAST, Judit: *Plens de Riu (records i vivències d'un flixanco, 1920-1950).*

COLL PIGEM, Maria: *Memòries de Ramon Casas i Busquets.*

COMAS GÜELL, Montserrat: *Diaris de les biblioteques populars del Penedès (1936-1939)*.

CORTS BLAY, Ramon: *Documentació inèdita sobre Catalunya a l'Arxiu Secret del Vaticà*.

COSTA RUIBAL, Òscar; COLL I AMARGÓS, Joaquim: *La memòria oral a l'Ateneu Barcelonès (1939-1977)*.

DALLA CORTE, Gabriela: *L'home de Cambó: el projecte americanista de Rafael Vehils (1900-1947)*.

FERNÁNDEZ GARCIA, Elena: *Les dones catalanes dins la revolució liberal Espanyola (1808-1823)*.

FORASTER BASAGAÑA, Xavier: *Església, identitat i poder*.

GARCÍA ÁLVAREZ, Betsabé: *Biografia d'Helena Masseras. La primera universitària*.

GARCÍA BORDERÍA, M. Teresa: *El període revolucionari al Pallars (1936-1938)*.

GARRIGA ANDREU, Joan: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya a Granollers*.

GÓMEZ MUÑOZ, Raquel: *Epistolari entre E. C. Ricart i J. F. Ràfols (1915-1960)*.

GONZÁLEZ MORANDI, Pablo; PUJOL CRUELLS, Adrià: *Sortir al carrer. Mobilitzacions ciutadanes durant la Segona República a Barcelona*.

GRAU LLUCIÀ, Roser: *Les biografies oblidades: diari d'un alcalde republicà a l'Anoia*.

GUTIÉRREZ ESCODA, Esther: *Els refugiats de guerra a Reus (1936-1938)*.

JARNE MÓDOL, Antonieta: *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida, segle xx*.

LÓPEZ ESTEVE, Manel: *Guerra Civil, comerç exterior i conflicte institucional. La Generalitat de Catalunya i el govern de la República (1936-1939)*.

MARIMON RIUTORT, Antoni: *El Centre Nacionalista Republicà (1906-1910) i el catalanisme d'esquerres*.

MARTÍNEZ MUÑOZ, Pau: *Mateo Santos, un anarquista intel·lectual*.

MICHONNEAU, Stephane: *"Los sátrapas de Occidente de Antonio Ramos": estudi crític i transcripció*.

MIR CURCÓ, Conxita: *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida, segle xx*.

MIRALLES HENARES, Esther: *Batalló disciplinari de Clariana de Cardener*.

MUÑOZ FELIPE, Javier: *L'impuls cinematogràfic d'Esquerra Republicana de Catalunya i el seu govern.*

MUÑOZ PUJOL, Josep M.: *Petita història del Teatre Independent a Catalunya (1955-1987).*

MOLINER PRADA, Antoni: *Estudi preparatori de la publicació dels volums 2 i 3 de l'obra "Barcelona cautiva, o sea, diario exacto de lo ocurrido en la misma ciudad mientras la oprimieron los franceses..."*, de Ramon Ferrer.

NAVARRO DOMÈNECH, Eduard: *El franquisme i l'oposició al Vallès Oriental: l'exemple de Granollers (1939-1975).*

OJEDA MATA, Maite: *L'expulsió de la comunitat jueva del Poble Sec (1939-1945).*

OLIVA LLORENS, Jordi: *Redacció d'un estudi general sobre les àrees estudiades en el projecte del cost humà de la Guerra Civil a Catalunya.*

PARRAS SALVADOR, Jaume; SANTIRSO RODRÍGUEZ, Manuel: *Rubí als pupitres: una crònica escolar de 1812 a 2006.*

PÉREZ NESPEREIRA, Manuel: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya a les comarques gironines.*

PÉREZ NESPEREIRA, Manuel: *La crisi del parlamentarisme a Catalunya.*

POBLET FEIJOO, Francesc: *La consolidació del moviment esperantista a Catalunya (1908-1911): el congrés universal esperantista de Barcelona de 1909.*

POCA GAYA, Josep: *Un republicà enmig de feixistes. Moments viscuts.*

PONS PUJOL, Jordi: *La política francesa respecte a Catalunya (1898-1931).*

PRAT CARVAJAL, Enric: *Estudi de les manifestacions per la pau de la ciutat de Barcelona (1981-1991).*

PUIGVENTÓS LÓPEZ, Eduard: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya a les comarques gironines.*

RIBA MIRALLES, Jordi: *Sociologia i emancipació: el pensament polític del Modernisme.*

RODRIGO ALHARILLA, Martín: *Elaboració d'una pàgina web amb materials impresos provinents de l'activitat política antifranquista a Catalunya (1939-1977).*

RUBIÓ SOBREPÈRE, Josep: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya a les Borges Blanques.*

SALVADOR CORROS, Montserrat: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca del Vallès Oriental*.

SANTA MARINA OLIVER, Luis David: *Un viatge pel metro de Barcelona. Aproximació a una història del treball*.

SOLÀ GUSSINYER, Pere: *Cens històric de les associacions i de les xarxes de capital social a les comarques de la demarcació de Lleida. Segles XIX i XX*.

VELASCO MARTÍN, Miquel-Àngel: *Adaptació i edició crítica de les "Memòries inèdites de Miquel Ferrer i Sanxís"*.

VENTEO MELÉNDREZ, Daniel: *L'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i els estudis històrics a Catalunya*.

VERA GARCIA, Jordi; MOLINÉ RODES, Helena; JUNQUERAS VIES, Oriol: *Una aproximació a les polítiques de joventut en els anys republicans (1931-1939)*.

VICEDO RIUS, Enric: *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida. Segle XX*.

VIDAL CASELLAS, M. Dolors: *La cultura com a element de promoció turística (1908-1936)*.

VIRÓS PUJOLÀ, Lluís; SARDANS FARRÀS, Jordi: *La maquinària industrial de Manresa (1923-1987), treball i empresa en una indústria clau de la metal·lúrgia catalana*.

2008

ALERT PUIG, Josep: *De la rereguarda a la rereguarda. Proposta de transcripció del dietari de la Guerra Civil de Martí Iglesias i Aloy*.

ARNABAT MATA, Ramon: *Cost humà de la Guerra Civil a les comarques de l'Alt Penedès, el Baix Penedès i el Garraf*.

CABALLER ALBAREDA, Gemma: *El Comité national catholique d'aide aux réfugiés de l'Espagne*.

CALVET BELLERA, Josep: *Cost humà de la Guerra Civil a la Val d'Aran*.

CAMPABADAL BERTRAN, Mireia: *Estudi i edició crítica d'un parell de cròniques manuscrites en català entorn del setge de Barcelona de 1713-1714*.

CORBELLA LÓPEZ, Gerard: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca de l'Urgell*.

DALLA CORTE, Gabriela: *El Centenari de la Independència d'Amèrica al món intel·lectual català: projecte polític, celebracions i simbolisme.*

FERRÉ TRILL, Xavier: *Pere Cavallé, dramaturg i polític.*

FERRER COSTA, Josep: *Edició i anotació de la correspondència intercanviada entre el lingüista Joan Coromines i el seu editor del "Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana i de l'Onomasticon Cataloniae", Max Cahner, i amb l'historiador i erudit Albert Manent.*

FIGUERES ARTIGUES, Josep M: *Els informes consulars de Mèxic sobre la Guerra Civil a Catalunya.*

FORASTER BASAGAÑA, Xavier: *Església, identitat i poder.*

GALITÓ MARTÍ, Pol: *Cost humà de la Guerra Civil a la Noguera.*

GARAU ROLANDI, Miquel: *Les Joventuts Llibertàries a Catalunya (1932-1939). Un estat de la qüestió.*

GARCÍA ÁLVAREZ, Betsabé: *Biografia de Marina Castells Ballespí.*

GARCÍA BORDERÍA, M. Teresa: *El preu de la revolució al Pallars.*

GAVALDÀ TORRENTS, Antoni: *Militars en acció a la guerra del 1936-1939: pensament polític al voltant d'una disciplina de guerra.*

GILI GASOL, Marc: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya a la Conca de Barberà.*

GONZÁLEZ BAGARIA, M. Roser: *El sistema de colònies industrials a Catalunya.*

GONZÁLEZ QUESADA, Alfons: *Què llegien els voluntaris catalans durant la Gran Guerra.*

GONZÁLEZ VILALTA, Arnau: *Ramon Sugranyes de Franch i els intents mediacionistes catalans a la Guerra Civil (1936-1939).*

GUTIÉRREZ ESCODA, Esther; Cortes Jaria, Montserrat: *Els refugiats de guerra a la IV Vegueria (1936-1939).*

IBARZ CAPDEVILA, Joan: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya a la Conca de Barberà.*

IORDACHE CÂRSTEA, Luiza: *El procés de repatriació dels catalans de l'URSS.*

LLADÓS TORRENT, Jordina: *Projecte del cost humà de la Guerra Civil a l'Alt Urgell.*

LÓPEZ BOFILL, Héctor: *El dret i les institucions catalanes anteriors a 1714 com a projecte de modernitat.*

LÓPEZ ESTEVE, Manel: *Els costos demogràfics de la Guerra Civil a Catalunya.*

MARCO RUBIO, Teo: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya. Buidatge d'informació bibliogràfica.*

MARTORELL GARAU, Miquel: *El cost humà de la Guerra Civil al Priorat.*

MOLINER PRADA, Antoni: *Transcripció del quart volum de l'obra "Barcelona cautiva, o sea, diario exacto de lo ocurrido en la misma ciudad mientras la oprimieron los franceses..."*, de Ramon Ferrer.

MURILLO GALIMANY, Francesc: *La batalla del Pont de Goi.*

NAVAIS ICART, Joan: *El cost humà de la Guerra Civil al Baix Camp.*

NAVARRO DOMÉNECH, Eduard: *La repressió franquista al Vallès Oriental contra els mestres i els alcaldes de l'etapa 1936-1939.*

NAVARRO GELABERT, Natàlia: *Dones republicanes i militants obreres amb responsabilitat institucional i política entre els anys 1936-1939.*

OLIVA LLORENS, Jordi: *Coordinació general del cost humà de la Guerra Civil a Catalunya.*

PIQUÉ BUSQUET, Anna: *Felip Aner d'Esteve, prohom aranès (1781-1812).*

— *Felipe Aner, diputat per Catalunya a les Corts de Cadis.*

PLANES BALL, Josep Albert: *Memòria del contraban: entre la repressió i la subsistència.*

POCA GAYA, Josep: *El passat des del present (1902-1935).*

PUIGVENTÓS LÓPEZ, Eduard: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya.*

PUJADAS MARQUÈS, Joan: *Epistolari Joan Coromines i Josep Gulsoy.*

RECASENS LLORT, Josep: *El daltabaix a la Conca de Barberà de 1936 a 1945.*

RIUDOR GARCIA, Noemí: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya al Pallars Sobirà.*

ROCA VERNET, Jordi: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya.*

— *La cultura constitucional del primer liberalisme (1808-1836).*

RUBIÓ SOBREPÈRE, Josep: *Cost humà de la Guerra Civil a la comarca de les Garrigues*.

SAMPÉ COMPTE, Camil: *Cost humà de la Guerra Civil al Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta*.

SOLÉ SOLDEVILA, Josep M.: *Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya basat en el buidatge dels llibres de defuncions del Registre civil de Barcelona (Districte 2)*.

TAFALLA MONFERRER, Joan: *La política catalana del Comitè de Salvació Pública*.

TÉBAR HURTADO, Javier: *Un hisendat català durant la postguerra (1940-1945). Diari d'Epifani de Fortuny, baró d'Esponellà (1939-1945)*.

TORRA PLA, Joaquim: *Pau Casals i Josep Trueta, cartes per a la llibertat*.

VARO MORAL, Nadia: *Treballadores, conflictivitat laboral i moviment obrer a l'àrea de Barcelona durant el franquisme*.

YETANO LAGUNA, Ana; FERNÁNDEZ GARCÍA, Elena; CASTELLS OLIVÁN, Irene: *Dones en revolució: l'actitud de les dones durant la Revolució Francesa de 1789 i a la guerra del Francès a Catalunya*.

ZEPEDA ITURRIETA, Juan Roberto: *El cost humà de la Guerra Civil a l'Alt Camp*.

3

**Relació d'obres publicades amb el suport
del Centre d'Història Contemporània de
Catalunya**

Relació d'obres publicades amb el suport del Centre d'Història Contemporània de Catalunya

1985

FARRÉS I MALIAN, F. *Fotografia històrica de Vic. Vol. 2: De la República a la postguerra*. Granollers: Edicions Catalanes Comarcals, 1985.

SOLÉ I SABATÉ, J. M. *La repressió franquista a Catalunya: 1938-1953*. Barcelona: Edicions 62, 1985. (Catalunya sota el franquisme, 1).

1986

BALANZA I GONZÁLEZ, F. [et al.]. *Guerrilles al Baix Llobregat: els "carrasquets" del segle XVIII, i els carlins i els republicans del segle XIX*. Martorell: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat; Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986. (Biblioteca Abat Oliba, 46).

BERNILS I MACH, J. M. *La Guerra Civil a Figueres: 1936-1939*. Figueres: L'Empordà, 1986.

GARRIGA I ANDREU, J. *Revolta i Guerra Civil a la Garriga (Vallès Oriental): 1936-1939*. Argentona: L'Aixernador, 1986.

MANENT, A. *El molí de l'ombra. Dietari polític i retrats: 1946-1975*. Barcelona: Edicions 62, 1986. (Catalunya sota el franquisme, 2).

SOLÉ I SABATÉ, J. M.; VILLARROYA I FONT, J. *Catalunya sota les bombes: 1936-1939*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986. (Biblioteca Abat Oliba, 49).

VILLARROYA I FONT, J. *Revolució i Guerra Civil a Badalona: 1936-1939*. Badalona: Ajuntament de Badalona. Àrea de Cultura, Joventut i Esports, 1986. (Mas-caró de proa, 2).

1987

GARRIGA I MASSÓ, J. *Memòries d'un liberal catalanista: 1871-1939*. Barcelona: Edicions 62, 1987. (Biografies i memòries, 8).

LANGDON-DAVIES, J.; BERGA, M. (ed.). *La Setmana Tràgica de 1937 i altres vivències de la Guerra Civil a Catalunya: els fets de maig*. Barcelona: Edicions 62, 1987. (Llibres a l'abast, 225).

MASSOT I MUNTANER, J. *El desembarcament de Bayo a Mallorca: agost-setembre de 1936*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987. (Biblioteca Serra d'Or, 61).

MASSOT I MUNTANER, J. *La persecució religiosa de 1936 a Catalunya: testimoniatges*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987. (Biblioteca Serra d'Or, 66).

SOLÉ I SABATÉ, J. M.; VILLARROYA I FONT, J. *L'ocupació militar de Catalunya: març de 1938 - febrer de 1939*. Barcelona: L'Avenç, 1987. (Clio, 8).

TERRADAS I SABORIT, I. *El cavaller de Vidrà: de l'ordre i el desordre conservadors a la muntanya catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987. (Biblioteca Abat Oliba, 54).

1988

BADIA I TORRAS, L. *Martirologi solsoní: 1936-1939*. Solsona: Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació Social; Barcelona: Claret, 1988.

CARRASCO I FORMIGUERA, M.; RAGUER, H. (ed.). *Cartes de la presó*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988. (El gra de blat, 72).

COSTAFREDA I FELIP, M. *Orígens del catalanisme a Tarragona: 1900-1914*. Tarragona: Diputació de Tarragona / Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, 1988. (Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, 149). (Secció d'Arqueologia i Història, 73).

CREXELL, J. *El complot de Garraf*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988. (Biblioteca Serra d'Or, 79).

FIGUEROLA, J. *Església i societat a principis del segle XIX: la societat osonenca i el bisbe Strauch durant la crisi de l'antic règim*. Vic: Eumo Editorial, 1988. (L'Entorn, 13).

GUINART, M. *Memòries d'un militant catalanista*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988. (Biblioteca Serra d'Or, 73).

IVERN I SALVÀ, M. D. *Esquerra Republicana de Catalunya: 1931-1936*. Vol. 1. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988. (Biblioteca Abat Oliba, 61).

LLADONOSA I VALL-LLEBRERA, M. *Catalanisme i moviment obrer: el CADCI entre 1903 i 1923*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988. (Biblioteca Abat Oliba, 62).

LÓPEZ RAIMUNDO, G. *Escrits: cinquanta anys d'acció, 1937-1988*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Centre d'Història Contemporània de Catalunya / Ajuntament de Barcelona, 1988.

MANENT, A.; CREXELL, J. *Bibliografia catalana dels anys més difícils: 1939-1943*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988. (Biblioteca Serra d'Or, 76).

MASSOT I MUNTANER, J. *Vida i miracles del "Conde Rossi": Mallorca, agost-desembre 1936, Màlaga, gener-febrer 1937*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988. (Biblioteca Serra d'Or, 72).

PONS ANGUERA, A.; ANGUERA, P. (ed.). *Libro de varias cosas sucedidas en esta villa y algunos parajes de Catalunya*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs; Lleida: Virgili & Pagès, 1988. (Edicions Rosa de Reus, 69).

SOLÉ I SABATÉ, J. M.; POUS, J. *Anarquia i república a la Cerdanya (1936-1939): el "Cojo de Málaga" i els fets de Bellver*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991. (Biblioteca Serra d'Or, 74).

1989

ADÍN, J. L. [et al.]. *Col·lectivititzacions al Baix Llobregat: 1936-1939*. Martorell: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat; Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989. (Biblioteca Abat Oliba, 69).

ARTÍS-GENER, A. *Viure i veure*. Vol. 1. Barcelona: Pòrtic, 1989. (Vides i memòries, 1).

GARCIA I ROVIRA, A. M. *La revolució liberal a Espanya i les classes populars: 1832-1835*. Vic: Eumo Editorial, 1989.

GAVALDÀ I TORRENTS, A. *L'associacionisme agrari a Catalunya: el model de la Societat Agrícola de Valls: 1888-1988*. 2 vol. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, 1989. (Biblioteca de l'Institut d'Estudis Vallencs, 23, 24).

IVERN I SALVÀ, M. D. *Esquerra Republicana de Catalunya: 1931-1936*. Vol. 2. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988. (Biblioteca Abat Oliba, 72).

MANENT, A.; CREXELL, J. *Bibliografia catalana: cap a la represa: 1944-1946*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989. (Biblioteca Serra d'Or, 90).

MARTÍ I SOLER, M. *L'Orfeó Català de Mèxic (1906-1986)*. Barcelona: Curial, 1989.

MASSOT I MUNTANER, J. *Georges Bernanos i la Guerra Civil*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989. (Biblioteca Serra d'Or, 88).

MEDINA, J. *Carles Riba (1893-1959)*. 2 vol. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989. (Biblioteca Abat Oliba, 71, 74).

RODRÍGUEZ VIVES, C. *Ramon Cabrera a l'exili*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989. (Biblioteca Serra d'Or, 87).

SOLÉ I SABATÉ, J. M.; VILLARROYA I FONT, J. *La repressió a la rereguarda de Catalunya: 1936-1939*. Vol. 1. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989. (Biblioteca Abat Oliba, 75).

VALLVERDÚ I MARTÍ, R. *El suport de la milícia nacional a la revolució burgesa a Reus: (1793-1876)*. 2 vol. Reus: Associació d'Estudis Reusencs; Lleida: Virgili & Pagès, 1989. (Edicions Rosa de Reus, 73, 74).

VILA, P.; ROVIRA, B. (entrev.). *Pau Vila: "he viscut!": biografia oral*. Barcelona: La Campana, 1989.

1990

ALBA, V. *Costa avall*. Barcelona: Laertes, 1990. (Sísif i el seu temps, 1).

ALOY I BOSCH, J.; SARDANS I FARRÀS, J. *La República: 1931-1936*. Vol. 1. Manresa: Parcir Edicions Selectes, 1990. (Història gràfica de Manresa).

ARMENGOU I MARSANS, J. M.; TUYET, P.; BALLARÍN, J. M.; FORNER, C., (ed.). *Prosa escollida*. Berga: L'Albí, 1990. (Biblioteca Escriptors del Berguedà, 7).

- ARTÍS-GENER, A. *Viure i veure*. Vol. 2. Barcelona: Pòrtic, 1990. (Vides i memòries, 3).
- COLOMER, P. [et al.]. *Osona i Catalunya al segle XIX: estudis d'història*. Vic: Eumo Editorial, 1990. (L'entorn, 17).
- CREXELL, J. *El llibre a Catalunya durant la Guerra Civil*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990. (Biblioteca Serra d'Or, 97).
- DURAN I BAS, M.; RIQUER I PERMANYER, B. de, (ed.). *Epistolari polític de Manuel Duran i Bas: correspondència entre 1866 i 1904*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990.
- MASSOT I MUNTANER, J. *Els escriptors i la Guerra Civil a les Illes Balears*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990. (Biblioteca Serra d'Or, 94).
- MUNDET I GIFRÉ, J. M. *La primera guerra carlina a Catalunya: història militar i política*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990. (Biblioteca Abat Oliba, 79).
- PUJADAS I MARTÍ, X.; SANTACANA I TORRES, C. *L'altra Olimpíada: Barcelona '36: esport, societat i política a Catalunya (1900-1936)*. Badalona: Els Llibres de l'Índex, 1990. (Descoberta, 1).
- RUFAT, R. *Espions de la République : mémoires d'un agent secret pendant la guerre d'Espagne*. París: Allia, 1990.
- SOLÉ I SABATÉ, J. M.; VILLARROYA I FONT, J. *La repressió a la rereguarda de Catalunya: 1936-1939*. Vol. 2. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990. (Biblioteca Abat Oliba, 84).
- *L'exèrcit i Catalunya (1898-1936): la premsa militar espanyola i el fet català*. Badalona: Els Llibres de l'Índex, 1990. (Descoberta, 5).
- TASIS, R. *Les presons dels altres: records d'un escarceller d'ocasió*. Barcelona: Pòrtic, 1990. (Vides i memòries, 2).
- TORNÉ I DOMINGO, F.; ANGUERA, P. (ed.). *Los veinte años de inscripción: una visió carlina de les turbulències de la primera meitat del segle XIX: Reus 1800-1853*. Reus: Centre d'Estudis Comarcals Josep Iglésies, 1990.
- VILA-ABADAL I VILAPLANA, J. *El doctor Lluís Vila d'Abadal i el seu temps: assaig biogràfic*. Barcelona: La Llar del Llibre, 1990. (Arnau de Vilanova, 7).

1991

ALOY I BOSCH, J.; SARDANS I FARRÀS, J. *La República: 1931-1936*. Vol. 2. Manresa: Parcir Edicions Selectes, 1991. (Història gràfica de Manresa).

ARTÍS-GENER, A. *Viure i veure*. Vol. 3. Barcelona: Pòrtic, 1991. (Vides i memòries, 6).

BARALLAT I BARÉS, M. *La repressió a la postguerra civil a Lleida: 1938-1945*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991. (Biblioteca Abat Oliba, 91).

BATISTA VILADRICH, A.; PLAYÀ MASET, J. *La gran conspiració: crònica de l'Assemblea de Catalunya*. Barcelona: Empúries, 1991. (Biblioteca universal Empúries, 50).

BERGA I BAGUÉ, M. *John Langdon-Davies (1897-1971): una biografia anglocatalana*. Barcelona: Pòrtic, 1991. (Vides i memòries, 4).

BOSCH, G. *Boires d'ahir: memòries des de l'exili*. Barcelona: Columna, 1991. (Al·lom, 32).

CASALS I COUTURIER, M. *Mercè Rodoreda: contra la vida, la literatura: biografia*. Barcelona: Edicions 62, 1991. (Biografies i memòries, 13).

FARRÉS I MALIAN, F. *Història de la fotografia a la ciutat de Vic: homes, tècniques i màquines: 1849-1930*. Sabadell: AUSA, 1991.

GALLOFRÉ I VIRGILI, M. J. *L'edició catalana i la censura franquista: 1939-1951*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991. (Biblioteca Abat Oliba, 99).

GINARD I FÉRON, D. *La resistència antifranquista a Mallorca: 1939-1948*. Palma: Documenta Balear, 1991. (Menjaments, 1).

MARTÍNEZ I VENDRELL, J. *Una vida per Catalunya: memòries, 1939-1946*. Barcelona: Pòrtic, 1991. (Vides i memòries, 7).

MASSOT I MUNTANER, J. *El bisbe Josep Miralles i l'església de Mallorca: de la dictadura a la Guerra Civil*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991. (Biblioteca Serra d'Or, 101).

PEÑARRUBIA I MARQUÈS, I. *Els partits polítics davant el caciquisme i la qüestió nacional a Mallorca: 1917-1923*. Barcelona: Consell Insular de Mallorca / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991. (Biblioteca Abat Oliba, 105).

PLANAS I MARESMÀ, J. *Propietaris organitzats: estudi de la Cambra Agrícola del Vallès: 1901-1935*. Granollers: Ajuntament de Granollers, 1991. (Estudis de Granollers i del Vallès Oriental, 4).

PUJOL I BASCO, R. *Torelló, 1939 a 1950: història de la postguerra*. [S.l.]: l'autor, 1991.

1992

ALOY I BOSCH, J.; GASOL I PUJOL, P.; SARDANS I FARRÀS, J. *La Guerra Civil (1936-1939)*. Vol. 1. Manresa: Parcir Edicions Selectes, 1992. (Història gràfica de Manresa).

ARNAVAT, A. *Moviments socials a Reus, 1808-1874: dels motins populars al sindicalisme obrer*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1992. (Publicació, 82).

BLASCO I BARDAS, A. M. *Joan Maragall i Josep Pijoan: edició i estudi de l'epistolari*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992. (Biblioteca Abat Oliba, 117).

CREXELL, J. *La "manifestació" de capellans de 1966*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992. (Biblioteca Serra d'Or, 117).

DOREL-FERRÉ, G. *Les colònies industrials a Catalunya: el cas de la Colònia Sedó*. Esparreguera: Ajuntament d'Esparreguera; Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992. (Biblioteca Abat Oliba, 112).

— *Les colonies industrielles en Catalogne : le cas de la Colònia Sedó*. París: Arguments, 1992.

GARCIA I SOLER, X. *Memòria i confessió*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992. (Biblioteca Serra d'Or, 116).

HERNÁNDEZ, L. *Lluís Hernández: escrits: 1980-1992: l'alcalde de la transformació de Santa Coloma de Gramenet*. Santa Coloma de Gramenet: Associació Edicions Teresa Quintana, 1992.

JANUÉ I MIRET, M. *La Junta Revolucionària de Barcelona de l'any 1868*. Barcelona: Institut Universitari d'Història Jaume Vicens i Vives; Vic: Eumo Editorial, 1992. (Jaume Caresmar, 3).

LLORENS I VILA, J. *La Unió Catalanista i els orígens del catalanisme polític: dels orígens a la presidència del Dr. Martí i Julià (1891-1903)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992. (Biblioteca Abat Oliba, 111).

Martirologi de la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Barcelona: Federació de Cristians de Catalunya / La Formiga d'Or, 1992.

MASSOT I MUNTANER, J. *Els intel·lectuals mallorquins davant el franquisme: col·laboració, oposició, exili*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992. (Biblioteca Serra d'Or, 110).

ROIG I ROSICH, J. M. *La dictadura de Primo de Rivera a Catalunya: un assaig de repressió cultural*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992. (Biblioteca Abat Oliba, 107).

STURZO, L.; CAMPS I VALLEJO, F.; PARELLADA I ROSELL, C. (ed.). *Articles a "El Matí" (1929-1936)*. Barcelona: Partit Popular Europeu, 1992.

TERMES, J (COORD.). "Cent anys de catalanisme". *Afers. Fulls de recerca i pensament*. Vol. 7 (1992), núm. 13.

THOMÀS, J. M. *Falange, Guerra Civil, franquisme, FET y de las JONS de Barcelona en els primers anys de règim franquista*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992. (Biblioteca Abat Oliba, 116).

1993

ALOY I BOSCH, J.; FONS I VILARDELL, R.; GASOL I PUJOL, P. *La Guerra Civil (1936-1939)*. Vol. 2. Manresa: Parcir Edicions Selectes, 1993. (Història gràfica de Manresa).

ARIMANY, M. *Memòria de mi i de molts altres*. Barcelona: Columna, 1993.

BIBLIOTECA JOSEP TARÍN-IGLESIAS. *Repertori bibliogràfic de revistes, diaris i publicacions periòdiques*. [S.l.: s.n.], Vilafranca del Penedès: Gràfiques Voisin-Mateu, 1993. (Quaderns de la Biblioteca i Centre de Documentació Josep Tarín-Iglesias, 2).

CASALS CORTÈS, N.; PADRÓ WERNER, J. *Història gràfica de Badalona*. Vol. 2: 1939-1975. Badalona: Museu de Badalona, 1993. (Monografies badalonines, 14).

CASANOVAS I PRAT, J. *Quan les campanes van emmudir: Vic 1936-1939*. Vic: Publicacions del Patronat d'Estudis Osonencs, 1993. (Osona a la butxaca, 14-15).

CLARA I RESPONDÍS, J. *Desaparició i retorn de la imatge de la Mare de Déu de Núria: 1967-1972*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993. (Biblioteca Serra d'Or, 126).

COLOMINES I COMPANYS, A. *El catalanisme i l'Estat: la lluita parlamentària per l'autonomia: 1898-1917*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993. (Biblioteca Abat Oliba, 133).

DELOR I MUNS, R. *Salvador Espriu, els anys d'aprenentatge: 1929-1943*. Barcelona: Edicions 62, 1993. (Estudis i documents, 47).

GABARDA CEBELLÁN, V. *Els afusellaments al País Valencià: 1938-1956*. València: Alfons el Magnànim. Institució Valenciana d'Estudis i Investigació / Generalitat Valenciana / Diputació Provincial de València, 1993. (Arxius i documents, 10).

LLADONOSA I VALL-LLEBRERA, M. *Carlins i liberals a Lleida: 1833-1840*. Lleida: Pagès, 1993. (Seminar, 9).

OLLÉ ROMEU, J. M. *Les Bullangues de Barcelona durant la primera guerra carlina: 1835-1837*. Vol. 1. Tarragona: El Mèdol, 1993. (Fòrum, 4).

PUJULA I RIBERA, J.; GIRONA I DURAN, R.; BATLLE I BOSCH, C. *Els morts per la Guerra Civil a la Garrotxa (1936-1945)*. Olot: Llibres de Batet, 1993. (Monografies dels Llibres de Batet, 2).

RAGUER, H. *Salvador Rial, vicari del cardenal de la Pau*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993. (Biblioteca Abat Oliba, 131).

RAMISA I VERDAGUER, M. *La guerra del Francès al corregiment de Vic: 1808-1814*. Vic: Eumo, 1993. (L'Entorn, 26).

SÁNCHEZ I FERRÉ, P. *La maçoneria en la societat catalana del segle xx: 1900-1947*. Barcelona: Edicions 62, 1993. (Estudis i documents, 48).

SOLÀ I MORETA, F. *Biografia de Josep Torras i Bages*. 2 vol. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993. (Biblioteca Abat Oliba, 120, 129).

1994

BADOSA, C. *Josep Pla: el difícil equilibri entre literatura i política: 1927-1939*. Barcelona: Curial, 1994. (La mata de jonc, 24).

BENGOECHEA, S. *Organització patronal i conflictivitat social a Catalunya: tradició i corporativisme entre finals de segle i la dictadura de Primo de Rivera*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994. (Biblioteca Abat Oliba, 144).

CAMPILLO, M. *Escriptors catalans i compromís antifeixista: 1936-1939*. Barcelona: Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994. (Textos i estudis de cultura catalana, 35).

CASTILLO GARCÍA, S.; CAMPS FERNÁNDEZ, O. *La Guerra Civil a Ripoll: 1936-1939*. Ripoll: Ajuntament de Ripoll, 1994. (Història, 2).

CONGOST, R. [et al.]. *Família i canvi social a la Catalunya contemporània: s. XIX-XX*. Vic: Eumo, 1994. (L'Entorn, 27).

DOWDEN, M. B. *Acusada d'espia: a la Barcelona franquista 1939-1943*. Barcelona: Pòrtic, 1994. (Vides i memòries, 11).

FIGUEROLA I GARRETA, J. *El bisbe Morgades i la formació de l'Església catalana contemporània*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994. (Biblioteca Abat Oliba, 139).

GINARD I FÉRON, D. *L'esquerra mallorquina i el franquisme*. Palma: Documenta Balear, 1994. (Menjaments, 12).

GOMIS, J. *Memòries cíviqües: 1950-1975*. Barcelona: La Campana, 1994. (La Campana, 91).

MEDINA, J. (ed.). *Epistolari de Josep Torras i Bages*. Vol. 1. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994. (Biblioteca Abat Oliba, 142).

MONTORIOL I SABATÉ, R. *Ferran Soldevila (1894-1971): una aproximació bio-bibliogràfica*. Barcelona: Afers, 1994. (Els llibres del contemporani, 1).

OLLÉ ROMEU, J. M. *Les Bullangues de Barcelona durant la primera guerra carlina: 1835-1837*. Vol. 2. Tarragona: El Mèdol, 1994. (Fòrum, 7).

PLANAS I MARESMA, J. *Catalanisme i agrarisme: Jaume Maspons i Camarasa (1872-1934): escrits polítics*. Vic: Eumo, 1994. (Referències, 16).

RAGUER, H. *El general Batet*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994. (Biblioteca Abat Oliba, 138).

RIERA LLORCA, V. *Els exiliats catalans a Mèxic*. Barcelona: Curial, 1994. (La mata de jonc, 29).

SAMSÓ I LLENAS, J. *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública*. Vol. 1. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994. (Biblioteca Abat Oliba, 141).

SANTACANA I TORRES, C. *Victoriosos i derrotats: el franquisme a l'Hospitalet, 1939-1951*. L'Hospitalet de Llobregat: Centre d'Estudis de l'Hospitalet; Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994. (Llorenç Sans d'Estudis del Baix Llobregat, 6).

SEGARRA BLASCO, A. *Aiguardent i mercat a la Catalunya del segle XVIII*. Vic: Eumo, 1994. (Referències, 17).

TONA I NADALMAI, A. *Memòries d'un nacionalista català: del nacionalisme radical al comunisme: història menuda: 1922-1932*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994. (Biblioteca Serra d'Or, 138).

1995

ANGUERA, P. *Déu, rei i fam: el primer carlisme a Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Abat Oliba, 157).

BOFILL I COROMINES, M. [et al.]. *El pas de la societat agrària a industrial al Baix Llobregat: agricultura intensiva i industrialització*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Abat Oliba, 148).

BUSQUETS I GRABULOSA, L. *Xavier Benguerel, la màscara i el mirall*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Serra d'Or, 149).

CASALS, X. *Neonazis en España: de las audiciones wagnerianas a los skinheads (1966-1995)*. Barcelona: Grijalbo, 1995. (Hojas nuevas).

CORTÉS CARRERES, S. *València sota el règim franquista, 1939-1951: instrumentalització, repressió i resistència cultural*. València: Institut de Filologia Valenciana; Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Sanchis Guarner, 32).

COSTA I FERNÁNDEZ, L. *La dictadura de Primo de Rivera (1923-1930): comunicació i propaganda a les comarques gironines*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1995. (Camí ral, 8).

CUGUERÓ, M. C.; BOADA, M. T.; ALLUÉ, V. *El Servei de Biblioteques del Front: 1936-1939*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1995. (Quaderns de treball, 14).

DOMÈNECH I DOMÈNECH, S. *Manuel Ainaud i la tasca pedagògica a l'Ajuntament de Barcelona*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1995. (Biblioteca Abat Oliba, 152).

ESTRADA I PLANELL, G. *La Guerra Civil al Bruc*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Serra d'Or, 155).

FONTSERÈ, C. *Memòries d'un cartellista català (1931-1939)*. Barcelona: Pòrtic, 1995. (Vides i memòries, 13).

GHANIME, A. *Joan Cortada: Catalunya i els catalans al segle XIX*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Serra d'Or, 144).

GRAÑA I ZAPATA, I. *L'acció pancatalanista i la llengua: Nostra Parla: 1916-1924*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Serra d'Or, 145).

MARQUÈS, S. *L'exili dels mestres: 1939-1975*. Gaüses: Llibres del Segle; Girona: Universitat de Girona, 1995. (Aula oberta, 5).

MASSOT I MUNTANER, J. *El cònsol Alan Hillgarth i les Illes Balears (1936-1939)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1995. (Biblioteca Serra d'Or, 142).

NICOLAU D'OLWER, L.; DURAN, E.; ALBET, M. (ed.). *Cartes a Hermínia Grau i Aymà*. Barcelona: Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Textos i estudis de cultura catalana, 43).

RAMISA I VERDAGUER, M. *Els catalans i el domini napoleònic: Catalunya vista pels oficials de l'exèrcit de Napoleó*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Abat Oliba, 158).

RISQUES CORBELLA, M. *El Govern civil de Barcelona al segle XIX*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Abat Oliba, 162).

SAMSÓ I LLENAS, J. *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública*. Vol. 2. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Abat Oliba, 147).

SOLDEVILA, F; PUJOL, E.; EBERENZ, C. (ed.). *Dietaris de l'exili i del retorn*. Vol. 1: *L'exili*. València: Eliseu Climent, 1995. (La unitat, 159).

TORRAS I BAGES, J.; MEDINA, J. (ed.). *Epistolari de Josep Torras i Bages*. Vol. 2. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995. (Biblioteca Abat Oliba, 163).

VILAR, P.; CONGOST, R. (ed.). *Pensar històricament: reflexions i records*. València: Eliseu Climent, 1995. (La unitat, 156).

1996

ARNAVAT, A. *Publicitat comercial a Reus: l'skyline de l'autosatisfacció. 1: Dels orígens a 1939*. Reus: Ajuntament de Reus, 1996.

BALLESTER, D. *Marginalitats i hegemònies: la UGT de Catalunya (1888-1936): de la fundació a la II República*. Barcelona: Columna; Fundació Comaposada, 1996.

CANALES, E. [et al.]. *Guerra napoleònica a Catalunya (1808-1814): estudis i documents*. Barcelona: Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Biblioteca Milà i Fontanals, 22).

CAÑELLAS, C.; TORAN, R. *El personal polític de l'Ajuntament de Barcelona (1877-1923): del provincialisme corporatiu al cosmopolitisme classista*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Biblioteca Abat Oliba, 159).

CID, F. *La contribució científica catalana a la medicina i cirurgia de guerra (1936-1939)*. Barcelona: Fundació Uriach 1838, 1996.

COLOMER, P. [et al.]. *Borgonya 1895-1995: una colònia industrial del Ter*. Vic: Eumo, 1996. (L'Entorn, 31).

DÍAZ I ESCULIES, D. *L'oposició catalanista al franquisme: el republicanisme liberal i la nova oposició: 1939-1960*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Biblioteca Serra d'Or, 164).

FOLGUERA I DURAN, M. *Una flama de la meua vida (memòries)*. Sabadell: Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya, Delegació de Sabadell, 1996. (Nova biblioteca sabadellenca, 6).

FRADERA, J. M. *Jaume Balmes: els fonaments racionals d'una política catòlica*. Vic: Eumo, 1996. (Referències, 18).

MASSOT I MUNTANER, J. *El primer franquisme a Mallorca: Guerra Civil, repressió, exili i represa cultural*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Biblioteca Serra d'Or, 162).

PAGÈS, P. *La presó model de Barcelona: història d'un centre penitenciari en temps de guerra: 1936-1939*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Biblioteca Abat Oliba, 168).

PÉREZ PICAZO, M. T.; SEGURA, A.; FERRER, L. (ed.). *Els catalans a Espanya, 1760-1914: actes del congrés: Barcelona, 21 i 22 de novembre de 1996*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Departament d'Història Contemporània / Generalitat de Catalunya. Centre d'Història Contemporània de Catalunya; Catarroja: Afers, 1996.

RUBÍ I CASALS, M. G.; ALOY I BOSCH, J. (ed.). *La Restauració (1875-1931). Vol. 1: El paisatge urbà*. Manresa: Parcir Edicions Selectes, 1996. (Història gràfica de Manresa).

RUBIÓ I BALAGUER, J.; RUBIÓ I LOIS, M.; GALOFRÉ, J. *Cartes de la guerra: maig 1938 - gener 1939*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Biblioteca Serra d'Or, 170).

SERRAHIMA, M.; BOADA, M. T.; BADAL, J. L. (ed.). *La novel·la històrica en la literatura catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Biblioteca Serra d'Or, 168).

SOLDEVILA, F.; MOLAS, J.; MASSOT I MUNTANER, J. (ed.). *Cronistes, joglars i poetes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Biblioteca Abat Oliba, 175).

TORRAS I BAGES, J.; MEDINA, J. (ed.). *Epistolari de Josep Torras i Bages*. Vol. 3. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996. (Biblioteca Abat Oliba, 176).

1997

ANGUERA, P. *El català al segle XIX: de llengua del poble a llengua nacional*. Barcelona: Empúries, 1997. (Biblioteca Universal Empúries, 96).

BATISTA, A. *Terror i negligència: Hipercor i la construcció periodística d'ETA*. Barcelona: La Magrana, 1997. (Meridiana, 23).

CEBRIAN, C. *Estimat PSUC*. Barcelona: Empúries, 1997. (Biblioteca Universal Empúries, 93).

FERRAN I PERMANYER, M. *L'Escola Isabel de Villena i la seva gent (1939-1989): mig segle d'acció escolar catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Serra d'Or, 182).

GANAU CASAS, J. *Els inicis del pensament conservacionista en l'urbanisme català*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Abat Oliba, 80).

Les festes de l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat: 1946-1947. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Serra d'Or, 181).

MASSOT I MUNTANER, J. *Guerra Civil i repressió a Mallorca*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Serra d'Or, 188).

MIRI CURCÓ, C. [et al.] (ed.). *Repressió econòmica i franquisme: l'actuació del Tribunal de Responsabilitats Polítiques a la província de Lleida*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Abat Oliba, 181).

MUÑOZ I LLORET, J. M. *Jaume Vicens i Vives (1910-1960): una biografia intel·lectual*. Barcelona: Edicions 62, 1997. (Biografies i memòries, 30).

SOLÀ, R. *L'Institut industrial de Catalunya i l'associacionisme industrial des de 1820 a 1854*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Abat Oliba, 186).

TORRAS I BAGES, J.; MEDINA, J. (ed.). *Epistolari de Josep Torras i Bages*. Vol. 4. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Abat Oliba, 183).

TOSCAS I SANTAMANS, E. *L'Estat i els poders locals a la Catalunya del segle XIX, una visió des de Sarrià (1780-1860)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Serra d'Or, 186).

VALLVERDÚ I MARTÍ, R. *El tercer carlisme a les comarques meridionals de Catalunya (1872-1876)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997. (Biblioteca Abat Oliba, 177).

1998

ARAGÓ I MASÓ, N.-J.; CLARA I RESPLANDÍS, J. (ed.). *Els epistolaris de Carles Rahola (1901-1939): antologia de cartes de cent corresponents*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Abat Oliba, 191).

BALLESTER, D. *Els anys de la guerra: la UGT de Catalunya (1936-1939)*. Barcelona: Columna: Fundació Comaposada, 1998.

BENGOECHEA, S. *El Locaut de Barcelona: 1919-1920: els precedents de la dictadura de Primo de Rivera*. Barcelona: Curial, 1998. (Biblioteca de cultura catalana, 85).

CASANOVAS I PRAT, J. *El cooperativisme a Osona*. Vic: Eumo, 1998. (L'Entorn, 34).

CLUB EXCURSIONISTA DE GRÀCIA. GRUP ESPECIAL D'ESCALADA. *50 anys d'escalades 1941-1991: Grup Excursionista de Gràcia*. Barcelona: GEDE, Club Excursionista de Gràcia, 1998.

COLL I AMARGÓS, J. *Narcís Verdaguer i Callís (1862-1918) i el catalanisme possibilista*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Abat Oliba, 205).

DOMÈNECH I MONTANER, S. *L'Institut-Escola de la Generalitat i el doctor Josep Estalella*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Abat Oliba, 197).

GINARD I FÉRON, D. *L'oposició antifranquista i els comunistes mallorquins (1939-1977)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Serra d'Or, 202).

LANGDON-DAVIES, J. *Mites i felicitat dels catalans: reflexions d'un escriptor britànic sobre la Catalunya dels anys 20 (Dancing catalans)*. Lleida: Pagès, 1998. (Guimet, 23).

LEVERONI, R.; PALAU I FABRE, J. *Epistolari Rosa Leveroni-Josep Palau i Fabre: 1940-1975*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Serra d'Or, 199).

LLANAS, M. *Gaziel: vida, periodisme i literatura*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Abat Oliba, 203).

MASSOT I MUNTANER, J. *Els bombardeigs de Mallorca durant la Guerra Civil (1936-1938)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Serra d'Or, 200).

— *Tres escriptors davant la Guerra Civil: Georges Bernanos, Joan Estelrich, Llorenç Villalonga*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Serra d'Or, 215).

PIQUÉ I PADRÓ, J. *La crisi de la rereguarda: revolució i Guerra Civil a Tarragona, 1936-1939*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Abat Oliba, 193).

PONS, M. *Poesia insular de postguerra: quatre veus dels anys cinquanta*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Abat Oliba, 192).

PUJADÓ I PUIGDOMÈNECH, J. *Oblits de rereguarda: els refugis antiaeris a Barcelona (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Serra d'Or, 211).

REAL MERCADAL, N. *El Club Femení i d'Esports de Barcelona, plataforma d'acció cultural*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Serra d'Or, 205).

ROVIRA I VIRGILI, A. *"La guerra que han provocat": selecció d'articles sobre la Guerra Civil espanyola*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Abat Oliba, 195).

SIMON, A.; VILA, P. *Cròniques del Rosselló: segles XVI-XVII*. Barcelona: Curial, 1998. (Biblioteca Torres Amat, 19. Memòries i diaris personals de la Catalunya moderna).

TORRAS I BAGES, J.; MEDINA, J. (ed.). *Epistolari de Josep Torras i Bages*. Vol. 5. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Abat Oliba, 199).

VINYES I RIBES, R. *El soldat de Pandora: una biografia del segle XX*. Barcelona: Proa, 1998. (Perfils).

1999

ANGUERA, A. *Literatura, pàtria i societat: els intel·lectuals i la nació*. Vic: Eumo, 1999. (Referències, 25).

ARXER I BUSSALLEU, J.; TORRES, E. *La Guerra Civil a Arenys de Mar*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. (Biblioteca Serra d'Or, 218).

BARNOSELL, G. *Orígens del sindicalisme català*. Vic: Eumo, 1999. (Referències, 26).

BERNARD, R.; BURGAYA, J.; FIGUEROLA, J. *L'Assemblea de Catalunya: la lluita antifranquista a Osona*. Vic: Eumo, 1999. (L'Entorn, 37).

BOFARULL, A. de; FERRÉ, X. (ed.). *Història de la Guerra Civil de los siete años: 1833-1840*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1999. (Publicacions, 100).

COSTA I FERNÁNDEZ, L. *L'illa dels somnis: l'emigració de Begur a Cuba al segle XIX*. Begur: Ajuntament de Begur, 1999.

FAULÍ, J. *Novel·la catalana i Guerra Civil*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. (Biblioteca Serra d'Or, 226).

GINARD I FÉRON, D. *El moviment obrer de Mallorca i la Guerra Civil (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. (Biblioteca Serra d'Or, 228).

JARDÍ, E. *El meu pare i el seu món*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. (Biblioteca Serra d'Or, 229).

MANENT, M. *De 1936 a 1975: estudis sobre la Guerra Civil i el franquisme*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. (Biblioteca Serra d'Or, 220).

NICOLAU D'OLWER, L.; BOFILL I MATES, J.; VILÀ I SANTASUSANA, M.; MOLAR I NAVARRA, J. (ed.). *Correspondència entre Lluís Nicolau d'Olwer i Jaume Bofill i Mates*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. (Biblioteca Abat Oliba, 221).

OLIVA I LLORENS, J. *El cost humà de la Guerra Civil a les comarques gironines: combatents morts i víctimes del material bèl·lic abandonat*. Girona: El Punt, 1999.

VILANOVA, F. *Repressió política i coacció econòmica: les responsabilitats polítiques de republicans i conservadors catalans a la postguerra: 1939-1942*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. (Biblioteca Abat Oliba, 216).

2000

ALBAREDA I SALVADÓ, J. *La Guerra de Successió i l'Onze de Setembre*. Barcelona: Empúries, 2000. (Història de Catalunya, 5).

ALMENDROS, A. *Francesc Cambó: la força d'un policy maker*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000. (Biblioteca Abat Oliba, 229).

ANGUERA, P. *Els precedents del catalanisme, catalanitat i anticentralisme: 1808-1868*. Barcelona: Empúries, 2000. (Biblioteca Universal Empúries, 146).

CARTAÑA, J.; CLARA I RESPLANDIS, J. (ed.). *Epistolari de Josep Cartaña, bisbe de Girona (1934-1963)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000. (Scripta et documenta, 60).

COLL I AMARGÓS, J.; LLORENS I VILA, J. *Els quadres del primer catalanisme (1882-1900)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000. (Biblioteca Abat Oliba, 227).

MASJUAN BRACONS, E. *La ecología humana en el anarquismo ibérico: urbanismo "orgánico" o ecológico, neomalthusianismo y naturismo social*. Barcelona: Icària, 2000. (Antrazyt, 155. Ecología).

MASSOT I MUNTANER, J. *Antoni M. Sbert agitador, polític i promotor cultural*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000. (Biblioteca Serra d'Or, 255).

NOGUER I COMET, R. *Al llarg de la meua vida*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000. (Biblioteca Serra d'Or, 242).

POMÉS I VIVES, J. *La Unió de Rabassaires: Lluís Companys i el republicanisme, el cooperativisme i el sindicalisme pagès a la Catalunya dels anys vint*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000. (Biblioteca Abat Oliba, 223).

RIQUER, B. de. *Identitats contemporànies: Catalunya i Espanya*. Vic: Eumo, 2000. (Referències, 28).

RUBÍ I CASALS, M. G.; TOLEDANO GONZÁLEZ, L. F. *La Restauració (1875-1931)*. Vol. 2: *La societat, el treball i la política*. Manresa: Parcir Edicions Selectes, 2000. (Història gràfica de Manresa).

SANTACANA I TORRES, C. *El franquisme i els catalans: els informes del Consejo Nacional del Movimiento (1962-1971)*. Catarroja: Afers, 2000. (Els llibres del contemporani, 10).

STRUBELL I TRUETA, T. *Josep Roca i Ferreras i l'origen del nacionalisme d'esquerres: assaig basat en l'obra de recopilació duta a terme per Fèlix Cucurull*. Arenys de Mar: Els llibres del Set-ciències, 2000. (Memòria històrica, 3).

VILLARROYA I FONT, J. *1939: derrota i exili*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 2000.

2001

ABADAL I CALDERÓ, R. d'. *Dietari de guerra, exili i retorn (1936-1940)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Biblioteca Abat Oliba, 236).

ALBAREDA I SALVADÓ, J. (ed.). *Del patriotisme al catalanisme: societat i política (segles XVI-XIX)*. Vic: Eumo, 2001. (Referències, 32).

ARNABAT MATA, R. *La Revolució de 1820 i el Trienni Liberal a Catalunya*. Vic: Eumo / Universitat de Vic, 2001. (Referències, 34).

BADIA, F. *Els camps de treball a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Biblioteca Abat Oliba, 235).

CARRIÓ I VILASECA, J.; FUSTÉ I GAMISANS, À. *Manresa-Mauthausen-Gusen: deportació i retorn d'un home compromès amb la llibertat*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages, 2001. (Memòria, 4).

CID I MULET, J. *La Guerra Civil i la revolució a Tortosa (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Biblioteca Serra d'Or, 270).

CLARA I RESPLANDIS, J. *Girona 1939: quatre sentències de mort*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Biblioteca Serra d'Or, 263).

DURAN, L.; FLOS I MARGALEF, J. *Flos i Calcat: catalanisme i escola*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2001. (Camí ral, 17).

GARRABOU, R.; PLANAS I MARESMÀ, J.; SAGUER I HOM, E. *Un capitalisme impossible?: la gestió de la gran propietat agrària a la Catalunya contemporània*. Vic: Eumo, 2001. (Referències, 30).

GASOL I PUIG, P.; ALOY I BOSCH, J. *Joves i republicans: la República a Manresa (1931-1936)*. Manresa: Ajuntament de Manresa, 2001.

GIRÓ I PARÍS, J. *Dos homes de pau en temps de guerra: epistolari Carles Cardó i Ramon Sugranyes (1936-1942)*. Barcelona: Claret, 2001.

JORNADES SOBRE LA FI DE LA GUERRA CIVIL (1999: OLOT). *Actes de les Jornades sobre la fi de la Guerra Civil*. Olot: Patronat d'estudis històrics d'Olot i comarca, 2001.

MARTÍNEZ FIOI, D. *Daniel Domingo Montserrat (1900-1968) entre el marxisme i el nacionalisme radical*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001.

MASSOT I MUNTANER, J.; BENSOUSSAN, M. (trad.). *Bernanos et la guerre d'Espagne*. París: Salvator, 2001. (Collection Juste un débat).

ORS, E. d'; PLA, X. (ed.). *Glosari, 1908-1909*. Barcelona: Quaderns Crema, 2001. (Obra catalana d'Eugeni d'Ors, 3).

RAGUER, H. *El Quadern de Montjuïc: records de la vaga de tramvies*. Barcelona: Claret, 2001.

RIBAS, F. *De fenicis a protestants: economistes, enginyers i pensadors catalans*. Lleida: Pagès, 2001. (Guimet, 52).

RIQUER, B. de. *Escolta, Espanya: la cuestión catalana en la época liberal*. Madrid: Marcial Pons Ediciones de Historia, 2001.

RUBIÓ I LLUCH, A. *El record dels catalans en la tradició popular, històrica i literària de Grècia*. Barcelona: Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Textos i estudis de cultura catalana, 83).

SANTACANA I TORRES, C. (ed.). *El franquisme al Baix Llobregat*. Martorell: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat; Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Col·lecció Llorenç Sans d'Estudis del Baix Llobregat, 10).

SOLÀ, R. *Joan Vilaregut i Albafull, industrial i progressista (Barcelona, 1800-1854)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Biblioteca Serra d'Or, 266).

SUBIRÀ, J. (ed.). *Miscel·lània Manuel Bonet i Muixí*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Biblioteca Abat Oliba, 231).

VILANOVA, F. *Als dos costats de la frontera: relacions polítiques entre exili i interior a la postguerra, 1939-1948*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Biblioteca Serra d'Or, 258).

VILLALON, J. *Memòries: periodista, deixeble de Pompeu Fabra i exiliat a Tolosa de Llenguadoc*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001. (Biblioteca Serra d'Or, 272).

2002

AMIGÓ I ANGLÈS, R. *El tràfic amb el fred, al Camp de Tarragona: segles XVI-XIX*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Biblioteca Serra d'Or, 293).

BORDERÍAS MONDÉJAR, C. (ed.); BENGOCHEA, S. (coord.). *Les dones i la història al Baix Llobregat*. 2 vol. [S.l.]: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat; Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Col·lecció Llorenç Sans d'Estudis del Baix Llobregat, 12,13).

BOU ROS, J. *Correspondència entre Benet de Llanza i Joan Mañé i Flaquer: epistolari social, polític i cultural (1847-1862)*. Barcelona: Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Textos i estudis de cultura catalana, 90).

DOMÈNECH SAMPERE, X. *Quan el carrer va deixar de ser seu: moviment obrer, societat civil i canvi polític: Sabadell (1966-1976)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Biblioteca Serra d'Or, 289).

DOMÈNECH SUBIRANAS, I.; VÁZQUEZ OS, F. *La repressió franquista a l'àmbit local: Manlleu (1939-1945)*. Catarroja: Afers, 2003. (Recerca i pensament, 17).

FERNÁNDEZ, À. *Rebel: boig per la llibertat i la justícia*. Barcelona: Mediterrània, 2002. (Cultura i societat, 25).

FONT I PLANA, J. *Del joc a la festa: escoltisme catòlic català: 1930-1980*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Biblioteca Abat Oliba, 243).

GARRIDO, S. [et al.]. *Sindicalisme i món rural a Catalunya (1900-1975): actes de la Jornada celebrada al Museu Etnològic del Montseny, el 20 d'abril de 2001*. Girona: CCG, Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, Centre de Recerca d'Història Rural, 2003. (Biblioteca d'història rural. Estudis, 6).

GASCH I CARRERAS, S.; RÀFOLS, J. F.; BARENYS, N.; PORTELL, S. (ed.). *Epistolari Sebastià Gasch-Josep Francesc Ràfols (1921-1954)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Biblioteca Serra d'Or, 284).

GUIXÉ I COROMINES, J. *L'Europa de Franco: l'esquerra antifranquista i la "caça de bruixes" a l'inici de la guerra freda: França 1943-1951*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Biblioteca Serra d'Or, 277).

JANUÉ I MIRET, M. *Els polítics en temps de revolució: la vida política a Barcelona durant el Sexenni revolucionari (1868-1873)*. Vic: Eumo, 2002. (Referències, 35).

MARQUÈS I SUREDA, S.; MARTÍN FRECHILLA, J. J. *La labor educativa de los exiliados españoles en Venezuela*. Caracas: Fondo Editorial de Humanidades y Educación, 2002. (Estudios).

MASSIP I FONOLLOSA, J. *El tresor de la catedral de Tortosa i la Guerra Civil de 1936*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Serra d'Or, 319).

MASSOT I MUNTANER, J. *Aspectes de la Guerra Civil a les Illes Balears*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Biblioteca Serra d'Or, 288).

MAYAYO I ARTAL, A. *La ruptura catalana: les eleccions del 15-J del 1977*. Catarroja: Afers, 2002. (Els llibres del contemporani, 12).

MICHONNEAU, S. *Barcelona, memòria i identitat: monuments, commemoracions i mites*. Vic: Eumo, 2002. (Referències, 36).

MURIÀ, M.; ROMAGUERA I RAMIÓ, J. (ed.). *Magí Murià: periodista i cineasta: memòries d'un exiliat, 1939-1948*. Lleida: Pagès, 2002. (Guimet, 55).

PICH MITJANA, J. *El Centre Català: la primera associació política catalanista, 1882-1894*. Catarroja: Afers, 2002. (Recerca i pensament, 15).

POUS I PAGÈS, J.; BOSCH, M. À. (ed.). *Memòries d'exili*. Catarroja: Afers, 2002. (Personatges, 6).

PUJOL, E. *Història i reconstrucció nacional: la historiografia catalana a l'època de Ferran Soldevila, 1894-1971*. Catarroja: Afers, 2003. (Recerca i pensament, 18).

RIERA LLORCA, V.; FERRER, J.; PUJADAS, J. (ed.). *Cròniques americanes: articles publicats en les revistes de l'exili*. Barcelona: Fundació Pere Coromines, 2003. (Biblioteca de ciències humanes, 2).

ROVIRA I VIRGILI, A.; CAPDEVILA, M. (ed.). *Cartes de l'exili (1939-1949)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Biblioteca Abat Oliba, 240).

SABATÉ I ALENTORN, J. *Víctimes d'una guerra al Priorat (1936-19...)*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2002. (Camí ral, 21).

SAGUÉS SAN JOSÉ, J. *Una ciutat en guerra: Lleida en la Guerra Civil espanyola (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Abat Oliba, 246).

SELLÉS I QUINTANA, M. *Una aproximació a la història de la Societat d'Estudis Econòmics*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Biblioteca Serra d'Or, 290).

TARRÉS TURON, J.; RAMS RIERA, E. *Un viatge per les Guilleries i el Montseny: visió actual del recorregut pioner fet l'any 1890 per Juli Serra*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2002. (Camí ral, 20).

TOLEDANO GONZALEZ, L. F. *Carlins i catalanisme: la defensa dels furs catalans i de la religió a la darrera carlinada, 1868-1875*. Sant Vicenç de Castellet: Farell, 2002. (Nostra història, 4).

VALVERDÚ I MARTÍ, R. *La guerra dels Matiners a Catalunya, 1846-1849: una crisi econòmica i una revolta popular*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002. (Biblioteca Abat Oliba, 242).

2003

ALBESA RIBA, C. *Excursionisme (1928-1931): un periòdic més enllà de l'excursionisme*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Serra d'Or, 315).

BALLESTER, D. *Els homes sense nom: l'exili i la clandestinitat de la UGT de Catalunya (1939-1976)*. Barcelona: Viena Edicions / Fundació Josep Comaposada, 2003.

BOSCH I CARDELLACH, A.; ALSINA GIRALT, J.; FORRELLAD SOLÀ, M. (ed.). *Memòria de las cosas notables de la vila de Sabadell comensant en desembre de 1787*. Sabadell: Fundació Bosch i Cardellach / Fundació Caixa Sabadell; Barcelona: Mediterrània, 2003.

BURGUEÑO, J. *Història de la divisió comarcal*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2003.

CLARA, J. *Aires de virrei: Alfonso Pérez-Viñeta, capità general de Catalunya (1968-1971)*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2003. (Episodis de la història, 337).

DOLL-PETIT, R. *Els "Catalans de Gènova": història de l'èxode i l'adhesió d'una classe dirigent en temps de guerra*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Abat Oliba, 256).

FABRE, J. *Els que es van quedar: 1939: Barcelona, ciutat ocupada*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Serra d'Or, 317).

GARRIGA ANDREU, J. *Granollers, caciquisme i fractura democràtica (1848-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Abat Oliba, 250).

JANUÉ MIRET, M. *La nova Alemanya: problemes i reptes de la unificació*. Vic: Eumo; Girona: Universitat de Girona, 2003.

MASSOT I MUNTANER, J. *Església i societat a la Catalunya contemporània*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Abat Oliba, 255).

MAYMÍ, J. *Josep Irla, la tenacitat d'un compromís*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Serra d'Or, 307).

PEDREIRA, J. *Soldats catalans a la Roja i Negra (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Serra d'Or, 318).

PICH MITJANA, J. *Almirall i el Diari Català (1879-1881): l'inici del projecte polític i ideològic del catalanisme progressista*. Barcelona: Institut Universitari d'Història Jaume Vicens i Vives; Vic: Eumo, 2003. (Jaume Caresmar, 16).

RAGUER I SUÑER, H. (ed.). *Arxiu de l'Església catalana durant la Guerra Civil: 1. Juliol-desembre 1936*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Scripta et documenta, 65).

ROMEU I FIGUERAS, J. *Quadern de memòries*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003.

RUBIRALTA CASAS, F. *Joan Cornudella i Barberà (1904-1985): biografia política: 50 anys d'independentisme*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003. (Biblioteca Serra d'Or, 314).

SOBREQUÉS I CALLICÓ, J.; MOLINERO, C.; SALA, M. (ed.). *Los campos de concentración y el mundo penitenciario en España durante la Guerra Civil y el franquismo: congreso / Els camps de concentració i el món penitenciari a Espanya durant la Guerra Civil i el franquisme*. Actes del congrés celebrat a Barcelona l'octubre de 2002. Barcelona: Museu d'Història de Catalunya / Crítica, 2003.

TERMES, J.; COLOMINES, A. *Patriotes i resistents: història del primer catalanisme*. Barcelona: Base, 2003. (Base històrica, 5).

2004

ASSOCIACIÓ DE JOVES HISTORIADORS I HISTORIADORES DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA. *Sense memòria no hi ha futur: actes de les III Jornades de Joves Historiadors i Historiadores*. Barcelona, Museu d'Història de Catalunya, 13, 14 i 15 de març del 2003. Catarroja: Afers, 2004.

CENTRE D'ESTUDIS DEL BAGES. "Transcripció de les ponències de la jornada: *Els morts de la guerra i la postguerra a Catalunya*, organitzada pel Centre d'Estudis del Bages i celebrada a Manresa el dissabte 7 de juny del 2003". *Dovella: revista cultural de la Catalunya central* (2004), núm. 85-86, p. 7-31.

CONVERSI, D.; BARBERÀ, F. (ed.). *Els bascos, els catalans i Espanya: entre la modernitat i la violència*. Lleida: Pagès, 2004.

CROSAS CASADESÚS, J. *Guerra i repressió al Collsacabra, Osona: 1936-1943: Pruit, Rupit, Taverter*. Santa Coloma de Gramenet: Grupo de Historia José Berruezo, 2004.

CUCCU, M.; PALOMAS I MONCHOLÍ, J. *La Itàlia de Víctor Balaguer*. Vilanova i la Geltrú: Biblioteca Museu Víctor Balaguer, 2004.

ESCUADERO, J. P. *Les gitans catalans et leur langue: une étude réalisée à Perpignan*. Péronnas: Éditions de la Tour Gile, cop. 2004. (Collection catalane, 6).

FERRER, J; PUJADAS, J. (ed.). *Epistolari Joan Coromines e Joan Sales*. Barcelona: Fundació Pere Coromines / Curial Edicions Catalanes, 2004. (Textos i estudis, 7).

GAROLERA I CARBONELL, N. *Jacint Verdaguer: textos, comentaris, notes*. Lleida: Pagès, 2004.

GARRIGA ANDREU, J. *Franquisme i poder polític a Granollers: (1939-1975)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. (Biblioteca Abat Oliba, 264).

GIRÓ I PARÍS, J. *Els homes són i les coses passen: Maurici Serrahima i Bofill (1902-1979), un filòsof-literat del segle XX*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. (Biblioteca Serra d'Or, 331).

GRAU, R. (coord.). "La ciutat i les revolucions, 1808-1868. I, les lluites del liberalisme". *Barcelona quaderns d'història* (2004), núm. 10.

GUZMÁN MONCADA, C. *En el mirall de l'altre: paraules d'Opòton el Vell: l'escriptura dialògica d'Avel·lí Artís-Gener*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. (Biblioteca Serra d'Or, 334).

Josep Fontana: *història i projecte social: reconeixement a una trajectòria*. 2 vols. Barcelona: Crítica / Museu d'Història de Catalunya, 2004.

LLORENS I CARRERAS, S.; PUJADES I MARQUÈS, J. (ed.). *Epistolari (1901-1954)*. Barcelona: Fundació Pere Coromines, 2004. (Biblioteca de ciències humanes, 3).

MARIN, D.; RAMÍREZ, A. *Editorial Nova Terra: 1958-1978: un referent*. Barcelona: Mediterrània, 2004.

MIRÓ SOLÀ, L. *L'alba dels matiners: el procés dels trabucaires (Perpinyà, 1845-1846)*. Catarroja: Afers, 2008. (Recerca i pensament, 42).

MUÑOZ PUJOL, J. M. *Agustí Duran i Sanpere: temps i memòria*. Barcelona: Proa, 2004. (Perfils, 46).

NÚÑEZ SEIXAS, X. [et al.]. *L'Estat-nació i el conflicte regional: Joan Mañé i Flaquer, un cas paradigmàtic, 1823-1901*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. (Biblioteca Milà i Fontanals, 45).

OYÓN, J. L.; Gallardo, J. J. (coord.). *El cinturón rojinegro: radicalismo cenetista y obrerismo en la periferia de Barcelona: 1918-1939*. Barcelona: Carena / Grupo de Historia José Berruero, 2004. (Ágora, 9).

PICH MITJANA, J. *Federalisme i catalanisme: Valentí Almirall i Llozer (1841-1904)*. Vic: Eumo, 2004. (Referències, 41).

PLANAS MARESMA, J. *Els propietaris i l'associacionisme agrari a Catalunya (1890-1936)*. Girona: Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines / Centre de Recerca d'Història Rural / Documenta Universitària, 2006. (Biblioteca d'història rural. Estudis, 9).

POBLET I FEIJOO, F. *Els inicis del moviment esperantista a Catalunya = La komenca esperanto-movado en Katalunio*. Sabadell: KEA / O Limaco, 2004.

RAMON I VIDAL, J. de. *El Regiment Pirinenc núm. 1 de Catalunya*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2004.

ROMERO MARÍN, J. J. *La construcción de la cultura del oficio durante la industrialización: Barcelona, 1814-1860*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona / Icària, 2005. (Història del treball, 1).

SAUCH CRUZ, N. *Guerrillers i bàndols civils entre l'Ebre i el Maestrat: la formació d'un país carlista (1808-1844)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. (Biblioteca Abat Oliba, 260).

SEBASTIÀ, J. *El parany cosmopolita: una mirada a les arrels ideològiques de la globalització*. Catarroja: Afers, 2004. (Els llibres del contemporani, 16).

SERRALLONGA URQUIDI, J. *Refugiats i desplaçats dins la Catalunya en guerra, 1936-1939*. Barcelona: Base, 2004. (Base històrica, 7).

SURROCA I TALLAFERRO, R. *Prensa catalana de l'exili i l'emigració (1861-1976)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2004. (Textos i documents, 28).

TOLEDANO GONZÁLEZ, L. F. *La muntanya insurgent: la tercera guerra carlina a Catalunya 1872-1875*. Girona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials de Girona, 2004. (Quaderns del Cercle, 20).

VÁZQUEZ OSUNA, F. *La rebel·lió dels tribunals. L'Administració de justícia a Catalunya (1931-1953): la judicatura i el ministeri fiscal*. Catarroja: Afers, 2005. (Recerca i pensament, 21).

VENDRELL MARIEGES, J. *Pàgines viscudes de guerra i captiveri (1936-1940)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. (Biblioteca Serra d'Or, 335).

2005

AISA-PÀMPOLS, F. *El laberint roig: Víctor Colomer i Joaquim Maurín, mestres i revolucionaris*. Lleida: Pagès, 2005. (Guimet, 88).

ARDIT, M. (COORD.). "La Guerra de Successió". *Afers: fulls de recerca i pensament*. Vol. XX (2005), núm. 52.

ARMENGOU, M.; BELIS, R. *El comboi dels 927*. Barcelona: Rosa dels Vents, 2005.

BENGOECHEA, S. *Reacció en temps de canvis: la patronal catalana davant la República (1931-1936)*. Barcelona: Societat Catalana d'Estudis Històrics, 2005. (D'ahir per avui, 3).

BORDERÍAS, C. (ed.). *Género y políticas del trabajo en la España contemporánea: 1836-1936*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona / Icaria, 2007. (Història del treball, 2).

BORDERÍAS, C.; RENOM, M. (ed.). *Dones en moviment(s): segles XVIII-XXI*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona / Icaria, 2008. (Història del treball, 3).

CODINA I SOLÀ, N. *Aproximació a "Oriflama". Una revista catalana sota el franquisme*. Vic: Publicacions Col·legi de Sant Miquel dels Sants, 2005. (Recerca, 1).

CONESA, F. [et al.]. "Els colors de la música al Baix Llobregat i altres escrits". *Materials del Baix Llobregat* (2006), núm. 12.

DUCH PLANA, M. *Dones públiques: política i gènere a l'Espanya del segle XX*. Tarragona: Arola, 2006. (Atenea, 1).

Escrits polítics del segle XVIII. Vol. 3. LLUCH, E. (ed.). *Via fora als adormits*. Barcelona: Institut Universitari d'Història Jaume Vicens i Vives; Vic: Eumo, 2005. (Jaume Caresmar, 9).

FERRAN OLIVA, J. M. *La Constitució catalana de l'Havana*. Lleida: Pagès, 2005. (Guimet, 83).

FERRANDO PUIG, E.; RICO MÁRQUEZ, J. *Les Comissions Obreres en el franquisme: Barcelonès Nord (1964-1977)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005. (Biblioteca Abat Oliba, 268).

FERRÉ TRILL, X. *De la nació cultural a la nació política: la ideologia nacional d'Antoni Rovira i Virgili*. Catarroja: Afers, 2005. (Recerca i pensament, 25).

GRUP D'HISTÒRIA JOSÉ BERRUEZO. *Una ciutat dormitori sota el franquisme: Santa Coloma de Gramenet 1939-1975*. Santa Coloma de Gramenet: Carena, 2006.

GUINOT I RODRÍGUEZ, E. (coord.). "Usos i conflictes de l'aigua en la història". *Afers: fulls de recerca i pensament*. Vol. XX (2005), núm. 51.

JUNQUERAS I VIES, O. *Guerra, economia i política a la Catalunya de l'alta edat moderna*. Barcelona: Farell, 2005. (Nostra història, 8).

LLORENS I JORDANA, R. *Catalunya des de l'esquerra*. Catarroja: Afers, 2005. (Els llibres del contemporani, 20).

MARTÍ ESCAYOL, M. A. *La construcció del concepte de natura a l'edat moderna: natura, cultura i identitat en el pensament català dels segles XVI i XVII*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2005. (Monografies Manuscrits, 6).

MONCUSÍ FERRÉ, A. *Fronteres, identitats nacionals i integració europea. El cas de la Cerdanya*. Catarroja: Afers; València: Universitat de València, 2005. (El món de les nacions, 11).

OLMOS I TAMARIT, V. S.; COLOMINES I COMPANYYS, A. (coord.). "Vint anys d'historiografia als Països Catalans". *Afers: fulls de recerca i pensament*. Vol. XX (2005), núm. 50.

PLANS I CAMPDERRÓS, L. (ed.). *Església, societat i poder a les terres de parla catalana: actes del IV Congrés de la CCEPC: Vic, 20 i 21 de febrer de 2004*. Barcelona: Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana; Móra la Nova: Institut Ramon Muntaner; Valls: Cossetània, 2005. (Publicacions de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 3).

PRAT CARVAJAL, E. *Moviéndose por la paz: de Pax Christi a las movilizaciones contra la guerra*. Barcelona: Hacer, 2006.

PUJADÓ I PUIGDOMÈNECH, J. *Contra l'oblit: els refugis antiaeris poble a poble*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006. (Biblioteca Serra d'Or, 350).

PUJOL, E. (coord.). *La matemàtica de la història: la teoria cíclica d'Alexandre Deulofeu*. Figueres: Brau, 2005.

RECASENS I LLORT, J. *La repressió franquista a la Terra Alta (1938-1945)*. Horta de Sant Joan: Centre de Documentació. Ecomuseu dels Ports, 2005. (Bernat d'Alguaire, 2).

Recerques: història, economia, cultura. Barcelona (2005), núm. 50.

ROIG LLOP, T. *El meu viatge per la vida: 1939-1975*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005. (Biblioteca Serra d'Or, 340).

SAGUER I HOM, E. *Treball agrari i reproducció econòmica: el Baix Empordà, 1850-1880*. Girona: Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines / Centre de Recerca d'Història Rural (ILCC-Secció Vicens Vives) de la Universitat de Girona, 2005.

SANCHIS GUARNER, M.; CORTÉ, S. (ed.). *Lletres de resistència (1939-1981)*. Catarroja: Afers, 2005. (Personatges, 7).

SERRA I FONT, M.; MAS, X.; SAIZ, C. (ed.). *Dietari del Dr. Marià Serra i Font: Canet de Mar 1880-1926*. Canet de Mar: Ajuntament de Canet de Mar, 2006. (Estudis de patrimoni, 1).

TORAN BELVER, R. *Els camps de concentració nazis: paraules contra l'oblit*, Barcelona: Edicions 62, 2005.

TORRES FABRA, R. C. *Camp i política: la Falange en una comunitat rural valenciana (la Ribera Baixa)*. Catarroja: Afers, 2005. (Recerca i pensament, 24).

VICIANO, P. *El regne perdut: quatre historiadors a la recerca de la identitat valenciana*. Catarroja: Afers, 2005. (Els llibres del contemporani, 19).

VIGUÉS I JULIÀ, M. *Lluís G. Ventalló i Vergés (1903-1980): de la fidelitat a Sala al compromís amb el Règim*. Terrassa: Fundació Torre del Palau, 2005. (Els llibres de Terrassa. Àmfora, 4).

VILÀ I VALENTÍ, J. [et al.]. "Organització territorial: elements recents del debat a la comarca i altres escrits". *Materials del Baix Llobregat* (2005), núm. 11.

2006

AGUADO I CUDOLÀ, V. (coord.). *La recuperació d'un mite autòcton: el bisbe Caixal i el seu entorn històric (1803-1879): commemoració del II Centenari del seu naixement*. Juneda: Fonoll, 2006. (Lo Plançó, 5).

ALABRÚS IGLÉSIES, R. M. "Cròniques de la Guerra de Successió". A: *Escrits polítics del segle XVIII*. Vol. 4. Barcelona: Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives; Vic: Eumo, 2006.

ALBAREDA, J. [et al.]. *Pierre Vilar i la història de Catalunya*. Barcelona: Base, 2006. (Base històrica, 20).

ALBERTÍ, S.; BROTONS I SEGARRA, R. (ed.). *L'Onze de setembre*. Barcelona: Albertí, 2006.

ANGUERA, P. *El sexenni democràtic i el desvetllament del catalanisme*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2006. (Episodis de la història, 346).

ANGUERA, P. [et al.]. *Pensament i literatura a Reus al segle XIX*. Reus: Edicions del Centre de Lectura de Reus, 2006. (Assaig, 103).

ARNABAT MATA, R. *Visca el Rei i la religió: la primera Guerra Civil de la Catalunya contemporània (1820-1823)*. Lleida: Pagès, 2006. (Seminari, 18).

BERNAL, M. D.; CORBALÁN, J. *Lluís Companys i la seva època: 1882-1940: catàleg de l'exposició*. Barcelona: Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 2006.

BONAMUSA, F. *Generalitat de Catalunya: obra de govern 1931-1939*. Vol. 1. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència, 2006.

BROTO VILLEGAS, C.; BERGÉS SAURA, M. A. (ed.). *La Lleida anarquista: memòries d'un militant de la CNT durant la República, la Guerra Civil i el franquisme*. Lleida: Pagès, 2006. (Guiamet, 90).

CABANA VANCELLS, F. *La saga dels cotoners catalans*. Barcelona: Proa, 2006. (Perfils, 73).

CAMARASSA CASTILLO, J. M.; VIDAL HERNÁNDEZ, J. M. "Correspondència entre científics i història de la ciència". *Afers: fulls de recerca i pensament*. Vol. XXI (2006), núm. 53/54.

CAMPS FERNÁNDEZ, J.; OLCINA AYA, E. *Les milícies catalanes al front d'Aragó: 1936-1937*. Barcelona: Laertes, 2006.

CASEY, J. *El regne de València al segle XVII*. Catarroja: Afers, 2006. (Recerca i pensament, 28).

CENDRA BELTRAN, I. *El Consell d'Economia de Catalunya (1936-1939): revolució i contrarevolució en una economia col·lectivitzada*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006. (Biblioteca Serra d'Or, 354).

CONESA, F. [et al.]. "Els colors de la música al Baix Llobregat i altres escrits". *Materials del Baix Llobregat* (2006), núm. 12.

CORBALÁN GIL, J. *Justícia, no venjança: els executats pel franquisme a Barcelona (1939-1952)*. Valls: Cossetània, 2008. (El tinter, 83).

COSTA I DEU, J.; SABATÉ, M. *La nit del 6 d'octubre a Barcelona*, Valls: Cossetània, 2006. (Memòria del segle XX, 6).

— *La veritat del 6 d'octubre*. Valls: Cossetània, 2006. (Memòria del segle XX, 7).

DÍAZ ESCULIES, D.; RUBIRALTA CASAS, F.; RENYER ALIMBAU, J. *Una història del Front Nacional de Catalunya (1940-1990)*. Lleida: Pagès, 2006. (Guimet, 94).

DURAN TORT, C. *Pere Aldavert: una vida al servei de l'ideal*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006. (Biblioteca Serra d'Or, 358).

FONTANELLA, F.; CLARASÓ, M.; MIRÓ, M. M. (ed.). *Panegíric a la mort de Pau Claris de Francesc Fontanella*. Barcelona: Fundació Pere Coromines, 2008. (Autors catalans antics, 16).

FUSTER, J. *Heretgies, revoltes i sermons: tres assaigs d'història cultural*. Catarroja: Afers, 2008. (Recerca i pensament, 45).

FUSTER SOBREPÈRE, J. *Barcelona i l'Estat centralista. Indústria i política a la dècada moderada (1843-1854)*. Vic: Eumo, 2006. (Referències, 45).

GALITÓ, P. [et al.]. *Les batalles del Segre i la Noguera Pallaresa: l'atac final contra Catalunya (abril-desembre 1938)*. Lleida: Pagès, 2006.

GARCIA MARTÍNEZ, S. *El País Valencià modern: societat, política i cultura a l'època dels Àustria*. Catarroja: Afers, 2006. (Recerca i pensament, 31).

GASCON I RODÀ, J. *Memòries d'un periodista català (1904-1940)*. 2 vol. Olot: Ajuntament d'Olot / Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot, 2006. (Nova biblioteca olotina, 7-8).

GONZÀLEZ VILALTA, A. *Els diputats catalans a les Corts constituents republicanes (1931-1933): nacionalisme, possibilisme i reformisme social*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006. (Biblioteca Serra d'Or, 356).

— *La nació imaginada: els fonaments dels Països Catalans: (1931-1939)*. Catarroja: Afers, 2006. (Recerca i pensament, 29).

“Índex 1-50: Recerques”. *Recerques: història, economia, cultura* (2007).

IZQUIERDO BALLESTER, S. *República i autonomia: el difícil arrelament del catalanisme d'esquerres, 1904-1931*. Catarroja: Afers, 2006. (Recerca i pensament, 27).

JANÉ CHECA, O. *Catalunya i França al segle XVII: identitats, contraidentitats i ideologies a l'època moderna: 1640-1700*. Catarroja: Afers, 2006. (Recerca i pensament, 30).

JARNE, A. [et al.]. *De l'esperança al desencís: la transició als països catalans*. Lleida: El Jonc, 2006. (Muixeranga, 8).

JIMÉNEZ HIJAZO, A. *La Revolució Russa a la premsa de Lleida (1917-1921)*. Lleida: Pagès, 2006. (Retalls, 6).

MAYMÍ RICH, J.; ROS NICOLAU, J.; TURRÓ VENTURA, X. *Els refugiats de la Guerra Civil a les comarques del Gironès i el Pla de l'Estany (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006. (Biblioteca Serra d'Or, 355).

MIR, G. *Aturar la guerra: les gestions secretes de Lluís Companys davant el Govern britànic*. Barcelona: Proa, 2006. (Perfils, 63).

MIRA I CASTERÀ, J. F.; OLMOS I TAMARIT, V. S. (coord.). “El valencianisme polític: homenatge a Alfons Cucó”. *Afers: fulls de recerca i pensament*. Vol. XXI (2006), núm. 55.

PASTOR PETIT, D. *Traïdors a Catalunya: la cinquena columna, 1936-1939*. Barcelona: Base, 2006. (Base històrica, 21).

PICH MITJANA, J. *Valentí Almirall i el federalisme intransigent*. Catarroja: Afers, 2006. (Recerca i pensament, 26).

PLANAS I MARESMÀ, J. (coord.). *Alcaldes i alcaldesses del Vallès Oriental (segle XX): diccionari biogràfic*. Granollers: Museu de Granollers, 2006.

Ponències: anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2005. Granollers: Centre d'Estudis de Granollers, 2006.

ROURA AULINAS, L. *Subjecció i revolta en el segle de la Nova Planta*. Vic: Eumo, 2006. (Referències, 47).

RUBÍ CASALS, M. G. *Els catalans i la política en temps del caciquisme: Manresa, 1875-1923*. Vic: Eumo, 2006. (Biblioteca universitària. Història).

SANTESMASES I OLLÉ, J. (dir.). *Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana: actes del VI Congrés de la CCEPC (Barcelona, 2, 3 i 4 de novembre de 2006)*. Barcelona: Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana / Centre d'Història Contemporània de Catalunya / Museu d'Història de Catalunya / Programa per al Memorial Democràtic; Móra la Nova: Institut Ramon Muntaner; Valls: Cossetània, 2008. (Publicacions de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 5).

SERRA SELLARÉS, F. *Sant Benet de Bages; època Montserratina, 1593-1835*. Sant Vicenç de Castellet: Farell, 2006. (Patrimoni, 3).

VILANOVA I VILA-ABADAL. *Exiliats, proscrius, deportats: el primer exili dels republicans espanyols: dels camps francesos al llindar de la deportació*. Barcelona: Empúries, 2006. (Biblioteca universal Empúries, 210).

2007

ALBAREDA, J. [et al.]. *Una relació difícil: Catalunya i l'Espanya moderna (segles XVII-XIX)*. Barcelona: Base, 2007.

ALOY, J.; BASIANA, J.; GASOL, P. *Papers catalans espoliats*. Manresa: Zenobita Edicions, 2007.

ARNABAT, R.; SABANÉS, A. *Víctimes de la Guerra Civil (1936-1939) al Penedès. Soldats i població civil morta: Alt Penedès, Baix Penedès i Garraf*. Vilafranca del Penedès: Edicions i Propostes Culturals Andana, 2007.

BOSCH BELLA, X. *L'energia elèctrica a Catalunya: (1944-1958)*. Catarroja: Afers, 2007.

Campsentelles: revista del Centre d'Estudis Santfostencs - Amics de Cabanyes. Sant Fost de Campsentelles (2007), núm. 10.

COMAS GÜELL, M. *La Biblioteca Museu Balaguer, un projecte nacional català*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007.

CAPMANY DE MONTPALAU, A. de. *Práctica y estilo de celebrar cortes en el reino de Aragón, principado de Cataluña y reino de Valencia y una noticia de las de Castilla y Navarra*. Edició facsímil. Barcelona: Base, 2007. (Apographa historica Cataloniae. Series historica, 13).

CASAJUANA NIELL, R. *Una nena de Manresa i les seves històries*. Manresa: Ajuntament de Manresa / Centre d'Estudis del Bages, 2007. (Memòria, 9).

CLARÀ, E. [et al.]. "Esport i tradició: el Baix Llobregat en marxa i altres escrits". *Materials del Baix Llobregat* (2007), núm. 13.

DUEÑAS ITURBE, O. *La violència d'uns i altres: la repressió de la guerra i la postguerra, 1936-1945*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007.

DURAN SOLÀ, L. *Intel·ligència i caràcter: palestra i la formació dels joves (1928-1939)*. Catarroja: Afers, 2007.

FERRÉ TRILL, X. *Pensament positivista a Catalunya*. Valls: Cossetània, 2007.

FERRER ALÒS, L. *Hereus, pubilles i cabalers: el sistema d'hereu a Catalunya*. Catarroja: Afers, 2007.

FERRER I PONT, J. C. *Nosaltres sols: la revolta irlandesa a Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007.

FLORENSA I SOLER, N. *Pere Aldavert: l'home, el periodista i el polític catalanista*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007.

GAVALDÀ TORRENTS, A. *El batec periodístic d'un dirigent cooperativista català: Josep Maria Rendé i Ventosa*. Valls: Cossetània, 2007.

GAVALDÀ TORRENTS, A. *El naixement del nou sindicalisme d'Ordeno y mando*, Tarragona: El Mèdol, 2007.

GENER, P.; DOMINGO, J. M. (ed.). *Mis antepasados y yo: apuntes para unas memorias*. Lleida: Punctum & Aula Màrius Torres, 2007. (Philologica, 3).

GÓMEZ INGLADA, M. *Associacionisme i cultura en una societat en transformació: el Prat de Llobregat, 1910-1960*. El Prat de Llobregat: Ajuntament del Prat de Llobregat, 2007.

GONZÁLEZ MASIP, A. *Els autobusos de l'àrea de Barcelona (1905-1936)*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2007. (Camí ral, 27).

GONZÁLEZ VILALTA, A.; BOU GARRIGA, G. *La creació del mite Lluís Companys. El 6 d'octubre de 1934 i la defensa de Companys per Ossorio y Gallardo*. Barcelona: Base, 2007.

GUAL VILÀ, V. *Poblet, senyor feudal. La documentació de l'armari III*. Valls: Cossetània, 2007.

HERNÁNDEZ, F. X.; RIART, F. *Els exèrcits de Catalunya (1713-1714): uniformes, equípaments, organització*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2007.

LACUEVA MORENO, J. L.; MÁRQUEZ BERROCAL, M.; PLANS CAMPDERRÓS, L. *Combat per la llibertat: memòria de la lluita antifranquista a Terrassa (1939-1979)*. Terrassa: Fundació Torre del Palau, 2007.

Lletres d'exili: epistolari Manuel Serra i Moret e Pere Foix (1940-1963). Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 2007.

MOLINER PRADA, A. *Catalunya contra Napoleó: la guerra del Francès (1808-1814)*. Lleida: Pagès, 2007.

MORALES, M.; CISNEROS, M. (coord.). *Actes del Congrés Ocupació i Resistència a la Guerra del Francès (1808-1814): 5-7 octubre 2005*. Barcelona: Museu d'Història de Catalunya, 2007.

MORALES, M.; RENOM, M.; CISNEROS, M. (coord.). *Actes del Congrés L'Aposta Catalana a la Guerra de Successió (1705-1707): 3-5 novembre 2005*. Barcelona: Museu d'Història de Catalunya / Centre d'Història Contemporània de Catalunya, 2007.

OLIVA, A. *El fusilamiento de Penina*. Mataró: El viejo topo, 2007.

— *L'afusellament de Penina*. Mataró: El viejo topo, 2007.

OLMOS TAMARIT, V. S. (coord.). "Les mirades del viatger". *Afers: fulls de recerca i pensament*. Vol. XXII (2007), núm. 57.

ORTÍ, P.; LOBATO, E. (ed.). *La vida contínua: diaris de Jaume Pla (1928-1948)*. Barcelona: Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, 2008. (Vides escrites, 1).

PÀMIES BERTRAN, T. *Ràdio Pirenaica. Emissions en llengua catalana de Radio España independiente (1941-1977)*. Valls: Cossetània, 2007.

PARRAS, J.; SANTIRSO, M. *Rubí als pupitres: una crònica escolar de 1812 a 2006*. Tarragona: El Mèdol, 2007.

PÉREZ NESPEREIRA, M. *La secessió catalana: els corrents culturals europeus a la fi del segle (1872-1900)*. Catarroja: Afers, 2007.

— *Prat de la Riba: nacionalisme i formació d'un Estat català*. Barcelona: Base, 2007.

PEYTAVÍ DEIXONA, J. (coord.). "Notaris, homes i papers: el Nord català als segles XIII-XVIII". *Afers: fulls de recerca i pensament*. Vol. XXII (2007), núm. 58.

Ponències: anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2006. Granollers: Centre d'Estudis de Granollers, 2007.

PUIG I OLIVER, J. M. de. *La Constitució de Batlle i Jover: un projecte català a les Corts de Cadis*. Vic: Eumo, 2007. (Jaume Caresmar, 18).

RECASENS LLORT, J. *La repressió franquista al Baix Penedès: (1938-1945)*. Valls: Cossetània, 2007. (El tinter, 77).

Recerques: història, economia, cultura. Barcelona (2007), núm. 52/53.

Recerques: història, economia, cultura. Barcelona (2007), núm. 54.

RIQUER I PERMANYER, B. de. *Francesc Cambó: entre la Monarquia i la República (1930-1932)*. Barcelona: Base, 2007.

RUBIO, T; CABALLER, G.; DUEÑAS, O. (ed.). *Per les presons de Franco: memòries d'un pres de la postguerra, 1936-1945*. Valls: Cossetània Edicions, 2007.

RUBIRALTA I CASAS, F. *Daniel Cardona i Civit: una biografia política*. Catarroja: Afers, 2008. (Personatges, 9).

SANCHO PARÍS, D. (ed.). *Els joves i la Segona República i la Guerra Civil al Penedès*. Vilafranca del Penedès: Institut d'Estudis Penedesencs, 2007.

SEGUÍ, S. *Escola de rebel·lia: història d'un sindicalista*. Lleida: El Jonc, 2007. (Muixeranga, 10).

SELLES RIGAT, N. *Alexandre Cirici Pellicer*. Catarroja: Afers, 2007.

SOLDEVILA, F.; PUJOL CASADEMONT, E. (ed.). *Els dietaris retrobats (1939-1943)*. València: Tres i Quatre, 2007.

TERMES ARDÈVOL, J. *La catalanitat obrera: la República Catalana, l'Estatut de 1932 i el Moviment Obrer*. Catarroja: Afers, 2007.

TERMES ARDÈVOL, J.; MOLLFULLEDA, C. (ed.). *Història de combat*. Catarroja: Afers, 2007.

TORAN BELVER, R. *Joan de Diego. Tercer secretari a Mauthausen*. Barcelona: Edicions 62, 2007.

TORNAFOCH YUSTE, X. *Del caciquisme a la democràcia. Política i eleccions a Vic (1900-1931)*. Vic: Eumo, 2007.

TORRAS ELIAS, J. *Fabricants sense fàbrica. Els Torelló, d'Igualada (1691-1794)*. Vic: Eumo, 2007.

VENTURA BALLBÉ, J. *La masmorra*: Valls: Cossetània, 2007.

VERGÉS, J. C. *Un país tan desgraciat: memòria compartida amb l'editor de Destino*. Barcelona: Sd. edicions, 2007. (La República Catalana, 1).

VILLARROYA FONT, J.; COLOMINES COMPANYYS, A. (COORD.). "Història i memòria del segle xx". *Afers: fulls de recerca i pensament*. Vol. XXII (2007), núm. 56.

VIVES CORBELLA, P. *L'estiueig al Bosc de Valls*. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, 2007. (Per conèixer Valls, 4).

2008

AMELANG, J. S. "*Gent de la Ribera*" i altres assaigs sobre la Barcelona moderna. Vic: Eumo / Universitat de Vic, 2008. (Referències, 49).

ARMENGOU, M.; BELIS, R. *Ramon Perera, l'home dels refugis*. Barcelona: Rosa dels Vents, 2008.

ARNABAT MATA, R. *La família Vidal-Verdaguer, de proveïdors de l'exèrcit a hisendats*. Vilafranca del Penedès: Edicions i Propostes Culturals Andana, 2008. (Els Llibres del Consell Comarcal Alt Penedès, 3).

ARNABAT MATA, R.; CASTILLO PRADO, J.; SANCHO PARÍS, D. *La repressió del primer franquisme a l'Alt Penedès (1939-1948)*. Valls: Cossetània, 2009.

BENET, J. *Memòries I: de l'esperança a la desfeta (1920-1939)*. Barcelona: Edicions 62, 2008. (Biografies i memòries, 70).

CABEZAS SÁNCHEZ, A. *La Guerra Civil a Vilanova i la Geltrú (1936-1939): aspectes militars*. Vilanova i la Geltrú: Institut d'Estudis Penedesencs, 2009. (Institut d'Estudis Penedesencs, 163).

CASAS BUSQUETS, R.; COLL PIGEM, M. (ed.). *Una mirada al Mataró d'ahir: memòries de Ramon Casas i Busquets*. Mataró: Club d'Opinió Jaume Llavina, 2008.

COLL PIGEM, M.; PUIG PLA, J. *La vaga d'usuaris de tramvies de Barcelona de 1957*. Vic: Eumo Editorial, 2008. (L'Entorn, 49).

COMAS, M. *Biblioteques en temps de guerra: el front cultural de la rereguarda: el Penedès 1936-1939*. Calafell: Llibres de Matrícula, 2008. (Cartipàs, 19).

COMAS GÜELL, M. *Víctor Balaguer i la identitat col·lectiva*. Catarroja: Afers, 2008. (Els llibres del contemporani, 23).

COMELLAS COLLDEFORNIS, J. *La nació és la llengua: el pensament lingüístic de Joan Maragall*. Cabrera de Mar: Galerada, 2008.

DÍAZ ESCULIES, D. *De la Guerra Civil, l'exili i el franquisme (1936-1975)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. (Biblioteca Serra d'Or, 388).

— *El neoespanyolisme radical a Catalunya: la formació de Ciutadans - Partido de la Ciudadanía (C's)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. (Biblioteca Serra d'Or, 398).

FERRER I SANXIS, M.; VELASCO MARTÍN, M. A. (ed.). *Memòries (1920-1970): 50 anys d'acció política, social i cultural catalana*. Barcelona: UGT / Fundació Josep Comaposada, 2008.

FONTANA, J. *La guerra del Francès (1808-1814): explicada per Josep Fontana*. Barcelona: Pòrtic, 2008. (Pòrtic història nacional, 3).

GARCIA MARTÍNEZ, S.; SALAVERT FABIANI, V. L. *L'ocupació franquista de la Universitat de València el 1939*. Catarroja: Afers, 2008. (Recerca i pensament, 44).

GUANSÉ, D.; FOGUET I BOREU, F. (ed.). *La revolució cívica. Articles de "La Publicitat" (1937-1939)*. Valls: Cossetània, 2008. (Memòria del segle xx, 13).

HURTADO, A.; CUITO, A. (ed.). *Abans del 6 d'octubre: (un dietari)*. Barcelona: Quaderns Crema, 2008. (D'un dia a l'altre, 26).

IZQUIERDO, S. *Panoràmica de l'Esquerra Nacional, 1868-2006*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2008. (Biblioteca de l'esquerra nacional).

- JACKSON, A. *Els brigadistes entre nosaltres: pròleg i epíleg a l'última gran batalla de la Guerra Civil espanyola*. Valls: Cossetània, 2008. (El tinter, 81).
- LO CASCIO, P. *Nacionalisme i autogovern. Catalunya, 1980-2003*. Catarroja: Afers, 2008. (Recerca i pensament, 48).
- MANCONI, F. (coord.). "El Regne de Sardenya a l'època moderna". *Afers: fulls de recerca i pensament*. Vol. XXIII (2008), núm. 59.
- MANENT, A. *La represa: memòria personal, crònica d'una generació (1946-1956)*. Barcelona: Edicions 62, 2008. (Biografies i memòries, 73).
- MARTÍNEZ FIOL, D. *Estatisme i antiestatisme a Catalunya (1931-1939): rivalitats polítiques i funcionals a la Generalitat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. (Textos i estudis de cultura catalana, 134).
- MASSOT, J. *Antoni Maria Sbert, 1901-1980*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2008. (Biblioteca de l'esquerra nacional).
- MAYANS, M. *Testimoniatsges i memòries (1936-1945): una nit tan llarga*. Valls: Cossetània, 2009. (Memòria del segle xx, 14).
- MONCUNILL CIRAC, L. M.; MONCUNILL MARTÍ, F.; MARTÍ BAIGET, M. (ed.). *Carles Cardó: un clàssic del pensament: pòrtics de "La Paraula Cristiana" (1925-1936)*. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, 2008. (Biblioteca d'estudis vallencs, 45).
- MONTCLÚS ESTEBAN, J.; JULIÀ DANÉS, E. *Gaspar Torrente: Estat català, Estado aragonés*. Barcelona: Dux, 2008. (Duxelm, 10).
- MONTFORT, A. *Barcelona 1939. El camp de concentració d'Horta*. Barcelona: L'Avenç, 2008. (Assaig).
- MORALES MONTOYA, M. *La Generalitat de Josep Irla i l'exili polític català*. Barcelona: Base, 2008. (Base històrica, 45).
- NÚÑEZ TARGA, M.; TODA, A. (ed.). *La presó de Ventas: records d'una empresonada (1939-1942)*. Valls: Cossetània, 2008.
- PAGÈS BLANCH, P. *La Comissió de la Indústria de Guerra de Catalunya: (1936-1938)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. (Biblioteca Serra d'Or, 386).
- PALOMAR, J. M.; NAVARRO, N. *Símbols en el ferro. Corpus de municions de la Guerra Civil espanyola 1936-1939*. Barcelona: Base, 2008. (Base històrica, 43).

PASCUAL RODRÍGUEZ, V. *L'aventura americana del virrei Amat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. (Biblioteca Serra d'Or, 389).

PLANELLAS-WITZSCH, M. *El somriure de Catalunya: un retrat biogràfic de Jaume Miravittles*. Barcelona: Dux, 2008. (Duxelm, 7).

Ponències: anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2007. Granollers: Centre d'Estudis de Granollers, 2008.

PONS GARLANDÍ, J.; POCA I GAYA, J. (ed.). *Un republicà enmig de faistes*. Barcelona: Edicions 62, 2008. (Biografies i memòries, 71).

PORQUERAS, R. [et al.]. *Ramon Porqueras*. Barcelona / Unió General de Treballadors de Catalunya, 2008. (Testimonis ugetistes, 2).

PRAT CARVAJAL, E. *Activistes de la pau: estudi sociològic i polític dels activistes del moviment per la pau de la dècada de 1980*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. (Biblioteca Serra d'Or, 402).

PRESTON, P. *Franco: el gran manipulador*. Barcelona: Base, 2008. (Base històrica, 35).

PRIMS VILA, R. *De la fosca al desvetllament: el Front Nacional de Catalunya a la dècada dels cinquanta*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. (Biblioteca Serra d'Or, 401).

RAMISA VERDAGUER, M. *Polítics i militars a la Guerra del francès (1808-1814)*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs / Fundació Pública de la Diputació de Lleida, 2008. (Xicar: llibres d'història, 1).

Recerques: història, economia, cultura. Barcelona (2008), núm. 55.

REDONDO PENAS, A. *Guerra d'Àfrica (1859-1860): els 466 del general Prim*. Valls: Cossetània, 2008. (El tinter, 80).

ROVIRA VIRGILI, A.; FERRÉ I TRILL, X. (ed.). *Història dels moviments nacionalistes*. Barcelona: Base, 2008. (Base històrica, 30).

RUBÍ, G.; ESPINET, F. (ed.). *Solidaritat Catalana i Espanya (1905-1909)*. Barcelona: Base, 2008. (Base històrica, 48).

SÁEZ, J. M.; SUBIRATS, E. *Roc Llop i Convalia: l'exili d'un poeta miravetà*. Flix: Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, 2008. (Daliner, 7).

SALVADOR I ANDRÉS, L. de; VIRGILI, E.; REYES, M. (ed.). *Quan la mort venia del cel: memòria dels bombardeigs sobre Tarragona (1937-1939)*. Valls: Cossetània, 2009.

SÁNCHEZ AGUSTÍ, F. *Maquis al Montsec: del Migdia francès a l'Aran i el Pallars (1944-1956)*. Lleida: Pagès, 2008. (Guimet, 108).

SIMBOR, V. *Carles Salvador, 1893-1955*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2008. (Biblioteca de l'esquerra nacional).

SIMON, A. *Pau Claris, líder d'una classe revolucionària*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. (Biblioteca Abat Oliba, 285).

SOBREQUÉS I CALLICÓ, J. *Estudis d'Història de Catalunya. Edat mitjana. Edat moderna. El pactisme*. Barcelona: Base, 2008. (Base històrica, 46).

SOLÉ I BARJAU, Q. *Els morts clandestins: les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939)*. Catarroja: Afers, 2008. (Recerca i pensament, 43).

STRUBELL TRUETA, T. *Josep-Narcís Roca i Ferreras: 1834-1891*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2008. (Biblioteca de l'esquerra nacional).

TARRADELLAS, J. *Crònica de la Guerra Civil a Catalunya. Vol. 1: Crònica diària de la Generalitat de Catalunya, primera part*. Barcelona: DAU, 2008.

TOMÀS GUIX, E.; ARNABAT MATA, R. *La lluita per la democràcia: Vilafranca del Penedès 1971-1979*. Vilafranca del Penedès: Institut d'Estudis Penedesencs, 2009.

TORRA PLA, Q. *Periodisme? Permetin!: la vida i els articles d'Eugeni Xammar*. Barcelona: Símbol, 2008. (Memòria, 6).

TRIAS I PEITX, J. M. [et al.]. *La solitud de la llibertat: memòries de Josep M. Trias i Peitx, secretari general d'Unió Democràtica de Catalunya durant la Guerra Civil*. Barcelona: Símbol Editors, 2008. (Memòria, 7).

VALLÈS MARTÍ, J. M. *Rafael Battestini i Galup (1886-1939). Catalanista. Víctima de la repressió franquista*. Valls: Cossetània, 2009. (Perfils, 9).

4

Relació de publicacions editades i coeditades pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya

Relació de publicacions editades i coeditades pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya

ANGUERA, P. *L'Onze de setembre: història de la Diada (1886-1938)*. Barcelona: Centre d'Història Contemporània de Catalunya / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. (Fets i personatges, 1).

CASASSAS, J. [et al.]. *Els Fets del Cu-cut!: taula rodona organitzada pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya el 24 de novembre de 2005*. Barcelona: Centre d'Història Contemporània de Catalunya, 2006.

Centre d'Història Contemporània de Catalunya [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de la Vicepresidència, 2009. <www.gencat.net/chcc> [Consulta: 23 de març de 2009].

LÓPEZ RAIMUNDO, G. *Escrits: cinquanta anys d'acció, 1937-1988*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Centre d'Història Contemporània de Catalunya / Ajuntament de Barcelona, 1988.

MORALES, M.; RENOM, M.; CISNEROS, M. (COORD.). *Actes del Congrés L'Aposta Catalana a la Guerra de Successió (1705-1707): 3-5 novembre 2005*. Barcelona: Museu d'Història de Catalunya / Centre d'Història Contemporània de Catalunya, 2007.

PÉREZ PICAZO, M. T.; SEGURA, A.; FERRER, L. (ED.). *Els catalans a Espanya, 1760-1914: actes del congrés: Barcelona, 21 i 22 de novembre de 1996*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Departament d'Història Contemporània / Generalitat de Catalunya / Centre d'Història Contemporània de Catalunya; [Catarroja]: Afers, 1996.

Quadern d'Història. Barcelona (2001-2005), núm. 1-37. Realitzat pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya i distribuït amb el diari *Avui* (editat per Premsa Catalana).

SANTESMASES I OLLÉ, J. (DIR.). *Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana: actes del VI Congrés de la CCEPC (Barcelona, 2, 3 i 4 de novembre de 2006)*. Barcelona: Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana / Centre

d'Història Contemporània de Catalunya / Museu d'Història de Catalunya / Programa per al Memorial Democràtic; Móra la Nova: Institut Ramon Muntaner; Valls: Cossetània, 2008. (Publicacions de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, 5).

5

Citacions en la premsa i en altres suports de comunicació

Citacions en la premsa i en altres suports de comunicació

1984

“Consell Executiu: es crea un centre d’història coetània”. A: *Avui* (7.3.1984).
Barcelona: Premsa Catalana. ISSN 0032-42560.

1986

Minobis, Montserrat. “El Centre d’Història Contemporània de Catalunya: una conversa amb Josep Benet”. A: *Serra d’Or*, núm. 316 (gen. 1986), p. 13-16.
Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat. ISSN 0140-64360.

Piñol, Rosa Maria. “El Centre d’Història Contemporània estudia el cos-
to humano de la guerra: proyecto central de una serie de trabajos sobre
la contienda de 1936”. A: *La Vanguardia* (21.2.1986), p. 34. Barcelona: La
Vanguardia. També disponible en línia:

<[http://hemeroteca-paginas.lavanguardia.es/LVE08/HEM/1986/02/21/
LVG19860221-034.pdf](http://hemeroteca-paginas.lavanguardia.es/LVE08/HEM/1986/02/21/LVG19860221-034.pdf)> [Consulta: 27.02.2009].

1988

“El Centre d’Història Contemporània”. A: *El Dia de Catalunya* (24.1.1988).
Barcelona: Prensa y Difusión.

“Centre d’Història Contemporània de Catalunya: Festa del Llibre 1988: obres
publicades per investigadors del Centre des de l’inici de les seves activitats,
l’any 1985, o en la publicacio de les quals han contribuït: el Centre té com a
norma no editar directament cap obra”. A: *La Vanguardia* (23.4.1988), p. 67.
Avantttítol: “Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura”. Barcelona:
La Vanguardia. També disponible en línia:

<[http://hemeroteca-paginas.lavanguardia.es/LVE08/HEM/1988/04/23/
LVG19880423-067.pdf](http://hemeroteca-paginas.lavanguardia.es/LVE08/HEM/1988/04/23/LVG19880423-067.pdf)> [Consulta: 12.12.2008].

1990

Faulí, Josep. "El Centre de Josep Benet". A: *ABC* (17.3.1990), p. III. Secció: *ABC Catalunya, Catalunya endins*. Madrid: Diario ABC.

1991

Valldepérez, Pepa. "Centre d'Història Contemporània de Catalunya". A: *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, núm. 9 (jul.-des.1991), p. 97-98. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (COBCD).

Piñol, Rosa Maria. "Benet lamenta que el Museu d'Història lleve seis años esperando fondos y proyecto: el Centre d'Història Contemporània de Catalunya que dirige el ex senador ha promovido o ayudado a realizar más de 120 trabajos de investigación desde su puesta en marcha, en 1985". A: *La Vanguardia* (3.7.1991), p. 46. Barcelona: La Vanguardia. També disponible en línia:

<<http://hemeroteca-paginas.lavanguardia.es/LVE08/HEM/1991/07/03/LVG19910703-046.pdf>> [Consulta: 25.2.2009].

Dorel-Ferré, Gracia. "Les travaux du Centre d'Histoire Contemporaine de Barcelone : un premier bilan". A: *Regards sur le XXe siècle espagnol*, p. 53-63. Nanterre: Université Paris-X, Centre de Recherches Ibériques et Ibéro-américaines, 1993.

1993

Faulí, Josep. "Historia contemporánea". A: *ABC* (12.8.1993). Secció: *ABC Catalunya, Catalunya endins*. Madrid: Diario ABC.

Subirachs, Judit. "Centre d'Història Contemporània de Catalunya". A: *Avui* (3.10.1993). Barcelona: Premsa Catalana. ISSN 0032-42560.

1996

"El centro que dirige Josep Benet podría integrarse en el MHC". A: *La Vanguardia* (4.5.1996), p. 43. Barcelona: La Vanguardia. També disponible en línia: <<http://hemeroteca-paginas.lavanguardia.es/LVE01/PUB/1996/05/04/LVG19960504-043.pdf>> [Consulta: 25.2.2009].

“Solé i Sabaté se queda con el CHCC”. A: *El Mundo* (4.5.1996). Madrid: Unidad Editorial. També disponible en línia:
<<http://www.elmundo.es/papel/hemeroteca/1996/05/04/cultura/109016.html>> [Consulta: 15.9.2008].

Argudo, Sílvia. “Història local de Catalunya: fonts d’informació”. A: *Item: Revista de Biblioteconomia i Documentació*, núm. 19 (jul.-des. 1996), p. 144-165. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (COBDC). ISSN 0214-0349. També disponible en línia:
<<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/22494/22328>> [Consulta: 15.9.2008].

1998

Balcells, Albert. *Reports de la recerca a Catalunya [1990-1995]: història*. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans, 1998, p. 37. ISBN: 84-7283-406-9. També disponible en línia:
<http://www.iec.cat/gc/digitalAssets/504_3684_1097661473484_historia.pdf> [Consulta: 15.9.2008].

2000

“Albert Manent substitueix Josep Benet al Centre d’Història Contemporània de Catalunya”. A: *Avui* (28.6.2000), p. 42. Barcelona: Premsa Catalana. ISSN 0032-42560.

“El historiador Josep Benet cede su archivo a la Generalitat”. A: *El Mundo* (29.12.2000). Madrid: Unidad Editorial. També disponible en línia:
<<http://www.elmundo.es/2000/12/29/catalunya/29N0013.html>> [Consulta: 15.9.2008].

“Josep Benet cedeix el seu arxiu a la Generalitat”. A: *El Periódico de Catalunya*. Edició en català (29.12.2000). Barcelona: Grupo Zeta.

“Josep Benet lega a la Generalitat su fondo bibliográfico y documental: el Departamento de Cultura otorga al historiador una renta vitalicia”. A: *El País* (29.12.2000). Madrid: Prisa. També disponible en línia:
<[http://www.elpais.com/articulo/cataluna/BENET/_JOSEP_/HISTORIADOR/Jos ep/Benet/lega/Generalitat/fondo/bibliografico/documental/elpepiesp-cat/20001229elpcat_15/Tes](http://www.elpais.com/articulo/cataluna/BENET/_JOSEP_/HISTORIADOR/Jos%20ep/Benet/lega/Generalitat/fondo/bibliografico/documental/elpepiesp-cat/20001229elpcat_15/Tes)> [Consulta: 27.11.2008].

“Josep Benet lega sus fondos a la Generalitat”. A: *La Vanguardia* (29.12.2000), p. 39. Barcelona: La Vanguardia. També disponible en línia: <[http://hemeroteca.lavanguardia.es/preview/2000/12/28/pagina-39/34080403/pdf.html?search=josep benet](http://hemeroteca.lavanguardia.es/preview/2000/12/28/pagina-39/34080403/pdf.html?search=josep%20benet)> [Consulta: 25.2.2009].

Capdevila, Jordi. “L’historiador Josep Benet cedeix el seu arxiu a la Generalitat: el llegat conté 7.700 volums, un fons hemerogràfic dels segles XIX i XX i molts documents de la clandestinitat: Josep Benet ha acordat amb el Departament de Cultura donar el seu arxiu bibliogràfic a la Generalitat, així com la seva producció intel·lectual”. A: *Avui* (29.12.2000). Barcelona: Premsa Catalana. ISSN 0032-42560.

2002

Aragay, Ignasi. “Albert Manent, director del Centre d’Història Contemporània”. A: *Quadern d’Història*, núm. 4 (26.1.2002), p. 1. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d’Història Contemporània de Catalunya: Premsa Catalana. Suplement de: *Avui* (Barcelona: Premsa Catalana. ISSN 0032-42560). També disponible en línia: <http://www10.gencat.net/presidencia/binaris/avui200201-4_tcm202-24148.pdf> [Consulta: 22.9.2008].

2003

Manent, Albert. “Albert Manent, director del Centre d’Història Contemporània de Catalunya”. A: *Quaderns del Museu d’Història de Catalunya*, any 3, núm. 6 (des. 2003), p. 12-14. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Museu d’Història de Catalunya. També disponible en línia: <[http://www.mhcat.net/content/download/930/9177/file/Quaderns%20MHC% 20N %206.pdf](http://www.mhcat.net/content/download/930/9177/file/Quaderns%20MHC%20N%206.pdf)> [Consulta: 29.9.2008].

2004

Solé i Sabaté, Josep Maria. “La recuperació de la documentació de l’exili: una història que cal saber”. A: *José Fontana: història i projecte social: reconeixement a una trajectòria*, p. 1895-1903. Barcelona: Crítica: Museu d’Història de Catalunya, 2004. 2 v. ISBN 84-8432-528-8 (*op. cit.*).

Piñol, Rosa Maria. “Manent, destituïdo del Centre d’Història Contemporània: se planteja la hipòtesis de integrar el centre en el Museu d’Història de Catalunya, que dirige Jaume Sobrequés, como secció dedicada a la investigació”. A: *La Vanguardia* (7.2.2004), p. 38. Barcelona: La Vanguardia. També disponible en línia:
<<http://hemeroteca-paginas.lavanguardia.es/LVE05/PUB/2004/02/07/LVG200402070381LB.pdf>> [Consulta: 26.2.2009].

2005

Reports de la recerca a Catalunya: 1996-2002: història [en línia]. Report elaborat sota la coordinació d’Albert Balcells. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans, 2005, p. 1187-1237. Disponible a:
<http://www.iecat.net/recerca/reports/Publicats2Edicio/Rep_20_Historia96-02.pdf> [Consulta: 18.9.2008].

Toledano, Lluís Ferrán; Renom, Mercè. “Passat i present: el Centre d’Història Contemporània de Catalunya, vint anys de recuperació i difusió de la memòria històrica”. A: *Idees: revista de temes contemporanis*, núm. 26 (abr.-set. 2005), p. 204. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d’Estudis de Temes Contemporanis. ISSN 1575-0914.

“Enric Pujol coordinarà Història en Presidència”. A: *La Vanguardia* (11.10.2005), p. 17. Barcelona: La Vanguardia. També disponible en línia:
<<http://hemeroteca-paginas.lavanguardia.es/LVE05/PUB/2005/10/11/LVG200510110171LB.pdf>> [Consulta: 25.2.2009].

Toledano, Lluís Ferran. “La nova etapa del CHCC: recerca, divulgació i memòria històrica”. A: *L’Avenç: revista d’història i cultura*, núm. 307 (nov. 2005), p. 42-45. Barcelona: L’Avenç. ISSN 0210-0150.

2006

Parlament de Catalunya. “Compareixença del director de projectes del Centre d’Història Contemporània de Catalunya, Sr. Lluís Ferran Toledano, amb relació al Projecte de llei del Memorial Democràtic (tram. 353-00082/07)”. A: *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya – Sèrie C*, núm. 384 (20.7.2006), p. 13-22. També disponible en línia:
<<http://www.parlament.cat/activitat/dspcc/07c384.pdf>>.

2007

“Pàgines del CHCC”. A: *L’Avenç: revista d’història i cultura*, núm. 320 (gen. 2007), p. 42-45. Barcelona: L’Avenç. ISSN 0210-0150.

2008

Picazo, Francesc. “Els mapes de Francesc Macià; cartells, llibres i records”. A: *El Punt*, ed. Barcelona (20.4.2008). Barcelona: Hermes Comunicacions. També disponible en línia:
<http://www.vilaweb.cat/www/elpunt/noticia?p_idcmp=2824557>,
<http://www.vilaweb.cat/www/elpunt/noticia?p_idcmp=2824562> [Consulta: 19.9.2008].

Roig i Rosich, Josep M. “Catalunya sí que coneix els seus morts: el Centre d’Història Contemporània de Catalunya ha fet, des del 1984, un exhaustiu cens de les víctimes dels dos bàndols de la Guerra Civil espanyola morts al Principat, mentre en molts llocs de l’Estat aquesta feina encara està per fer”. A: *El Punt*, ed. Barcelona (15.9.2008). Barcelona: Hermes Comunicacions. També disponible en línia:
<http://www.vilaweb.cat/www/elpunt/noticia?p_idcmp=2996056> [Consulta: 18.9.2008].

6

Referències legislatives

Referències legislatives

Disposicions de caràcter orgànic i funcional del Centre d'Història Contemporània de Catalunya

DECRET 80/1984, de 3 de març, de creació del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (DOGC núm. 425, de 13.4.1984).
Departament de la Presidència.

DECRET 279/1984, de 6 de setembre, de reestructuració del Departament de la Presidència (DOGC núm. 472, de 26.9.1984).
El Centre queda adscrit al Departament de Cultura.

DECRET 52/1985, de 31 de gener, de nomenament del senyor Josep Benet i Morell com a director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (DOGC núm. 518, de 6.3.1985).

ORDRE de 25 de febrer de 1985, de nomenament dels vocals del Consell Rector del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (DOGC núm. 520, de 13.3.1985).

DECRET 165/1986, de 29 de maig, pel qual es modifica el Decret 80/1984, de creació del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (DOGC núm. 741, de 17.9.1986).

DECRET 233/1988, de 12 de setembre, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 1044, de 16.9.1988).
El Centre passa a dependre directament del conseller de Cultura.

DECRET 112/1994, de 19 d'abril, pel qual se suprimeixen diversos òrgans col·legiats, programes i plans adscrits a diferents departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 1903, d'1.6.1994).
Se suprimeix la Comissió Assessora creada pel Decret 80/1984, modificat pel

DECRET 165/1986. Queden derogats l'article 7 del Decret 80/1984 i l'article 4 del Decret 165/1986.

DECRET 416/2000, de 27 de desembre, de cessament del senyor Josep Benet i Morell com a director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (DOGC 3303, d'11.1.2001).

DECRET 355/2001, de 24 de desembre, pel qual es reestructuren parcialment diversos departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 3544, de 2.1.2002).
El Centre queda adscrit orgànicament al Departament de la Presidència.

DECRET 68/2004, de 20 de gener, d'estructuració i de reestructuració de diversos departaments de l'Administració de la Generalitat (DOGC núm. 4054, de 22.1.2004).
El Centre és adscrit al Departament del Conseller en Cap.

DECRET 168/2004, de 10 de febrer, de reestructuració parcial de diversos departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 4069, de 12.2.2004).
El Centre resta adscrit al Departament de la Presidència.

DECRET 195/2004, de 24 de febrer, de reestructuració parcial del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 4079, de 26.2.2004).
El Centre passa a dependre de la Secretaria General del Conseller en Cap del Departament de la Presidència.

ORDRE PRE/114/2004, de 15 d'abril, de creació del Consell Assessor del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4118, de 23.4.2004).
Modificada per l'Ordre PRE/311/2005, de 8 de juliol i l'Ordre PRE/20/2006, de 30 de gener.

DECRET 312/2004, de 8 de juny, pel qual se suprimeixen diversos òrgans col·legiats de l'Administració de la Generalitat (DOGC núm. 4151, de 10.6.2004).
Se suprimeix el Consell Rector del Centre d'Història Contemporània de Catalunya creat pel Decret 80/1984 i modificat pel Decret 165/1986.

DECRET 51/2005, de 5 d'abril, de reestructuració parcial del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 4359, de 8.4.2005).

El Centre s'adsciu a la Secretaria de Coordinació Interdepartamental.

DECRET 115/2005, de 14 de juny, de creació de la Comissió Catalunya 2014 (DOGC núm. 4408, de 17.6.2005).

S'estableix que la Comissió rebrà el suport tècnic del Centre d'Història Contemporània de Catalunya i del Centre d'Estudis de Temes Contemporanis.

ORDRE PRE/311/2005, de 8 de juliol, per la qual es modifica l'Ordre PRE/114/2004, de 15 d'abril, de creació del Consell Assessor del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4427, de 15.7.2005).

RESOLUCIÓ PRE/2761/2005, de 29 de setembre, de nomenament del senyor Enric Pujol i Casademont com a coordinador de l'Àrea d'Història i Pensament Contemporani del Departament de la Presidència (DOGC núm. 4480, de 30.9.2005).

La funció de l'Àrea d'Història i Pensament Contemporani és coordinar els centres i organismes dependents de la Secretaria de Coordinació Interdepartamental dedicats a temes d'història i de pensament contemporani (Centre d'Història Contemporània, Oficina d'Atenció als Expressos, Desapareguts i Fosses Comunes, Centre d'Estudis de Temes Contemporanis) i assessorament al secretari de Coordinació Interdepartamental en temes d'història i pensament contemporani.

ORDRE PRE/20/2006, de 30 de gener, de modificació de l'Ordre PRE/114/2004, de 15 d'abril, de creació del Consell Assessor del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4568, de 8.2.2006).

DECRET 177/2006, de 23 de maig, de reestructuració parcial del Departament de la Presidència (DOGC núm. 4641, de 25.5.2006).

Supressió de la Secretaria de Coordinació Interdepartamental, on era adscrit el Centre.

DECRET 228/2006, de 30 de maig, pel qual es dicten normes complementàries al Decret 177/2006, de 23 de maig, de reestructuració parcial del Departament de la Presidència (DOGC núm. 4646, d'1.6.2006).

Adscripció del Centre a la Secretaria General de la Presidència.

RESOLUCIÓ PRE/2496/2006, de 20 de juliol, de cessament del senyor Enric Pujol i Casademont com a coordinador de l'Àrea d'Història i Pensament Contemporani del Departament de la Presidència (DOGC núm. 4685, de 27.7.2006).

DECRET 421/2006, de 28 de novembre, de creació, denominació i determinació de l'àmbit de competència dels departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 4771, de 29.11.2006).
El Centre d'Història Contemporània de Catalunya resta adscrit al Departament de la Vicepresidència.

DECRET 477/2006, de 5 de desembre, de reestructuració parcial del Departament de la Presidència (DOGC núm. 4776, de 7.12.2006).
Adscripció provisional del Centre al Departament de la Vicepresidència.

DECRET 478/2006, de 5 de desembre, d'estructura del Departament de la Vicepresidència (DOGC núm. 4776, de 7.12.2006).
El Centre d'Història Contemporània de Catalunya passa a dependre del Gabinet de la Vicepresidència.

DECRET 634/2006, de 27 de desembre, pel qual es modifica el Decret 478/2006, de 5 de desembre, d'estructura del Departament de la Vicepresidència (DOGC núm. 4789, de 29.12.2006).
L'Àrea d'Història i Pensament Contemporani, que coordina el Centre d'Història Contemporània de Catalunya i el Centre d'Estudis de Temes Contemporanis, passa a dependre de la Direcció General d'Acció Departamental.
Es dona el rang orgànic de cap de servei al/a la director/a del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

RESOLUCIÓ VCP/2301/2008, de 14 de juliol, de nomenament, amb caràcter eventual, del senyor Alfred Bosch i Pascual com a coordinador de l'Àrea d'Història i Pensament Contemporani de la Direcció General d'Acció Departamental (DOGC núm. 5177, de 21.7.2008).

DECRET 32/2008, de 5 de febrer, pel qual es modifica el Decret 634/2006, de 27 de desembre, de modificació del Decret 478/2006, de 5 de desembre, d'estructura del Departament de la Vicepresidència (DOGC núm. 5065, de 7.2.2008).
Es dona el rang orgànic de subdirector/a general al/a la director/a del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

RESOLUCIÓ d'1 de març de 2008, per la qual s'encarrega al senyor Josep Maria Roig Rosich l'exercici temporal de les funcions de director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya de la Direcció General d'Acció Departamental i es deixa sense efectes la Resolució de 13 de febrer de 2008, per la qual se li encarreguen les funcions de director del Centre d'Estudis de Temes Contemporanis d'aquest Departament.

DECRET 67/2008, d'1 d'abril, pel qual s'estableixen els criteris que han de regir la política commemorativa del Govern i es crea la Comissió de Comemoracions Històriques i Culturals (DOGC núm. 5103, de 3.4.2008). S'estableix que la Comissió rebrà el suport tècnic del Centre d'Història Contemporània de Catalunya i del Centre d'Estudis de Temes Contemporanis.

Convocatòries públiques per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya

ORDRE PRE/102/2004, d'1 d'abril, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la realització de treballs de recerca sobre història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4112, de 15.4.2004).

RESOLUCIÓ PRE/1254/2004, de 26 d'abril, per la qual es convoca concurs públic corresponent a l'any 2004 per a la concessió d'ajuts per a la realització de treballs de recerca sobre història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4128, de 7.5.2004).

ORDRE PRE/28/2005, de 15 de febrer, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4326, de 18.2.2005).

RESOLUCIÓ PRE/367/2005, de 15 de febrer, per la qual es convoca concurs públic corresponent a l'any 2005 per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4326, de 18.2.2005).

ORDRE PRE/205/2006, de 12 d'abril, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4623, de 28.4.2006).

RESOLUCIÓ PRE/1326/2006, de 2 de maig, per la qual es convoca concurs públic per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya, per al període 2006-2007 (DOGC núm. 4631, d'11.5.2006).

ORDRE PRE/359/2006, de 6 de juliol, per la qual es modifica l'Ordre PRE/205/2006, de 12 d'abril, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4681, de 21.7.2006).

ORDRE VCP/226/2007, de 13 de juny, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4920, de 6.7.2007).

RESOLUCIÓ VCP/2708/2007, de 29 d'agost, per la qual es convoca concurs públic corresponent a l'any 2007 per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4965, de 10.9.2007).

ORDRE VCP/98/2008, de 26 de febrer, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 5088, de 11.3.2008).

RESOLUCIÓ VCP/945/2008, de 25 de març, per la qual s'obre la convocatòria corresponent a l'any 2008 per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 5104, de 4.4.2008).

CORRECCIÓ D'ERRADA a la Resolució VCP/945/2008, de 25 de març, per la qual s'obre la convocatòria corresponent a l'any 2008 per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 5130, de 14.5.2008).

ORDRE VCP/37/2009, de 6 de febrer, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions i per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 5319, de 16.2.2009).

Convocatòries públiques per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya

ORDRE PRE/43/2005, de 15 de febrer, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4326, de 18.2.2005).

RESOLUCIÓ PRE/372/2005, de 15 de febrer, per la qual es convoca concurs públic corresponent a l'any 2005 per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4326, de 18.2.2005).

ORDRE PRE/180/2006, d'11 d'abril, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4617, de 20.4.2006).

RESOLUCIÓ PRE/1178/2006, de 20 d'abril, per la qual es convoca concurs públic corresponent a l'any 2006 per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4623, de 28.4.2006).

ORDRE VCP/225/2007, de 18 de juny, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4920, de 6.7.2007).

ORDRE VCP/37/2009, de 6 de febrer, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions i per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 5319, de 16.2.2009).

ORDRE PRE/358/2006, de 6 de juliol, per la qual es modifica l'Ordre PRE/180/2006, d'11 d'abril, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4681, de 21.7.2006).

RESOLUCIÓ VCP/2709/2007, de 29 d'agost, per la qual es convoca concurs públic corresponent a l'any 2007 per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 4966, de 12.9.2007).

ORDRE VCP/103/2008, de 5 de març, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 5090, de 13.3.2008).

RESOLUCIÓ VCP/946/2008, de 19 de març, per la qual s'obre la convocatòria corresponent a l'any 2008 per a la concessió d'ajuts per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 5104, de 4.4.2008).

ORDRE VCP/37/2009, de 6 de febrer, d'aprovació de les bases reguladores per a la concessió d'ajuts per a la realització d'investigacions i per a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya (DOGC núm. 5319, de 16.2.2009).

Convocatòries públiques per a la concessió d'ajuts per a la realització d'activitats relacionades amb la divulgació de la memòria de la Guerra de Successió i de les seves conseqüències

ORDRE PRE/167/2006, de 3 d'abril, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització d'activitats que contribueixin a recuperar i divulgar la memòria de la Guerra de Successió i de les seves conseqüències per a l'organització política i institucional de Catalunya, o a recuperar i divulgar la tradició de la cultura política i del pensament polític catalans (DOGC núm. 4614, de 13.4.2006).

RESOLUCIÓ PRE/1191/2006, de 18 d'abril, per la qual es convoca concurs públic per a la concessió de subvencions per a la realització d'activitats que contribueixin a recuperar i divulgar la memòria de la Guerra de Successió i de les seves conseqüències per a l'organització política i institucional de Catalunya, o a recuperar i divulgar la tradició de la cultura política i del pensament polític catalans, per a l'any 2006 (DOGC núm. 4623, de 28.4.2006).

ORDRE VCP/233/2008, de 5 de maig, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització d'activitats que contribueixin a recuperar i divulgar la memòria de la Guerra de Successió i de les seves conseqüències, per tal d'aprofundir en el sentit de la Diada Nacional de Catalunya (DOGC núm. 5136, de 22.5.2008).

RESOLUCIÓ VCP/1833/2008, de 4 de juny, per la qual s'obre la convocatòria corresponent a l'any 2008 per a la concessió de subvencions per a la realització d'activitats que contribueixin a recuperar i divulgar la memòria de la Guerra de Successió i de les seves conseqüències regulades a l'Ordre de VCP/233/2008, de 5 de maig (DOGC núm. 5152, de 13.6.2008).

Convocatòries públiques per a la concessió d'ajuts per a la realització d'activitats relacionades amb la divulgació d'episodis commemoratius de la història de Catalunya

ORDRE VCP/138/2008, de 4 de març, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització de projectes relacionats amb episodis commemoratius de la història de Catalunya i dels països de parla catalana que formin part dels programes de commemoracions de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 5104, de 4.4.2008).

ORDRE VCP/298/2008, de 5 de juny, de modificació de l'Ordre VCP/138/2008, de 4 de març, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions per a la realització de projectes relacionats amb episodis commemoratius de la història de Catalunya i dels països de parla catalana que formin part dels programes de commemoracions de la Generalitat de Catalunya (DOGC núm. 5156, de 19.6.2008).

7

Activitats i balanç

Inicis del Centre d'Història Contemporània de Catalunya

El 13 d'abril de 1984 el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* publicava el Decret 80/1984, de 3 de març, pel qual es creava el Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC).

El CHCC, dirigit per l'advocat, historiador i polític Josep Benet i Morell, naixia amb els objectius i amb les funcions fonamentals següents:

- a) Promoure la recollida de documentació escrita i de tota mena que faci referència a la història contemporània de Catalunya.
- b) Fomentar la investigació i promoure la publicació d'obres sobre la història contemporània.
- c) Formar una biblioteca-hemeroteca especialitzada en els temes de la història contemporània de Catalunya i, molt especialment, sobre la història del catalanisme.
- d) Promoure la creació del Museu d'Història del Catalanisme a la ciutat de Barcelona.

A les Memòries dels anys següents es van anar plantejant una sèrie d'objectius més concrets. Són els següents:

- a) Agrupar la documentació històrica dispersa dins i fora de Catalunya, fer-ne la classificació i l'estudi i augmentar el nombre de volums i de publicacions periòdiques de la biblioteca i de l'hemeroteca.
- b) Promoure la publicació de llibres sobre la història de Catalunya en llengua castellana, per tal de fer conèixer aquesta història a la ciutadania de la resta de l'Estat espanyol.
- c) Supervisar els treballs de recerca i les investigacions sobre història contemporània de Catalunya amb les quals es col·labora.
- d) Col·laborar amb l'Àrea de Difusió i Documentació del Museu d'Història de Catalunya (MHC) per oferir assessorament historiogràfic i bibliogràfic a professionals i institucions per promoure, més enllà dels estudis específics universitaris i acadèmics, la recerca i la difusió sobre aspectes referents a la història de Catalunya.

El decret de creació ja fa esment que tota la documentació que es reculli o que adquireixi el Centre, un cop s'haurà classificat i tractat, passarà definitivament a l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC).

Encara que l'ANC es va crear per decret l'any 1980, no va ser fins a l'any 1995 que es va inaugurar l'actual seu. Durant aquest període de temps el CHCC va ser dipositar de nombroses donacions de fons documentals i d'arxiu que posteriorment es van trametre a l'ANC.

Un dels objectius que s'havia establert en el decret de creació va ser el de promoure un museu d'història del catalanisme. Aquest objectiu ja es va considerar acomplert amb la creació de l'MHC, que va obrir les portes l'any 1996.

El CHCC va néixer amb un nucli molt reduït de persones, motiu pel qual va desenvolupar les seves funcions dirigint i coordinant iniciatives dutes a terme per historiadors externs.

Inicialment hi va haver tres projectes entorn dels quals es va treballar durant diversos anys:

1. Bibliografia del nacionalisme.
2. Cost humà de la Guerra Civil a Catalunya.
3. Cronologia del franquisme.

Un altre tipus d'activitat que ha dut a terme el Centre de manera continuada al llarg d'aquests vint-i-cinc anys ha estat la presentació de llibres que han rebut un ajut. Tant els ajuts a les publicacions, com els ajuts a les investigacions, són una part fonamental de l'actuació del Centre. A hores d'ara, els llibres que han rebut ajuts del CHCC en aquest període arriben als 515; a més, el CHCC ha donat suport a 1.025 investigacions.

Cronologia bàsica

1984

Publicació del Decret 80/1984, de 3 de març, de creació del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

El Centre és adscrit del Departament de Cultura.

1985

Publicació del Decret 52/1985, de 31 de gener, de nomenament de Josep Benet i Morell com a director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya.

Té la seu a la planta noble del Palau Moja, Portaferrissa, 1 (Barcelona).
Creació, amb Edicions 62, de la col·lecció "Catalunya sota el Franquisme", dirigida per Josep Benet, amb la col·laboració de Josep Maria Solé i Sabaté i Joan Villarroya, dins la qual es van editar dos volums. El volum 1, Josep Maria Solé i Sabaté. *La repressió franquista a Catalunya 1938-1953*. Barcelona: Edicions 62, 1985; i el volum 2, Albert Manent. *El molí de l'ombra*. Barcelona: Edicions 62, 1986.

Inici del treball d'investigació del cost humà de la Guerra Civil a Catalunya sobre els soldats catalans morts al front de batalla en l'un i l'altre exèrcit durant la Guerra Civil de 1936-1939. L'any 1994 es va veure interromput i es va reprendre l'any 2005 amb l'impuls de Lluís Ferran Toledano, director de projectes.

1987

Seguiment i orientacions per a la redacció de memòries i d'encàrrecs d'investigacions, alguns dels quals es van publicar.

Catalogació de fons documentals d'entitats i organitzacions considerades d'especial rellevància.

1988

Coedició del llibre Gregorio López Raimundo. *Escrits: cinquanta anys d'acció, 1937-1988*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Centre d'Història Contemporània de Catalunya / Ajuntament de Barcelona / Nous Horitzons, 1988.

Encàrrec del director a Mn. Ramon Corts i Blay de recollir la documentació existent a l'Arxiu Secret del Vaticà referent a Catalunya del segle XIX i principis del XX. L'objectiu del projecte era microfilm i transcriure la documentació sobre les relacions entre Catalunya i la Santa Seu. Fins a l'actualitat s'han publicat quatre volums de registres que fan una descripció de la documentació i serveixen de guia ordenadora.

1990

Realització i coordinació, en commemoració del cinquantenari de l'afusellament del president Lluís Companys, del guió de la recerca documental de l'exposició "Exili i mort del president Companys", que va tenir lloc al Palau Robert de Barcelona del 15 d'octubre al 25 de novembre. Va dirigir l'exposició Josep Benet i la va coordinar l'historiador Josep Maria Solé i Sabaté.

Abandó del projecte d'edició de la *Bibliografia del nacionalisme*. Les noves tecnologies permeten que els catàlegs de moltes biblioteques ja estiguin informatitzats i que la cerca de bibliografia sobre el tema sigui molt més fàcil.

1991

Recopilació exhaustiva del material documental referent al moviment catalanista destinat a la preparació de l'exposició programada per al 1992, en escaure's el centenari de l'aprovació del document conegut com Bases de Manresa.

Col·laboració en la Comissió d'Homenatge a Josep Benet i Morell, la qual va promoure i dirigir l'obra *Miscel·lània d'homenatge a Josep Benet*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991.

1992

Assumpció de l'assessorament històric de l'exposició "Les Bases de Manresa (1892-1992). Cent anys de catalanisme", organitzada pel Departament de la Presidència. L'exposició té lloc a les Drassanes de Barcelona, del 27 de novembre de 1992 al 24 de gener de 1993, i a Manresa. Durant l'any 1993 itinera per diverses localitats.

Nova seu del CHCC a les dependències del Departament de Cultura a la Gran Via de les Corts Catalanes, 657 bis (un antic magatzem tèxtil) que es comparteix amb la biblioteca Bergnes de las Casas i el dipòsit provisional de l'hemeroteca de la Biblioteca de Catalunya.

1993

Publicació i difusió del *Catàleg de les obres redactades i/o editades amb el suport del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (1985-1992)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1993.

1994

Abandó del projecte del cost humà de la Guerra Civil a Catalunya per qüestions tècniques.

1995

Col·laboració en les activitats commemoratives del centenari del naixement de l'historiador Ferran Soldevila.

1997

Trasllat a partir del 17 de novembre a la nova seu al Palau de Mar, on comparteix edifici i serveis amb l'MHC. La biblioteca ocupa un espai reservat per a aquest ús a la quarta planta del Museu i passa a fer funcions de biblioteca del Centre i del Museu.

1998

Inventari de fulls volanders, periòdics, retalls de premsa i altres documents de la col·lecció de l'historiador Josep Termes, propietat del CHCC.

Revisió i ordenació de l'arxiu històric de premsa (1939-1959).

1999

Connexió, a partir del mes d'abril, de la biblioteca al sistema de gestió bibliotecària VTLS (Virginia Technical Library System). Conversió dels antics registres bibliogràfics al nou sistema.

Inventari del segon lliurament de fulls volanders, periòdics, retalls de premsa i altres documents de la col·lecció de l'historiador Josep Termes.

2000

Coordinació, juntament amb el Museu d'Història, de l'exposició "Una esperança desfeta. L'exili de 1939", que va comptar també amb el suport del Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona i de la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Participació en la coordinació de l'edició del catàleg de l'exposició (ARASA, Daniel [et al.]. *Una esperança desfeta: l'exili de 1939*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Governació i Relacions Institucionals, 2000) i de les activitats organitzades amb motiu de l'exposició que va tenir lloc a l'MHC del 6 d'abril al 27 d'agost en ocasió de la II Trobada de Casals Catalans d'arreu del món.

Josep Benet deixa, a petició pròpia, el càrrec del director del CHCC.

2001

Designació d'Albert Manent com a nou director del CHCC.

Adscripció del Centre al Departament de la Presidència.

Col·laboració en l'exposició "Joves i Republicans. La República a Manresa (1931-1936)", inaugurada a Manresa el 6 de març i produïda per l'Ajuntament de Manresa.

Organització, amb motiu del centenari de la mort de Josep Lluís Pellicer, i amb la col·laboració de l'MHC, d'un acte d'homenatge que consisteix en la conferència "Josep Lluís Pellicer, un dibuixant i reporter gràfic abans de la fotografia instantània", a càrrec de Glòria Escala, donada el 17 d'octubre a l'auditori de l'MHC.

Edició del *Quadern d'Història*, Barcelona (2001), núm. 1-3. El Centre es fa càrrec de l'elaboració del *Quadern d'Història*, que es publica el darrer dissabte de cada mes dins el diari *Avui*. Aquest any apareixen els exemplars del mes d'octubre, novembre i desembre.

2002

Continuació de l'edició de *Quadern d'Història* [Barcelona] (2002), núm. 4-13.

Participació en les Jornades del Museu: l'habitatge obrer a Catalunya (Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, Terrassa, 22 i 23 de novembre).

2003

Suport a les "Jornades sobre els morts de la guerra i la postguerra a Catalunya: l'obligació ineludible de cercar i identificar les víctimes de la memòria històrica" (Centre Cultural del Casino, Manresa, 5 i 7 de juny), organitzades pel Centre d'Estudis del Bages, i presentació de Jordi Oliva: "La tasca realitzada pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya i per on caldria continuar".

Participació en la taula rodona "L'exili català de 1939" que té lloc a l'auditori de l'MHC (13 de novembre) dins del actes "Homenatge a l'Exili", organitzats

pels departaments de Presidència, Governació i Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Suport al VIII Congrés d'Història de Barcelona (Casa de l'Ardiaca, 10-13 de novembre): "La ciutat i les revolucions, 1808-1868", organitzat per l'Arxiu Històric de la Ciutat (Ajuntament de Barcelona).

Edició dels números 14-23 del *Quadern d'Història*, Barcelona (2003).

Abandó d'Albert Manent de la responsabilitat al CHCC.

2004

Incorporació al Centre de les figures de director/a de projectes i de coordinador/a general.

Ocupació de Lluís Ferran Toledano del càrrec de director de projectes, i de Judit Subirachs del de coordinadora general; relleu el mateix any de Mercè Renom.

Creació del Consell Assessor i nomenament dels membres següents: els historiadors Josep Fontana Lázaro i Joan B. Culla Clarà i les historiadores Conxita Mir Curco i Maria Àngels Solà Parera.

Primera convocatòria pública d'ajuts a la investigació sobre la història contemporània de Catalunya.

Organització, amb motiu del centenari de la mort de Valentí Almirall, i amb la col·laboració del MHC i Eumo Editorial, d'un acte d'homenatge consistent en la presentació del llibre de Josep Pich, *Federalisme i catalanisme: Valentí Almirall (1841-1904)*, que té lloc a l'auditori de l'MHC el dia 21 de juny.

Continuació dels *Quadern d'Història*. Barcelona (2004), núm. 24-31.

2005

Nomenament d'Enric Pujol com a cap de l'Àrea d'Història i Pensament Contemporani, de la qual depèn el Centre.

Primera convocatòria pública d'ajuts a la publicació d'obres sobre la història contemporània de Catalunya.

Valoració de la importància de tornar a engegar el projecte del cost humà de la Guerra Civil a Catalunya i un nou impuls, primerament tecnològic, dotant-lo d'una base de dades que es converteix en l'eina bàsica de treball i suport per a la gestió de tota la informació recollida fins al moment, i després escollint personal especialitzat per al tractament i per a la recollida de noves dades. Ampliació a tots els morts a Catalunya a conseqüència de la guerra, independentment del seu origen.

Disposició, des d'aquests anys, d'un nou recurs per difondre millor l'activitat del CHCC i de la seva biblioteca: una pàgina web (www.gencat.net/chcc). En aquest sentit, edició d'un tríptic i un punt de llibre.

Edició dels números 32-37 de *Quadern d'Història*. Barcelona (2005). Desaparició de la publicació el juny.

Suport i presència al comitè científic del congrés "Ocupació i resistència a la Guerra del Francès (1808-1814)", organitzat per l'MHC, per la Universitat Autònoma de Barcelona i per l'Asociación para el Estudio de la Guerra de la Independencia. Té lloc a l'auditori del Museu, del 5 al 7 d'octubre.

Presència al comitè científic del congrés sobre "Colònies industrials i habitatge obrer a la península Ibèrica. Colonias industriales y vivienda obrera en la península Ibérica" (Palau Robert, Barcelona i Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC), Terrassa, 26-29 d'octubre, organitzat pel mNACTEC i per The International Committee for the Conservation the Industrial Heritage a Espanya.

Participació en l'organització del congrés "L'aposta catalana en la Guerra de Successió (1705-1707)", duta a terme per l'MHC, per la Universitat Pompeu Fabra i pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya. Té lloc a l'auditori del Museu del 3 al 5 de novembre.

Col·laboració en el II Espai Despuig, en la taula rodona “Recerca i divulgació: el paper dels centres d’estudis i de les universitats”, que té lloc el 12 de novembre a la sala d’actes del Casal de Cultura i Joventut de l’Ajuntament de Solsona.

Organització de la taula rodona “Els fets del Cu-Cut!, cent anys després”, que té lloc el 24 de novembre a l’auditori de l’MHC. Intervenien a l’acte els historiadors Jordi Casassas, Agustí Colomines, Eduardo González Calleja i Francesc Santolària.

Suport al IX Congrés d’Història de Barcelona, “El tombant de 1868-1874”, organitzat per l’Arxiu Històric de la Ciutat. Té lloc a la Casa de l’Ardiaca, el dies 29 i 30 de novembre i 1 de desembre.

Col·laboració amb l’Agència de Gestió d’Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) en la creació d’un portal científic a Internet que inclou un directori del personal investigador de Catalunya que faci recerca sobre història moderna i contemporània de Catalunya o d’altres àmbits geogràfics, així com el personal investigador extern al sistema català que, des de qualsevol altre territori, faci recerca sobre la història moderna i contemporània de Catalunya.

2006

Adscripció del Centre al Departament de la Vicepresidència.

Digitalització i restauració del “Fons de fotografies dels bombardeigs durant la Guerra Civil espanyola, 1936-1939”, consultable a la biblioteca del Centre.

Suport al 1r Congrés d’Història de l’Independentisme Català, organitzat per l’Associació d’Historiadors i Historiadors dels Països Catalans i pel Centre de Lectura de Reus, que té lloc els dies 8 i 9 d’abril.

Participació en el congrés “Pensament polític als Països Catalans: història i prospectiva 1714-2014”, impulsat pel Centre d’Estudis de Temes Contemporanis amb la col·laboració del CHCC i de la Xarxa de Revistes de Pensament Contemporani, que té lloc a Lleida del 13 al 15 de setembre.

Organització, juntament amb l’MHC, del cicle de conferències “Història de l’autogovern i de la Generalitat de Catalunya”, que té lloc a l’auditori de l’MHC entre el 20 de setembre i el 13 de desembre.

Col·laboració en l'organització del XIII Col·loqui Internacional AEIHM, "La història de les dones: perspectives actuals", organitzat per l'Asociación Española de Investigación en Historia de las Mujeres, que té lloc a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona del 19 al 21 d'octubre.

Coorganització del Congrés Internacional (VIè Congrés de la CCEPC) "Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana", organitzat per la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, juntament amb l'MHC, el Programa per al Memorial Democràtic i l'Institut Ramon Muntaner, que té lloc a l'auditori de l'MHC del 2 al 4 de novembre.

Presentació d'una comunicació sobre la documentació conservada de Joaquim Viñas i Pagès que han donat els seus descendents al CHCC: "Joaquim Viñas i Pagès (Barcelona, 1846-1916). Tipògraf, republicà de llarga trajectòria, delegat al Congrés Obrer Espanyol celebrat a Barcelona el 1870".

Suport a l'"Acte de reconeixement i homenatge a Pierre Vilar 1906-2003", organitzat per la Generalitat de Catalunya i la Universitat de Girona, que té lloc a la Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona (1 de desembre).

Edició del llibre *Els Fets del Cu-cut!: taula rodona organitzada pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya el 24 de novembre de 2005*. Coordinació: Giovanni Cattini, Mercè Renom, Lluís Ferran Toledano. Barcelona: Centre d'Història Contemporània de Catalunya, 2006.

Cessament d'Enric Pujol com a cap de l'Àrea d'Història i Pensament Contemporani. Presa del relleu en el càrrec de Joaquim Albareda.

2007

Projecte de difusió de l'activitat del Centre, amb intenció de continuïtat, mitjançant la incorporació d'unes pàgines a càrrec del Centre dins la revista *L'Avenç*. Només surten publicades una vegada: "Pàgines del CHCC". A: *L'Avenç: revista d'història i cultura*, núm. 320 (gener 2007), p. 42-45. Barcelona: L'Avenç.

Participació, juntament amb l'Ateneu Barcelonès i amb el Centre d'Estudis de Temes Contemporanis, en l'acte "La renovació del republicanisme en el món

actual. Dialoguem amb Maurizio Viroli, Vicenç Villatoro i Ferran Requejo”, que té lloc a l’Ateneu Barcelonès.

Coedició de les “Actes del Congrés Ocupació i Resistència a la Guerra del Francès (1808-1814): 5-7 octubre 2005”. Barcelona: Museu d’Història de Catalunya / Centre d’Història Contemporània de Catalunya, 2007.

Col·laboració en l’edició de: “Actes del Congrés L’Aposta Catalana a la Guerra de Successió (1705-1707): 3-5 novembre 2005”. Barcelona: Museu d’Història de Catalunya / Centre d’Història Contemporània de Catalunya, 2007.

Ajut, dins dels actes de commemoració del bicentenari de la Guerra del Francès, al projecte d’Antoni Moliner de transcripció de l’obra de Raymundo Ferrer, *Barcelona cautiva, o sea diario de lo ocurrido en la misma ciudad mientras la oprimieron los franceses, esto es desde el 13 de febrero de 1808 hasta el 28 de mayo de 1814*. Barcelona: Oficina d’Antonio Brusi, 1815-1821.

2008

Nomenament de l’historiador Josep Maria Roig i Rosich com a director del Centre.

Celebració dels actes de commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I a Montpeller els dies 2 i 3 de febrer, organitzats per la Societat Arqueològica de Montpeller i pel Museu del Languedoc. Assistència de la coordinadora del Centre en representació de la Direcció General d’Afers Interdepartamentals.

Publicació el 3 d’abril del Decret 67/2008, d’1 d’abril, en el qual s’estableixen els criteris que han de regir la política commemorativa del Govern, i creació de la Comissió de Commemoracions Històriques i Culturals. El Centre, d’acord amb el que disposa el Decret, participa en el programa d’actes commemoratius a dos nivells. D’una banda, gestiona les convocatòries públiques d’ajuts necessaris per donar relleu i ressò entre la ciutadania de Catalunya i, de l’altra, dóna suport executiu i tècnic a la comissió per a l’exercici correcte de les seves funcions.

Participació el 14 d’abril en l’acte “El llegat de Francesc Macià” a l’auditori del Palau de la Generalitat, on el director del Centre dóna una conferència

amb motiu de l'acceptació de la donació de documents que fan els hereus del president al CHCC. Organitza l'acte el Departament de la Vicepresidència i té lloc al Palau de la Generalitat.

Intervenció el 14 d'abril del director del CHCC en l'acte de presentació de les activitats de la Universitat Autònoma de Barcelona amb motiu de l'Any Macià amb una conferència sobre el president Macià. Organitza l'acte el Grup de Recerca d'Estudis d'Història Social i Cultural (GREHSIC) de la UAB i té lloc a la Sala de Graus de la mateixa universitat.

Presentació el 6 de maig de les actes del congrés "Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana" a l'MHC. El Centre col·labora en l'edició.

Participació el 8 de maig en el Seminari Catalunya-Euskadi organitzat per l'MHC.

Participació en l'acte "Benet Mestre" d'homenatge pòstum de Cervera i de la Segarra a l'historiador, advocat i polític Josep Benet i Morell. Intervenen a l'acte: Jordi Pujol i Soley, expresident de la Generalitat, els historiadors Josep Maria Roig i Rosich i Josep Maria Solé i Sabater, l'editor Xavier Folch i Recasens i el filòleg Jordi Amat i Fusté. L'acte té lloc el 17 de maig a la sala d'actes del Casal de Cervera.

Homenatge a Josep Benet, mort el 25 de març del mateix any, el 21 de maig, durant el qual es dona el nom de Josep Benet a la biblioteca del Centre. Edició, amb motiu d'aquest homenatge, del llibre de Josep Benet *El meu jurament* a cura de Josep Maria Roig Rosich. Barcelona: Base, 2008. L'acte el presideix l'Honorable Senyor Josep-Lluís Carod-Rovira i hi intervenen els historiadors Josep Fontana, Casimir Matí, Hilari Raguier, Josep Maria Roig i Jaume Sobrequés.

Participació en les sessions de formació i disseny d'e-Commemoracions, dins la plataforma e-Catalunya. Es tracta d'un punt de difusió virtual i d'espai participatiu pels actes de commemoracions històriques de Catalunya. És un projecte de la Direcció General d'Acció Departamental que engloba la col·laboració de professionals de diferents unitats del Departament de la Vicepresidència i està previst que entri en funcionament en un futur pròxim.

Presentació el 28 de maig del facsímil del llibre d'Antoni de Capmany *Práctica y estilo de celebrar cortes en el reino de Aragón, principado de Catalunya y reino de*

Valencia, y una noticia de las de Castilla y Navarra, editat amb la col·laboració del Centre i com a part dels actes commemoratius dedicats a la Guerra del Francès.

Presència del director del Centre al Bruc en representació del vicepresident en els actes del 200 aniversari de les batalles del Bruc del 8 de juny.

Assistència del director en representació del Centre a la inauguració del Congrés Internacional sobre la Batalla de l'Ebre del 24 de juliol.

Conferència de Josep Maria Roig sobre el president Josep Irla al Palau de la Generalitat en l'acte d'homenatge al Molt Honorable Senyor Josep Irla, president de la Generalitat de Catalunya (1940-1954), amb motiu del cinquantenari de la seva mort. Té lloc el 19 de setembre.

Conferència a Sant Feliu de Guíxols en els actes en record del president Irla. Té lloc el 20 de setembre.

Responsabilitat del cost de la restauració integral de la pel·lícula *Visita del president Macià a Vilanova i la Geltrú*. Per aquest motiu el 23 de setembre se signa un conveni l'objecte del qual és la cessió no exclusiva de l'ús de la pel·lícula, propietat de la biblioteca Víctor Balaguer, del CHCC i de l'Institut Català de les Indústries Culturals (Fimoteca de Catalunya).

Conferència inaugural i participació en el primer col·loqui d'història organitzat per l'Associació Francesa dels Catalanistes a París el 9 d'octubre.

Inauguració del curs sobre Jaume I a Salou el 23 d'octubre. Breu discurs del director del Centre sobre "Els mites i la història".

Presentació de l'Aula Virtual Jaume I a la Universitat de Castelló el 30 d'octubre. Rep l'ajut del Centre.

Inici d'una col·lecció pròpia amb el nom de "Fets i Personatges" amb la coedició del llibre de Pere Anguera *L'Onze de Setembre: història de la Diada (1886-1938)*. Barcelona: Centre d'Història Contemporània de Catalunya / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008. Presentació el 13 de novembre, en un acte al Palau de la Generalitat presidit pel Molt Honorable Vicepresident de la Generalitat i amb la intervenció del director del Centre i dels historiadors Josep Termes i Pere Anguera.

Conferència de Josep Maria Roig sobre Francesc Macià al Palau de la Generalitat, dins dels actes de presentació de l'Any Macià. Té lloc el 24 de desembre.

Assistència del director, en representació del Centre, a les reunions del Patronat de l'Institut Ramon Muntaner i de la Comissió 2014.

2009

Celebració del 25è aniversari.

Col·laboració en les activitats entorn de la figura de l'intel·lectual sabadellenc Miquel Carreras Costajussà, organitzades per la Fundació Bosch i Cardellach, amb una conferència a càrrec del director del Centre: "La cultura catalana als anys de la dictadura de Primo de Rivera i de la Segona República". Té lloc el 2 de març.

Diverses conferències i participació en diferents taules rodones del director del Centre com a comissari de l'Any Macià. Impuls de la celebració de diversos actes amb motiu d'aquesta commemoració.

CH
CC Centre d'Història
Contemporània
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Vicepresidència**

